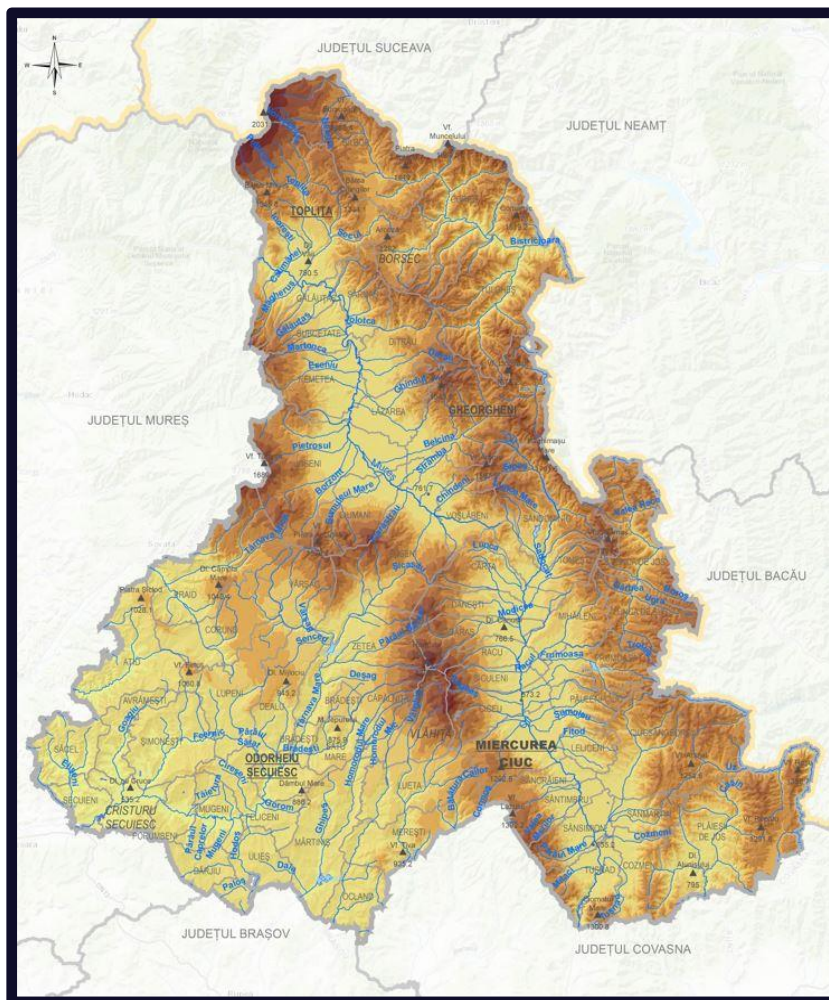

Plan de Amenajare a Teritoriului Județean HARGHITA

FAZA I - ANALIZA ȘI DIAGNOZA DEZVOLTĂRII SPAȚIALE ȘI ELABORAREA STUDIILOR DE FUNDAMENTARE

Volumul 1 – Studii de fundamentare

Rețeaua de așezări, așezări informale,
populația și incluziunea socială (SF3)

AUGUST 2023

Beneficiar:

**JUDEȚUL HARGHITA PRIN
CONSILIUL JUDEȚEAN HARGHITA**

Contractant general:

SC AEDILIS PROIECT SRL

FOAIE DE GARDĂ

TITLU LUCRARE:	Reactualizarea Planului de Amenajare a Teritoriului Județean (PATJ) HARGHITA
FAZA 1	Analiza și diagnoza dezvoltării spațiale și elaborarea studiilor de fundamentare
Studiu de fundamentare	Rețeaua de așezări, așezări informale, populația și incluziunea socială (SF 3 – RAI-POP)
CONTRACT NR.: PROIECT NR.:	112303/03.02.2023 AED- 008- 2023
BENEFICIAR:	JUDEȚUL HARGHITA PRIN CONSILIUL JUDEȚEAN HARGHITA
CONTRACTANT GENERAL:	SC AEDILIS PROIECT SRL
COORDONATOR PROIECT:	Dr. arh. Gabriel PASCARIU
COORDONATOR STUDIU:	Dr. arh. Gabriel PASCARIU
ELABORATORI STUDIU:	Dr. arh. Gabriel PASCARIU (partea I) Soc. Maria Simona ZĂRNESCU (partea a II-a) Dr. urb. soc. Andreea PENE (partea a II-a, cap. 8.1, 8.2) Urb. Constantin OLTEANU (grafică, partea I) Geogr. Anamaria PALANICI (grafică, partea a II-a) Urb. Alina DINCĂ (grafică, partea a II-a) Urb. Bianca HORJAN (grafică, partea a II-a)
MANAGEMENT PROIECT:	Arh. urb. Dan Florin FLORUȚ Ing. Codruța RADU Ec. Dalina ROMAN
DATĂ ELABORARE:	August 2023

CUPRINS

1. INTRODUCERE	4
1.1 Obiectivele studiului de fundamentare	4
1.2 Metodologie	5
1.3 Surse utilizate	5
2. Partea I: Rețeaua de așezări a Județului Harghita	6
2.1 Date generale și context regional (ierarhii)	6
2.2 Structura administrativ – teritorială (cu modificări administrative, după 1989)	10
2.2.1 Structura administrativ teritorială a județului Harghita în 1968	10
2.2.2 Modificări în organizarea administrativ-teritorială a județului, după 1989 .	18
2.3 Caracteristici ale rețelei de așezări urbane și rurale (mărime, densitate, sisteme zonale etc.)	22
2.3.1 Ierarhii și specializări	31
2.4 Criteriile minimale pentru așezările urbane (satisfacerea indicatorilor conf. L100 / 2007, evoluție intravilan)	38
2.5 Așezări izolate / accesibilitate și zone rurale defavorizate	45
2.6 Așezări informale	54
2.7 Alte aspecte: echipamente socio-culturale, situația aprobării PUG-urilor	62
2.8 SWOT, probleme, disfuncționalități	75
2.9 Priorități, măsuri pentru optimizarea funcționării și dezvoltării rețelei de localități	76
Referințe	76
ANEXE	77
Partea a II-a: Populația și incluziunea socială	87

Listă tabele în text

Tabel nr. 1: Organizarea administrativă și numărul de așezări la nivel regional.....	7
Tabel nr. 2: Caracteristici ale sistemului de așezări din Regiunea de dezvoltare Centru	8
Tabel nr. 3: Raportul de primat în Regiunea de Dezvoltare Centru.....	8
Tabel nr. 4: Gradul de urbanizare în Regiunea de Dezvoltare Centru.....	9
Tabel nr. 5: Unități administrativ teritoriale și localități (1968 / 2023).....	10
Tabel nr. 6: Unități administrativ teritoriale și localități ale județului Harghita în 1968	10
Tabel nr. 7: Comune nou înființate în județul Harghita după 1990.....	18
Tabel nr. 8: Analiză comparativă a organizării administrativ teritoriale a județului Harghita .	19
Tabel nr. 9: Caracteristici ale structurii administrativ teritoriale	22
Tabel nr. 10: Distribuția satelor în teritoriu în raport cu formele de relief.....	27
Tabel nr. 11: Gruparea localităților din județul Harghita pe ranguri, conform legii 351/2001...	31
Tabel nr. 12: Distribuția și importanța stațiunilor în județul Harghita.....	32
Tabel nr. 13: Lista municipiilor cu scăderi de peste 10% în intervalul 1990-2012.	36
Tabel nr. 14: Lista orașelor cu pierderi de peste 10% în intervalul 1990-2012.....	36
Tabel nr. 15: Orașe cu caracteristici rurale din județul Harghita.....	37
Tabel nr. 16: Poli rurali de excelență propuși pentru județul Harghita	37
Tabel nr. 17: Indicatori minimali ai municipiilor și orașelor din județul Harghita.....	39
Tabel nr. 18: Evoluția intravilanului municipiilor și orașelor din județul Harghita (ha)	43
Tabel nr. 19: Evoluția comparativă a dinamicii populației și a intravilanului în centrele urbane ale județului Harghita	44
Tabel nr. 20: Așezări izolate în UATB urbane din Județul Harghita	45
Tabel nr. 21: Așezări izolate în UATB rurale din Județul Harghita	46
Tabel nr. 22: Tabel sinoptic al așezărilor izolate din județul Harghita.....	51
Tabel nr. 23: Situația așezărilor informale la nivel de județ	55
Tabel nr. 24: Distribuție și caracteristici ale așezărilor informale din județul Harghita (2021) .	57
Tabel nr. 25: Distribuție și caracteristici ale așezărilor informale din județul Harghita (2022) .	58
Tabel nr. 26: Prezența rețelelor bancare în mediul urban al județului Harghita (2023)	62
Tabel nr. 27: Distribuția principalelor centre comerciale din județul HR	63
Tabel nr. 28: Distribuția principalelor echipamente cu rol cultural în județul Harghita	67
Tabel nr. 29: Principalele echipamente pentru activități sportive și recreative în județul Harghita (2023).....	70
Tabel nr. 30: Situația PUG-urilor.....	72
Tabel nr. 31: Lista UATB și a localităților din județul Harghita.....	77
Tabel nr. 32: Date generale referitoare la sistemul de așezări din județul Harghita.....	83

Listă figuri în text

Figura nr. 1: Gradul de urbanizare în Regiunea de Dezvoltare Centru (% populație urbană la 01.01.2022).....	9
Figura nr. 2: Sistemul principal de așezări al județului Harghita.....	28
Figura nr. 3: PATN Secțiunea a IV-a – Rețeaua de localități urbane	33
Figura nr. 4: PATN Secțiunea a IV-a – Rețeaua de localități rurale.....	33
Figura nr. 5: Evoluția intravilanului municipiilor și orașelor din județul Harghita între 1995 și 2020 (ha)	43
Figura nr. 6: Dinamica relativă a evoluției intravilanului municipiilor și orașelor din județul Harghita între 1995 și 2020 (% față de intervalul anterior)	44
Figura nr. 7: Comunități marginalizate și așezări informale.....	55
Figura nr. 8: Expunerea la riscuri naturale a unităților destinate locuirii din așezările informale	56
Figura nr. 9: Pârțiile de schi din zonele Bucin, Borsec, Băile Homorod, Miercurea Ciuc	70

Listă cartograme în text

Cartograma nr. 1: Organizarea administrativ-teritorială a județului Harghita (2023).....	17
Cartograma nr. 2: Modificări administrativ-teritoriale în organizarea județului, după 1989	21
Cartograma nr. 3: Categoriile de mărime ale UATB din județul Harghita, după suprafață (ha) .	24
Cartograma nr. 4: Categoriile de mărime ale UATB din județul Harghita, după densitate (locuitori / kmp)	25
Cartograma nr. 5: Distribuția UATB în județul Harghita, după numărul de localități sau de sate componente.....	26
Cartograma nr. 6: UATB incluse în zona montană a județului Harghita	29
Cartograma nr. 7: Indicele de dispersie la nivel de UATB (conform RPL 2011).....	30
Cartograma nr. 8: UATB cu sate / localități sub 100 de locuitori (conform RPL 2011).....	35
Cartograma nr. 9: Îndeplinirea criteriilor din legea 100 / 2007 pentru municipiile și orașele din județul Harghita	42
Cartograma nr. 10: Distribuția UATB în teritoriul județului Harghita, după numărul de localități izolate	52
Cartograma nr. 11: Gradul de accesibilitate al UATB în rețeaua majoră de căi de comunicație	53
Cartograma nr. 12: Distribuție și unele caracteristici ale așezărilor informale din județul Harghita.....	60
Cartograma nr. 13: Distribuția UATB după Indicele Dezvoltării Umane Locale (IDUL 2018)..	61
Cartograma nr. 14: Sistemul judecătoresc în județul Harghita	64
Cartograma nr. 15: Distribuția principalelor rețele bancare în județul Harghita.....	65
Cartograma nr. 16: Distribuția infrastructurii de mari centre comerciale (hypermarket-uri) în județul Harghita (2023).....	66
Cartograma nr. 17: Distribuția spațială a principalelor echipamente cu rol cultural în județul Harghita.....	69
Cartograma nr. 18: Distribuția spațială a principalelor echipamente cu rol de agrement și sport din județul Harghita (2023)	71
Cartograma nr. 19: Situația aprobării PUG-urilor în județul Harghita	74

1. INTRODUCERE

1.1 Obiectivele studiului de fundamentare

Studiul de fundamentare „Rețeaua de așezări, așezări informale, populația și incluziunea socială” este unul din cele 13 studii de fundamentare cerute prin Caietul de Sarcini al proiectului pentru reactualizarea „Planului de Amenajare a Teritoriului Județean Harghita”¹. Cele 13 studii de fundamentare au fost codificate de echipa de proiect prin asocierea unui număr de ordine și a unui acronim după cum urmează:

Nr. crt.	Denumire SF	Acronim
1.	Cadrul natural și peisajul, condiții geotehnice și hidrogeologie, climatice, pedologice și ecologice	SF1-NAT
2.	Evoluția teritoriului județean din punct de vedere istoric, cultural, demografic, economic, etnografic, peisagistic, urbanistic și arhitectural	SF2-IST
3.	Rețeaua de așezări, așezări informale (Legea nr. 151/2019), populația, incluziunea socială	SF3-RAI-POP
4.	Resursele naturale și economia	SF4-ECON
5.	Organizarea circulației, transporturilor	SF5-MOB
6.	Dotarea tehnico-edilitară	SF6-EDIL
7.	Ariile naturale și mediul	SF7-MED
8.	Patrimoniul cultural	SF8-CULT
9.	Stabilirea și delimitarea zonelor de risc natural și antropic	SF9-RISC
10.	Evaluarea impactului social	SF10-SOC
11.	Valorificarea potențialului turistic sau balnear	SF11-TUR
12.	Definirea zonelor metropolitane și periurbane	SF12-ZMP
13.	Capacitatea administrativă de implementare a PATJ Harghita	SF13-ADM

Analiza rețelei de așezări urmărește să identifice măsura în care aceasta este asigurată o bună acoperire a teritoriului și o distribuție echilibrată a echipamentelor și serviciilor de interes general, astfel încât să fie satisfăcute nevoile comunităților locale. Obiectivele studiului de fundamentare, referitoare la rețeaua de localități vizează mai precis identificarea și analiza structurii și caracteristicilor rețelei, identificarea și analiza principalelor sisteme și subsisteme zonale și a principalelor elemente nodale ale acestora. Un obiectiv subsecvent al studiului îl reprezintă analiza situației așezărilor informale din județ, o temă de actualitate și care are legătură și cu componenta de incluziune socială.

Structura socio-demografică reprezintă o altă componentă importantă pentru Planul de Amenajare a Teritoriului Județean Harghita, distribuția și caracteristicile populației constituind baza pentru definirea politicilor teritoriale, iar creșterea calității vieții populației un obiectiv fundamental al acestor politici. Analiza structurii socio-demografice este utilă în fundamentarea scenariilor și propunerilor de dezvoltare precum și pentru identificarea resurselor și mecanismelor sociale de implementare și pentru evaluarea consecințelor sociale ale soluțiilor preconizate.

¹ CJ Harghita 2022, Caiet de Sarcini pentru Servicii de proiectare în vederea reactualizării Planului de Amenajare a Teritoriului Județean Harghita, pag. 10.

În cadrul analizei structurii socio-demografice au fost evaluate evoluția populației și potențialul demografic, dinamica și densitatea populației, structura populației pe medii, gen și grupe de vârstă. Au fost determinați o serie de indicatori demografici și sociali, reprezentați totodată la nivel spațial. Au fost evidențiate disfuncționalitățile și prioritățile de intervenție, respectiv disparitățile demografice intra-județene, prioritățile de intervenție legate de potențialul demografic și de resursele umane. Pe baza analizei au fost realizate propuneri preliminare de eliminare și diminuare a disfuncționalităților, luând în considerare totodată prognoza populației.

1.2 Metodologie

Studiile de fundamentare sunt elaborate în baza art. 20 alin. (3)-(5) din Ordinul MDRAP. nr. 233/2016² și respectă următoarea structură:

- a) delimitarea obiectivului studiat;
- b) analiza critică a situației existente;
- c) evidențierea disfuncționalităților, amenințărilor și priorități de intervenție;
- d) propuneri de eliminare/diminuare a disfuncționalităților și amenințărilor;
- e) prognoze, scenarii sau alternative de dezvoltare.

Rezultatele din prezentul studiu se bazează pe prelucrarea unor informații statistice analizate la nivel național, regional, județean și local. Din punct de vedere metodologic, elaborarea studiului s-a bazat pe o serie de etape specifice, de la documentare și colectare de date și informații din varii surse (statistice, studii, cercetări, documentații de amenajarea teritoriului și urbanism, strategii, instituții centrale și locale, chestionare etc.) la prelucrarea și interpretarea acestor date și informații și la transpunerea grafică a unora dintre ele pentru a evidenția aspectele spațiale specifice, respectiv distribuția teritorială a unor caracteristici, echipamente, procese.

Teritoriul Județului Harghita este constituit dintr-un mozaic de unități administrativ-teritoriale de bază (UATB) cu caracteristici socio-demografice, economice, culturale, de echipare extrem de variate. Analiza rețelei de așezări și cea socio-demografică au surprins această diversitate prin indicatorii determinați și valorificați în analiză.

Limitările studiului de fundamentare sunt inerente și sunt legate de disponibilitatea și acuratețea datelor geo-spațiale disponibile din surse publice.

1.3 Surse utilizate

Majoritatea datelor prelucrate sunt cele furnizate de către Institutul Național de Statistică - baza de date Tempo online. Au fost folosite de asemenea date de la ultimul recensământ al populației - RPL2021 – disponibile la nivelul lunii iulie 2023. La elaborarea studiului au fost utilizate datele geo-spațiale disponibile în geoportalul Infrastructurii naționale pentru informații spațiale (INIS), gestionat de către Agenția Națională de Cadastru și Publicitate Imobiliară, conform OMDRAP nr. 233/2016. Au fost de asemenea utilizate date și informații din alte studii și documentații de AT și U (PATJ Harghita 2012, PUG-uri ale UATB-urilor din județ, alte studii de specialitate) precum și surse legislative precum Secțiunea IV a PATN (lege 351 / 2001) și altele. O serie de date și informații au fost furnizate de către CJ Harghita, iar în anumite cazuri au fost utilizate și surse web oficiale (de ex. pentru identificarea anumitor tipuri de echipamente și dotări).

² Ordin 233 / 2016 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul și de elaborare și actualizare a documentațiilor de urbanism.

2. Partea I: Rețeaua de așezări a Județului Harghita

Studiul și analiza rețelei de localități reprezintă o componentă a domeniului țință „structura teritoriului”, așa cum este reglementat conținutul cadru al PATJ-ului prin OMDRAP 233 / 2016, care mai include și alte sub-domenii țință, respectiv: localizarea geografică, cadrul natural și mediul, patrimoniul natural și construit, peisaje, infrastructurile tehnice majore și zonificarea teritoriului. Analiza rețelei de localități se corelează semnificativ cu analiza domeniului țință „structura socio-demografică” și care include evoluția populației, resursele umane și infrastructura socială. Totodată, sub-domeniul țință „rețea de localități” interferează cu anumite analize aferente domeniului țință „structura activităților economice” și mai ales cu „contextul teritorial” unde sunt abordate aspecte referitoare la poli de creștere, zone metropolitane și periurbane, policentricitate, arii funcționale.

Având în vedere cele mai sus-menționate trebuie făcută precizarea că SF3-RAI-POP se va corela și completa cu analize și concluzii din alte studii de fundamentare precum: SF2-IST referitor la evoluția teritoriului județean, cu SF5-MOB referitor la organizarea circulației și transporturilor (pe tema accesibilității), cu SF6-EDIL, referitor la echiparea tehnico-edilă, cu SF8-CULT, referitor la patrimoniul cultural, la SF12-TUR, referitor la potențialul turistic și balnear și la SF13-ADM, referitor la Capacitatea administrativă de implementare a PATJ Harghita. Corelările necesare între studiile de fundamentare vor fi realizate în etapele de elaborarea efectivă a PATJ-ului.

În prezenta lucrare, studiul rețelei de localități se focalizează pe următoarele aspecte: poziții și relații în context regional, organizarea administrativ-teritorială, caracteristicile principale ale rețelei de așezări (mărime, densitate, grupări funcționale), tipologia principalelor așezări și ierarhiile din sisteme, modul de acoperire a teritoriului în contextul unei fragmentări semnificative determinate de specificul geografic și hidrografic, accesibilitate localităților în raport cu sistemul de căi de comunicații precum și aspecte legate de așezările informale și marginalizate.

2.1 Date generale și context regional (ierarhii)

Județul Harghita este al 3-lea județ din Regiunea de dezvoltare Centru, după numărul de unități administrativ teritoriale de bază (UATB), respectiv ca. 16,2% din totalul acestora, din regiune. Cu cele 67 de municipii, orașe și comune, județul Harghita se află în zona mediană a regiunii, respectiv de 69 de UATB / județ. La nivel național, județul se află pe poziția 27 după numărul total de UATB, sub media națională de 77 UATB / județ.

După suprafață, județul Harghita se situează printre județele mari ale țării, fiind cu cei 6.637 kmp, al 13-lea ca mărime, în timp ce în regiune se află pe poziția a 2-a, după județul Mureș cu 6.705 kmp. Numărul mai redus de unități administrativ teritoriale de bază, în raport cu suprafața sa, poate fi explicat prin configurația reliefului său, județul Harghita având o importantă zonă montană pe teritoriul său. Relieful județului este caracterizat de unități montane și depresiuni intramontane, aparținând Carpaților Orientali, în proporție de 81%, restul de 19% fiind dealuri și depresiuni cu caractere subcarpatice, extinse în partea de SV a jud., care fac parte din Pod. Transilvaniei³.

După numărul UATB urbane (municipii, orașe), județul se află pe penultima poziție, cu 9 municipii și orașe, după județele Alba, Brașov, Mureș și Sibiu cu 10-11 UATB urbane. După numărul de municipii, județul Harghita se situează pe aceeași poziție cu județele Alba, Brașov

³ Conf. Ghinea, D. 2002, Enciclopedia geografică a României, ed. Enciclopedică, București, pp. 664.

și Mureș, cu câte 4 municipii fiecare, față de Covasna și Sibiu cu câte 2. După numărul de comune, județul se află tot pe poziția a 3-a în regiune, tot cu 16,2% din totalul acestora.

Tabel nr. 1: Organizarea administrativă și numărul de așezări la nivel regional

Nivel teritorial (J/R/N)	Număr municipii	Număr orașe	Număr comune	Număr total UATB	Număr de sate	Localități componente municipii și orașe	Total localități
Alba	4	7	67	78	656	60	716
Brașov	4	6	48	58	149	16	165
Covasna	2	3	40	45	122	6	128
HARGHITA	4	5	58	67	235	29	264
Mureș	4	7	91	102	463	55	518
Sibiu	2	9	53	64	162	26	188
Regiunea Centru	20	37	357	414	1787	192	1979
România	103	216	2862	3181	12958	791	13749

Sursa: INS 2023, Anuarul Statistic al României, serii de timp 1990 – 2021 și Tempo-online (ADM 101A)

După numărul total de localități (264), județul se situează tot pe locul 3 în regiune, după județele Alba (716 localități) și Mureș (518 localități). După numărul total de localități, județul Harghita se situează sub valorile medii la nivel de regiune (330 / județ), respectiv la nivel național (335 / județ). Numărul de localități reprezintă 1,9% din numărul total la nivel național și 13,3% din cel al regiunii.

Față de ponderea suprafeței județului, de 2,8% din suprafața teritoriului național, respectiv de 18,7% din cea a Regiunii de Dezvoltare, Centru, rețeaua de așezări pare a fi subdimensionată. Dimensiunea mai mică a rețelei de localități, în raport cu suprafața poate fi explicată de geografia / relieful județului, caracterizat de zone colinare și montane și implicit de zone mai puțin accesibile și locuibile, mai ales în jumătatea sa nordică.

După populație Județul Harghita se situează în ultima decilă, la nivel național, printre cele 12 județe cu mai puțin de 350.000 de locuitori, după populația după domiciliu, la 01.01.2022⁴. Cu cei 326.758 de locuitori, județul se situează pe poziția 33. Populația județului Harghita, după domiciliu, reprezenta la 01.01.2022, doar 1,48% din populația totală a țării, respectiv 12,52% din cea a Regiunii de Dezvoltare Centru, deși ca suprafață are o pondere mai mare: 2,78% din teritoriul național, respectiv 19,47% fin cel regional.

O poziție similară ocupă județul și după datele de recensământ, rezultatele preliminare ale RPL 2021⁵, plasându-l tot pe poziția 33 cu 291.950 de locuitori (populație rezidentă). Se poate observa o diferență de cca. 35.000 de locuitori (10,65%) care se explică cel mai probabil prin plecarea temporară sau pe termen lung în străinătate sau în alte județe ale țării.

Din punct de vedere al densității orașelor și satelor în teritoriu, județul Harghita prezintă valori medii inferioare nivelului mediu regional dar superioare altor județe. Față de valorile medii la nivel național, județul prezintă o valoare medie, ușor superioară mediei naționale pentru densitatea orașelor / 1000kmp și net inferioară pentru densitatea satelor / 100 kmp (a se vedea tabelul de mai jos). Din punct de vedere al raportului comună /oraș valoarea la nivelul județului

⁴ Tempo on-line, tabel TEMPO_POP107A (accesat mai 2023).

⁵ INS, mai 2023: Rezultate definitive: Caracteristici demografice. Populația la recensămintele din anii 1948, 1956, 1966, 1977, 1992, 2002, 2011 și 2021 (Județe Medii de rezidență) – Tabel 1.01 (<https://www.recensamantromania.ro/>).

Harghita (6,44), este superioară mediei la nivel regional (6,26), dar inferioară celei la nivel național (8,97), iar raportul sat /comună este ușor inferior (4,05), dar apropiat acestora (4,81 la nivel regional, respectiv 4,36 la nivel național). Se poate aprecia că județul are un sistem urban relativ bine dezvoltat în comparație cu alte județe din regiune și care asigură un raport echilibrat -cel puțin cantitativ - între mediile rural și urban. Se poate observa de asemenea și raportul număr sate / municipii și orașe, care are o valoare de 28,33 inferioară mediilor regională (33,72) și națională (42,10). Situația comparativă, la nivel regional și național poate fi urmărită în tabelul de mai jos.

Tabel nr. 2: Caracteristici ale sistemului de așezări din Regiunea de dezvoltare Centru

Nivel teritorial (J/R/N)	suprafață (kmp)	orașe /1000kmp	sate /100kmp	nr. comune / oraș	nr. sate / comună
Alba	6255	1,76	9,86	6,09	9,21
Brașov	5361	1,87	2,78	4,80	3,10
Covasna	3707	1,35	2,99	8,00	2,78
HARGHITA	6637	1,36	3,54	6,44	4,05
Mureș	6705	1,64	6,76	8,27	4,98
Sibiu	5432	2,03	2,80	4,82	2,87
Regiunea Centru	34097	1,67	5,04	6,26	4,81
România	238397	1,34	5,24	8,97	4,36

Sursa: INS 2023, Anuarul Statistic al României, serii de timp 1990 – 2021 și Tempo-online (ADM 101A)

Din punct de vedere al **raportului de hipertrofiere**, sau raportul de primat (Rh - raportul dintre primul și al 2-lea oraș) se remarcă următoarea situație în Regiunea de Dezvoltare Centru: un dezechilibru important în cazul județului Brașov (raport 7,69) și unul relativ în cazul județelor Covasna, Mureș, Sibiu, unde raportul este între 3,0 și 4,0. Un raport optim⁶ este considerat a fi, cel de 2,0 sau 2/1, valoare de care se apropie regiunea „Centru” și județul Alba. Raportul primelor 2 centre urbane din județ indică o structură echilibrată și bipolară, mai rar întâlnită în România (situații similare sau apropiate pot fi întâlnite în județele Hunedoara, Ilfov și Ialomița). Trebuie subliniat, pe de altă parte, că reședința de județ, municipiul Miercurea Ciuc, este un oraș de talie mijlocie-mică (sub 50.000 locuitori), și că este cea mai mică reședință de județ, după dimensiunea demografică.

Tabel nr. 3: Raportul de primat în Regiunea de Dezvoltare Centru

Nivel teritorial (J/R/N)	Oraș primar	Populație	Oraș secundar	Populație	Raport (Rh)
Alba	Alba Iulia	74490	Sebeș	32382	2,30
Brașov	Brașov	285532	Făgăraș	37145	7,69
Covasna	Sfântu Gheorghe	62117	Târgu Secuiesc	19117	3,25
HARGHITA	Miercurea Ciuc	40606	Odorheiu Secuiesc	37062	1,10
Mureș	Târgu Mureș	143138	Reghin	36516	3,92
Sibiu	Sibiu	165025	Mediaș	54934	3,00
Regiunea Centru	Brașov	285532	Sibiu	165025	1,73

⁶ Legea lui Zipf cunoscută și sub denumirea de legea „Rang – Talie” corelează dimensiunea demografică a unui oraș cu rangul său adică poziția pe care o ocupă în ierarhia sistemului urban. (Zipf, G. K. 1949, Human Behaviour and the Principle of Least Effort, Cambridge, USA.)

Nivel teritorial (J/R/N)	Oraș primar	Populație	Oraș secundar	Populație	Raport (Rh)
România	BUCUREȘTI	2162281	Iași	393574	5,49

Sursa datelor: INS, Anuarul statistic 2023 (Populația după domiciliu a județelor, municipiilor și orașelor, la 01.07.2022)

Din punctul de vedere al gradului de urbanizare – respectiv al raportului populației urbane din municipii și orașe supra total populație – Județul Harghita nu se află printre județele cu un grad ridicat de urbanizare, fiind pe ultimul loc în regiune și mult sub valorile medii la nivel regional și național conform tabelului și graficului de mai jos. (date INS, 2023)

Tabel nr. 4: Gradul de urbanizare în Regiunea de Dezvoltare Centru

Nr. crt.	Denumire județ / regiune	Populație totală	Populație urbană	Populație rurală	% populație urbană	% populație rurală
1.	Județul Alba	367760	221542	146218	60,24	39,76
2.	Județul Brașov	639310	457758	181552	71,60	28,40
3.	Județul Covasna	223474	110830	112644	49,59	50,41
4.	Județul Harghita	326758	142396	184362	43,58	56,42
5.	Județul Mureș	583628	300809	282819	51,54	48,46
6.	Județul Sibiu	468149	310236	157913	66,27	33,73
7.	Regiunea CENTRU	2609079	1543571	1065508	59,16	40,84
8.	România	22009796	12387875	9621921	56,28	43,72

Sursa datelor: Tempo online (POP107A)

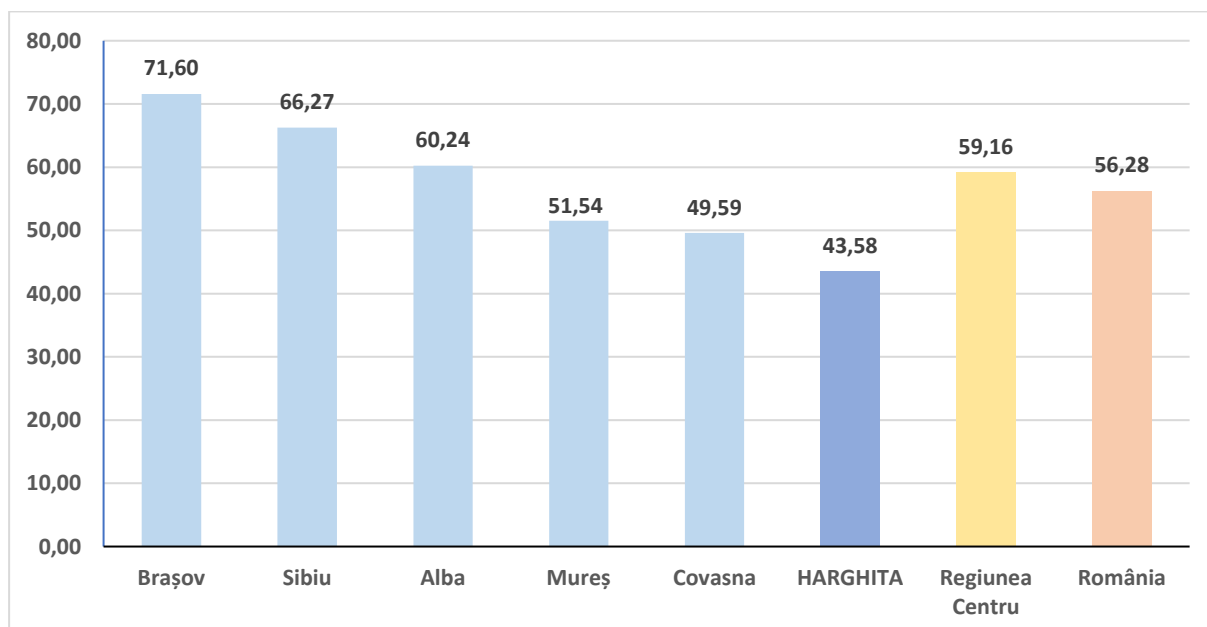

Figura nr. 1: Gradul de urbanizare în Regiunea de Dezvoltare Centru (% populație urbană la 01.01.2022)

Sursa datelor: Tempo online (POP107A)

2.2 Structura administrativ – teritorială (cu modificări administrative, după 1989)

Județul Harghita a fost înființat prin Legea 2 din 1968, de organizare a teritoriului administrativ al României⁷. Pe teritoriul actual al județului, au funcționat în perioada interbelică 2 județe mai mici: județul Odorhei, cu 6 plăși și 140 de comune și reședința la Odorhei și județul Ciuc, cu 4 plăși și 54 de comune și reședința la Miercurea Ciuc⁸.

Organizarea administrativ teritorială, pe județe a fost desființată între 1950 – 1968, când România a fost organizată în regiuni și raioane. Fostele județe, Odorhei și Ciuc au fost incluse în Regiunea Mureș (între 1950 și 1952) și ulterior în Regiunea Autonomă Maghiară, respectiv Regiunea Mureș-Autonomă Maghiară, după 1960, cu reședința la Târgu Mureș.

2.2.1 Structura administrativ teritorială a județului Harghita în 1968

Tabel nr. 5: Unități administrativ teritoriale și localități (1968 / 2023)

1968	2023
1 municipiu	4 municipii
8 orașe	5 orașe
49 de comune dintre care 3 suburbane	58 de comune
28 de localități componente ale municipiilor și ale orașelor	29 de localități componente ale municipiilor și ale orașelor
236 de sate	235 de sate componente ale comunelor

În total 264 de așezări (localități), număr neschimbat, până în prezent. În 2004, prin Legea 84, satul Betești din componența comunei Mugeni, trece în componența orașului Cristuru Secuiesc ceea ce determină o modificare a numărului de sate componente ale comunelor, respectiv a numărului de localități componente ale municipiilor și ale orașelor.

Tabel nr. 6: Unități administrativ teritoriale și localități ale județului Harghita în 1968

Denumire municipii	MUNICIPII ȘI ORAȘE	
	Comune suburbane	Sate componente ale comunei suburbane
1. ODORHEIU SECUIESC	BRĂDEȘTI	1. BRĂDEȘTI
		2. Tîrnovița
		3. Satu Mare
	FELICENI	1. FELICENI
		2. Alexandrița
		3. Arvățeni
		4. Cireșeni

⁷ Legea nr. 2/1968 privind organizarea administrativă a teritoriului Republicii Socialiste România, publicată în Buletinul Oficial nr. 165 din 20/12/1968.

⁸ Conf. Ghinea, D. 2002, Enciclopedia geografică a României, ed. Enciclopedică, București, pp. 668.

MUNICIPII ȘI ORAȘE

Denumire municipii	Comune suburbane	Sate componente ale comunei suburbane
		5. Forțeni 6. Hoghia 7. Oțeni 8. Polonița 9. Tăureni 10. Teleac 11. Văleni

Denumire orașe	Localități componente ale orașului	Comune suburbane	Sate componente ale comunei suburbane
1. MIERCUREA-CIUC	MIERCUREA-CIUC Ciba Harghita-Băi Jigodin-Băi	1. PĂULENI-CIUC	1. PĂULENI-CIUC 2. Delnița 3. Șoimeni

Nr. crt.	Denumirea orașului	Nr. crt.	Localități componente ale orașului
2	BĂILE TUȘNAD	1.	BĂILE TUȘNAD
3.	BĂLAN	2.	Carpitus
4.	BORSEC		
5.	CRISTURU SECUIESC	1.	CRISTURU SECUIESC
6.	GHEORGHENI	2.	Filiaș
		1.	GHEORGHENI
		2.	Covacicpeter
		3.	Lacu Roșu
		4.	Vargatac
7.	TOPLIȚA	5.	Visafolio
		1.	TOPLIȚA
		2.	Călimănel
		3.	Luncani
		4.	Măgheruș
		5.	Moglănești
		6.	Secu
		7.	Vale
		8.	Vîgani
		9.	Zencani
8.	VLĂHIȚA	1.	VLĂHIȚA
		2.	Băile Homorod
		3.	Minele Lueta

COMUNE

Nr. crt.	Denumirea comunei	Nr. crt.	Sate componente
1.	ATID	1.	ATID
		2.	Crișeni
		3.	Cușmed
		4.	Inlăceni

COMUNE

Nr. crt.	Denumirea comunei	Nr. crt.	Sate componente
2.	AVRĂMEȘTI	5.	Șiclod
		1.	AVRĂMEȘTI
		2.	Andreeni
		3.	Cechești
		4.	Goagiu
		5.	Firtănuș
		6.	Laz-Firtănuș
		7.	Laz-Șoimuș
		8.	Medișoru Mic
3.	BILBOR	1.	BILBOR
		2.	Răchitiș
4.	CĂPÎLNIȚA	1.	CĂPÎLNIȚA
5.	CIUCSÎNGEORGIU	1.	CIUCSÎNGEORGIU
		2.	Armășeni
		3.	Armășenii Noi
		4.	Bancu
		5.	Ciobăniș
		6.	Cotormani
		7.	Eghersec
		8.	Ghiurche
		9.	Potiond
6.	CIUMANI	1.	CIUMANI
7.	CÎRȚA	1.	CÎRȚA
		2.	Ineu
		3.	Tomești
8.	CORBU	1.	CORBU
		2.	Capu Corbului
9.	CORUND	1.	CORUND
		2.	Atia
		3.	Calonda
		4.	Fîntîna Brazilor
		5.	Valea lui Pavel
10.	DĂNEȘTI	1.	DĂNEȘTI
		2.	Mădăraș
11.	DEALU	1.	DEALU
		2.	Fîncel
		3.	Sîncrai
		4.	Tămașu
		5.	Tibod
		6.	Ulcani
		7.	Valea Rotundă
12.	DITRĂU	1.	DITRĂU
		2.	Jolotca
		3.	Țengheler

COMUNE

Nr. crt.	Denumirea comunei	Nr. crt.	Sate componente
13.	DÎRJIU	1.	DÎRJIU
		2.	Mujna
14.	FRUMOASA	1.	FRUMOASA
		2.	Bîrzava
		3.	Făgeţel
		4.	Nicoleşti
15.	GĂLĂUȚAȘ	1.	GĂLĂUȚAȘ
		2.	Dealul Armanului
		3.	Gălăuțaș-Pîrău
		4.	Nuțeni
		5.	Plopiș
		6.	Preluca
		7.	Toleşeni
		8.	Zăpodea
16.	JOSENI	1.	JOSENI
		2.	Borzont
		3.	Bucin
17.	LĂZAREA	1.	LĂZAREA
		2.	Ghiduț
18.	LUETA	1.	LUETA
		2.	Băile Chirui
19.	LUNCA DE JOS	1.	LUNCA DE JOS
		2.	Barațcoș
		3.	Poiana Fagului
		4.	Puntea Lupului
		5.	Valea lui Antaloc
		6.	Valea Boroș
		7.	Valea Capelei
		8.	Valea Întunecoasă
		9.	Valea Rece
20.	LUNCA DE SUS	1.	LUNCA DE SUS
		2.	Comiat
		3.	Izvorul Troțușului
		4.	Păltiniș-Ciuc
		5.	Valea Gîrbea
		6.	Valea Ugra
21.	LUPENI	1.	LUPENI
		2.	Bisericiani
		3.	Bulgăreni
		4.	Firtușu
		5.	Morăreni
		6.	Păltiniș
		7.	Păuleni
		8.	Satu Mic

COMUNE

Nr. crt.	Denumirea comunei	Nr. crt.	Sate componente
22.	MĂRTINIȘ	9.	Sîncel
		1.	MĂRTINIȘ
		2.	Aldea
		3.	Bădeni
		4.	Călugăreni
		5.	Chinușu
		6.	Comănești
		7.	Ghipeș
		8.	Locodeni
		9.	Orășeni
		10.	Petreni
		11.	Rareș
		12.	Sînpaul
23.	MEREȘTI	1.	MEREȘTI
24.	MIHĂILENI	1.	MIHĂILENI
		2.	Livezi
		3.	Nădejdea
		4.	Văcărești
25.	MUGENI	1.	MUGENI
		2.	Aluniș
		3.	Beta
		4.	Betești
		5.	Dejuțiu
		6.	Dobeni
		7.	Lutița
		8.	Mătișeni
		9.	Porumbenii Mari
		10.	Porumbenii Mici
		11.	Tăietura
26.	OCLAND	1.	OCLAND
		2.	Crăciunel
		3.	Satu Nou
27.	PLĂIEȘII DE JOS	1.	PLĂIEȘII DE JOS
		2.	Casinu Nou
		3.	Iacobeni
		4.	Imper
		5.	Plăieșii de Sus
28.	PRAID	1.	PRAID
		2.	Becaș
		3.	Bucin
		4.	Ocna de Jos
		5.	Ocna de Sus
		6.	Șașvereș
29.	REMETEA	1.	REMETEA

COMUNE

Nr. crt.	Denumirea comunei	Nr. crt.	Sate componente
		2.	Făgețel
		3.	Martonca
		4.	Sineu
30.	SĂCEL	1.	SĂCEL
		2.	Șoimușu Mare
		3.	Șoimușu Mic
		4.	Uilac
		5.	Vidacut
31.	SĂRMAȘ	1.	SĂRMAȘ
		2.	Fundoaia
		3.	Hodoșa
		4.	Platonești
		5.	Runc
32.	SECUIENI	1.	SECUIENI
		2.	Bodogaia
		3.	Eliseni
33.	SICULENI	1.	SICULENI
		2.	Ciaracio
		3.	Ciceu
		4.	Racu
		5.	Satu Nou
34.	SÎNCRĂIENI	1.	SÎNCRĂIENI
		2.	Fitod
		3.	Hosasău
		4.	Lelicieni
		5.	Misentea
		6.	Sîntimbru
		7.	Sîntimbru-Băi
35.	SÎNDOMINIC	1.	SÎNDOMINIC
36.	SÎNMARTIN	1.	SÎNMARTIN
		2.	Ciucani
		3.	Cozmeni
		4.	Lăzărești
		5.	Valea Uzului
37.	SÎNSIMION	1.	SÎNSIMION
		2.	Cetățuia
38.	SUBCETATE	1.	SUBCETATE
		2.	Călnaci
		3.	Duda
		4.	Filpea
39.	SUSENI	1.	SUSENT
		2.	Chileni
		3.	Liban
		4.	Senetea

COMUNE

Nr. crt.	Denumirea comunei	Nr. crt.	Sate componente
40.	ȘIMONEȘTI	5.	Valea Strîmbă
		1.	ȘIMONEȘTI
		2.	Bențid
		3.	Cădaci Mare
		4.	Cădaci Mic
		5.	Cehețel
		6.	Chedia Mara
		7.	Chedia Mică
		8.	Cobătești
		9.	Medișoru Mare
		10.	Mihăileni
		11.	Nicoleni
		12.	Rugănești
		13.	Tărcești
41.	TULGHEȘ	14.	Turdeni
		1.	TULGHEȘ
		2.	Hagota
		3.	Pintic
42.	TUȘNAD	4.	Recea
		1.	TUȘNAD
		2.	Tușnadu Nou
		3.	Vrabia
43.	ULIEȘ	1.	ULIEȘ
		2.	Daia
		3.	Iașu
		4.	Ighiu
		5.	Nicolești
		6.	Obrănești
		7.	Petecu
		8.	Vasileni
44.	VĂRȘAG	1.	VĂRȘAG
45.	VOȘLĂBENI	1.	VOȘLĂBENI
		2.	Izvoru Mureșului
46.	ZETEA	1.	ZETEA
		2.	Desag
		3.	Izvoare
		4.	Poiana Tîrnavei
		5.	Șicasău
		6.	Sub Cetate

2.2.2 Modificări în organizarea administrativ-teritorială a județului, după 1989 .

După decembrie 1989 a urmat o primă rectificare de natură administrativă, prin abrogarea Legii nr. 2/1989 privind îmbunătățirea organizării administrative a teritoriului Republicii Socialiste România. Aceasta modificase semnificativ Legea nr. 2 / 1968, prin comasarea unui număr foarte mare de comune⁹. Prin Decretul-Lege nr.38 din 22 ianuarie 1990, este abrogată Legea nr. 2 / 1989 și se revine la forma anterioară, acesteia. Prin Legea 2 / 1989, se desființează comunele suburbane și dispar prin comasare cu alte comune sau orașe 6 comune: Corbu, Dârjiu, Merești, Ocland, Păuleni-Ciuc și Săcel. Ca urmare a comasării unele comune își modifică denumirea: Secuieni-Săcel, Tulgheș-Corbu, Ulieș-Dârjiu.

Modificări post 1989:

- orașele Gheorgheni – în 2003 - și Toplița – în 2002 - dobândesc statutul de municipiu
- în intervalul 2002-2004 sunt înființate, prin dezmembrare, nouă comune noi: Cozmeni, Mădăraș, Tomești, Ciceu, Lelicieni, Porumbeni, Racu, Satu Mare, Sântimbru;
- satul Betești din componența comunei Mugeni, trece în componența orașului Cristuru Secuiesc, ca localitate componentă;
- se modifică denumirea satului Satu Nou din componența comunei Racu, în Gârciu;
- se modifică o serie de limite de hotar între UATB-uri;
- sunt unele litigii pe granițe cu județe vecine care determină retrasarea unor limite.

Legi post 1989, pentru modificarea statutului administrativ sau a denumirii unor localități, sau pentru înființarea de noi unități administrativ teritoriale de bază:

- Legea nr. 103/2002 privind înființarea comunei Cozmeni, județul Harghita
- Legea nr.104/2002 privind înființarea comunei Mădăraș, județul Harghita
- Legea nr.494/2002 privind declararea ca municipiu a orașului Toplița, județul Harghita
- Legea nr.384/2003 privind înființarea comunei Tomești prin reorganizarea comunei Cârța, județul Harghita
- Legea nr.584/2003 pentru declararea ca municipiu a orașului Gheorgheni, județul Harghita
- Legea nr 84/2004 pentru înființarea unor comune
- Legea nr. 164/2011 privind schimbarea denumirii satului Satu-Nou din componența comunei Racu, județul Harghita în Gârciu

Tabel nr. 7: Comune nou înființate în județul Harghita după 1990

Nr. crt.	Denumirea comunei înființate	Sate componente	Comuna de unde provine	Act legislativ
1.	Cozmeni	Cozmeni Lăzărești	Sânmartin	Legea nr. 103 din 18 martie 2002
2.	Mădăraș	Mădăraș	Dănești	Legea nr. 104 din 18 martie 2002

⁹ „Prin Legea nr. 2/1989, adoptată în timpul fostului regim dictatorial, au fost desființate în mod nejustificat și abuziv, ignorând-se voința cetățenilor, peste 300 comune și un mare număr de sate cu adâncă tradiție în istoria țării, aducând-se grave prejudicii desfășurării vieții și muncii cetățenilor.” (preambul Decret–Lege nr. 38 / 1990)

Nr. crt.	Denumirea comunei înființate	Sate componente	Comuna de unde provine	Act legislativ
3.	Tomești	Tomești	Cârța	Legea nr. 384 din 03 octombrie 2003
4.	Ciceu	Ciceu Ciaracio	Siculeni	Legea nr.84 din 10 aprilie 2004*
5.	Leliceni	Leliceni Fitod Hosasău Misentea	Sâncrăieni	
6.	Porumbeni	Porumbenii Mari Porumbenii Mici	Mugeni	
7.	Racu	Racu Satu Nou**	Siculeni	
8.	Satu Mare	Satu Mare	Brădești	
9.	Sântimbru	Sântimbru Sântimbru-Băi	Sâncrăieni	

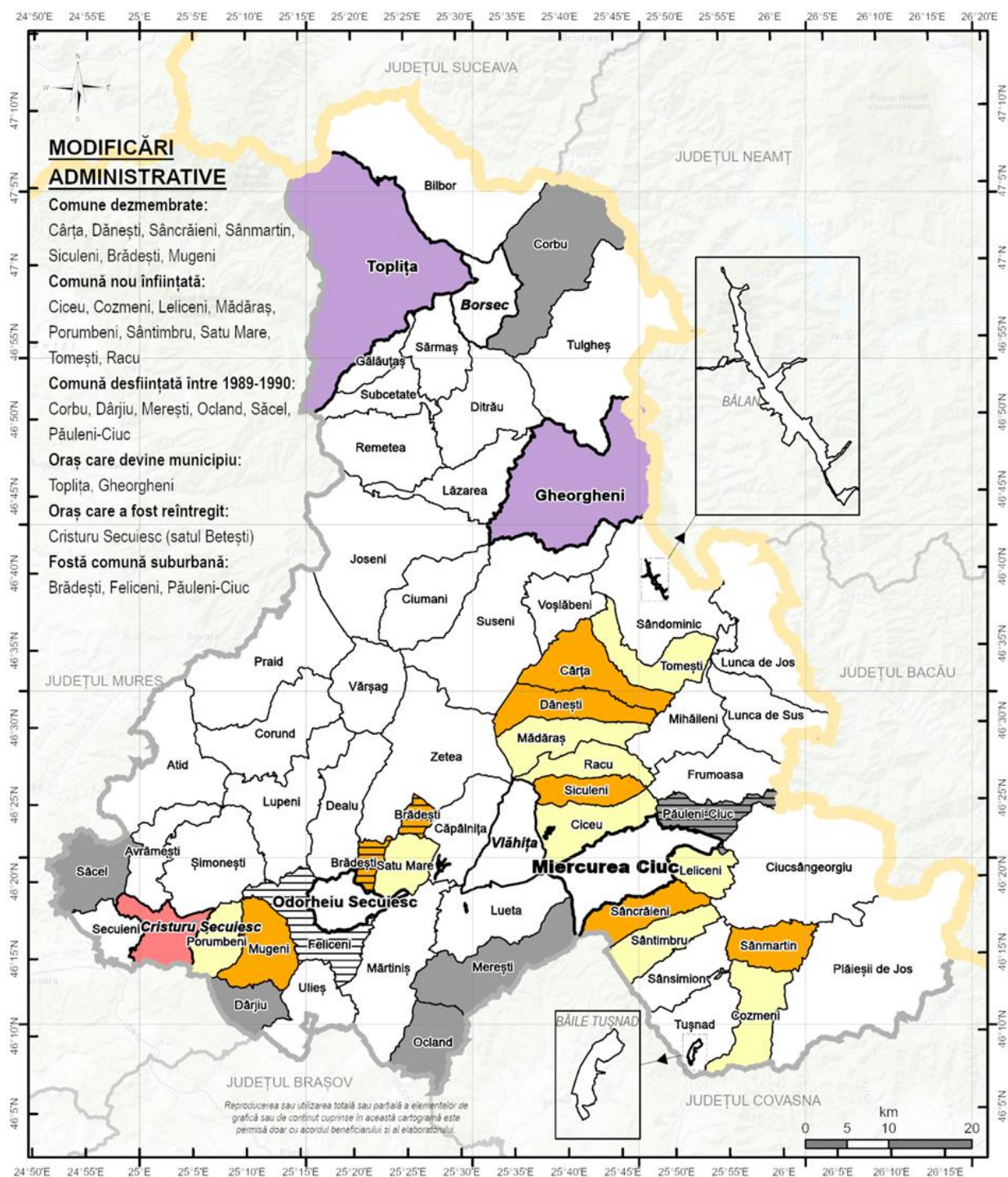
* Prin Legea nr. 84 din 10 aprilie 2004, pentru înființarea unor comune satul Betești din componența comunei Mugeni, trece în componența orașului Cristuru Secuiesc (art. 6).

** Prin Legea nr. 164 din 22 iulie 2011 denumirea satului Satu Nou din componența comunei Racu, se schimbă în Gârciu.

Tabel nr. 8: Analiză comparativă a organizării administrativ teritoriale a județului Harghita

Denumire UATB			Observații / statut / înființare după 1989
1968	1989	2023	
municipii și orașe			
MIERCUREA-CIUC	MIERCUREA-CIUC	MIERCUREA CIUC	municipiu din 1979
Odorheiu Secuiesc	ODORHEI	GHEORGHENI	municipiu din 2003
Băile Tușnad	Băile Tușnad	ODORHEIU SECUIESC	municipiu din 1972
Bălan	Bălan	TOPLIȚA	municipiu din 2002
Borsec	Borsec	Băile Tușnad	
Cristuru Secuiesc	Cristur	Bălan	
Gheorgheni	Gheorgheni	Borsec	
Toplița	Toplița	Cristuru Secuiesc	
Vlăhița	Vlăhița	Vlăhița	
comune			
Atid	Atid	Atid	
Avrămești	Avrămești	Avrămești	
Bilbor	Bilbor	Bilbor	
Brădești (suburbană)	Brădești	Brădești	
Căpîlnița	Căpîlnița	Căpîlnița	
Cîrța	Cîrța	Cârța	
		Ciceu	înființată în 2004
Ciucsîngeorgiu	Ciucsîngeorgiu	Ciucsângeorgiu	
Ciumani	Ciumani	Ciumani	
Corbu		Corbu	
Corund	Corund	Corund	

Denumire UATB			Observații / statut / înființare după 1989
1968	1989	2023	
municipii și orașe			
		Cozmeni	înființată în 2002
Dănești	Dănești	Dănești	
Dârjiu		Dârjiu	
Dealul	Dealul	Dealul	
Ditrău	Ditrău	Ditrău	
Felicești (suburbană)	Felicești	Felicești	
Frumoasa	Frumoasa	Frumoasa	
Gălbăuș	Gălbăuș	Gălbăuș	
Josani	Josani	Josani	
Lăzarea	Lăzarea	Lăzarea	
		Lelicești	înființată în 2004
Lueta	Lueta-Merești	Lueta	
Lunca de Jos	Lunca de Jos	Lunca de Jos	
Lunca de Sus	Lunca de Sus	Lunca de Sus	
Lupeni	Lupeni	Lupeni	
		Mădăraș	înființată în 2002
Mărtiniș	Mărtiniș	Mărtiniș	
Merești		Merești	
Mihăileni	Mihăileni	Mihăileni	
Mugeni	Mugeni	Mugeni	
Ocland		Ocland	
Păuleni-Ciuc (suburbană)		Păuleni-Ciuc	
Plăieșii de Jos	Plăieșii de Jos	Plăieșii de Jos	
		Porumbeni	înființată în 2004
Praid	Praid	Praid	
		Racu	înființată în 2004
Remetea	Remetea	Remetea	
		Satu Mare	înființată în 2004
Săcel		Săcel	
Sărmaș	Sărmaș	Sărmaș	
Secuieni	Secuieni-Săcel	Secuieni	
Siculeni	Siculeni	Siculeni	
Sîncrăieni	Sîncrăieni	Sîncrăieni	
Sîndominic	Sîndominic	Sîndominic	
Sînmartin	Sînmartin	Sînmartin	
Sînsimion	Sînsimion	Sînsimion	
		Sântimbru	înființată în 2004
Subcetate	Subcetate	Subcetate	
Suseni	Suseni	Suseni	
Șimonești	Șimonești	Șimonești	
		Tomești	înființată în 2003
Tulgheș	Tulgheș-Corbu	Tulgheș	
Tușnad	Tușnad	Tușnad	
Ulieș	Ulieș-Dârjiu	Ulieș	
Vârșag	Vârșag	Vârșag	
Voșlăbeni	Voșlobeni	Voșlăbeni	
Zetea	Zetea	Zetea	
1M + 8 O + 49 C	2M + 7O+43C	4M+5O+58C	

MODIFICĂRI ADMINISTRATIV-TERITORIALE ÎN ORGANIZAREA JUDEȚULUI, DUPĂ 1989		
Legendă	MODIFICĂRI ADMINISTRATIVE	DATE GENERALE
LIMITE		
— Limită regiuni de dezvoltare	UATB dezmembrată după 1989 (7)	26 de UATB au suferit modificări, după 1968 (2 municipii, 1 oraș și 23 de comune).
— Limita teritoriului județean Harghita	UATB nou înființată după 1989 (9)	
— Limita județelor vecine	UATB desființată între 1989 - 1990 (6)	
— Limite municipii	Oraș care a devenit municipiu după 1989 (2)	
— Limite orașe	UATB reintegrită (1)	
— Limite comune	Fostă comună suburbană (3)	

Cartograma nr. 2: Modificări administrativ-teritoriale în organizarea județului, după 1989

2.3 Caracteristici ale rețelei de așezări urbane și rurale (mărime, densitate, sisteme zonale etc.)

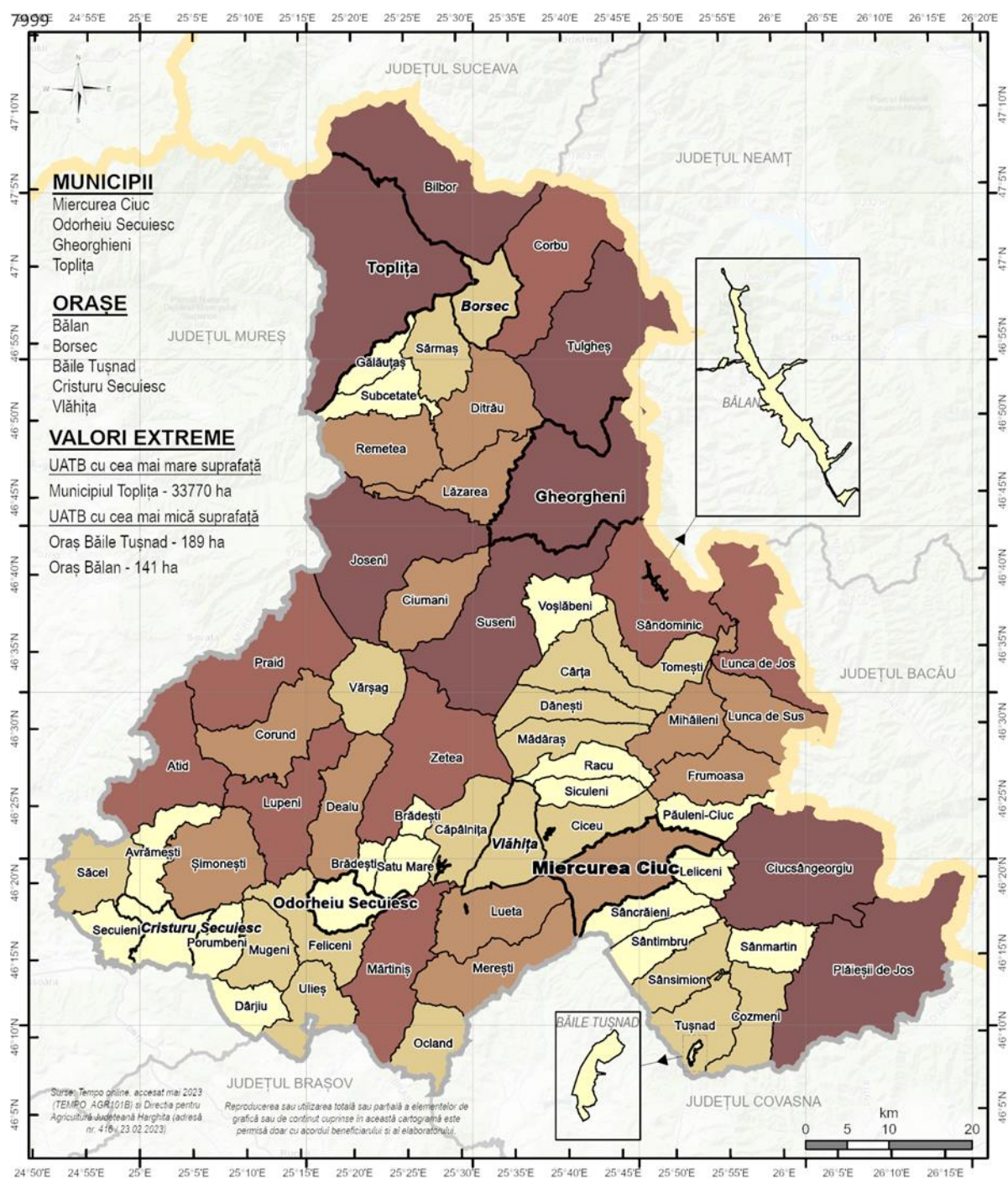
Principalele caracteristici ale sistemului de așezări din județ, indică următoarea situație:

- din punct de vedere al suprafeței unităților administrativ teritoriale se disting 3 categorii: UATB de mari dimensiuni (peste 12.000 ha), de dimensiuni medii (între 6.000 și 12.000 ha) și mici (sub 6.000 ha);
- există 2 UATB urbane, orașele Bălan și Băile Tușnad cu teritorii foarte mici (sub 200 ha), unde teritoriul administrativ coincide practic cu limita intravilanului; aceste 2 orașe sunt din punct de vedere teritorial enclave în interiorul altor UATB, respectiv al comunelor Sândominic și Tușnad;
- din punct de vedere al densității în teritoriul administrativ, se disting majoritatea municipiilor și orașelor cu densități de peste 100 locuitori / kmp, în timp ce comunele au între 8 și 80 de locuitori / kmp; densități mai scăzute pot fi observate în cazul municipiului Toplița și al orașului Borsec;
- după numărul de localități / sate componente UATB-urile din județ au o medie de cca. 4 localități / UATB; se disting însă o serie de municipii / orașe / comune cu un număr mai mare de localități / sate componente (Toplița, Gheorgheni, Șimonești, Mărtiniș, Feliceni, Ciucsângeorgiu, Lunca de Jos, Lupeni, Avrămești, Gălăuțaș, Mugeni, Ulieș, Dealu, Lunca de Sus, Praid, Zetea, Atid, Corund, Plăieșii de Jos, Săcel, Sărmaș, Suseni).

Tabel nr. 9: Caracteristici ale structurii administrativ teritoriale

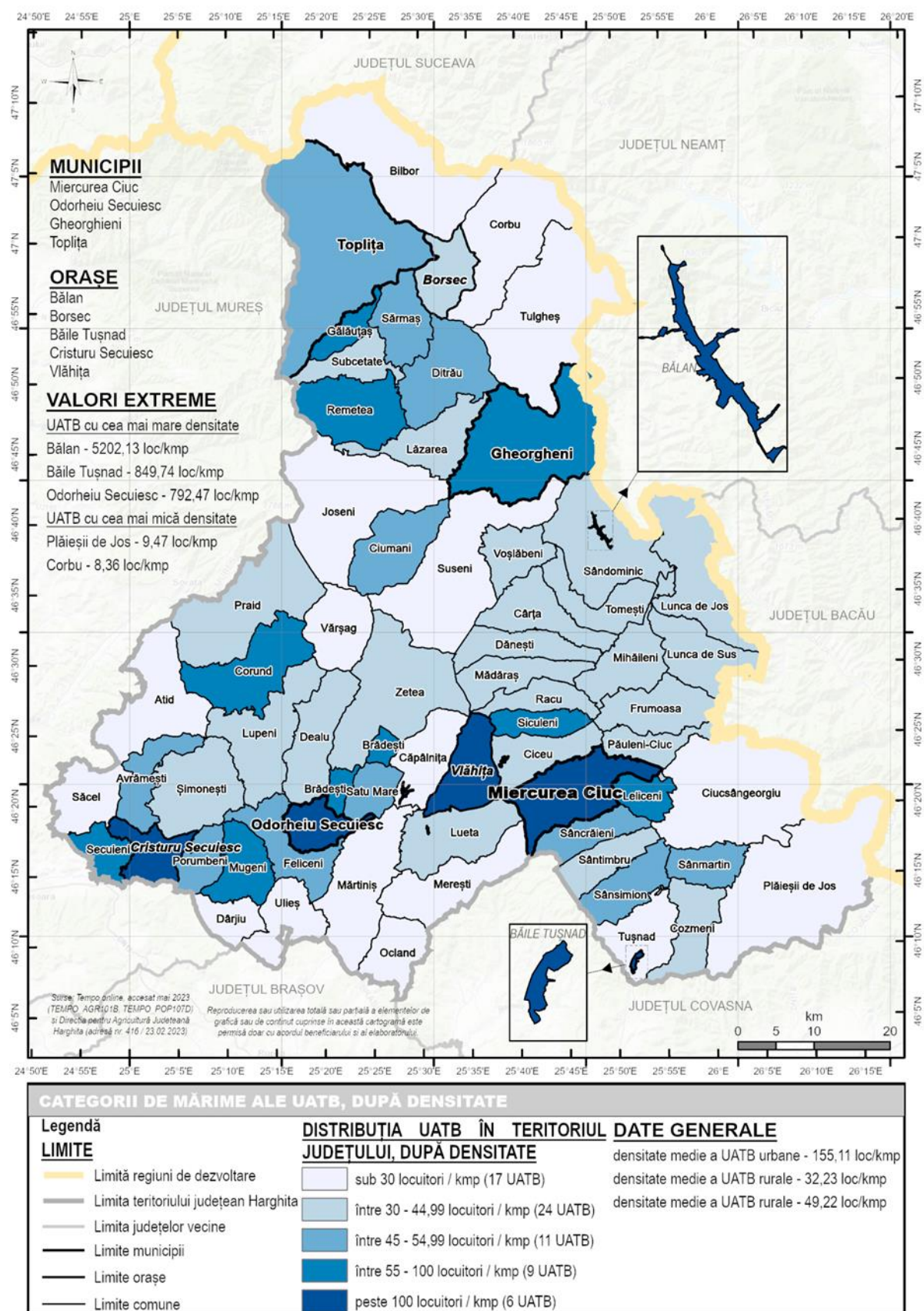
Nr. crt	Cod SIRUTA	Denumire UATB	Populație 01.01.2022	Suprafață 2014 (ha)	Densitate populație (loc/kmp)	nr. localități / sate
1	83320	MIERCUREA CIUC	40768	11886	342,99	4
2	83561	GHEORGHENI	19193	22051	87,04	5
3	83133	ODORHEIU SECUIESC	37341	4712	792,47	1
4	83632	TOPLIȚA	15304	33770	45,32	9
1	83428	Băile Tușnad	1606	189	849,74	2
2	83464	Balan	7335	141	5202,13	1
3	83491	Borsec	2623	6143	42,70	1
4	83525	Cristuru Secuiesc	10679	5384	198,35	3
5	83749	Vlăhița	7547	7525	100,29	3
1	83785	Atid	3020	13682	22,07	5
2	83847	Avrămești	2744	5814	47,20	8
3	83936	Bilbor	2541	22686	11,20	2
4	83151	Brădești	2151	3151	68,26	2
5	83963	Căpâlnița	2159	7497	28,80	1
6	84102	Cârța	2698	7994	33,75	2
7	86461	Ciceu	2886	7016	41,13	2
8	83981	Ciucsângeorgiu	5065	24223	20,91	9
9	84086	Ciumani	4307	9541	45,14	1
10	84148	Corbu	1428	17073	8,36	2
11	84175	Corund	6500	11436	56,84	5
12	86446	Cozmeni	2267	6998	32,39	2
13	84237	Dănești	2189	6337	34,54	1
14	84380	Dârjiu	1035	4206	24,61	2
15	84264	Dealul	4180	9495	44,02	7
16	84344	Ditrău	5713	11368	50,26	3
17	83197	Feliceni	3502	7649	45,78	11
18	84415	Frumoasa	3762	8427	44,64	4

Nr. crt	Cod SIRUTA	Denumire UATB	Populație 01.01.2022	Suprafață 2014 (ha)	Densitate populație (loc/kmp)	nr. localități / sate
19	84460	Gălăuțaș	2340	3042	76,92	8
20	84558	Joseni	5679	22321	25,44	3
21	84594	Lăzarea	3580	8156	43,89	2
22	86479	Lelicieni	2372	3629	65,36	4
23	84629	Lueta	3617	10433	34,67	2
24	84656	Lunca de Jos	5596	13879	40,32	9
25	84754	Lunca de Sus	3391	8262	41,04	6
26	84825	Lupeni	4774	12535	38,09	9
27	86438	Mădăraș	2193	6588	33,29	1
28	84923	Mărtiniș	2879	14162	20,33	12
29	85056	Merești	1342	10849	12,37	1
30	85074	Mihăileni	2755	8272	33,31	4
31	85127	Mugeni	3606	6442	55,98	8
32	85243	Ocland	1297	6110	21,23	3
33	83375	Păuleni-Ciuc	2076	4723	43,96	3
34	85289	Plăieșii de Jos	2799	29569	9,47	5
35	86487	Porumbeni	1948	4189	46,50	2
36	85341	Praid	6951	18046	38,52	6
37	86495	Racu	1596	4653	34,30	2
38	85412	Remetea	6365	10773	59,08	4
46	86501	Satu Mare	2101	4113	51,08	1
39	85467	Săcel	1226	7296	16,80	5
45	85528	Sărmaș	3744	6930	54,03	5
40	85680	Sâncrăieni	2646	5223	50,66	1
41	85760	Sândominic	6223	15129	41,13	1
42	85788	Sânmartin	2326	4861	47,85	3
43	85840	Sânsimion	3619	6645	54,46	2
44	86519	Sântimbru	2180	5502	39,62	2
47	85582	Secuieni	2857	3982	71,75	3
48	85626	Siculeni	2760	4031	68,47	1
50	85877	Subcetate	1748	5166	33,84	4
51	85920	Suseni	5174	22294	23,21	5
49	85984	Șimonești	3869	11618	33,30	14
52	86453	Tomești	2564	6777	37,83	1
53	86133	Tulgheș	3054	24396	12,52	4
54	86188	Tușnad	2156	7646	28,20	3
55	86222	Ulieș	1155	6868	16,82	8
56	86311	Vârșag	1754	7792	22,51	1
57	86339	Voșlăbeni	1923	5628	34,17	2
58	86366	Zetea	5980	18966	31,53	6
TOTAL MUNICIPII			112606	72419	155,49	19
TOTAL ORAȘE			29790	19382	153,70	10
TOTAL URBAN			142396	91801	155,11	29
TOTAL COMUNE (RURAL)			184362	572089	32,23	235
TOTAL JUDEȚ			326758	663890	49,22	264
% urban			43,58	13,83		10,98
% rural			56,42	86,17		89,02
mărimi medii (urban)			15821,78	10200,11		3,22
mărimi medii (rural)			3178,66	9863,60		4,05
mărimi medii (județl)			4876,99	9908,81		3,94

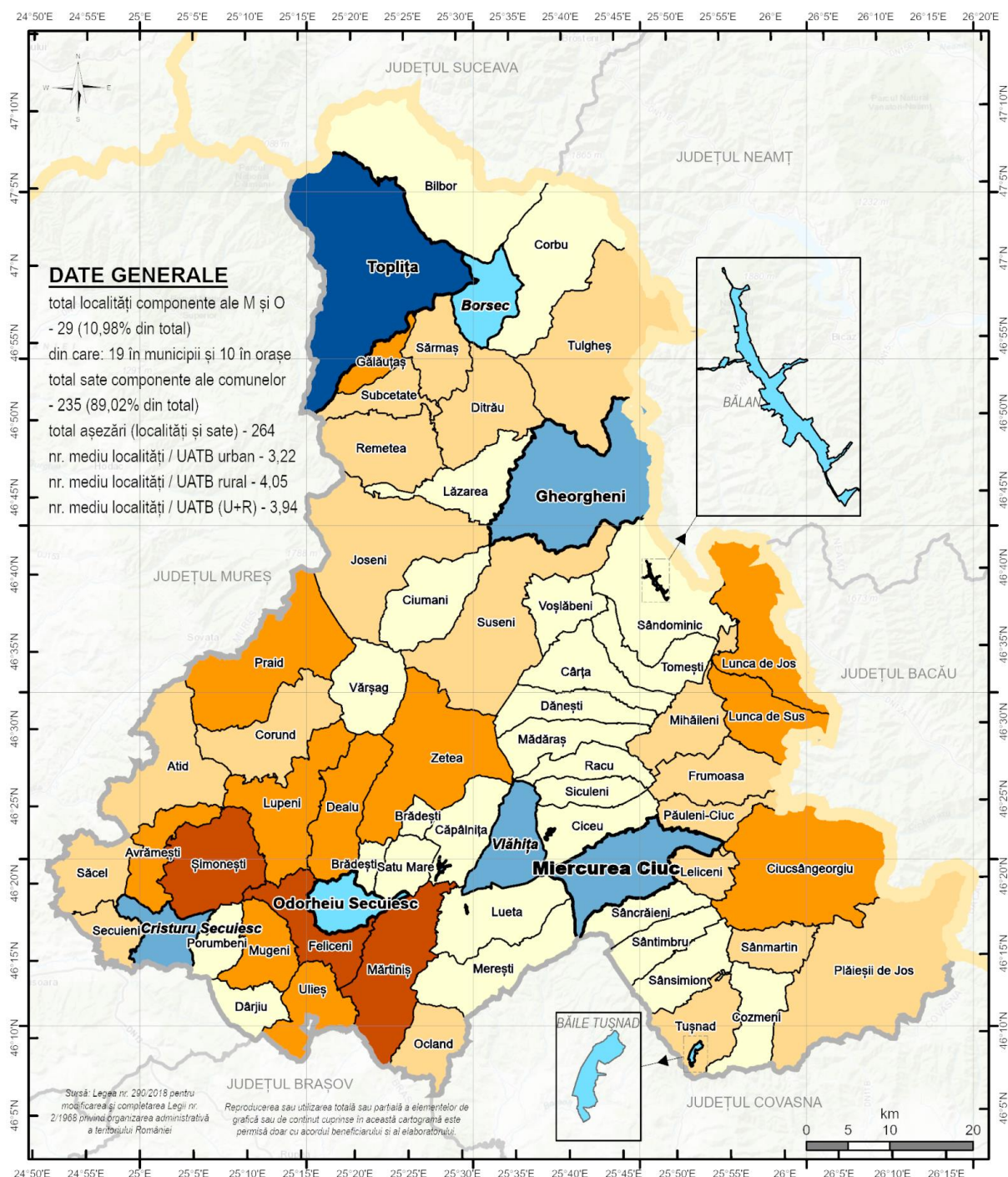

CATEGORII DE MĂRIME ALE UATB, DUPĂ SUPRAFAȚĂ (HA.)		
Legendă	CATEGORII DE MĂRIME ALE UATB, DUPĂ SUPRAFAȚĂ (HA.)	DATE GENERALE
LIMITE		
— Limită regiuni de dezvoltare	— Între 3000-5999 ha (18 UATB)	total suprafață UATB urbane - 91801 ha
— Limita teritoriului județean Harghita	— Între 6000-7999 ha (18 UATB)	pondere suprafață UATB urbane - 13,83%
— Limita județelor vecine	— Între 8000-11999 ha (13 UATB)	pondere suprafață UATB rurale - 86,17%
— Limite municipii	— Între 12000-18999 ha (8 UATB)	total suprafață UATB rurale - 572089 ha
— Limite orașe	— Între 19000 -30000 ha și peste (8 UATB)	total suprafață județ Harghita - 663890 ha
— Limite comune		

Cartograma nr. 3: Categorii de mărime ale UATB din județul Harghita, după suprafață (ha)

Cartograma nr. 4: Categoriile de mărime ale UATB din județul Harghita, după densitate (locuitori / kmp)

DISTRIBUȚIA UATB ÎN TERITORIUL JUDEȚULUI, DUPĂ NUMĂRUL DE LOCALITĂȚI / SATE COMPONENTE

Legendă		
LIMITE	UATB, DUPĂ NUMĂRUL DE LOCALITĂȚI / SATE COMPONENTE	
Limită regiuni de dezvoltare	UATB urbane cu 1-2 localități	UATB rurale cu 1-2 sate
Limita teritoriului județean Harghita	UATB urbane cu 3-5 localități	UATB rurale cu 3-5 sate
Limita județelor vecine	UATB urbane cu peste 5 localități	UATB rurale cu 6-9 sate
Limite municipii		UATB rurale cu peste 9 sate
Limite orașe		
Limite comune		

Cartograma nr. 5: Distribuția UATB în județul Harghita, după numărul de localități sau de sate componente

În raport cu treptele de relief se constată gruparea localităților rurale în trei categorii:

Tabel nr. 10: Distribuția satelor în teritoriu în raport cu formele de relief

Trepte de relief	Număr sate	Densitate: nr sate/100 kmp
depresiunile de-a lungul Oltului și Mureșului	71	4,1
dealurile Târnavelor	121	6,3
zona montană	40	0,4

Sursa: Planul de Amenajare a Teritoriului Județean Harghita este elaborat de un consorțiu format din SC HALCROW ROMANIA SRL și INCERC -URBANPROIECT (2010-2013)

Se constată că 83% din satele județului sunt situate în zone depresionare și colinare unde densitatea așezărilor este apropiată de cea la nivel național. De altfel, conform OMADR 97 /2019 și în cadrul Programului Național de Dezvoltare Rurală 2014 – 2020, aproape tot județul este încadrat în zona montană¹⁰, iar localitățile rurale din județ au beneficiat și vor putea beneficia și în viitoarea etapă de programare (2021-2027), de resursele și facilitățile acestui program¹¹ (a se vedea și cartograma referitoare la zona montană).

Specificul geografic și cultural determină și o anumită formă de distribuție a populației județului la nivelul așezărilor. O analiză a indicelui de dispersie¹² la nivel de județ (date RPL, 2011), dar și la nivel de UATB indică o concentrare medie a populației în localitățile reședință (76,5%) cu un nivel mai ridicat în urban (93,7%) față de mediul rural (63,7%). Un număr de 15 UATB-uri printre care municipiul Odorheiul Secuiesc și orașele Bălan și Borsec au un coeficient minim de dispersie deoarece populația este grupată într-o unică așezare – așezarea reședință. Alte 23 de UATB au un indice foarte mic de dispersie, printre care și municipiile Miercurea Ciuc și Gheorgheni și orașele Băile Tușnad, Cristuru Secuiesc și Vlăhița, majoritatea populației fiind concentrată în localitatea reședință. Un indice de dispersie foarte ridicat și ridicat este întâlnit în comunele cu un număr mare de sate precum: Șimonești, Mărtiniș, Feliceni, Lunca de Jos și Ulieș – toate cu un indice de dispersie de peste 5,00 – respectiv Mugeni, Ciucsângeorgiu, Lupeni, Avrămești, Lunca de Sus, Săcel, Plăieșii de Jos, Sărmaș, Dealu – toate cu un indice de dispersie între 3,00 și 5,00 (a se vedea și cartograma referitoare la zona montană).

Din punct de vedere al sistemelor urbane, județul Harghita prezintă o situație relativ echilibrată în raport cu distribuția teritorială a așezărilor. Se poate observa că marea majoritatea a așezărilor și implicit a populației județului sunt grupate în jumătatea sudică a acestuia (cca. 75% din

¹⁰ Ordin comun al MARD (97 / 2019) și MDRAP (1332 / 2019) privind aprobarea criteriilor de încadrare și a listei localităților din zona montană. Cu excepția orașului Cristuru Secuiesc și a comunei Secuieni, din sud-vestul județului restul teritoriului este inclus în zona montană.

¹¹ Fac excepție comunele Atid, Mugeni, Porumbeni și Șimonești.

¹² Indicele de dispersie se calculează după formula:

$$Id=(P-p) \times N / P$$

unde Id este indicele de dispersie,

P reprezintă numărul total al locuitorilor unității administrative,

p reprezintă numărul locuitorilor așezării de reședință,

N este numărul așezărilor componente, nereședință

Această formulă este cunoscută și sub denumirea de indicele lui A. Demangeon. Populația de referință, luată în calcul a fost cea de la RPL 2011, neexistând date mai recente la nivel de localitate / sat.

populație pe aproximativ 60% din suprafață), jumătatea nordică fiind mai slab locuită (cca. 25% din populație pe aprox. 40% din suprafață)¹³.

În raport cu această distribuție spațială, zona de sud – mai dens populată și echipată – este structurată de prezența sistemului urban Miercurea Ciuc – Odorheiul Secuiesc având și două microsiseme suport: Miercurea Ciuc – Vlăhița și Odorheiul Secuiesc – Cristuru Secuiesc. În zona de nord se pot observa alte două microsiseme urbane pe care se sprijină sistemul de așezări din această jumătate: Toplița – Borsec și Gheorgheni – Bălan. O schematizare a acestei configurații este prezentată în figura de mai jos:

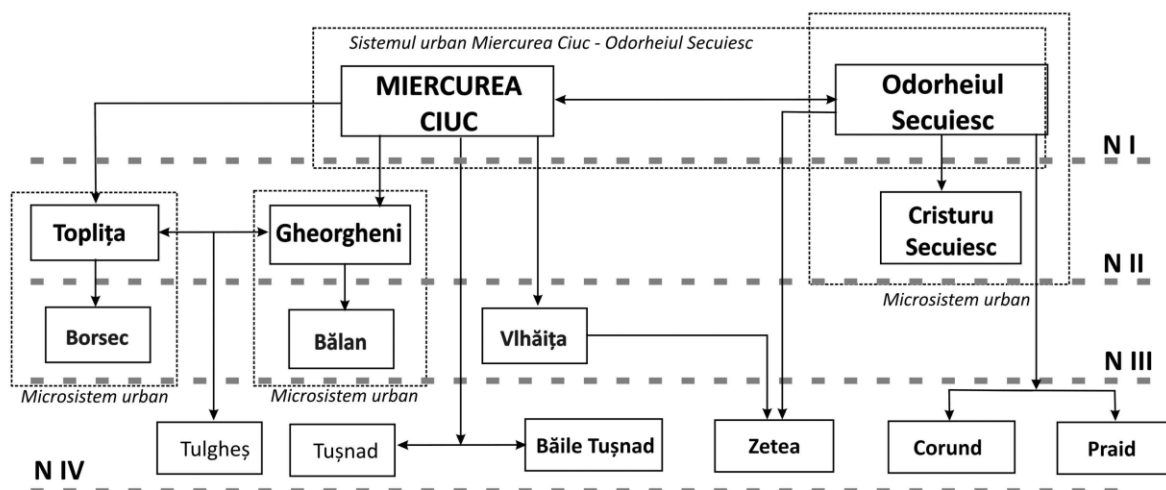
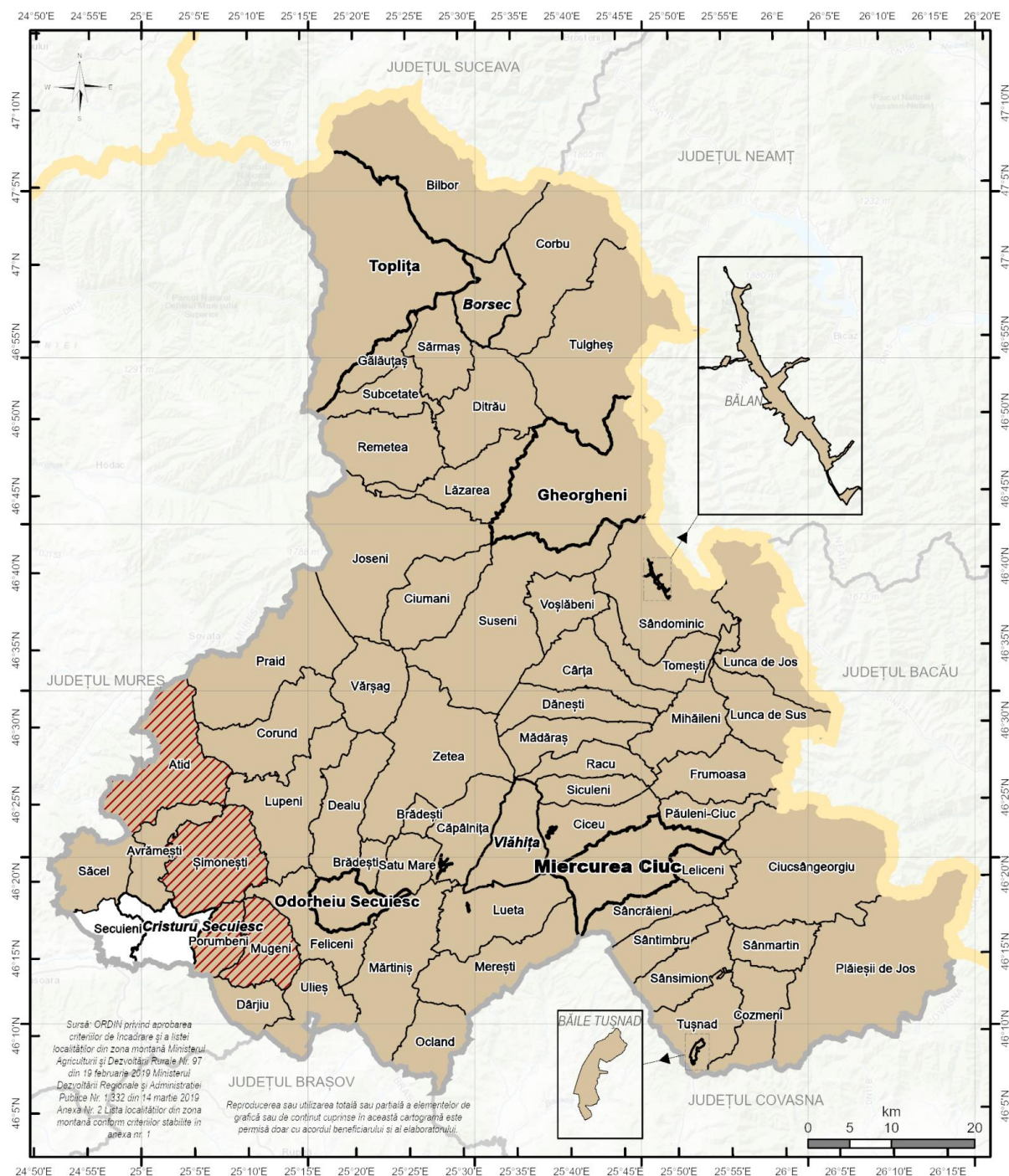

Figura nr. 2: Sistemul principal de așezări al județului Harghita
(prelucrare autori)

Trebuie remarcată prezența unor comune care pot juca un rol de echilibru în sistemul de așezări, ca poli zonali intercomunali dar și de conectivitate pe zone de hotar cu județe învecinate (ex: Praid, Tulgheș, Tușnad etc.)¹⁴.

¹³ Delimitarea nord-sud este aproximativă, în raport cu o linie imaginară care unește limita de sud a comunei Praid cu limitele sudice ale comunelor Dănești și Lunca de Sus.

¹⁴ O analiză detaliată a sistemelor și ariilor funcționale ale județului este realizată în cadrul studiului de fundamentare SF12-ZMP: Definirea zonelor metropolitane și periurbane.

UATB CUPRINSE ÎN ZONA MONTANĂ, DIN JUDEȚUL HARGHITA

Legendă

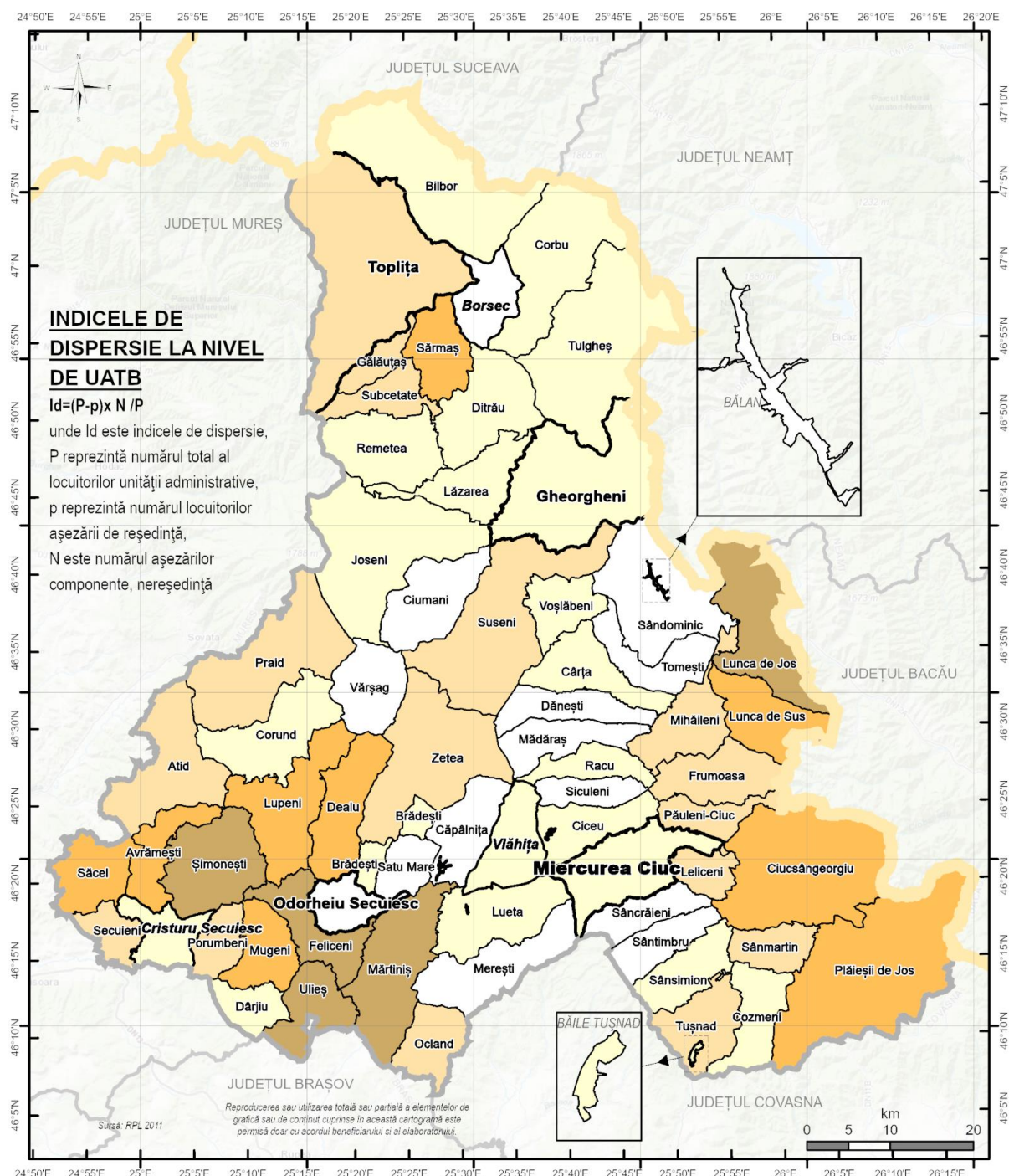
LIMITE

- Limită regiuni de dezvoltare
- Limita teritoriului județean Harghita
- Limita județelor vecine
- Limite municipii
- Limite orașe
- Limite comune

LOCALITĂȚI CUPRINSE ÎN ZONA MONTANĂ

- Localități încadrate în zona montană conform Programului Național de Dezvoltare Rurală 2014 - 2020.
- Localități încadrate în zona montană pentru care se aplică doar Programul de Încurajare a activităților din zona montană, prevăzut la art. 16 alin. (1) din Legea muntelui nr. 197/2018
- UATB care nu sunt cuprinse în zona montană

Cartograma nr. 6: UATB incluse în zona montană a județului Harghita

INDICELE DE DISPERSIE LA NIVEL DE UATB (DATE RPL 2011)		
Legendă	INDICELE DE DISPERSIE LA NIVEL DE UATB (DATE RPL 2011)	DATE GENERALE
LIMITE		Populație în localitatea reședință (date RPL, 2011)
— Limită regiuni de dezvoltare	□ Dispersie minimă (15 UATB) 0	la nivel județean - 76,46%
— Limita teritoriului județean Harghita	□ Dispersie scăzută (22 UATB) 0,01-0,99	în mediul urban - 93,70%
— Limita județelor vecine	□ Dispersie medie (16 UATB) 1,00-2,99	în mediul rural - 63,68%
— Limite municipii	□ Dispersie ridicată (9 UATB) 3,00-4,99	
— Limite orașe	□ Dispersie foarte ridicată (5 UATB) 5,00 și peste	
— Limite comune		

Cartograma nr. 7: Indicele de dispersie la nivel de UATB (conform RPL 2011)

2.3.1 Ierarhii și specializări

Conform Legii 351/2001 de aprobare a Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a IV –a – Rețeaua de localități, orașele și satele din județul Harghita se înscriu în rangurile II – V după cum urmează:

Tabel nr. 11: Gruparea localităților din județul Harghita pe ranguri, conform legii 351/2001

Ranguri	Entități urbane și rurale
rangul II	municipiile Miercurea Ciuc (reședință de județ), Gheorgheni, Odorheiu Secuiesc și Toplița.
rangul III	orașele: Bălan, Băile Tușnad, Borsec, Cristuru Secuiesc și Vlăhița.
rangul IV	toate cele 58 de sate reședință de comună
rangul V	toate cele 177 de sate componente ale comunelor

Conform art. 2 din legea 351 / 2001, municipiile de rang II sunt municipii de importanță interjudețeană, județeană sau cu rol de echilibru în rețeaua de localități

Criterii specifice, conform Anexei na. 1 din legea 351 / 2001, sunt:

Pentru municipiile reședință de județ,

- Populație - de la circa 50.000 la circa 200.000 de locuitori
- zona de influență: circa 200.000-500.000 de locuitori
- Rază de servire: circa 60-80 km
- Accesul la căile de comunicație: acces direct la cel puțin două sisteme majore de căi de comunicație (traseu de cale ferată principală, drumuri naționale ce tranzitează sau pornesc din acel loc, eventual aeroport, porturi și/sau gări fluviale)
- Funcțiuni economice: capacități de producție diversificate din sectorul secundar și al serviciilor productive, social-culturale și informative cu rază de servire prioritar județeană

Pentru alte municipii

- Populație - de regulă între 25.000 și circa 70.000 de locuitori;
- zona de influență: între circa 30.000 și circa 100.000 de locuitori
- Rază de servire: circa 20 km
- Accesul la căile de comunicație: acces direct la calea ferată, drum național, drum județean și accese facile ale localităților din zona de influență
- Funcțiuni economice: capacități de producție diversificate din sectorul secundar și terțiar, eventual și din agricultură

Se poate observa că municipiile județului Harghita, nu îndeplinesc unele criterii legate în special de dimensiunea demografică. Totuși dacă se consideră sistemele și microsistemele urbane, mai sus-menționate, unele criterii sunt îndeplinite. De exemplu, în cazul sistemului urban principal, din sudul județului (Miercurea Ciuc – Odorheiu Secuiesc) acesta ar avea o populație de peste 75.000 locuitori (INS, 2022) – la nivelul celor 2 municipii – și ar deservi un teritoriu de cca. 4000km² cu o populație de aproximativ 245.000 de locuitori.

Municipiul reședință de județ este caracterizat de o diversitate funcțională, având un rol complex, administrativ, economic și socio-cultural, la nivelul județului.

Municipiul Odorheiul Secuiesc este un principal pol de echilibru de importanță județeană și un important conector cu zona centrală a Regiunii de dezvoltare Centru, având importante funcțiuni economice și culturale.

În zona de nord a județului, municipiul Gheorgheni este principalul pol de echilibru al acestei jumătăți având un rol nodal în sistemul de căi de comunicații și îndeplinind funcțiuni cu rol economic și de servicii.

Sistemul urban al zonei de nord a județului este completat de microsistemul format din municipiul Toplița și orașul Borsec cu un important rol turistic și de servire la nivel zonal.

Orașele Cristuru Secuiesc și Vlăhița sunt poli de interes zonal, complementari celor 2 municipii în a cărei rază de influență se află și au importante tradiții culturale și economice.

Un oraș cu funcțiuni și rol specific în sistemul urban al județului, este stațiunea Băile Tușnad, având ca principală funcție, turismul. Acesta definește un anumit specific și o anumită specializare și pentru alte municipii, orașe sau comune incluse în lista stațiunilor turistice din România. În județul Harghita pe lângă cele două stațiuni turistice de interes național, Băile Tușnad și Borsec mai există alte 10 (zece) stațiuni turistice de interes local conform tabelului de mai jos¹⁵.

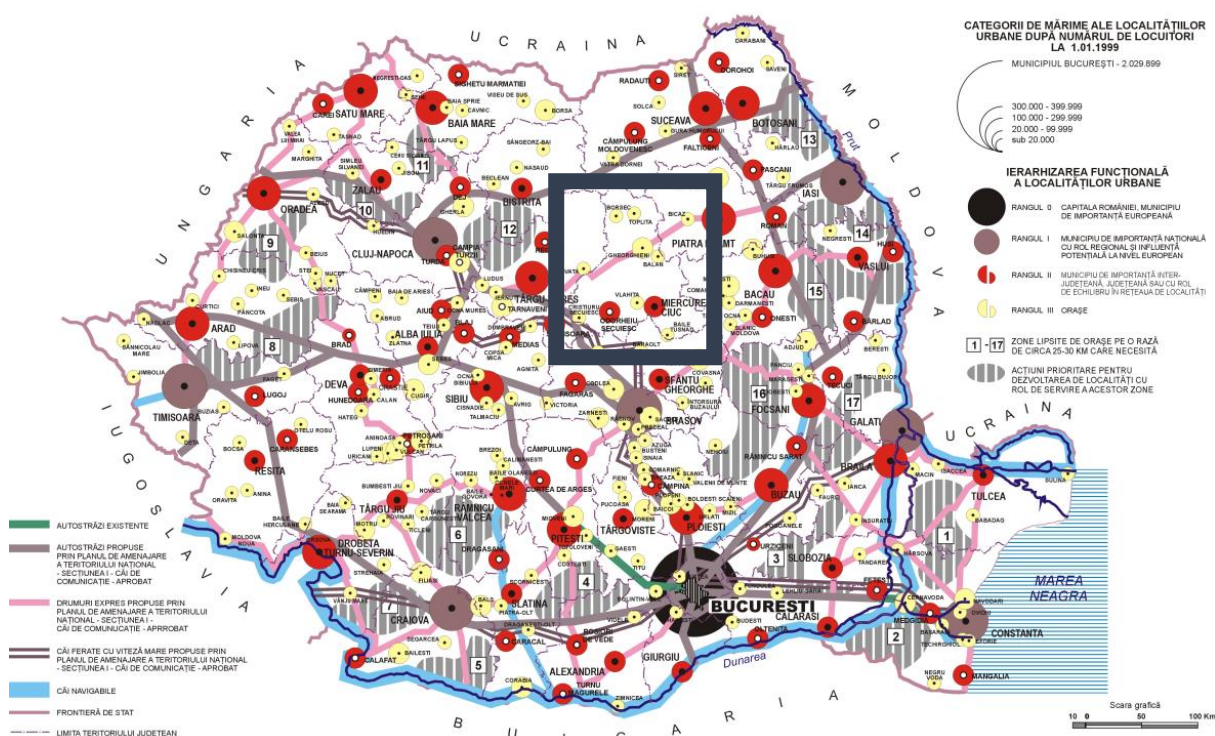
Tabel nr. 12: Distribuția și importanța stațiunilor în județul Harghita

Nr. crt.	Denumire UATB	Statut administrativ	Denumire stațiune	De interes
1.	Băile Tușnad	oraș	Băile Tușnad	național
2.	Borsec	oraș	Borsec	național
3.	MIERCUREA-CIUC	municipiu	Harghita-Băi	local
4.	GHEORGHENI	municipiu	Lacu Roșu	local
5.	TOPLIȚA	municipiu	Zona Băile Banffy	local
6.	Vlăhița	oraș	Băile Homorod	local
7.	Ciumani	comună	Ciumani	local
8.	Corund	comună	Corund	local
9.	Lupeni	comună	Zona turistică a comunei Lupeni	local
10.	Praid	comună	Praid	local
11.	Voșlăbeni	comună	Izvoru Mureșului	local
12.	Zetea	comună	Zetea	local

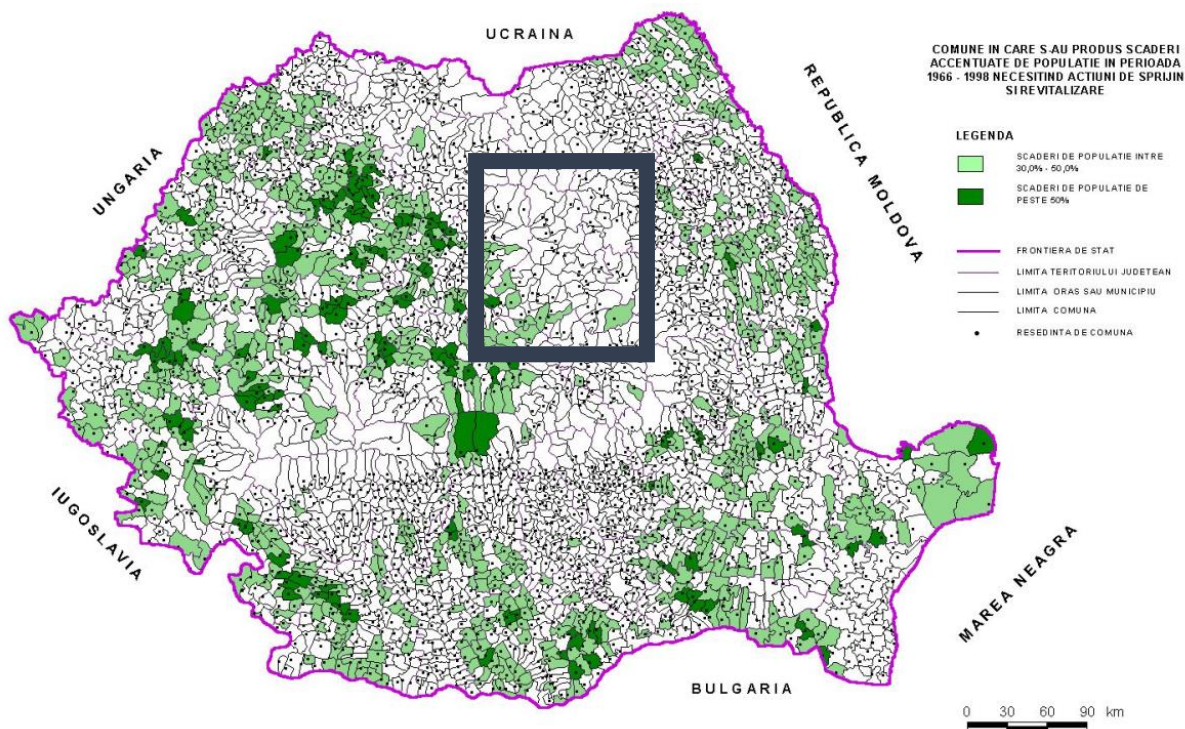
Hotărârea nr. 852/2008 pentru aprobarea normelor și criteriilor de atestare a stațiunilor turistice (consolidare 04.2023)

PATN secțiunea a IV-a nu identifică, pe teritoriul județului Harghita, zone lipsite de orașe pe o rază de circa 25-30 km, care necesită acțiuni prioritare pentru dezvoltarea de localități cu rol de servire intercomunală.

¹⁵ Mai multe detalii despre specificul turistic al județului și al stațiunilor sale pot fi găsite în studiul de fundamentare SF11-TUT - Valorificarea potențialului turistic sau balnear precum și în studiul de fundamentare SF4-ECON - Resursele naturale și economia.

PATN secțiunea a IV-a identifică însă următoarele comune cu scăderi accentuate de populație în perioada 1966-1998, care necesită acțiuni de sprijin și revitalizare: comunele Atid, Dârjiu, Mărtiniș, Merești. Plăieșii de Jos și Șimonești cu scăderi de 30-50% și comuna Săcel cu o scădere de peste 50% a populației. Toate aceste comune se află situate în zonele de vest și sud, ale județului, la limita de hotar cu județele Mureș, respectiv Brașov și Covasna.

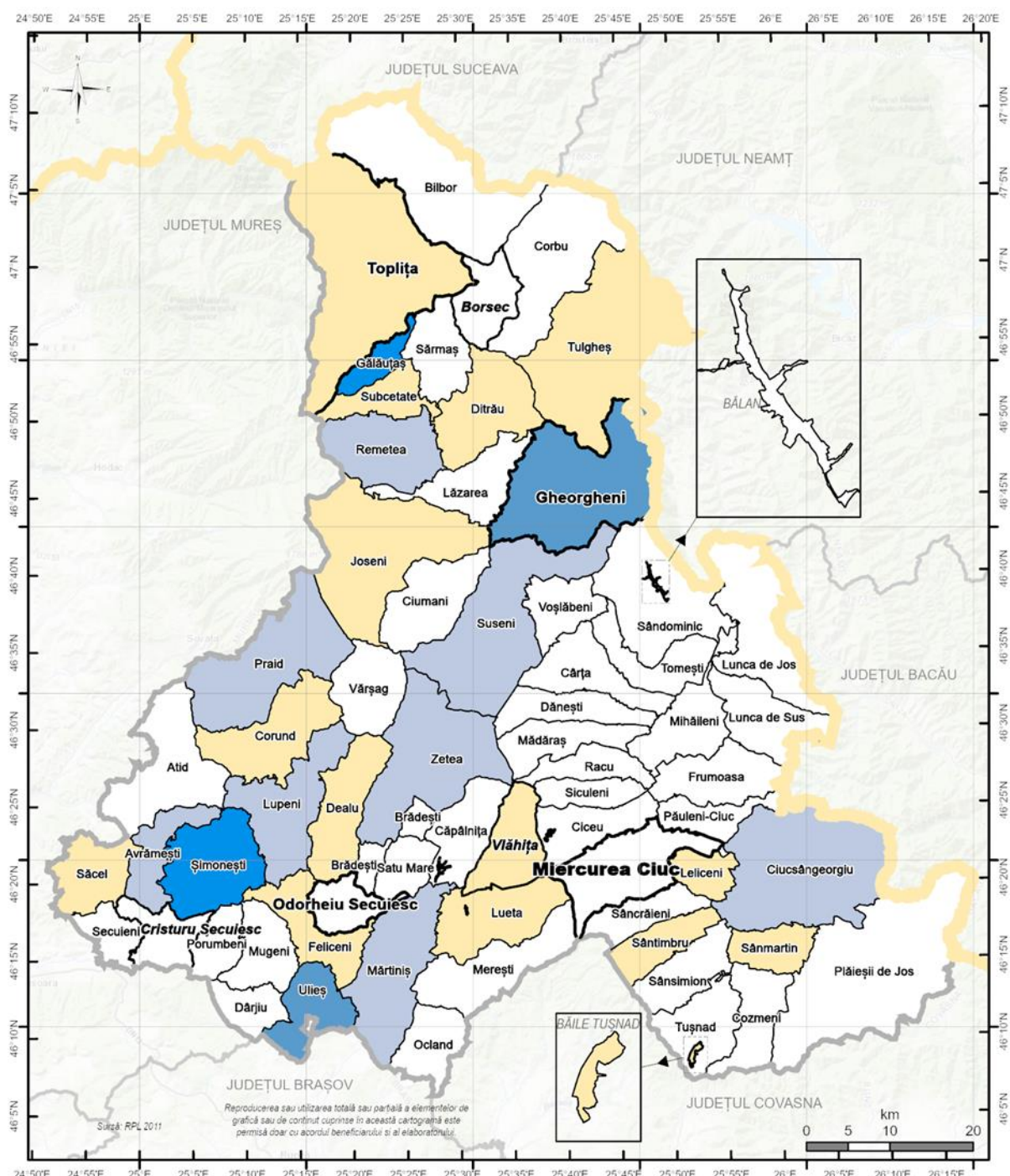

În acest context trebuie semnalat și faptul că la recensământul populației și locuințelor (RPL) din 2011, în mediul rural, dar nu numai au putut fi identificate peste 1650 de localități / sate cu mai puțin de 100 de locuitori, dintre care 135 cu mai puțin de 10 locuitori. În județul Harghita au putut fi identificate 51 de sate și localități din 2 municipii, 2 orașe și din 23 de comune. Printre acestea 5 sate nu au avut la RPL 2011, nici un locuitor.

Nr. crt.	Denumire UATB	nr. sate sub 100 locuitori	Denumire localitate cu mai puțin de 100 locuitori
1	GĂLĂUȚAȘ	5	Dealul Armanului, Plopiș, Preluca (6), Toleşeni, Zăpodea
2	ȘIMONEȘTI	5	Cadaciu Mic, Chedia Mare, Chedia Mică, Nicoleni, Turdeni
3	GHEORGHENI	4	Covacipeter (7), Lacu Roșu, Vargatac, Visafolio (7)
4	ULIEȘ	4	Iașu, Obrănești, Vasileni
5	AVRĂMEȘTI	3	Laz-Firtănuș, Laz-Șoimuș, Medișoru Mic
6	CIUCSÂNGEORGHIU	3	Ciobăniș (5), Cotormani, Ghiurche (3)
7	LUPENI	2	Sâncel (8), Satu Mic
8	MĂRTINIȘ	2	Călugăreni, Locodeni
9	PRAID	2	Bucin (4), Șașvereș (0)
10	REMETEA	2	Făgețel (0), Sineu
11	SUSENI	2	Liban, Senetea
12	ZETEA	2	Desag (7), Poiana Târnaviei
13	TOPLIȚA	1	Secu
14	BĂILE TUȘNAD	1	Carpitus
15	VLĂHIȚA	1	Băile Homorod
16	CORUND	1	Calonda
17	DEALU	1	Valea Rotundă
18	FELICENI	1	Alexandrița
19	JOSENI	1	Bucin
20	LUETA	1	Băile Chirui
21	SĂCEL	1	Uilac
22	SÂNMARTIN	1	Valea Uzului (3)
23	SUBCETATE	1	Duda
24	TULGHEȘ	1	Pintic
25	DITRĂU	1	Țengheler (0)
26	LELICENI	1	Hosasău (0)
27	SÂNTIMBRU	1	Sântimbru-Băi (0)
Total sate sub 100 loc		51	

Într-un studiu mai recent sunt identificate la nivel național și implicit și în județul Harghita o serie de fenomene și procese cu care se confruntă așezările urbane, pe fondul restructurării activităților economice și al declinului demografic¹⁶.

¹⁶ Studiu de fundamentare în vederea actualizării P.A.T.N. - Etapa a III-a (2014), https://www.mdlpa.ro/userfiles/PATN_etapaIII.pdf

UATB CU SATE SUB 100 DE LOCUITORI (RPL 2011)

Legendă

LIMITE

- Limită regiuni de dezvoltare
- Limita teritoriului județean Harghita
- Limita județelor vecine
- Limite municipii
- Limite orașe
- Limite comune

NUMĂR SATE SUB 100 LOCUITORI

- UATB cu 1 sat sub 100 de locuitori (15 UATB)
- UATB cu 2-3 sate sub 100 de locuitori (8 UATB)
- UATB cu 4 sate sub 100 de locuitori (2 UATB)
- UATB cu 5 sate sub 100 de locuitori (2 UATB)

SATE SUB 100 LOCUITORI

la RPL 2011:

- 51 de sate aveau sub 100 de locuitori
- 9 sate aveau sub 10 locuitori
- 5 sate aveau 0 locuitori
- 27 de UATB, dintre care 2 municipii și 2 orașe aveau așezări cu sub 100 locuitori

Cartograma nr. 8: UATB cu sate / localități sub 100 de locuitori (conform RPL 2011)

Studiul propune ca municipiile cu scăderi de peste 10% a populației și / sau cu pierderi mai mari de 10.000 locuitori să fie declarate **„municipii în contracție” (49)**, iar cele cu scăderi de peste 20% a populației și / sau cu pierderi mai mari de 20.000 locuitori să fie declarate **„municipii în contracție accelerată” (20)**. Cele 4 municipii ale județului Harghita se încadrează în prima categorie, cel mai afectat fiind municipiul Gheorgheni.

Tabel nr. 13: Lista municipiilor cu scăderi de peste 10% în intervalul 1990-2012.

Poziție în ierarhie	Denumire municipiu	Scădere populație 2012-1990	%
23	GHEORGHENI	-4212	-17,64
28	MIERCUREA CIUC	-8034	-16,29
34	TOPLIȚA	-2663	-14,86
40	ODORHEIU SECUIESC	-6032	-14,18

Sursa: Studiu de fundamentare în vederea actualizării P.A.T.N - secțiunea rețeaua de localități. - etapa a III-a (2014)

Studiul propune de asemenea ca orașele cu scăderi de peste 10% a populației și / sau cu pierderi mai mari de 2.000 locuitori să fie declarate **„orașe în contracție” (88)**, iar cele cu scăderi de peste 20% a populației și / sau cu pierderi mai mari de 5.000 locuitori să fie declarate **„orașe în contracție accelerată” (35)**. Majoritatea acestor orașe sunt orașe cu profil monoindustrial, dezvoltate în perioada industrializării forțate. Fac excepție o serie de orașe – stațiune, afectate în general de un proces accelerat de îmbătrânire (Azuga, Bușteni, Predeal, Sinaia, Sovata etc.). În județul Harghita, toate orașele, cu excepția Vlăhiței sunt afectate de procese de contracție, inclusiv de contracție accelerată (Bălan).

Tabel nr. 14: Lista orașelor cu pierderi de peste 10% în intervalul 1990-2012.

Poziție în ierarhie	Denumire oraș	Scădere populație 2012-1990	%
1	BALAN	-7825	-52,04
17	BĂILE TUȘNAD	-549	-26,12
41	BORSEC	-621	-18,63
78	CRISTURU SECUIESC	-1320	-11,37

Sursa: Studiu de fundamentare în vederea actualizării P.A.T.N - secțiunea rețeaua de localități. - etapa a III-a (2014)

Tot în cadrul studiului de fundamentare în vederea actualizării P.A.T.N, din 2014 a fost propusă identificarea unei categorii de orașe cu caracteristici rurale, cu scopul de facilita accesul acestora la anumite tipuri de finanțări europene. Pentru o mai corectă identificare a acestora a fost propus un set de 4 criterii care să ia în considerare aspecte de natură economică, socială, de echipare și spațială, respectiv:

- **criteriul economic:** peste 30% din populație ocupată în agricultură,
- **criteriul echipare tehnică:** peste 50% din străzi nemodernizate,
- **criteriul socio-demografic:** tendință demografică negativă în ultimii 20 de ani și

- **criteriul spațial (distributiv):** peste 40% din populație în sate aparținătoare și / sau localități componente¹⁷

Orașele cu caracteristici rurale sunt orașe care satisfac cel puțin 2 dintre cele 4 criterii menționate. Analiza, realizată pe baza datelor de recensământ (pentru criteriul economic și spațial, RPL 2011) și din baza INS Tempo-online a indicat faptul că 104 orașe (din 217 la momentul respectiv) se aflau în această situație. Aceste orașe ar putea face obiectul unor politici specifice de dezvoltare urbană și socio-economică, politici investiționale, sociale etc. Ele ar putea fi cuprinse în totalitate – ca unități administrativ-teritoriale - în programe europene și guvernamentale de sprijinire a zonelor rurale și pot beneficia de finanțare din FEADR¹⁸.

Pe baza criteriilor sus-menționate, la nivelul județului Harghita s-a putut observa că 2 din cele 5 orașe ar intra în categoria propusă (a se vedea tabelul de mai jos).

Tabel nr. 15: Orașe cu caracteristici rurale din județul Harghita

Poziție în ierarhie	Denumire oraș	dinamica pop	% pop. ocupată sect. primar	% populație sate aparținătoare	%străzi modernizate	nr. criterii	Populație UAT 2011
51	BALAN	-52.04	2.98	0.00	43.75	2	6115
57	BORSEC	-18.63	4.85	0.00	27.50	2	2585
112	BĂILE TUȘNAD	-26.12	4.97	0.73	75.00	1	1641
131	CRISTURU SECUIESC	-11.37	11.99	18.80	65.85	1	9650
195	VLĂHIȚA	-9.77	12.52	3.58	51.43	1	6898

Sursa: Studiu de fundamentare în vederea actualizării P.A.T.N - secțiunea rețeaua de localități. - etapa a III-a (2014)

În ceea ce privește identificarea unor centre zonale / poli zonali de echilibru Strategia de Dezvoltare Teritorială a României 2035 identifică în județul Harghita 4 poli rurali de excelență. Identificarea acestora s-a făcut pe baza unui Indice de Dezvoltare Teritorială (IDT)¹⁹.

Tabel nr. 16: Poli rurali de excelență propuși pentru județul Harghita

Nr. crt.	Polul de excelență rural selectat	Valoarea IDT
1.	Praid	1,58
2.	Corund	1,51
3.	Zetea	1,47
4.	Corbu	1,42

Calculul IDT și selecția polilor de excelență rurali s-a bazat pe o metodologie specifică prezentată în continuare:

¹⁷ Date INS Tempo on-line și RPL 2011.

¹⁸ SDTR menționează „tendința de ruralizare a orașelor mici și mijlocii, asociată riscului de deteriorare a nivelului de trai al populației aflate în aceste zone” (pag. 52) precum și existența „orașelor mici cu funcție predominant agricolă” (pag. 54). (SDTR, aug. 2014)

¹⁹ STRATEGIA DE DEZVOLTARE TERITORIALĂ A ROMÂNIEI România policentrică 2035 Coeziune și competitivitate teritorială, dezvoltare și șanse egale pentru oameni Versiunea 2 februarie 2015. A.6 Metodologia de realizare a Indexului de Dezvoltare Teritorială (IDT pp.242 – 248.

Aspecte metodologice referitoare la calculul IDT

Polii de excelență rurali au fost selectați după cum urmează:

- pe baza valorilor IDT, în ordine descrescătoare, au fost ierarhizate Unitățile Administrativ-Teritoriale rurale din fiecare județ;
- din baza de date obținută, au fost eliminate comunele care intră în sfera de influență a centrelor urbane, în vederea securizării unor poli rurali autonomi, după cum urmează:
- sub 15 km față de orașele cu mai puțin de 50.000 de locuitori;
- sub 20 km față de orașele cu 50 – 100.000 de locuitori;
- sub 25 km față de orașele cu peste 100.000 de locuitori;
- sub 30 km față de municipiul București
- la nivelul fiecărui județ s-a stabilit numărul maxim de poli de excelență rurali, prin stabilirea unui prag de 1 pol de excelență/50.000 de locuitori din zona rurală;
- în cazul în care au fost identificați doi poli rurali de excelență alipii, a fost selectat doar unul dintre aceștia, respectiv cel care a înregistrat cea mai mare valoare a IDT;
- s-a avut în vedere cu prioritate selectarea acelor poli de excelență rurali care deservește zone lipsite de orașe pe o distanță de minim 25 km.

2.4 Criteriile minime pentru așezările urbane (satisfacerea indicatorilor conf. L100 / 2007, evoluție intravilan)

Legea nr.100/2007 pentru modificarea și completarea Legii nr.351/2001 privind aprobarea Planului de Amenajare a Teritoriului Național – Secțiunea a IV-a – Rețeaua de Localități a stabilit un număr de 17 indicatori minimali pentru municipii și orașe. Trebuie precizat faptul că o serie de criterii de echipare tehnică și socială care nu mai corespund întru totul transformărilor din societate și politicilor sectoriale influențate în prezent și de adoptarea legislației Uniunii Europene în anumite domenii (acquis-ul comunitar). Astfel trebuie reconsiderate următoarele elemente :

- mărimea populației în condițiile declinului demografic accelerat din ultimii ani și a previziunilor care indică o continuare a acestor tendințe;
- nivelul de dotare al locuințelor cu utilități în condițiile în care sistemele de încălzire centrală tind să fie înlocuite cu sisteme locale sau individuale, iar instalațiile sanitare în locuințe nu mai reprezintă un element de diferențiere;
- indicatorii privind infrastructurile din domeniile sănătății și educației pe fondul reformelor recente din aceste sectoare de activitate;
- indicatorii privind echiparea tehnico-edilărilor în condițiile investițiilor din ultimii 10 ani, dar și în perspectivă, cu precădere din fondurile europene de pre-aderare (ISPA, Phare) și post-aderare (FEDR);
- indicatorii privitori la spațiile plantate și calitatea mediului în raport cu cele mai recente reglementări și politici în domeniu (de ex. modificările semnificative care au avut loc în ultimul deceniu în domeniul managementului deșeurilor).

Pentru județul Harghita, analiza s-a efectuat pe un număr de 15 indicatori.

Tabel nr. 17: Indicatori minimali ai municipiilor și orașelor din județul Harghita

Nr. crt.	Indicatori Minimali	Valoare minimă	Municipii				Orașe					Valoare minimă	Indicatori Minimali	Nr. crt.
			MIERCUREA CIUC	Gheorgheni	Odorheiu Secuiesc	Toplița	Băile Tușnad	Bălan	Borsec	Cristuru Secuiesc	Vlăhița			
1	Număr de locuitori	40000	43687	21883	39761	17596	2036	11255	3034	10752	7958	10000	Număr de locuitori	1
2*	Populație ocupată în activități neagricole (%)	85%	97,11	95,18	97,07	91,32	95,03	97,02	95,15	88,01	87,48	75%	Populație ocupată în activități neagricole (%)	2
3*	Dotarea locuințelor cu instalații de alimentare cu apă (% din totalul locuințelor)	80%	96,60%	92,10%	97,30%	81,30%	92,90%	94,50%	94,10%	89,20%	87,70%	70%	Dotarea locuințelor cu instalații de alimentare cu apă (% din totalul locuințelor)	3
4*	Dotarea locuințelor cu baie și WC în locuință (% din totalul locuințelor)	75%	94,50%	88,40%	93,90%	76,20%	88,90%	90,80%	86,20%	86,40%	76,30%	55%	Dotarea locuințelor cu baie și WC în locuință (% din totalul locuințelor)	4
5*	Dotarea locuințelor cu instalație de încălzire centrală (% din totalul locuințelor)	45%	90,90%	63,90%	88,70%	26%	66,60%	48,20%	34,30%	60,60%	54,20%	35%	Dotarea locuințelor cu instalație de încălzire centrală (% din totalul locuințelor)	5
6	Număr de paturi în spitale la 1000 de locuitori	10	18,81	10,68	14,33	11,30	112,08	0,00	0,00	2,06	3,58	7	Număr de paturi în spitale la 1000 de locuitori	6
7	Număr de medici la 1000 de locuitori	2,3	6,40	2,55	4,34	2,94	1,87	0,14	0,38	0,94	0,66	1,8	Număr de medici la 1000 de locuitori	7
8	Unități de învățământ	postliceal	profesional	nu	nu	nu	nu	1	1	3	1	liceal sau formă de	Unități de învățământ	8

Nr. crt.	Indicatori Minimali	Valoare minimă	Municipii				Orașe					Valoare minimă	Indicatori Minimali	Nr. crt.
			MIERCUREA CIUC	Gheorgheni	Odorheiu Secuiesc	Toplița	Băile Tușnad	Bălan	Borsec	Cristuru Secuiesc	Vlăhița			
												învățământ secundar		
9	Dotări culturale și sportive	săli de spectacol, eventual teatre, etc.	2	1	1	1	nu/1	nu	nu/1	nu/1	nu/1	săli de spectacol, biblioteci publice, etc.	Dotări culturale și sportive	9
10	Locuri în hoteluri	100	586	406	108	47	766	0	24	48	41	50	Locuri în hoteluri	10
11	Străzi modernizate (% din lungimea totală a străzilor)	60%	83,81	29,69	78,26	85,39	73,68	43,75	45,00	73,17	42,50	50%	Străzi modernizate (% din lungimea totală a străzilor)	11
12	Străzi cu rețele de distribuție a apei (% din lungimea totală a străzilor)	70%	106,57	121,88	89,78	79,78	72,63	87,50	49,50	68,29	99,75	60%	Străzi cu rețele de distribuție a apei (% din lungimea totală a străzilor)	12
13	Străzi cu conducte de canalizare (% din lungimea totală a străzilor)	60%	85,71	39,06	67,83	75,28	91,05	75,00	62,50	97,56	56,25	50%	Străzi cu conducte de canalizare (% din lungimea totală a străzilor)	13
14**	Epurarea apelor uzate	racordare la o SE cu treaptă M și B	Da	Da	Da	Da	Da	Da	Da	Da	Da	racordare la o SE cu treaptă M-C	Epurarea apelor uzate	14
15***	Străzi cu rețele de hidranți exteriori pentru stingerea incendiilor (% din lungimea totală a străzilor)	70%										60%	Străzi cu rețele de hidranți exteriori pentru stingerea incendiilor (% din lungimea totală a străzilor)	15

Nr. crt.	Indicatori Minimali	Valoare minimă	Municipii				Orașe					Valoare minimă	Indicatori Minimali	Nr. crt.
			MIERCUREA CIUC	Gheorgheni	Odorheiu Secuiesc	Toplița	Băile Tușnad	Bălan	Borsec	Cristuru Secuiesc	Vlăhița			
16	Spații verzi (parcuri, grădini publice, scuaruri) mp/locuitor	15	21,59	29,70	15,00	26,14	37,36	9,54	175,37	9,36	45,05	10	Spații verzi (parcuri, grădini publice, scuaruri) mp/locuitor	16
17****	Depozit controlat de deșuri cu acces asigurat												Depozit controlat de deșuri cu acces asigurat	17
Indicatori satisfăcuți (din 15 analizați)			15	11	13	11	13	9	8	11	10		Indicatori satisfăcuți (din 15 analizați)	
			MIERCUREA CIUC	Gheorgheni	Odorheiu Secuiesc	Toplița	Băile Tușnad	Bălan	Borsec	Cristuru Secuiesc	Vlăhița			

Sursa: Legea nr. 100/2007 pentru modificarea și completarea Legii nr. 351/2001 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a IV-a - Rețeaua de localități

Notă:

* date Recensământul populației și locuințelor din 2011 (încălzire = termoficare si centrala termica proprie)

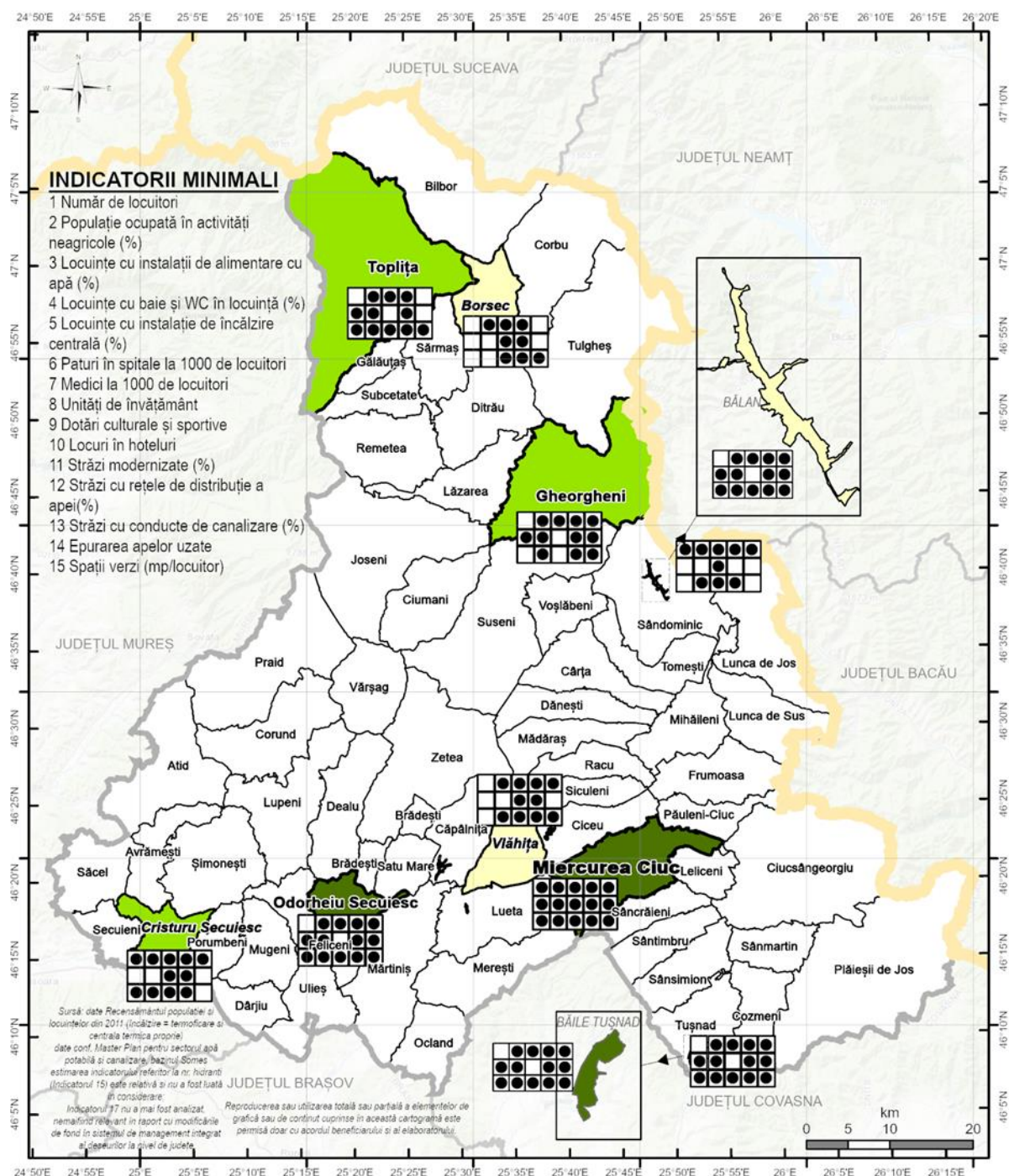
** date conf. Master Plan pentru sectorul apă potabilă și canalizare, bazinul Someș

*** estimarea indicatorului referitor la nr. hidranți este relativă și nu a fost luată în considerare;

**** indicatorul 17 nu a mai fost analizat, nemaifiind relevant în raport cu modificările de fond în sistemul de management integrat al deșeurilor la nivel de județe

Pentru indicatorii de la pozițiile 6-13 și 16 au fost utilizate datele disponibile pe pagina INS – Tempo online (<http://statistici.INSSE.ro:8077/tempo-online/>), tabelele ART 101B, ART 1013D, GOS 103A, GOS 104A, GOS 105A, GOS 106B, GOS 110A, GOS 111A, SAN 102C, SAN 104B, SCL 101C, TUR 102C.

În concluzie, municipiile și orașele Județului Harghita îndeplinesc în mare parte criteriile minimale ale legii 100 / 2007, dar trebuie ținut cont de faptul că standardele propuse sunt stabilite în urmă cu mai bine de un deceniu. În ordine, criteriile sunt îndeplinite astfel: Miercurea Ciuc 15 / 15, Odorheiu Secuiesc 13 / 15, Gheorgheni, Toplița și Cristuru Secuiesc câte 11 / 15, Vlăhița 10 / 15, Bălan 9 / 15 și Borsec 8 / 15.

Cartograma nr. 9: Îndeplinirea criteriilor din legea 100 / 2007 pentru municipiile și orașele din județul Harghita

Evoluția intravilanului municipiilor și orașelor din județul Harghita indică o tendință de creștere constantă, mai ales începând cu anul 2000. Tendința este mai puternică la nivelul municipiilor unde creșterea medie în ultimii cca. 30 de ani a fost de peste 87%. La nivelul celor 5 orașe creșterea a fost semnificativă, dar per ansamblu s-a situat la sub 60% în același interval. Creșteri remarcabile între 1993 și 2021 pot fi observate la municipiile Gheorgheni (de cca. 2,5 ori) și Odorheiu Secuiesc (de cca. 2,4 ori) precum și la orașele Băile Tușnad (de cca. 1,9 ori) și Cristuru Secuiesc (de cca. 2,5 ori). Singurul oraș unde se poate observa o diminuare a intravilanului (de cca. 25%), este orașul Borsec. Scăderea suprafeței intravilanului poate fi constatată după 2015 și poate fi explicată de aprobarea noului PUG în 2016.

Tabel nr. 18: Evoluția intravilanului municipiilor și orașelor din județul Harghita (ha)

Cod SIRUTA	Denumire UATB	1993	2000	2005	2010	2015	2020	2021	2021 /1993 (%)
83320	MIERCUREA CIUC	1191	1563	1652	1784	1705	1790	1790	150,3
83561	GHEORGHENI	624	1237	1237	1237	1237	1540	1540	246,8
83133	ODORHEIU SECUIESC	750	1048	1097	1103	1103	1783	1783	237,7
83632	TOPLIȚA	950	950	950	1411	1369	1470	1470	154,7
total municipii		3515	4798	4936	5535	5414	6583	6583	187,3
83428	BĂILE TUȘNAD	98	98	98	189	189	189	189	192,9
83464	BALAN	106	106	176	233	141	141	141	133,0
83491	BORSEC	360	360	360	360	360	267	267	74,2
83525	CRISTURU SECUIESC	324	566	616	807	807	807	807	249,1
83749	VLĂHIȚA	467	467	627	627	729	729	729	156,1
total orașe		1355	1597	1877	2216	2226	2133	2133	157,4
total municipii și orașe		4870	6395	6813	7751	7640	8716	8716	179,0

Sursa: INS, Tempo online (TEMPO_GOS102A_5_8_2023)

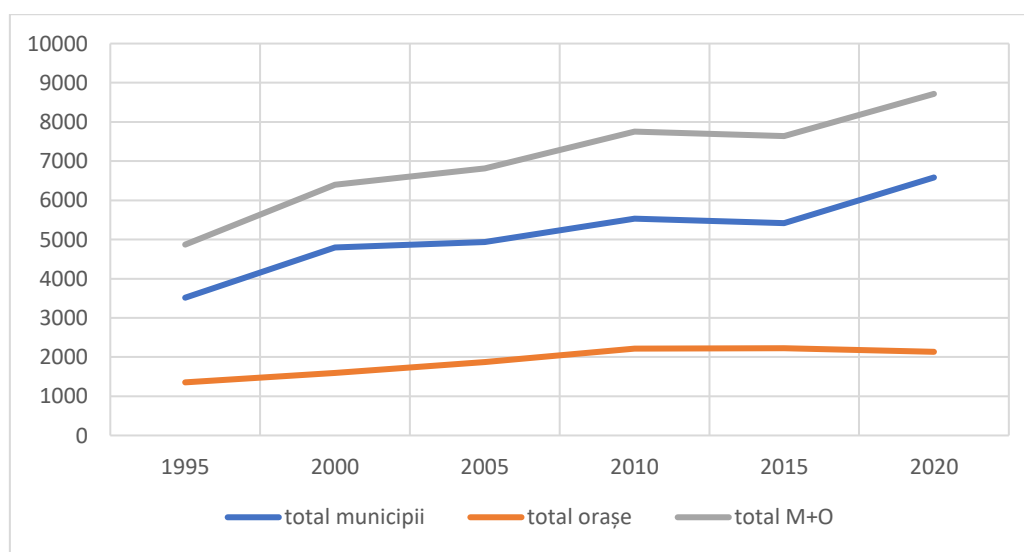

Figura nr. 5: Evoluția intravilanului municipiilor și orașelor din județul Harghita între 1995 și 2020 (ha)

Sursa: INS, Tempo online (TEMPO_GOS102A_5_8_2023) și prelucrare autori

În cazul orașelor se poate observa o tendință de încetinire și chiar diminuare a suprafeței totale a intravilanului. De asemenea, o analiză pe intervale cincinale, indică faptul că cele mai semnificative perioade de creștere au fost între 1995 și 2000 și între 2015 și 2020.

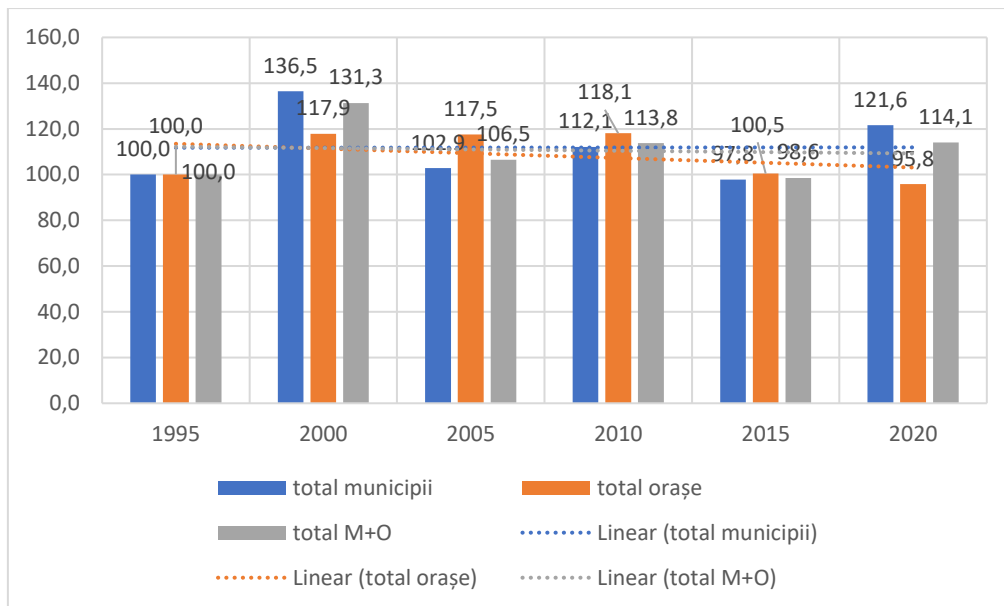

Figura nr. 6: Dinamica relativă a evoluției intravilanului municipiilor și orașelor din județul Harghita între 1995 și 2020 (% față de intervalul anterior)

Sursa: INS, Tempo online (TEMPO_GOS102A_5_8_2023) și prelucrare autori

Tabel nr. 19: Evoluția comparativă a dinamicii populației și a intravilanului în centrele urbane ale județului Harghita

nr. crt.	denumire UATB	pop. 1992 01.01	pop. 2022 01.01	intravilan 1993 (ha)	intravilan 2021 (ha)	pop. 2022 / pop. 1992	intrav. 2021 / intrav. 1993
1	Cristuru Secuiesc	10752	10679	324	807	99,32	249,07
2	Gheorgheni	21883	19193	624	1540	87,71	246,79
3	Odorheiu Secuiesc	39761	37341	750	1783	93,91	237,73
4	Băile Tușnad	2036	1606	98	189	78,88	192,86
1	Vlăhița	7958	7547	467	729	94,84	156,10
2	Toplița	17596	15304	950	1470	86,97	154,74
3	MIERCUREA CIUC	43687	40768	1191	1790	93,32	150,29
4	Bălan	11255	7335	106	141	65,17	133,02
5	Borsec	3034	2623	360	267	86,45	74,17
total municipii		122927	112606	3515	6583	91,60	187,28
total orașe		35035	29790	1355	2133	85,03	157,42
total M+O		157962	142396	4870	8716	90,15	178,97

Sursa: INS, Tempo online și prelucrare autori

Analiza comparativă a dinamicii populației și a intravilanului municipiilor și orașelor din județul Harghita indică o corelație inversă, respectiv creșteri generalizate ale intravilanului (cu excepția orașului Borsec), de peste 50% în medie pe fondul scăderii medii cu 10% a populației. Discrepanța remarcabilă poate fi semnalată în cazul orașului Bălan, unde populația a scăzut cu cca. 35%, în timp ce intravilanul a crescut cu 33%.

2.5 Așezări izolate / accesibilitate și zone rurale defavorizate

În lipsa unor studii de specialitate care să definească termenul de „așezare izolată”²⁰ a fost făcută o analiză a distribuției așezărilor din Județul Harghita conform Anexei la HG nr. 1613/2009 privind aprobarea diferențierii pe zone geografice și localități a indemnizației ce se acordă personalului didactic calificat de predare, potrivit prevederilor pct. 4 din anexa nr. II/1.4 la Legea-cadru nr. 330/2009 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice²¹.

Actul normativ reglementează diferențierea pe zone geografice și localități a indemnizației ce se acordă personalului didactic calificat de predare în cadrul Anexei cuprinzând zonele geografice, localitățile din mediul rural sau izolate și procentele diferențiate ale indemnizațiilor care se acordă personalului didactic calificat de predare pe 7 niveluri – numite ZONE GEOGRAFICE (ZG), de la Zona I la Zona VII – procentul indemnizației variind între 20% pentru zona I și 3% pentru zona VII²².

Au fost luate în considerare pentru analiză satele din primele IV zone geografice (ZG). În Județul Harghita au putut fi identificate 170 de așezări izolate în ZG I – IV (nu au fost identificate așezări în ZG II), dintre care 161 în mediul rural în 45 dintre cele 58 de comune și 9 în mediul urban, în municipiile Miercurea Ciuc, Gheorgheni și Toplița și în orașele Băile Tușnad, Bălan și Vlăhița. Comunele Șimonești, Mărtiniș, Avrămești, Feliceni, Lunca de Jos, Ulieș, Dealu și Ciucsângeorgiu au mai mult de 5 sate în zonele geografice II-IV.

Conform analizei, cca. 2 comune au în componență mai mult de 10 sate izolate, 12 comune au în componență între 5 și 8 sate izolate, 10 comune au câte 3-4 sate izolate și 21 dintre ele au în componență câte 1-2 sate izolate. Se poate observa că 13 comune (Brădești, Căpâlnița, Ciumani, Dănești, Mădăraș, Porumbeni, Satu Mare, Sâncrăieni, Sândominic, Sânsimion, Siculeni, Tușnad, Voșlăbeni) nu au în componență niciun sat izolat și sunt în general concentrate în jurul zona de sud a județului și în vecinătatea celor 2 municipii mai mari, Miercurea Ciuc și Odorheiu Secuiesc. În ceea ce privește apartenența satelor în categoriile I, III și IV se observă preponderența satelor din categoriile III și IV-a, respectiv 145 de sate (cca. 55% din total așezări din județ).

Tabel nr. 20: Așezări izolate în UATB urbane din Județul Harghita

Nr. crt.	Denumirea municipiului	Localități componente ale municipiului	Loc. în zona I	Loc. în zona II	Loc. în zona III	Loc. în zona IV	Total loc. în zone izolate
1.	MIERCUREA-CIUC	MIERCUREA-CIUC					
2.		Ciba				2	2

²⁰ Distanța de la sate până la cel mai apropiat oraș variază între 0,5 și 82 de kilometri (cu excepția satelor cu acces la apă din Delta Dunării), cu o medie de 21 de kilometri și o variație standard de 11 kilometri. Astfel, în România, un sat poate fi considerat ca fiind:

- aproape de oraș în cazul în care se află la mai puțin de 10 kilometri de acesta;
- la o distanță moderată de oraș dacă se află de la 10 la 32 de kilometri și
- izolat dacă distanța este mai mare de 32 kilometri până la cea mai apropiată zonă urbană.

(conf. World Bank, Atlasul Zonelor Rurale Marginalizate și al Dezvoltării Umane Locale din România)

²¹ În vigoare de la 01 ianuarie 2010 Publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 923 din 30 decembrie 2009. Formă aplicabilă la 01 iulie 2019.

²² Procentele sunt: 20% pentru zona I, 18% pentru zona II, 15% pentru zona III, 10% pentru zona IV, 8% pentru zona V, 5% pentru zona VI și 3% PENTRU ZONA VII.

3.		Harghita-Băi					
4.		Jigodin-Băi					
5.	GHEORGHENI	GHEORGHENI			1	2	3
6.		Covacicpeter					
7.		Lacu Roșu					
8.		Vargatac					
9.		Visafolio					
10.	ODORHEIU SECUIESC	ODORHEIU SECUIESC					
11.	TOPLIȚA	TOPLIȚA				1	1
12.		Călimănel					
13.		Luncani					
14.		Măgheruș					
15.		Moglănești					
16.		Secu					
17.		Vale					
18.		Vâgani					
19.		Zencani					
20.	BĂILE TUȘNAD	BĂILE TUȘNAD				1	1
21.		Carpitus					
22.	BĂLAN	BĂLAN				1	1
23.	BORSEC	BORSEC					
24.	CRISTURU SECUIESC	CRISTURU SECUIESC					
25.		Betești					
26.		Filiaș					
27.	VLĂHIȚA	VLĂHIȚA				1	1
28.		Băile Homorod					
29.		Minele Lueta					
Total localități în zonele I-IV			0	0	1	8	9

sursa: HG 1613/2009 privind aprobarea diferențierii pe zone geografice și localități a indemnizației ce se acordă personalului didactic calificat de predare. Anexa cuprinzând zonele geografice, localitățile din mediul rural sau izolate și procentele diferențiate ale indemnizațiilor care se acordă personalului didactic calificat de predare din 23.12.2009.

Tabel nr. 21: Așezări izolate în UATB rurale din Județul Harghita

Nr. crt.	Nr. crt.	Denumire comune	Denumire sate componente	Sate în zona I	Sate în zona II	Sate în zona III	Sate în zona IV	Total sate în zone izolate
1	1	Atid	Atid			5		5
	2		Crișeni					
	3		Cușmed					
	4		Inlăceni					
	5		Șiclod					
2	6	Avrămești	Andreeni			4	4	8
	7		Avrămești					
	8		Cechești					
	9		Firtănuș					
	10		Goagiu					
	11		Laz-Firtănuș					
	12		Laz-Șoimuș					
	13		Medișoru Mic					
3	14	Bilbor	Bilbor			2		2
	15		Răchitiș					

Nr. crt.	Nr. crt.	Denumire comune	Denumire sate componente	Sate în zona I	Sate în zona II	Sate în zona III	Sate în zona IV	Total sate în zone izolate
4	16	Brădești	Brădești					
	17		Târnovița					
5	18	Căpâlnița	Căpâlnița					
6	19	Cârța	Cârța				1	1
	20		Ineu					
7	21	Ciceu	Ciaracio	1				1
	22		Ciceu					
8	23	Ciucsângeorgiu	Armășeni	3		1	2	6
	24		Armășenii Noi					
	25		Bancu					
	26		Ciobăniș					
	27		Ciucsângeorgiu					
	28		Cotormani					
	29		Eghersec					
	30		Ghiurche					
	31		Potiond					
9	32	Ciumani	Ciumani					
10	33	Corbu	Capu Corbului				2	2
	34		Corbu					
11	35	Corund	Atia	2		2		4
	36		Calonda					
	37		Corund					
	38		Fântâna Brazilor					
	39		Valea lui Pavel					
12	40	Cozmeni	Cozmeni				1	1
	41		Lăzărești					
13	42	Dănești	Dănești					
14	43	Dârjiu	Dârjiu			2		2
	44		Mujna					
15	45	Dealul	Dealul			1	6	7
	46		Fâncel					
	47		Sâncrai					
	48		Tămașu					
	49		Tibod					
	50		Ulcani					
	51		Valea Rotundă					
16	52	Ditrău	Ditrău	1		1		2
	53		Jolotca					
	54		Țengheler					
17	55	Felicești	Alexandrița	2		3	3	8
	56		Arvățeni					
	57		Cireșeni					
	58		Felicești					
	59		Forțeni					
	60		Hoghia					
	61		Oțeni					
	62		Polonița					
	63		Tăureni					
	64		Teleac					

Nr. crt.	Nr. crt.	Denumire comune	Denumire sate componente	Sate în zona I	Sate în zona II	Sate în zona III	Sate în zona IV	Total sate în zone izolate
	65		Văleni					
18	66	Frumoasa	Bârzava			1		1
	67		Făgetel					
	68		Frumoasa					
	69		Nicolești					
19	70	Gălăuțaș	Dealul Armanului			2	3	5
	71		Gălăuțaș					
	72		Gălăuțaș-Pârâu					
	73		Nuțeni					
	74		Plopiș					
	75		Preluca					
	76		Toleşeni					
	77		Zăpodea					
20	78	Joseni	Borzont				1	1
	79		Bucin					
	80		Joseni					
21	81	Lăzarea	Ghiduț				1	1
	82		Lăzarea					
22	83	Lelicieni	Fitod	1				1
	84		Hosasău					
	85		Lelicieni					
	86		Misentea					
23	87	Lueta	Băile Chirui	1			1	2
	88		Lueta					
24	89	Lunca de Jos	Barațcoș	2		6		8
	90		Lunca de Jos					
	91		Poiana Fagului					
	92		Puntea Lupului					
	93		Valea Boroș					
	94		Valea Capelei					
	95		Valea Întunecoasă					
	96		Valea lui Antaloc					
	97		Valea Rece					
25	98	Lunca de Sus	Comiat			2	1	3
	99		Izvorul Troțușului					
	100		Lunca de Sus					
	101		Păltiniș-Ciuc					
	102		Valea Gârbea					
	103		Valea Ugra					
26	104	Lupeni	Bisericieni	1		2	2	5
	105		Bulgăreni					
	106		Firtușu					
	107		Lupeni					
	108		Morăreni					
	109		Păltiniș					
	110		Păuleni					
	111		Satu Mic					
	112		Sâncel					
27	113	Mădăraș	Mădăraș					

Nr. crt.	Nr. crt.	Denumire comune	Denumire sate componente	Sate în zona I	Sate în zona II	Sate în zona III	Sate în zona IV	Total sate în zone izolate
28	114	Mărtiniș	Aldea	1		4	7	12
	115		Bădeni					
	116		Călugăreni					
	117		Chinușu					
	118		Comănești					
	119		Ghipeș					
	120		Locodeni					
	121		Mărtiniș					
	122		Orășeni					
	123		Petreni					
	124		Rareș					
	125		Sânpaul					
29	126	Merești	Merești			1		1
30	127	Mihăileni	Livezi			1	2	3
	128		Mihăileni					
	129		Nădejdea					
	130		Văcărești					
31	131	Mugeni	Aluniș			3	1	4
	132		Beta					
	133		Dejuțiu					
	134		Dobeni					
	135		Lutița					
	136		Mățișeni					
	137		Mugeni					
	138		Tăietura					
32	139	Ocland	Crăciunel				3	3
	140		Ocland					
	141		Satu Nou					
33	142	Păuleni-Ciuc	Delnița				1	1
	143		Păuleni-Ciuc					
	144		Șoimeni					
34	145	Plăieșii de Jos	Casinu Nou			5		5
	146		Iacobeni					
	147		Imper					
	148		Plăieșii de Jos					
	149		Plăieșii de Sus					
35	150	Porumbeni	Porumbenii Mari					
	151		Porumbenii Mici					
36	152	Praid	Becaș	2			1	3
	153		Bucin					
	154		Ocna de Jos					
	155		Ocna de Sus					
	156		Praid					
	157		Șașvereș					
37	158	Racu	Gârciu				1	1
	159		Racu					
38	160	Remetea	Făgetel	1		2		3
	161		Martonca					
	162		Remetea					

Nr. crt.	Nr. crt.	Denumire comune	Denumire sate componente	Sate în zona I	Sate în zona II	Sate în zona III	Sate în zona IV	Total sate în zone izolate
	163		Sineu					
39	164	Satu Mare	Satu Mare					
40	165	Săcel	Săcel			5		5
	166		Șoimușu Mare					
	167		Șoimușu Mic					
	168		Uilac					
	169		Vidacut					
41	170	Sărmaș	Fundoaia			1	2	3
	171		Hodoșa					
	172		Platonești					
	173		Runc					
	174		Sărmaș					
42	175	Sâncrăieni	Sâncrăieni					
43	176	Sândominic	Sândominic					
44	177	Sânmartin	Ciucani	1			1	2
	178		Sânmartin					
	179		Valea Uzului					
45	180	Sânsimion	Cetățuia					
	181		Sânsimion					
46	182	Sântimbru	Sântimbru	1				1
	183		Sântimbru-Băi					
47	184	Secuieni	Bodogaia				1	1
	185		Eliseni					
	186		Secuieni					
48	187	Siculeni	Siculeni					
49	188	Subcetate	Călnaci	1		2		3
	189		Duda					
	190		Filpea					
	191		Subcetate					
50	192	Suseni	Chileni			2		2
	193		Liban					
	194		Senetea					
	195		Suseni					
	196		Valea Strâmbă					
51	197	Șimonești	Bețid			7	6	13
	198		Cădăciu Mare					
	199		Cădăciu Mic					
	200		Cehețel					
	201		Chedia Mare					
	202		Chedia Mică					
	203		Cobățești					
	204		Medișoru Mare					
	205		Mihăileni					
	206		Nicoleni					
	207		Rugănești					
	208		Șimonești					
	209		Tărcești					
	210		Turdeni					
52	211	Tomești	Tomești				1	1

Nr. crt.	Nr. crt.	Denumire comune	Denumire sate componente	Sate în zona I	Sate în zona II	Sate în zona III	Sate în zona IV	Total sate în zone izolate
53	212	Tulgheș	Hagota	3			1	4
	213		Pintic					
	214		Recea					
	215		Tulgheș					
54	216	Tușnad	Tușnad					
	217		Tușnadu Nou					
	218		Vrăbia					
55	219	Ulieș	Daia			7	1	8
	220		Iașu					
	221		Ighiu					
	222		Nicolești					
	223		Obrănești					
	224		Petecu					
	225		Ulieș					
	226		Vasileni					
56	227	Vărșag	Vărșag			1		1
57	228	Voșlăbeni	Izvoru Mureșului					
	229		Voșlăbeni					
58	230	Zetea	Desag	1		3	1	5
	231		Izvoare					
	232		Polana Târnavei					
	233		Sub Cetate					
	234		Șicasău					
	235		Zetea					
Total sate în zonele I-IV				25	0	78	58	161

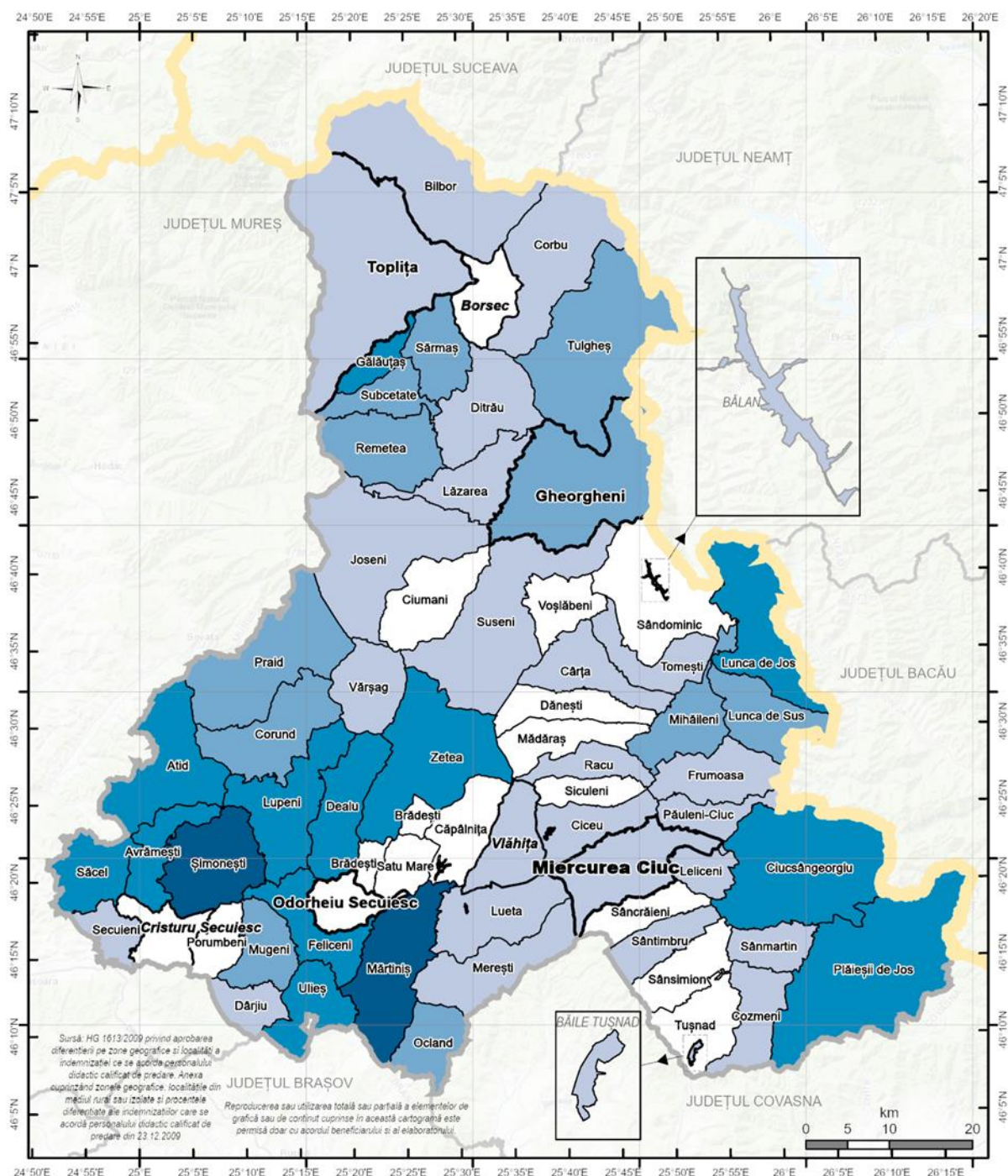
sursa: HG 1613/2009 privind aprobarea diferențierii pe zone geografice și localități a indemnizației ce se acordă personalului didactic calificat de predare. Anexa cuprinzând zonele geografice, localitățile din mediul rural sau izolate și procentele diferențiate ale indemnizațiilor care se acordă personalului didactic calificat de predare din 23.12.2009.

Tabel nr. 22: Tabel sinoptic al așezărilor izolate din județul Harghita

	Zona I	Zona II	Zona III	Zona IV	Total	Total localități / sate	% izolate din total
total comune	25	0	78	58	161	235	68,51
total orașe			1	8	9	29	31,03
total județ	25	0	79	66	170	264	64,39
% din total	9,47	0,00	29,92	25,00	64,39		

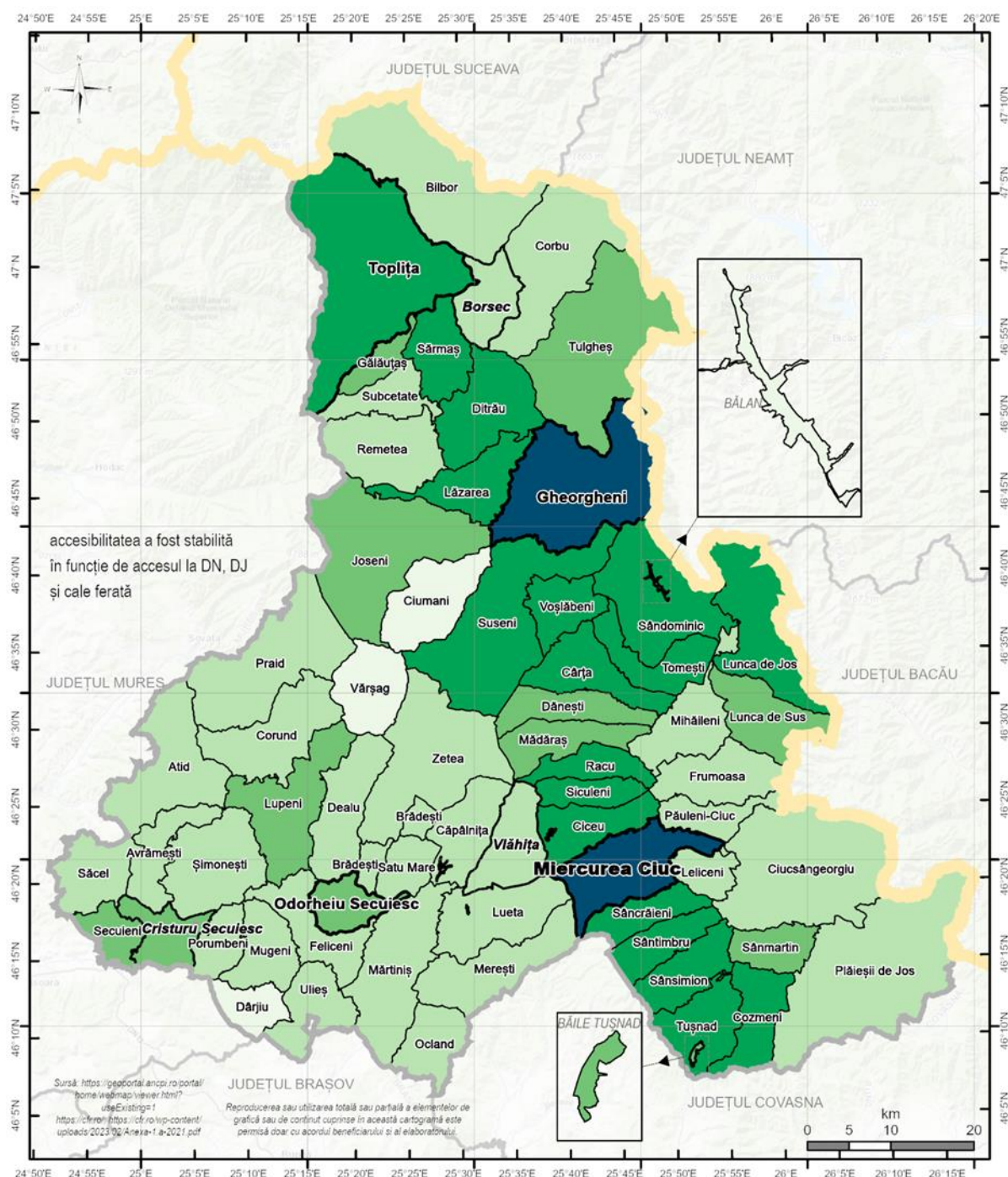
Problema așezărilor izolate este legată și de starea de accesibilitate a unităților administrative teritoriale de bază (UATB) – municipii, orașe, comune – din județul Harghita. O analiză a accesibilității în funcție de conectarea la rețeaua principală de căi de comunicații este prezentată în cartograma nr. 11²³. Se poate observa o spină centrală pe direcția nord-sud, care asigură o bună și foarte bună conectivitate comparativ cu zonele marginale ale județului.

²³ A se vedea pentru detalii și studiul de fundamentare SF5-MOB - Organizarea circulației, transporturilor.

DISTRIBUȚIA UATB ÎN TERITORIUL JUDEȚULUI DUPĂ NUMĂRUL DE LOCALITĂȚI IZOLATE		
Legendă	NUMĂR SATE SITUATE ÎN ZONE IZOLATE	DATE GENERALE
LIMITE		
Limită regiuni de dezvoltare	UATB lipsite de sate izolate (16 UATB)	Numărul localităților izolate aparținând orașelor/ municipiilor - 9
Limita teritoriului județean Harghita	UATB cu 1-2 sate izolate (26 UATB)	Numărul localităților izolate aparținând comunelor - 161
Limita județelor vecine	UATB cu 3-4 sate izolate (11 UATB)	Numărul total al satelor/localităților izolate - 170
Limite municipii	UATB cu 5-8 sate izolate (12 UATB)	Au fost luate în considerare satele / localitățile din zonele I-IV cu spor de indemnizație de 10-20%.
Limite orașe	UATB cu peste 8 sate izolate (2 UATB)	
Limite comune		

Cartograma nr. 10: Distribuția UATB în teritoriul județului Harghita, după numărul de localități izolate

GRADUL DE ACCESIBILITATE AL UATB ÎN REȚEAUA MAJORĂ DE CĂI DE COMUNICAȚII

Legendă	ACCESIBILITATE
LIMITE	
Limită regiuni de dezvoltare	Foarte scăzută (4 UATB)
Limita teritoriului județean Harghita	Scăzută (31 UATB)
Limita județelor vecine	Medie (12 UATB)
Limite municipii	Bună (18 UATB)
Limite orașe	Foarte bună (2 UATB)
Limite comune	

Cartograma nr. 11: Gradul de accesibilitate al UATB în rețeaua majoră de căi de comunicație

2.6 Așezări informale

Identificarea și gestionarea așezărilor informale a fost reglementată prin OMLPDA 3494 / 2020²⁴ care stabilește (conform art. 38¹):

- a) mecanismele de colectare periodică a informațiilor statistice și a datelor care să stea la baza analizei nevoilor și problemelor asociate locuirii în așezări informale, precum și la monitorizarea evoluției situației populației din așezările informale și
- b) prin documentațiile de urbanism modul de ocupare a terenurilor, precum și a unor tipuri de intervenții care să conducă la creșterea calității vieții și la reducerea riscurilor la care este expusă populația care locuiește în așezări informale, precum și populația din unitățile administrativ-teritoriale în care există astfel de așezări.

Așezările informale sunt identificabile dacă îndeplinesc simultan următoarele criterii (art. 38³ (3)):

- a) grupează minimum 3 unități destinate locuirii dezvoltate spontan, realizate fără respectarea normelor de construcție, igienă și sănătate publică și protecție a mediului;
- b) populația care locuiește în aceste unități nu are niciun drept asupra imobilelor (terenuri și/sau construcții) pe care le ocupă;
- c) populația se află în situația de excluziune, segregare și marginalizare socială, respectiv persoanele care locuiesc în acele așezări sunt persoane sau familii care sunt în risc de a-și pierde capacitatea de satisfacere a nevoilor zilnice de trai din cauza unor situații de boală, dizabilitate, sărăcie, dependență de droguri sau de alcool ori a altor situații care conduc la vulnerabilitate economică și socială.

Prin actul normativ mai sus-amintit se delegă autorităților administrației publice locale, responsabilitatea identificării așezărilor informale la nivelul UATB-ului și a colectării informațiilor necesare pentru constituirea unei baze de date la nivel județean care să fundamenteze măsuri și acțiuni la nivel județean și politici specifice la nivel național. Pentru colectarea datelor și informațiilor necesare a fost prevăzută o fișă de date corespunzătoare (Anexa nr. 4 la normele metodologice reglementate prin OMDRAP 233 / 2016).

În urma centralizării datelor primite de la autoritățile administrațiilor publice de la nivel local și județean, după intrarea în vigoare a ordinului 3494 / 2020, Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației (MDLPA) a publicat în iunie 2022 un prim raport de sinteză privind așezările informale²⁵.

Conform raportului, în județul Harghita au fost identificate 33 de așezări informale și comunități marginalizate cu cca. 7000 locuitori în 853 de unități destinate locuirii. Conform raportului din 2022, județul Harghita se plasează pe prima poziție în ierarhia județelor țării (exceptând municipiul București), pe a 4-a poziție după populația totală din aceste așezări (după județele Ilfov, Brașov și Covasna). După numărul de unități destinate locuirii, județul Harghita se plasa pe poziția a 5-a după județele Brașov, Bihor, Covasna și Sălaj.

²⁴ Ordinului ministrului lucrărilor publice, dezvoltării și administrației nr. 3494/27.07.2020 pentru modificarea și completarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul și de elaborare și actualizare a documentațiilor de urbanism.

²⁵ MDLPA, Raport privind așezările informale din România, Iunie 2022 (<https://www.mdlpa.ro/pages/habitat>).

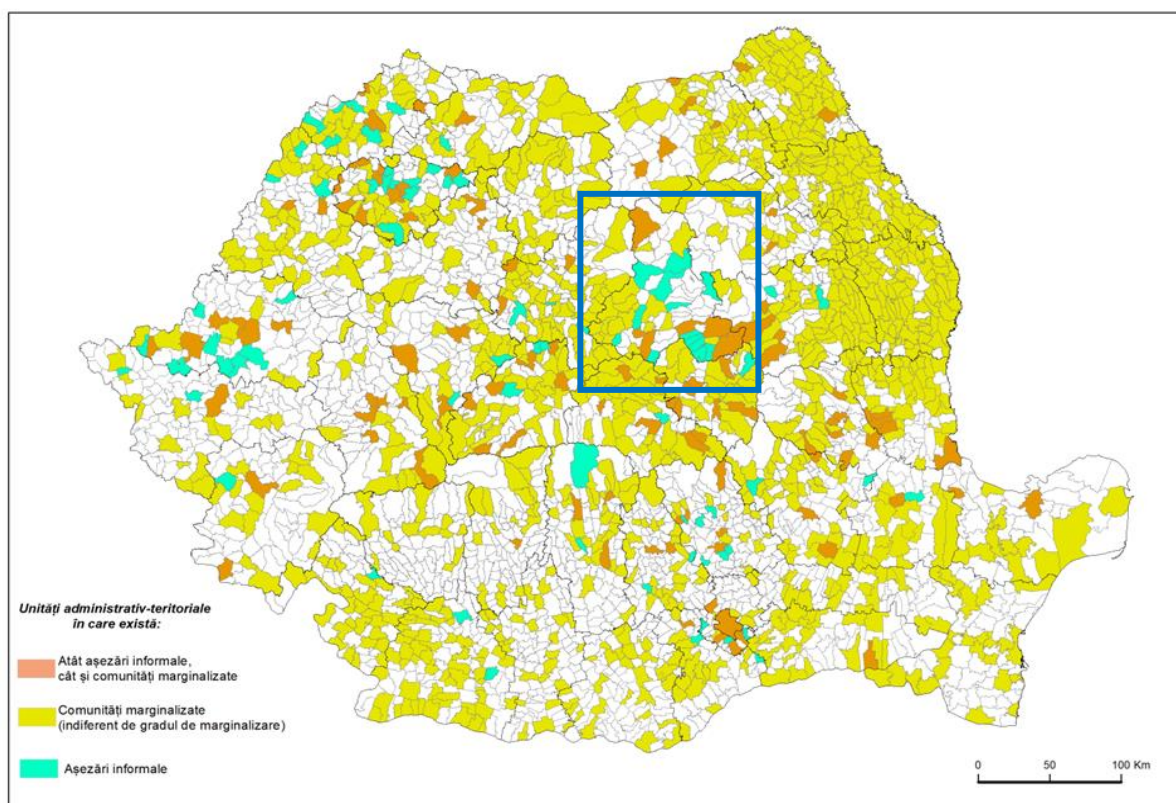

Figura nr. 7: Comunități marginalizate și așezări informale

Sursa: date raportate MDLPA de către UAT-uri pe teritoriul cărora au fost identificate așezări informale (iulie 2021-aprilie 2022)

Tabel nr. 23: Situația așezărilor informale la nivel de județ

Județ	Număr așezări informale	Populația totală din așezări informale	Numărul de unități destinate locuirii (total)
Alba	5	2.060	387
Arad	15	1.914	615
Argeș	5	1.632	79
Bacău	8	2.243	459
Bihor	9	4.796	1.887
Botoșani	2	258	52
Brașov	12	10.269	2.298
Brăila	2	4	9
București	88	2.327	lipsă date
Buzău	5	lipsă date	lipsă date
Caraș-Severin	5	366	98
Călărași	2	890	468
Cluj	3	563	132
Covasna	13	8.108	1.171
Dâmbovița	4	1.348	286
Dolj	3	52	13
Galați	14	917	233
Giurgiu	4	lipsă date	53
Harghita	33	6.941	853
Hunedoara	10	343	220

Județ	Număr așezări informale	Populația totală din așezări informale	Numărul de unități destinate locuirii (total)
Ilfov	7	10.630	199
Maramureș	4	553	143
Mehedinți	1	33	8
Mureș	19	2.433	521
Neamț	2	402	84
Prahova	25	357	439
Satu Mare	18	3.132	722
Sălaj	28	4.898	1.112
Sibiu	24	946	419
Suceava	5	1.240	234
Timiș	3	360	69
Tulcea	7	174	52
Vâlcea	1	120	32
Vrancea	7	1.656	262
Total	393	71.965	13.609

Sursa: date raportate MDLPA de către UAT-uri pe teritoriul cărora au fost identificate așezări informale (iulie 2021-aprilie 2022)²⁶

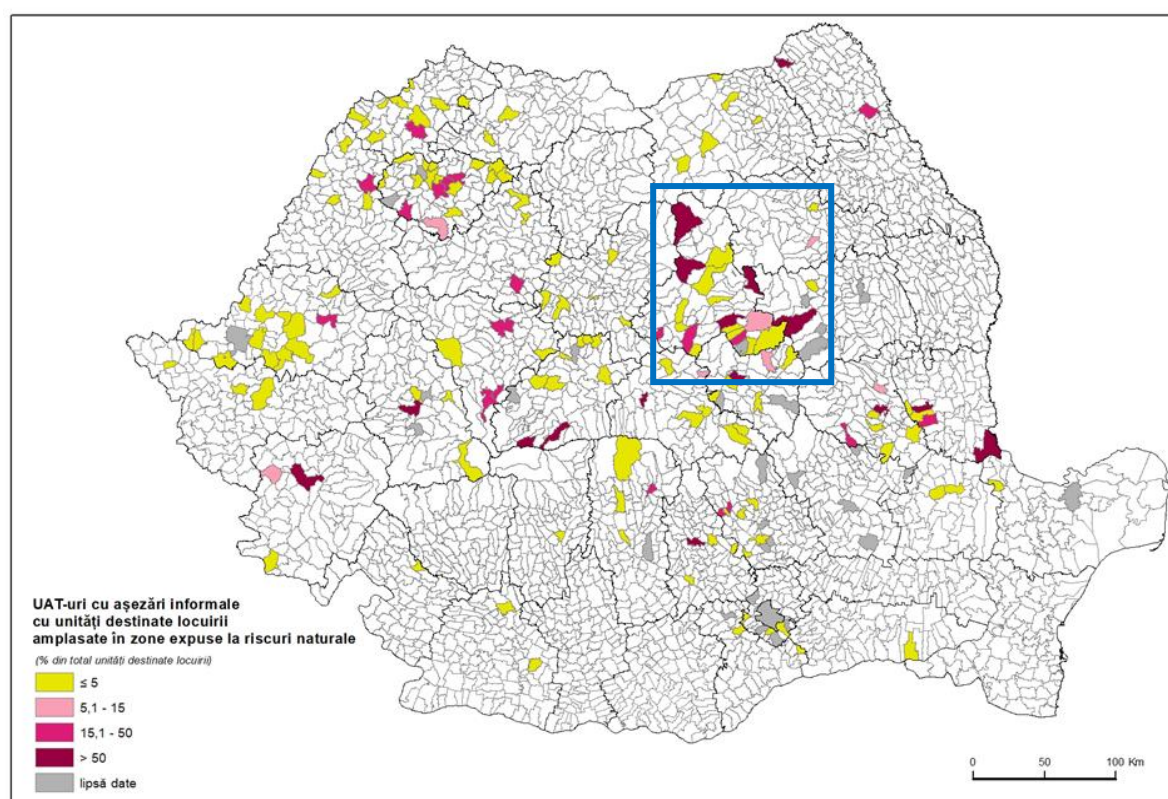

Figura nr. 8: Expunerea la riscuri naturale a unităților destinate locuirii din așezările informale

Sursa: date raportate MDLPA de către UAT-uri pe teritoriul cărora au fost identificate așezări informale (iulie 2021-aprilie 2022)²⁷

²⁶ MDLPA, Raport privind așezările informale din România, Iunie 2022 (pp. 10-11).

²⁷ MDLPA, Raport privind așezările informale din România, Iunie 2022 (pp. 13).

Conform datelor inițiale din fișele de date pentru așezările informale transmise de către CJ Harghita, în 2021 au fost identificate 34 de așezări informale în 22 de localități din 20 de UATB, dintre care cele 4 municipii și 16 comune, conform tabelului de mai jos:

Tabel nr. 24: Distribuție și caracteristici ale așezărilor informale din județul Harghita (2021)

Nr. crt.	Cod SIRUTA	Denumire UAT	nr. așezări informale (AI)	Denumire localitate / sat	Număr locuitori
1	83320	Miercurea Ciuc	1	Miercurea Ciuc	280
2	83561	Gheorgheni	1	Gheorgheni	386
3	83133	Odorheiu Secuiesc	4	Odorheiu Secuiesc	807
4	83632	Toplița	2	Toplița	442
5	83981	Ciucsângeorgiu	3	Ciucsângeorgiu Armășești Bancu	490
6	84148	Corbu	1	Corbu	84
7	86446	Cozmeni	6	Cozmeni	552
8	84264	Dealul	1	Sâncrai	66
9	84558	Joseni	1	Joseni	55
10	84656	Lunca de Jos	1	Lunca de Jos	82
11	86438	Mădăraș	1	Mădăraș	14
12	84923	Mărtiniș	2	Mărtiniș	308
13	85243	Ocland	1	Ocland	75
14	85289	Plăieșii de Jos	1	Plăieșii de Jos	500
15	86487	Porumbeni	1	Porumbeni	220
16	85680	Sâncrăieni	2	Sâncrăieni	208
17	85840	Sânsimion	2	Sânsimion	96
18	86519	Sântimbru	1	Sântimbru	
19	85920	Suseni	1	Valea Strâmbă	58
20	86188	Tușnad	1	Tușnad	2185
Total			34	22 localități	6908,00

Sursa: CJ Harghita și MDLPA

O situație actualizată a situației și caracteristicilor așezărilor informale din județul Harghita indică un număr mai ridicat al acestora (45) și o populație mai numeroasă, respectiv de 11.388 de persoane. În 2022, numărul de localități cu așezări informale identificate a fost de 31, din cele 4 municipii și din alte 21 de comune. Cele mai multe așezări informale au fost în continuare identificate în comuna Cozmeni (6), în municipiile Odorheiu Secuiesc (4) și Miercurea Ciuc (3) și în comunele Ciucsângeorgiu, Plăieșii de Jos și Satu Mare (câte 3 în fiecare). Mai multe caracteristici pot fi urmărite în tabelul următor (nr. 25), iar distribuția spațială a acestora în cartograma nr. 12.

În partea a II-a lucrării a fost analizat și indicele dezvoltării umane locale (IDUL), 2018²⁸. Cartograma nr. 13 indică posibile corelații între distribuția IDUL și cea a așezărilor informale.

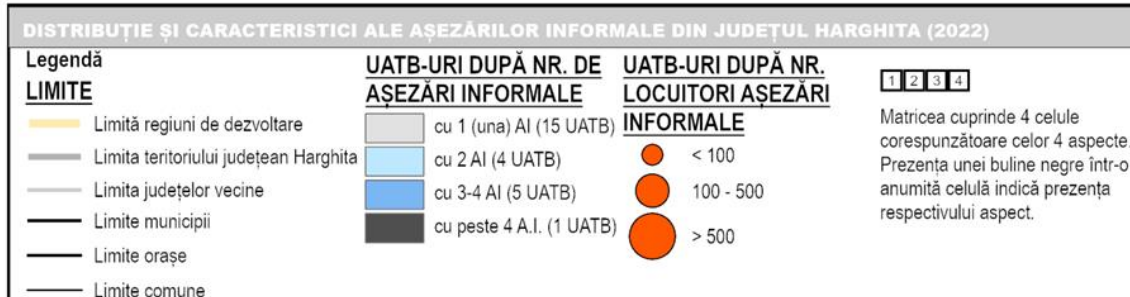
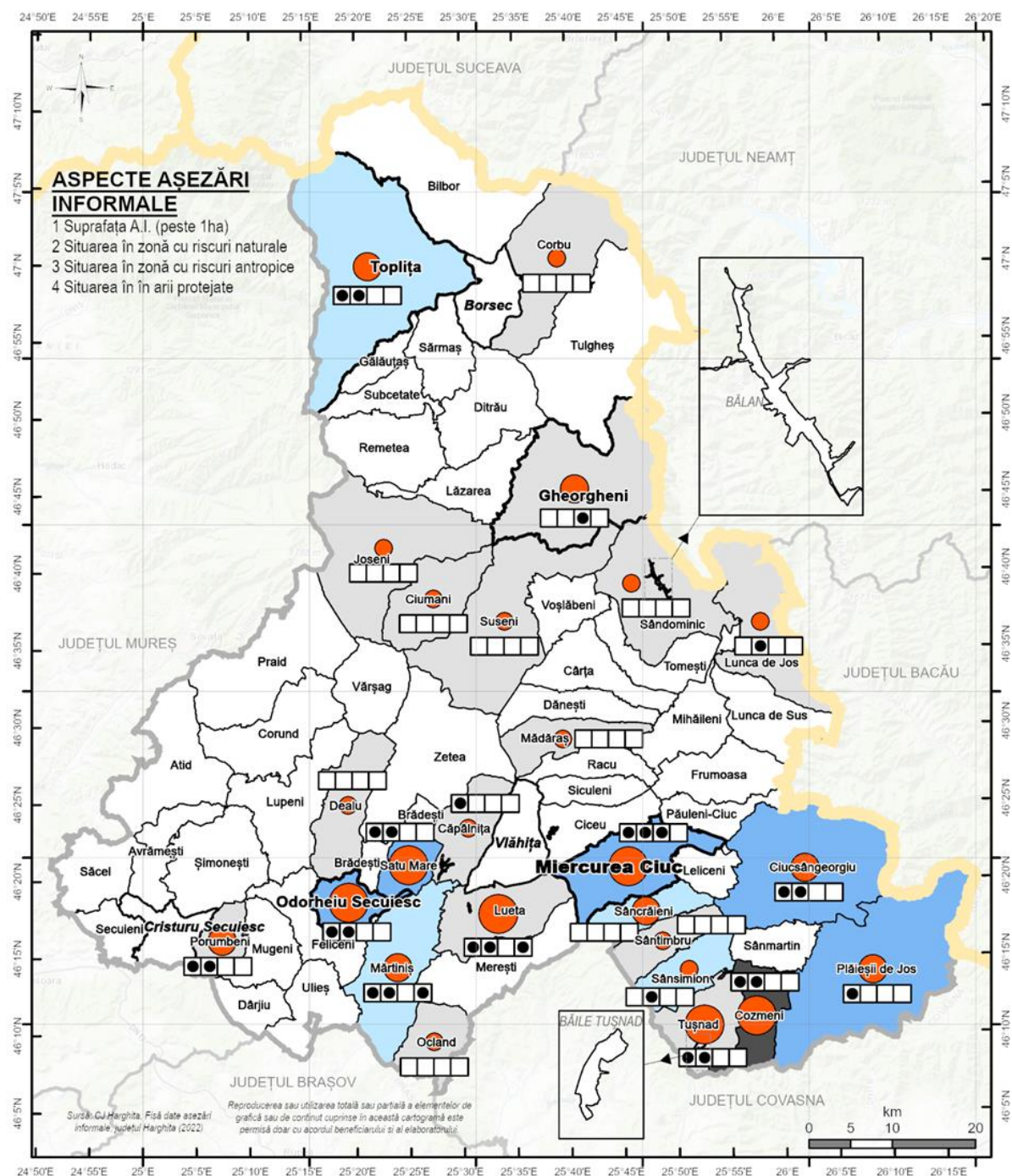
²⁸ IDUL 2018 este un indice agregat cu 3 dimensiuni: conectivitate digitală, capital material și rata mortalității. sursa: Sandu, D. 2020. Actualizarea indicelui dezvoltării umane locale: de ce, cum și cu ce rezultate. în Politici urbane în România. Ed. Ionescu-Heroiu, M. World Bank. Raport de cercetare.

Tabel nr. 25: Distribuție și caracteristici ale așezărilor informale din județul Harghita (2022)

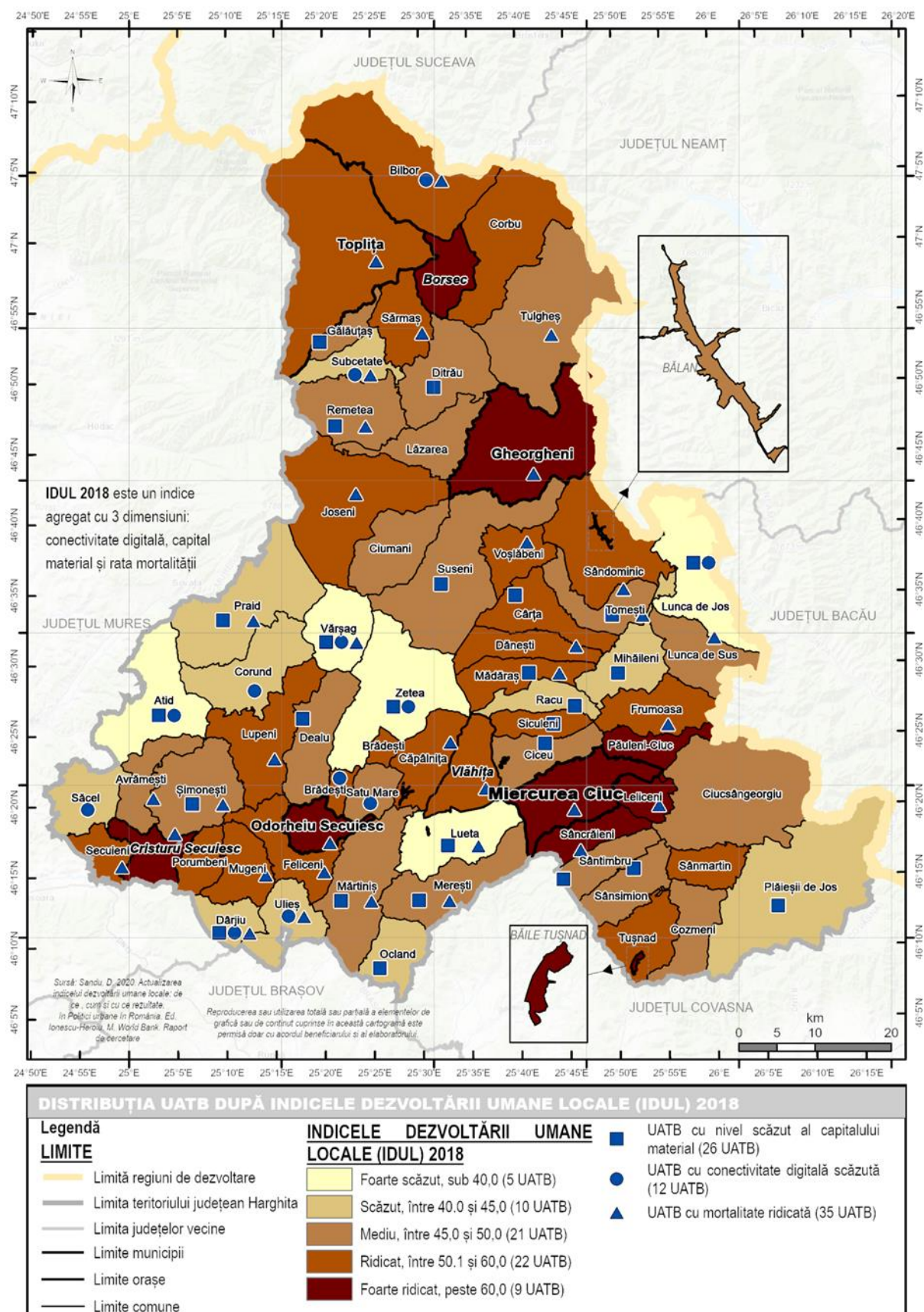
Nr. crt.	Cod SIRUTA	Denumire UATB	Număr așezări informale (AI)	Denumire localitate / sat	Număr locuitori	Suprafață (peste 1ha)	În extravilan	După 1989	În zonă cu riscuri naturale	În zonă cu riscuri antropice	În arii protejate	Unități de locuit fără acces la curent electric	Etnie majoritară
1	83320	Miercurea Ciuc	3	Miercurea Ciuc	544	21,38		DA	DA	DA			maghiari
2	83561	Gheorgheni	1	Gheorgheni	386	ND	ND			DA			ND
3	83133	Odorheiu Secuiesc	4	Odorheiu Secuiesc	807	2,61		DA	DA			DA	ND
4	83632	Toplița	2	Toplița	442	2,643			DA			peste 50%	romi
5	83963	Căpâlnița	1	Căpâlnița	48	1,00						DA	romi
6	83981	Ciucsângeorgiu	3	Ciucsângeorgiu Armășești Bancu	490	3,35	3,00		DA			peste 50%	romi
7	84086	Ciumani	1	Ciumani	8	0,09	0,09					peste 50%	romi
8	84148	Corbu	1	Corbu	87	0,56	0,07	DA					romi
9	86446	Cozmeni	6	Cozmeni	714	8,60			DA				romi
10	84264	Dealul	1	Sâncrai	66	0,10							romi
11	84558	Joseni	1	Joseni	54	0,30	0,30					peste 50%	romi
12	84629	Lueta	1	Lueta	3550	102,27	97,82		DA		DA	DA	mixt
13	84656	Lunca de Jos	1	Lunca de Jos	82	0,40		DA	DA				maghiari
14	86438	Mădăraș	1	Mădăraș	13	0,09						DA	romi
15	84923	Mărtiniș	2	Aldea Comănești	187	2,50	1,40	DA	DA		DA		maghiari
16	85243	Ocland	1	Crăciunel	73	0,32	0,32	DA				peste 50%	maghiari
17	85289	Plăieșii de Jos	3	Plăieșii de Sus Iacobeni Casinu-Nou	500	4,86	3,89					DA	romi
18	86487	Porumbeni	1	Porumbenii Mari	255	2,50	2,50	DA	DA			peste 50%	romi
19	86501	Satu Mare	3	Satu Mare	508	1,20			DA				
20	85680	Sâncrăieni	2	Sâncrăieni	208	0,69	0,17					DA	romi
21	85760	Sândominic	1	Sândominic	90	0,80						peste 50%	

Nr. crt.	Cod SIRUTA	Denumire UATB	Număr aşezări informale (AI)	Denumire localitate / sat	Număr locuitori	Suprafaţă (peste 1ha)	În extravilan	După 1989	În zonă cu riscuri naturale	În zonă cu riscuri antropice	În arii protejate	Unităţi de locuit fără acces la curent electric	Etnie majoritară
22	85840	Sânsimion	2	Sânsimion Cetăţuia	96	0,67	0,67	DA	DA				romi
23	86519	Sântimbru	1	Sântimbru	20	0,46	0,46					peste 50%	romi
24	85920	Suseni	1	Valea Strâmbă	60	0,10	0,10					DA	romi
25	86188	Tuşnad	1	Tuşnad	2100	76,64	73,48		DA				maghiari
Total			45	31	11388	234,13	184,27	8 UATB	12 UATB	2 UATB	2 UATB	15 UATB	0

Sursa: CJ Harghita şi MDLPA

Cartograma nr. 12: Distribuție și unele caracteristici ale așezărilor informale din județul Harghita

2.7 Alte aspecte: echipamente socio-culturale, situația aprobării PUG-urilor

În scopul evaluării modului în care principalele componente ale sistemului de așezări din județul Harghita, își exercită rolul teritorial prin asigurarea unor servicii de interes general a fosta analizată și distribuția echipamentelor de nivel supra-local, aferente domeniilor judecătorec, financiar-bancar, comercial, cultural și recreativ-sportiv²⁹.

Sistemul judecătorec are la bază un act normativ prin care este stabilită distribuția și localizarea principalelor dotări – curți de apel, tribunale și judecătoria – la nivelul teritoriului național și circumscripțiile acestora³⁰. În județul Harghita nu există curte de apel, județul fiind arondat Curții de Apel Târgu Mureș. Există un tribunal în reședința de județ și 4 circumscripții judecătorești arondate acestuia, cele 4 judecătoria fiind localizate în cele 4 municipii³¹. Distribuția unităților administrativ-teritoriale de bază pe cele 4 circumscripții este următoarea (a se vedea și cartograme nr. 14):

– Judecătoria MIERCUREA CIUC	25 UATB
– Judecătoria ODORHEIUL SECUIESC	26 UATB
– Judecătoria GHEORGHENI	8 UATB
– Judecătoria TOPLIȚA	8 UATB

În municipiul Miercurea Ciuc se află și un penitenciar. Numărul de persoane condamnate /sanctionate definitiv aflate în penitenciare, în județ, este în scădere, în ultimii ani, de la 394 în 2019, la 197 în 2021 (cf. INS, Tempo on-line, TEMPO_JUS105C_10_7_2023).

Sistemul bancar a fost analizat prin identificarea localizării în teritoriul județean a filialelor și ATM-urilor principalelor bănci prezente în România și anume: BCR, BRD-GSG, UniCredit Bank, Raiffeisen Bank, CEC BANK SA, Alpha Bank, ING Bank, OTP Bank, Volksbank Romania, Banca Transilvania. În mediul urban, cu precădere în municipii se constată o prezență diversificată a sistemului bancar, în timp ce în mediul rural, cu excepția CEC-BANK aproape omniprezentă, prezența unei a doua bănci este relativ rară. Comune cu câte două bănci sunt: Bilbor, Corbu, Ditrău, Lueta, Lunca de Sus, Praid, Racu, Sândominic, Tulgheș, Voșlăbeni, Zetea. În comunele Păuleni-Ciuc, Plăieșii de Jos, Secuieni, Ulieș nu fost identificate filiale sau ATM-uri ale celor 10 rețele bancare analizate.

În mediul urban, cele mai prezente bănci sunt BCR, CEC-BANK, BRD-GSG și Raiffeisen Bank. În mediul rural, CEC-BANK este prezentă în 54 de comune, fiind urmată de BCR prezentă în 5 comune (a se vedea și cartograme nr. 15).

Tabel nr. 26: Prezența rețelelor bancare în mediul urban al județului Harghita (2023)

Nr. crt	Denumire UATB	BCR	BRD-GSG	UniCredit Bank	Raiffeisen Bank	CEC BANK SA	Altele*	Total bănci
1	MIERCUREA CIUC	x	x	x	x	x	xxxxx	10
2	Gheorgheni	x	x		x	x	xx	6
3	Odorheiu Secuiesc	x	x	x	x	x	xxxx	9

²⁹ Rețeaua sistemului educațional și cea a sistemului sanitar sunt analizate în partea a II-a a lucrării, capitolul 9.

³⁰ HG nr. 337/1993 pentru stabilirea circumscripțiilor judecătoriale și parchetelor de pe lângă judecătoria.

³¹ [Portalul instanțelor de judecată - Listă instanțe \(just.ro\)](https://portalul.instantelor.de.judecata.ro/)

Nr. crt	Denumire UATB	BCR	BRD-GSG	UniCredit Bank	Raiffeisen Bank	CEC BANK SA	Altele*	Total bănci
4	Toplița	x	x		x		x	4
1	Băile Tușnad					x		1
2	Bălan	x	x			x		3
3	Borsec	x				x		2
4	Cristuru Secuiesc	x	x		x	x	x	5
5	Vlăhița	x				x		2
Total municipii		4	4	2	4	3	4	29
Total orașe		4	2		1	5	1	13
Total județ		8	6	2	5	8	5	42

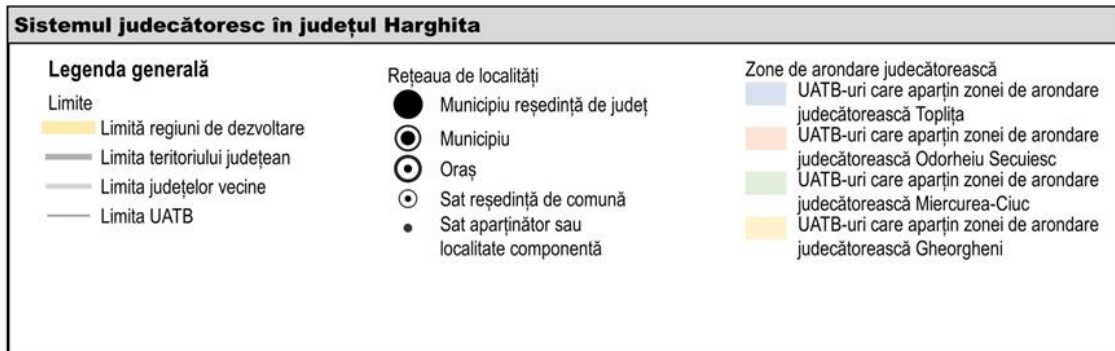
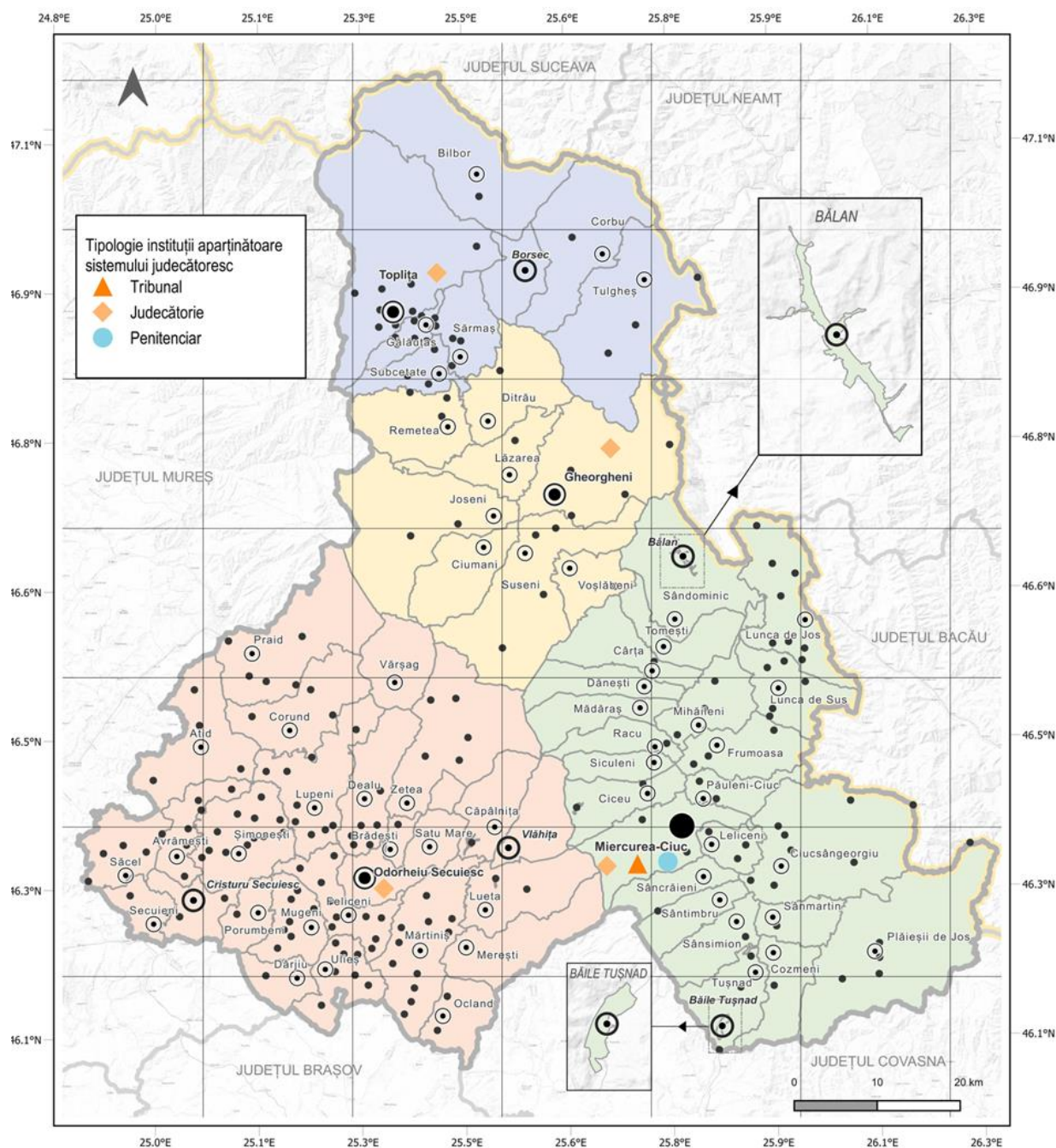
Surse: <https://rb.gy/ti1cr>; <http://bitly.ws/KRIU>; <https://www.bancibancomate.ro/filiale-unitati-agentii/unicredit-tiriac-bank/harghita>; <https://rb.gy/kjzek>; <https://www.banciaromania.com/cec-bank-judetul-harghita>; <https://www.bancibancomate.ro/filiale-unitati-agentii/banca-romaneasca/harghita/miercurea-ciuc>; <https://www.bancibancomate.ro/filiale-unitati-agentii/alpha-bank-romania/harghita>; <https://www.bancibancomate.ro/filiale-unitati-agentii/ing-bank-romania/harghita>; <https://www.bancibancomate.ro/filiale-unitati-agentii/otp-bank-romania/harghita>; <https://www.starofservice.ro/inv/profesional/servicii-bancare/miercurea-ciuc/343103156/volksbank-romania-harghita?city=efe58e4a-1163-eed1-1f96-903a4f853287&keyword=fd0e7f14-1685-eed1-75b6-903a38bff18b>; <https://www.bancatransilvania.ro/retea-unitati>

Analiza rețelei de hipermarketuri evidențiază, după cum era de așteptat o concentrare a acestora la nivelul principalelor municipii: Miercurea Ciuc, Odorheiu Secuiesc și Gheorgheni. La nivelul județului sunt prezente 6 tipuri de rețele de centre comerciale de tip hipermarket: KAUF LAND, LIDL, PENNY MARKET, Merkúr, PROFI și DEDEMAN.

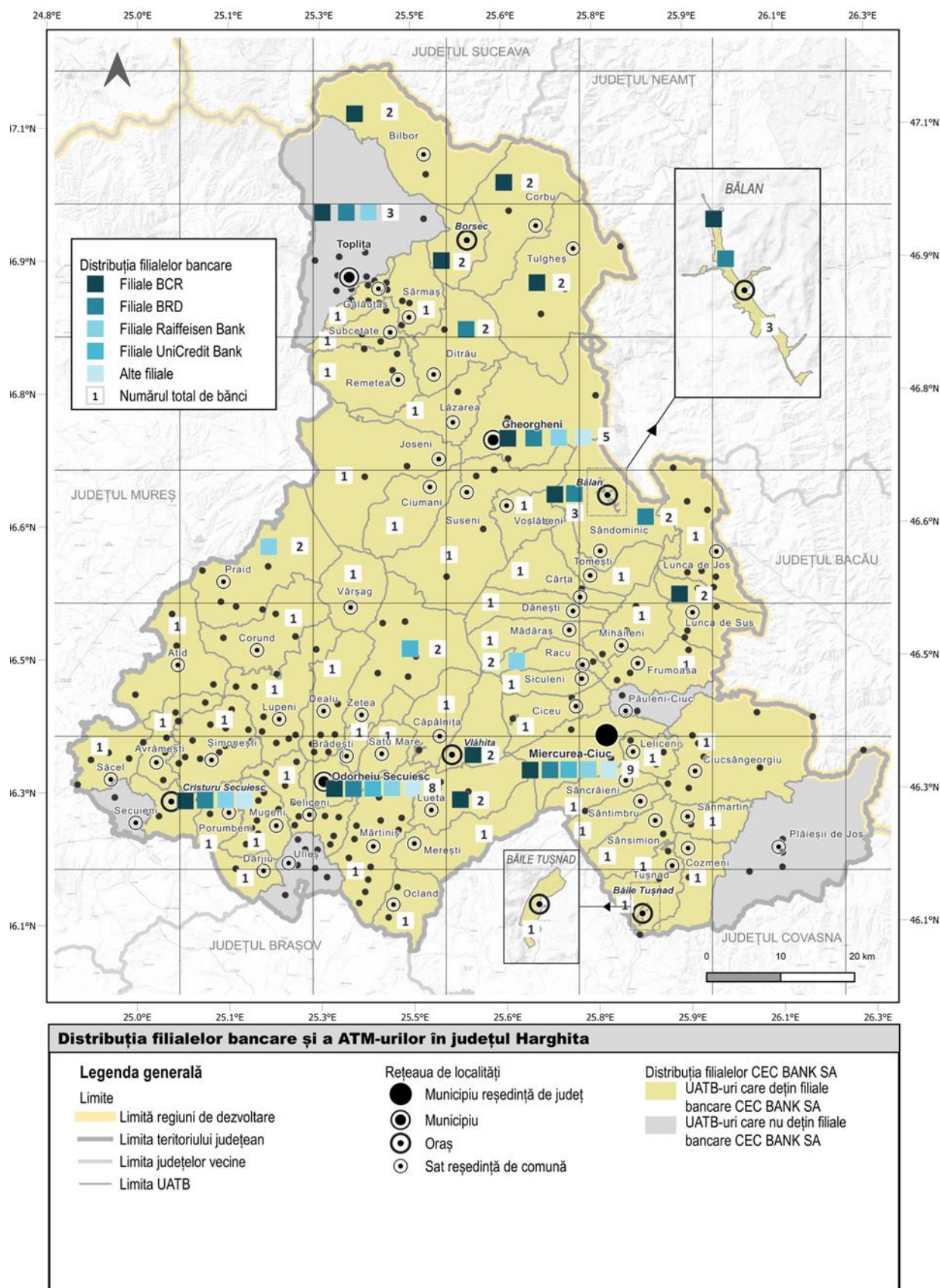
Tabel nr. 27: Distribuția principalelor centre comerciale din județul HR

Nr. crt	Denumire UATB	KAUFLAND	LIDL	PENNY MARKET	Merkúr	PROFI	DEDEMAN	Total
1	MIERCUREA CIUC	x	x	x	x	x	x	6
2	Gheorgheni	x	x	x				3
3	Odorheiu Secuiesc	x	x	x	x			4
4	Toplița		x			x		2
1	Băile Tușnad							
2	Bălan							
3	Borsec							
4	Cristuru Secuiesc		x					1
5	Vlăhița							
Total		3	5	3	2	2	1	16

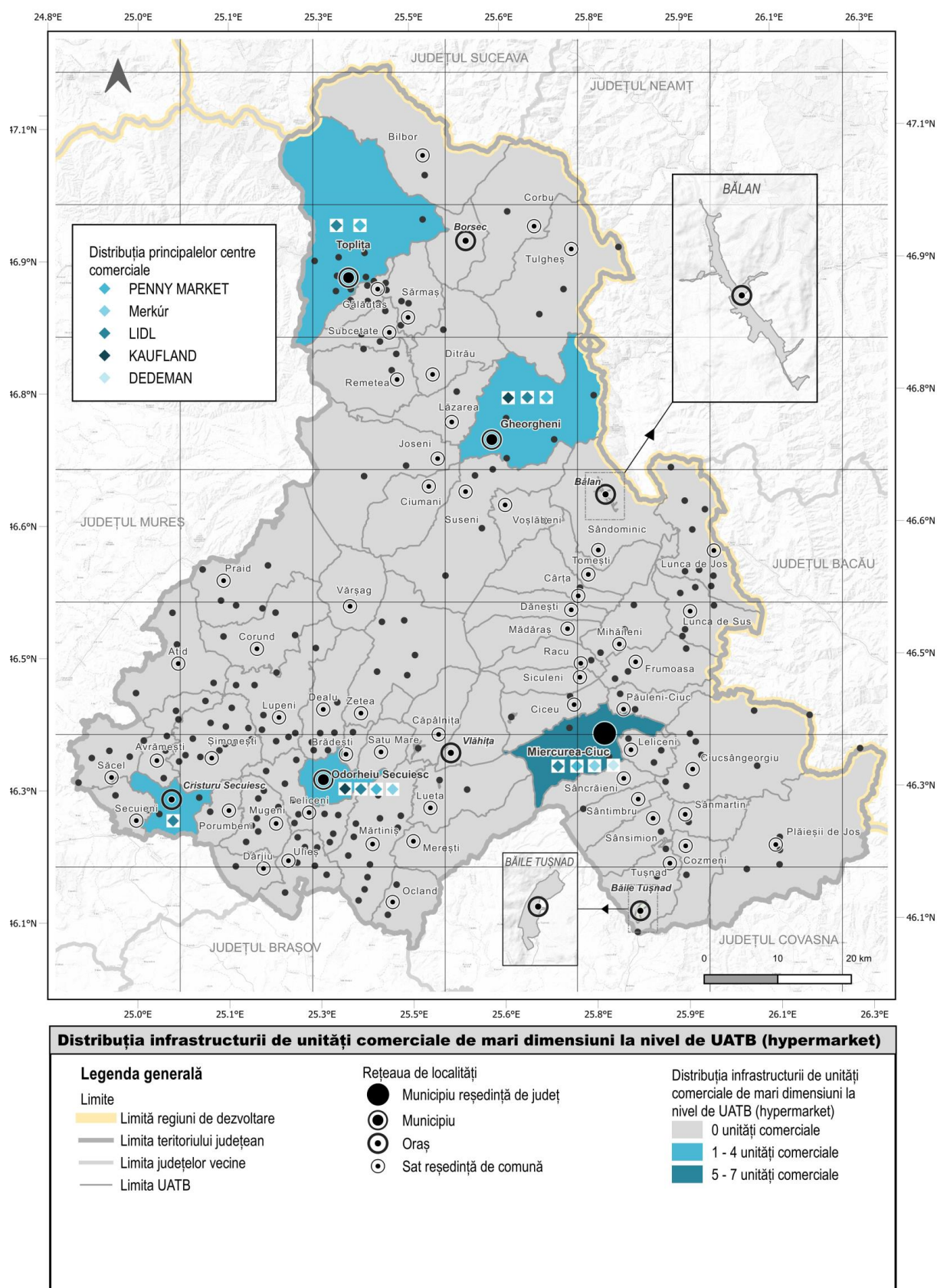
Surse: <https://harghita.einformatii.ro/utile/adrese-utile/hipermarket-uri/>; <https://odorheiu-secuiesc.cylex.ro/supermarketuri-%c5%9fi-hipermarketuri/>; <https://miercurea-ciuc.cylex.ro/supermarket.html>; <https://www.dedeman.ro/ro/retea/miercurea-ciuc.html>

Cartograma nr. 14: Sistemul judecătoresc în județul Harghita

Cartograma nr. 15: Distribuția principalelor rețele bancare în județul Harghita

Cartograma nr. 16: Distribuția infrastructurii de mari centre comerciale (hypermarket-uri) în județul Harghita (2023)

Rețeaua **principalelor echipamente culturale**³² din județul Harghita se referă la teatre și săli de spectacol, muzee și colecții muzeale, cinematografe și biblioteci. Teatre și săli de spectacol se regăsesc în cele 4 municipii, iar cinematografe au fost identificate în Miercurea Ciuc, Odorheiu Secuiesc, Toplița, Bălan și în Cristuru Secuiesc. Rețeaua muzeală este dezvoltată, fiind identificate 33 de astfel de instituții dintre care 5 în mediul urban și 28 în mediul rural. Rețeaua de biblioteci este dezvoltată, la nivelul județului, dar sunt informații care indică anumite disfuncționalități de funcționare a acesteia.

Tabel nr. 28: Distribuția principalelor echipamente cu rol cultural în județul Harghita

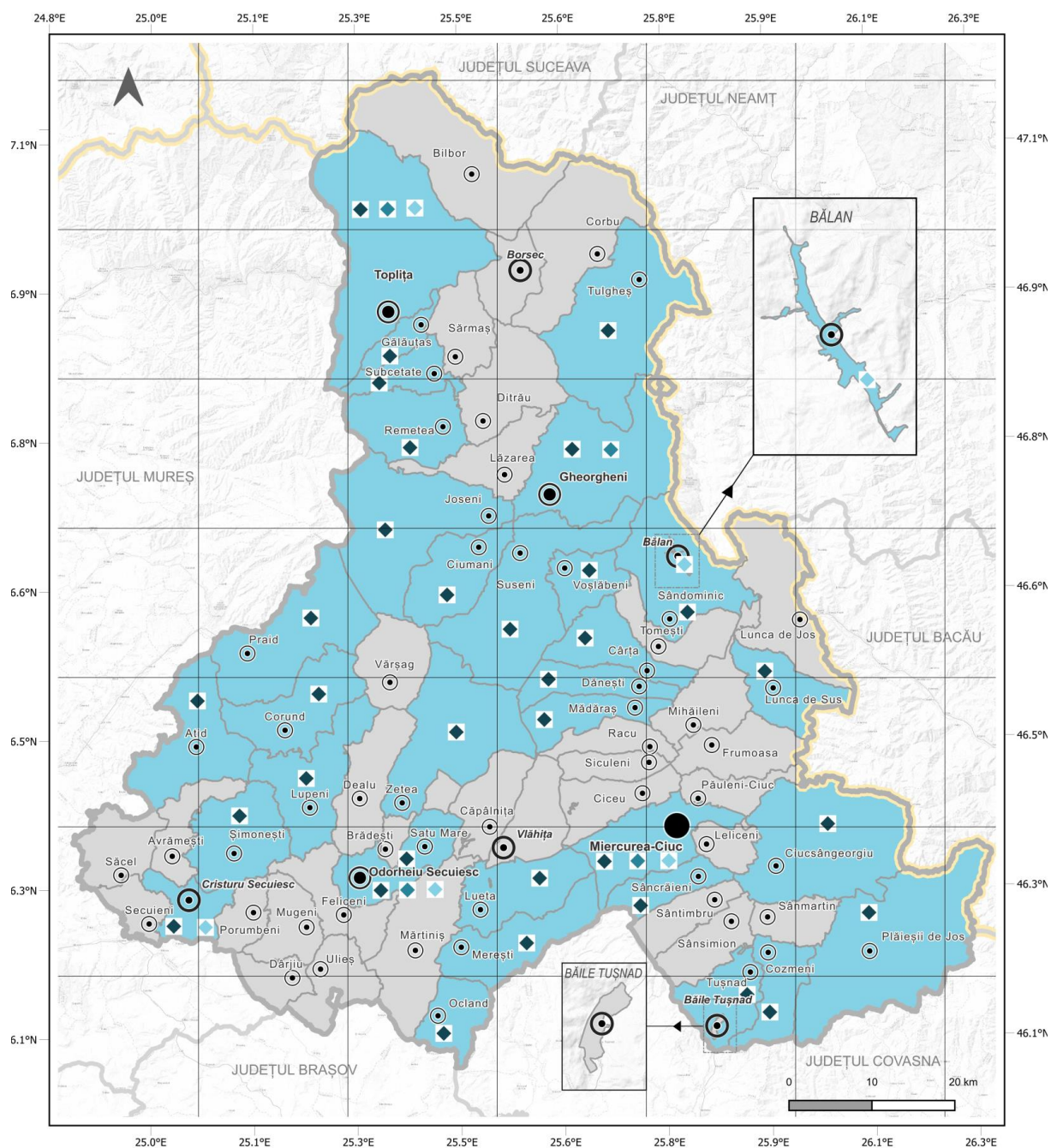
Nr. crt	Cod SIRUTA	Denumire UATB	Teatre	Muzee	Cinematografe	Biblioteci
1	83320	MIERCUREA CIUC	x	M	x	x (BJ)
2	83561	Gheorgheni	x	M		x
3	83133	Odorheiu Secuiesc	x	M	x	x
4	83632	Toplița	x	M	x	x
TOTAL MUNICIPII			4	4		4
1	83428	Băile Tușnad				x
2	83464	Bălan			x	x
3	83491	Borsec				x
4	83525	Cristuru Secuiesc		M	x	x
5	83749	Vlăhița				x
TOTAL ORAȘE				1		5
TOTAL URBAN			4	5	5	9
1	83785	Atid		M		x
2	83847	Avrămești				x
3	83936	Bilbor				x
4	83151	Brădești				x*
5	83963	Căpâlnița				x*
6	84102	Cârța		C		x
7	86461	Ciceu				
8	83981	Ciucsângeorgiu		M		x*
9	84086	Ciumani		C		x
10	84148	Corbu				x
11	84175	Corund		C		x*
12	86446	Cozmeni		M		x
13	84237	Dănești		C		x
14	84380	Dârjiu				x
15	84264	Dealul				x
16	84344	Ditrău				x
17	83197	Felicești				x
18	84415	Frumoasa				x
19	84460	Gălăuțăș		C		x
20	84558	Joseni		C		x*
21	84594	Lăzarea				x

³² O analiză detaliată poate fi urmărită în studiul de fundamentare SF8-CULT - Patrimoniul cultural.

Nr. crt	Cod SIRUTA	Denumire UATB	Teatre	Muzee	Cinematografe	Biblioteci
22	86479	Leliceni				
23	84629	Lueta		C		x
24	84656	Lunca de Jos				x
25	84754	Lunca de Sus		C		x
26	84825	Lupeni		C		x
27	86438	Mădăraș		C		
28	84923	Mărtiniș				x*
29	85056	Merești		C		x
30	85074	Mihăileni				x*
31	85127	Mugeni				x
32	85243	Ocland		C		x
33	83375	Păuleni-Ciuc				x
34	85289	Plăieșii de Jos		C		x
35	86487	Porumbeni				x
36	85341	Praid		C		x
37	86495	Racu				
38	85412	Remetea		C		x
39	85467	Săcel				x
40	85680	Sâncrăieni		C		x*
41	85760	Sândominic		C		x
42	85788	Sânmartin				x
43	85840	Sânsimion				x
44	86519	Sântimbru				x
45	85528	Sărmaș				x
46	86501	Satu Mare		C		
47	85582	Secuieni				x
48	85626	Siculeni				x*
49	85984	Șimonești		C		x
50	85877	Subcetate		C		x*
51	85920	Suseni		C		x
52	86453	Tomești				x
53	86133	Tulgheș		C		x
54	86188	Tușnad		M		x*
55	86222	Ulieș				x*
56	86311	Vârșag				x*
57	86339	Voșlăbeni		C		x
58	86366	Zetea		C		x*
TOTAL COMUNE				28		53
TOTAL JUDEȚ			4	33	5	62

M= muzeu; C= colecție muzeală; x(BJ) = bibliotecă județeană; x* = bibliotecă nefuncțională

Surse: Tempo online ART103D - Institutii si companii de spectacole sau concerte dupa felul institutiilor si companiilor de spectacole sau concerte, pe judete si localitati; <http://ghidulmuzeelor.cimec.ro/Filtru-Judete.asp?judet=Harghita>; <https://www.bibnat.ro/biblioteci.php?judet=Harghita&paged=1#incepRezultatele>

Cartograma nr. 17: Distribuția spațială a principalelor echipamente cu rol cultural în județul Harghita

Principalele echipamente pentru activități de sport și recreere din județul Harghita, se referă la stadioane, săli de sport, piscine și ștranduri, săli de hochei, patinoare, pârtii de schi. Cele mai importante echipamente din această categorie se concentrează în mediul urban cu precădere în cele 4 municipii, dar amenajări de interes se găsesc și în mediul rural în comunele Avrămești, Cârța, Ciucsângeorgiu, Ciumani, Ditrău, Joseni, Lăzarea, Lueta, Lupeni, Mărtiniș, Merești, Praid, Subcetate, Tușnad și Voșlăbeni (a se vedea tabelul de mai jos și cartograma nr. 18).

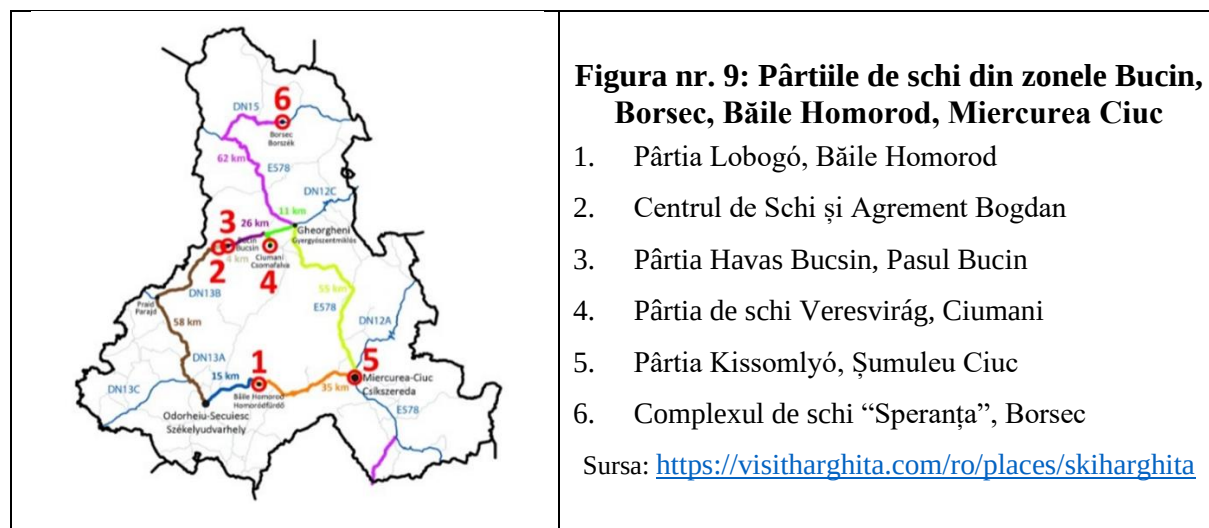
Tabel nr. 29: Principalele echipamente pentru activități sportive și recreative în județul Harghita (2023)

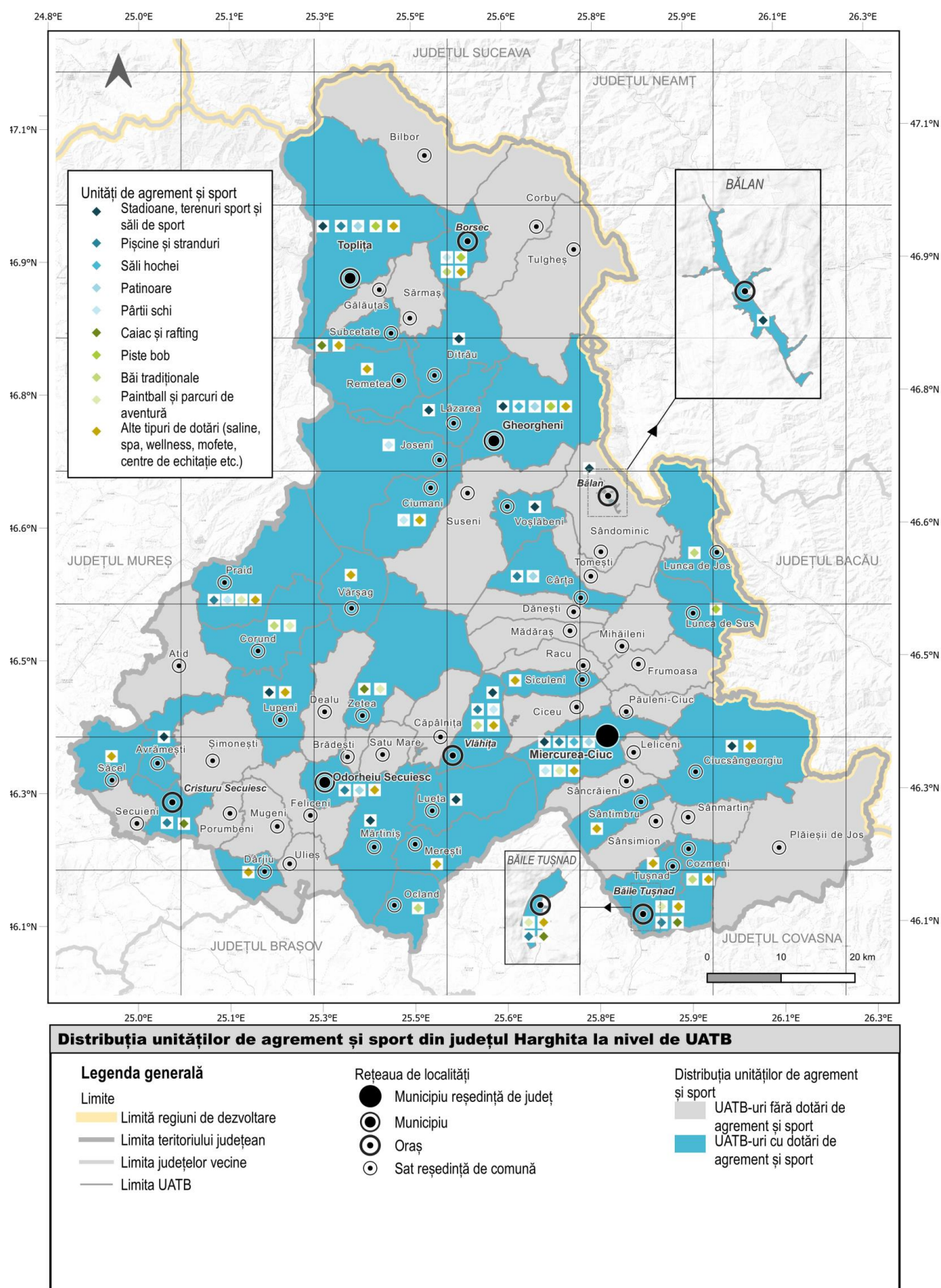
Nr. crt	Denumire UATB	stadioane, terenuri sport	săli sport	piscine, ștranduri	săli hochei	patinoare	pârtii schi	alte tipuri de dotări*	total tipuri
1	MIERCUREA CIUC	x	x	x	x	x	x	x	7
2	Gheorgheni	x			x	x			3
3	Odorheiu Secuiesc			x		x			2
4	Toplița	x		x		x		x	4
1	Băile Tușnad								
2	Bălan	x							1
3	Borsec						x	x	2
4	Cristuru Secuiesc			x					1
5	Vlăhița	x		x			x		3
Total urban		5	1	5	2	4	3	3	23
Total rural		8		2		1	3	4	18
Total județ		13	1	7	2	5	6	7	41

* centre SPA, saline, terenuri multifuncționale etc.

Surse: https://visitharghita.com/ro/places?cat_type=patinoar_1529999612;
https://visitharghita.com/ro/places?cat_type=club-de-hochei_1532085533;
https://visitharghita.com/ro/places?cat_type=piscina-trand_1529996713;
<https://visitharghita.com/ro/places/skiharghita>

Se remarcă în mod special amenajările pentru sporturi de iarnă – patinoare, săli de hochei, pârtii de schi – care sunt localizate în cele 4 municipii dar și în orașele Borsec și Vlăhița și în comune precum Cârța, Ciumani, Joseni, Praid.

Cartograma nr. 18: Distribuția spațială a principalelor echipamente cu rol de agrement și sport din județul Harghita (2023)

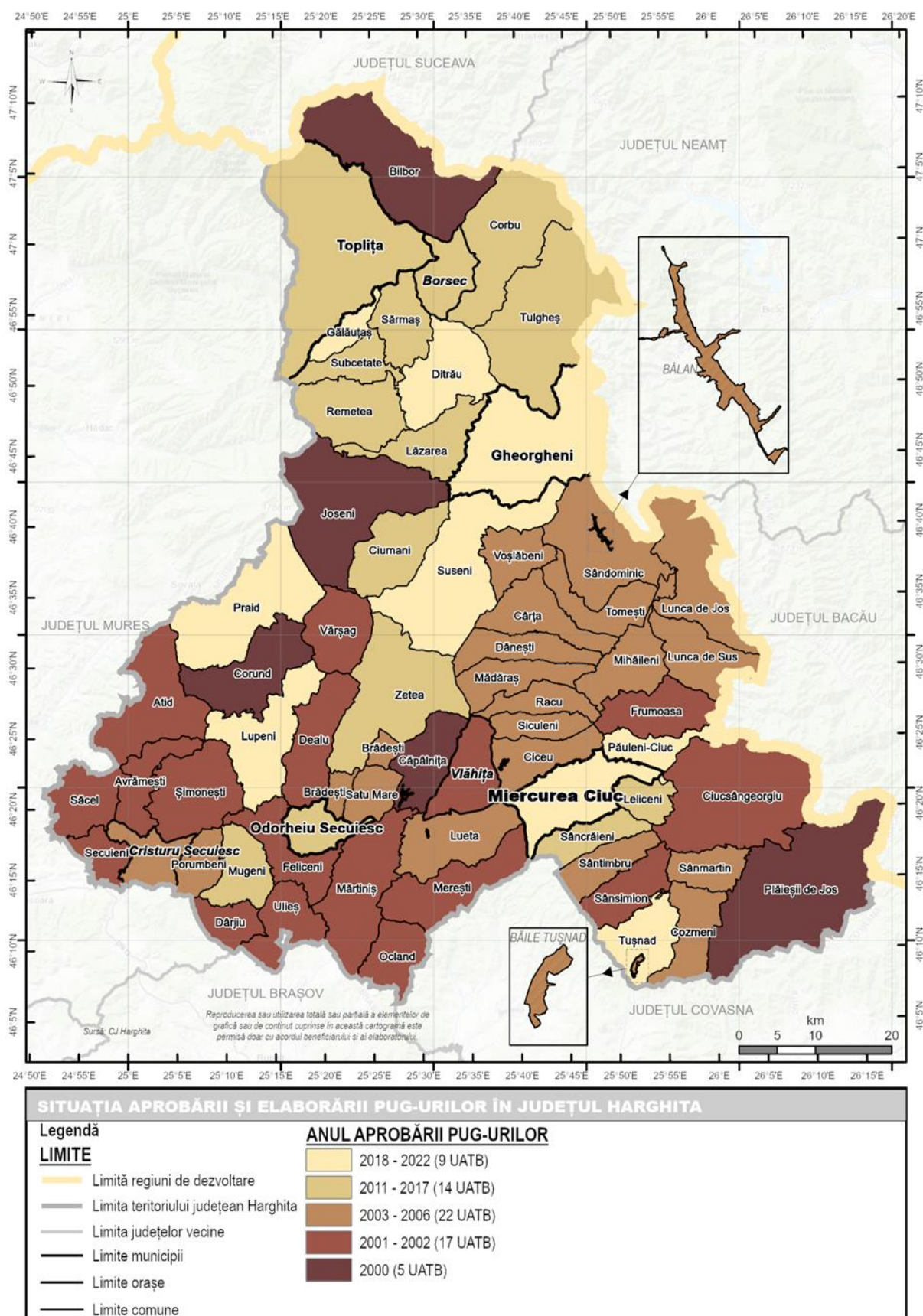
Situația aprobării PUG-urilor în județul Harghita indică faptul că sunt 9 UATB-uri cu PUG-uri aprobate în ultimii 5 ani, respectiv: municipiile Miercurea Ciuc (2018) și Gheorgheni (2018) și comunele Lupeni și Praid în 2020, Ditrău, Gălăuțas și Păuleni-Ciuc în 2019 și Suseni și Tușnad în 2018. La polul opus sunt 5 comune, Bilbor, Căpâlnița, Corund, Joseni și Plăieșii de Jos cu PUG aprobate la nivelul anului 2000, deci anterior apariției legii 350 / 2001 a amenajării teritoriului și urbanismului. Sunt 14 UATB-uri printre care și municipiile Odorheiu Secuiesc și Toplița și orașul Borsec cu PUG-uri aprobate între 2011 și 2017, alte 22 de UATB-uri printre care și orașele Cristuru Secuiesc, Bălan și Băile Tușnad cu PUG-uri aprobate între 2003 și 2006 și alte 17 UATB-uri printre care și orașul Vlăhița cu PUG-uri aprobate la nivelul anilor 2001-2002. În total, la nivelul județului sunt doar 20 de UATB-uri cu PUG-uri aprobate în ultimii 10 ani (30% din total), iar pe de altă parte sunt 22 de UATB-uri cu PUG-uri mai vechi de 20 de ani (32% din total).

Tabel nr. 30: Situația aprobării PUG-urilor în județul Harghita

Nr. crt	Cod SIRUTA	Denumire UATB	Ultimul PUG aprobat (anul)*
1	83320	MIERCUREA CIUC	2018
2	83561	Gheorgheni	2018
3	83133	Odorheiu Secuiesc	2017
4	83632	Toplița	2012
5	83428	Băile Tușnad	2003
6	83464	Balan	2005
7	83491	Borsec	2016
8	83525	Cristuru Secuiesc	2006
9	83749	Vlăhița	2001
1	83785	Atid	2001
2	83847	Avrămești	2002
3	83936	Bilbor	2000
4	83151	Brădești	2005
5	83963	Căpâlnița	2000
6	84102	Cârța	2005
7	86461	Ciceu	2005
8	83981	Ciucsângeorgiu	2002
9	84086	Ciumani	2017
10	84148	Corbu	2017
11	84175	Corund	2000
12	86446	Cozmeni	2003
13	84237	Dănești	2004
14	84380	Dârjiu	2001
15	84264	Dealul	2002
16	84344	Ditrău	2019
17	83197	Felicești	2001
18	84415	Frumoasa	2002
19	84460	Gălăuțas	2019
20	84558	Joseni	2000
21	84594	Lăzarea	2011
22	86479	Lelicești	2012
23	84629	Lueta	2004
24	84656	Lunca de Jos	2006
25	84754	Lunca de Sus	2004

Nr. crt	Cod SIRUTA	Denumire UATB	Ultimul PUG aprobat (anul)*
26	84825	Lupeni	2020
27	86438	Mădăraș	2004
28	84923	Mărtiniș	2002
29	85056	Merești	2002
30	85074	Mihăileni	2003
31	85127	Mugeni	2015
32	85243	Ocland	2001
33	83375	Păuleni-Ciuc	2019
34	85289	Plăieșii de Jos	2000
35	86487	Porumbeni	2006
36	85341	Praid	2020
37	86495	Racu	2005
38	85412	Remetea	2014
46	86501	Satu Mare	2005
39	85467	Săcel	2002
45	85528	Sărmaș	2016
40	85680	Sâncrăieni	2016
41	85760	Sândominic	2003
42	85788	Sânmartin	2003
43	85840	Sânsimion	2001
44	86519	Sântimbru	2006
47	85582	Secuieni	2002
48	85626	Siculeni	2006
50	85877	Subcetate	2015
51	85920	Suseni	2018
49	85984	Șimonești	2002
52	86453	Tomești	2005
53	86133	Tulgheș	2013
54	86188	Tușnad	2018
55	86222	Ulieș	2002
56	86311	Vârșag	2002
57	86339	Voșlăbeni	2004
58	86366	Zetea	2016

Sursa: CJ Harghita

Cartograma nr. 19: Situația aprobării PUG-urilor în județul Harghita

2.8 SWOT, probleme, disfuncționalități

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
Un sistem de așezări dezvoltat pe parcursul unei lungi perioade de timp cu o identitate bine definită. O ocupare echilibrată a teritoriului cu o rețea relativ densă a așezărilor rurale integrată și adaptată specificului geografic. Existența unei axe longitudinale pe direcția nord-sud cu o infrastructură bună de căi de comunicații, cu potențial structurant pentru teritoriul județean. Existența unei structuri bipolare a sistemului de așezări cu premise bune pentru o dezvoltare policentrică, în condițiile unor politici teritoriale adecvate și inteligente. Un sistem urban solid în sudul județului cu potențial ridicat de dezvoltare format din principalele 2 centre urbane ale județului: Miercurea Ciuc și Odorheiu Secuiesc. Satisfacerea indicatorilor minimali ai Legii 100 / 2007 într-o mare măsură de către municipiul reședință și de celelalte municipii ale județului. Stabilitate administrativă în ultimele 2 decenii (după 2004).	Număr relativ ridicat de așezări mici și foarte mici dispersate în teritoriu. Nivel scăzut de urbanizare (sub mediile națională și regională). Persistența unor zone mai slab servite de centre urbane în zona central-vestică și în extremitatea estică a județului. Număr mare de așezări izolate (cca. 65% din total) conform Anexei la HG nr. 1613/2009. Majoritatea comunelor rezultate din divizare după 1990 sunt de mici dimensiuni – în jur de 2000 de locuitori sau sub – și implicit au o capacitate limitată de asigurarea a unei optime guvernante. Majoritatea comunelor (cca. 60%) au sub 3000 de locuitori, iar 11 comune sub 2000 de locuitori ceea ce pune în discuție viabilitatea lor în condițiile trendului demografic descrescător. Peste 70% dintre documentații PUG au o vechime de peste 10 ani. O structură ierarhică mai slab dezvoltată, mai ales la nivelul centrelor cu potențial de polarizare zonală. Dintre cele 5 orașe ale județului, 4 sunt orașe mici și foarte mici cu sub 10000 locuitori (Borsec și Băile Tușnad au sub 3000 de locuitori).
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
Apartenența la Regiunea de dezvoltare Centru, una dintre cele mai dezvoltate, dintre cele 8 regiuni ale României. Poziționarea într-o zonă geografică valoroasă cu potențial acces la variate surse de finanțare. Finanțările pentru dezvoltare urbană prevăzute prin Programul Regional 2021-2027. Finanțările pentru dezvoltare rurală prevăzute prin Planul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR).	Accentuarea proceselor de depopulare, cu precădere a unor zone rurale. Modificări de ordin legislativ care pot afecta funcționalitatea administrațiilor locale. Lipsa unor stimulente normative / financiare pentru constituirea de arii urbane funcționale. Riscul unei noi crize economico-financiare la nivel global cu efecte în plan local. Riscul prelungirii conflictului din estul Europei cu consecințe în plan energetic, economic, alimentar.

2.9 Priorități, măsuri pentru optimizarea funcționării și dezvoltării rețelei de localități

Măsuri preliminare:

- consolidarea funcțiilor de coordonare ale municipiului reședință de județ
- consolidarea capacității de guvernanță locală și teritorială în centrele urbane
- creșterea funcționalității sistemului urban Miercurea Ciuc – Odorheiu Secuiesc
- dezvoltarea de sisteme rurale zonale și a unor centre rurale cu rol zonal
- dezvoltarea rețelelor de servicii și echipamente tehnice în centrele urbane
- dezvoltarea nivelului de echipare tehnică și socio-culturală în centrele rurale cu rol teritorial și Creșterea accesului fizic în zonele rurale cu sate izolate
- elaborarea unor documentații de planificarea teritorială de tip PATZIC /PATZIO /PATZM

Referințe

- Ghinea, D. 2002, Enciclopedia geografică a României, ed. Enciclopedică, București, pp. 664.
- Zipf, G. K. 1949, Human Behaviour and the Principle of Least Effort, Cambridge, USA.
- Strategia de Dezvoltare Teritorială a României România policentrică 2035 Coeziune și competitivitate teritorială, dezvoltare și șanse egale pentru oameni
- Studiu de fundamentare în vederea actualizării P.A.T.N. - Etapa a III-a (2014), https://www.mdlpa.ro/userfiles/PATN_etapaIII.pdf
- World Bank, Atlasul Zonelor Rurale Marginalize și al Dezvoltării Umane Locale din România)
- MDLPA, Raport privind așezările informale din România, Iunie 2022 (<https://www.mdlpa.ro/pages/habitat>).
- Politici urbane în România. Ed. Ionescu-Heroiu, M. World Bank. Raport de cercetare.
- INS, mai 2023: Rezultate definitive: Caracteristici demografice. Populația la recensămintele din anii 1948, 1956, 1966, 1977, 1992, 2002, 2011 și 2021 (<https://www.recensamantromania.ro/>).
- INS - Tempo on-line (accesat aprilie – august 2023).
- Legea nr. 2/1968 privind organizarea administrativă a teritoriului Republicii Socialiste România, publicată în Buletinul Oficial nr. 165 din 20/12/1968.
- Legea nr. 2/1989 privind îmbunătățirea organizării administrative a teritoriului Republicii Socialiste România
- Decret–Lege nr. 38 / 1990 privind abrogarea Legii nr. 2/1989 referitoare la organizarea administrativă a teritoriului țării
- Legea nr. 290/2018 pentru modificarea și completarea Legii nr. 2/1968 privind organizarea administrativă a teritoriului României
- Ordin 233 / 2016 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul și de elaborare și actualizare a documentațiilor de urbanism.
- Ordin comun al MARD (97 / 2019) și MDRAP (1332 / 2019) privind aprobarea criteriilor de încadrare și a listei localităților din zona montană.
- Ordinului MLPDA nr. 3494/27.07.2020 pentru modificarea și completarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul și de elaborare și actualizare a documentațiilor de urbanism.
- HG nr. 337/1993 pentru stabilirea circumscripțiilor judecătorești și parchetelor de pe lângă judecătoria.

ANEXE

Tabel nr. 31: Lista UATB și a localităților din județul Harghita

Nr. crt.	Unitatea administrativ teritorială de bază (UATB)	Nr. crt.	Sat component / sat aparținător / localitate componentă	Nr. crt.	Mod de inscripționare în limba maternă
1.	Miercurea-Ciuc	1.	Miercurea-Ciuc	1.	Csíkszereda
		2.	Ciba	2.	Csiba
		3.	Harghita-Băi	3.	Hargitafürdő
2.	Odorheiu Secuiesc	1.	Odorheiu Secuiesc	1.	Székelyudvarhely
3.	Gheorgheni	1.	Gheorgheni	1.	Gyergyószentmiklos
		2.	Covacipeter	2.	Kovácspéter
		3.	Vargatac	3.	Vargatag
		4.	Visafolio	4.	Visszafolyó
4.	Toplița	1.	Toplița	1.	Maroshévíz
		2.	Măgheruș	2.	Magyaros
		3.	Moglănești	3.	Moglány
		4.	Secu	4.	Székpatak
		5.	Zencani	5.	Zsákhegy
5.	Băile Tușnad	1.	Băile Tușnad	1.	Tusnádfürdő
		2.	Carpitus	2.	Karpitusbánya
6.	Bălan	1.	Bălan	1.	Balánbánya
7.	Borsec	1.	Borsec	1.	Borszék
8.	Cristuru Secuiesc	1.	Cristuru Secuiesc	1.	Székelykeresztur
		2.	Filiaș	2.	Fiatfalva
9.	Vlăhița	1.	Vlăhița	1.	Szentegyháza
		2.	Băile Homorod	2.	Homorodfürdő
		3.	Minele Lueta	3.	Lovétebánya
10.	Atid	1.	Atid	1.	Etéd
		2.	Crișeni	2.	Körispatak
		3.	Cușmed	3.	Küsmöd
		4.	Inlăceni	4.	Énlaka
		5.	Șiclod	5.	Siklod
11.	Bilbor	1.	Bilbor	1.	Bélbor
		2.	Răchitiș	2.	Rakottyás
12.	Avrămești	1.	Avrămești	1.	Szentábraham
		2.	Andreeni	2.	Magyarandrásfalva
		3.	Cechești	3.	Csekefalva
		4.	Firtănuș	4.	Firtosmartonos
		5.	Goagiu	5.	Gagy
		6.	Laz-Firtănuș	6.	Firtosiláz
		7.	Laz-Șoimuș	7.	Solymosiláz
		8.	Medișoru Mic	8.	Kismedeser
13.	Brădești	1.	Brădești	1.	Fenyéd
		2.	Satu Mare	2.	Máréfalva
		3.	Târnovița	3.	Küküllőkeménfalva

Nr. crt.	Unitatea administrativ teritorială de bază (UATB)	Nr. crt.	Sat component / sat aparținător / localitate componentă	Nr. crt.	Mod de inscripționare în limba maternă
14.	Căpâlnița	1.	Căpâlnița	1.	Kápolnásfalva
15.	Cârța	1.	Cârța	1.	Karcfalva
		2.	Ineu	2.	Csikjenőfalva
16.	Ciucsângeorgiu	1.	Ciucsângeorgiu	1.	Csikszentgyörgy
		2.	Armășeni	2.	Csikmenaság
		3.	Armășenii Noi	3.	Menaságujfalva
		4.	Bancu	4.	Csikbánkfalva
		5.	Ciobăniș	5.	Csobányos
		6.	Cotormani	6.	Kotormány
		7.	Eghersec	7.	Egerszék
		8.	Ghiurche	8.	Gyürke
		9.	Potiond	9.	Pottyond
17.	Ciumani	1.	Ciumani	1.	Gyergyócsomafalva
18.	Corbu	1.	Corbu	1.	Gyergyóholló
19.	Corund	1.	Corund	1.	Korond
		2.	Atia	2.	Atyha
		3.	Calonda	3.	Kalonda
		4.	Fântâna Brazilor	4.	Fenyokut
		5.	Valea lui Pavel	5.	Pálpataka
20.	Cozmeni	1.	Cozmeni	1.	Csikkozmas
		2.	Lăzărești	2.	Lázárfalva
21.	Dănești	1.	Dănești	1.	Csikdánfalva
22.	Dârjiu	1.	Dârjiu	1.	Székelyderzs
		2.	Mujna	2.	Székelymuzsna
23.	Dealu	1.	Dealu	1.	Oroszhegy
		2.	Fâncel	2.	Székelyfancsal
		3.	Sâncrai	3.	Székelyszentkirály
		4.	Tămașu	4.	Székelyszenttamás
		5.	Tibod	5.	Tibod
		6.	Valea Rotundă	6.	Uknyed
		7.	Ulcani	7.	Ülke
24.	Ditrău	1.	Ditrău	1.	Gyergyóditró
		2.	Jolotca	2.	Orotva
25.	Felicești	1.	Felicești	1.	Felsőboldogfalva
		2.	Alexandrița	2.	Sándortelke
		3.	Arvățeni	3.	Árvátfalva
		4.	Cireșeni	4.	Suko
		5.	Forțeni	5.	Farcad
		6.	Hoghia	6.	Hodgya
		7.	Oțeni	7.	Ocfalva
		8.	Polonița	8.	Székelylengyelfalva
		9.	Tăureni	9.	Bikafalva
		10.	Teleac	10.	Telekfalva
		11.	Văleni	11.	Patakfalva

Nr. crt.	Unitatea administrativ teritorială de bază (UATB)	Nr. crt.	Sat component / sat aparținător / localitate componentă	Nr. crt.	Mod de inscripționare în limba maternă
26.	Frumoasa	1.	Frumoasa	1.	Szépvíz
		2.	Bârzava	2.	Csikborzsova
		3.	Făgețel	3.	Bukkloka
		4.	Nicolești	4.	Csikszentmiklos
27.	Gălăuțaș	1.	Gălăuțaș	1.	Galócás
28.	Joseni	1.	Joseni	1.	Gyergyóalfalu
		2.	Borzont	2.	Borzont
		3.	Bucin	3.	Bucsin
29.	Lăzarea	1.	Lăzarea	1.	Gyergyószárhegy
		2.	Ghiduț	2.	Güdüc
30.	Lueta	1.	Lueta	1.	Lövete
		2.	Băile Chirui	2.	Kirulyfürdő
31.	Lunca de Jos	1.	Lunca de Jos	1.	Gyimesközéplek
		2.	Barațcoș	2.	Barackospatak
		3.	Poiana Fagului	3.	Bukkhavaspataka
		4.	Puntea Lupului	4.	Farkaspalló
		5.	Valea Boroș	5.	Borospatak
		6.	Valea Capelei	6.	Kápolnapataka
		7.	Valea Întunecoasă	7.	Sötetpatak
		8.	Valea lui Antaloc	8.	Antalokpataka
		9.	Valea Rece	9.	Hidegségpataka
32.	Lunca de Sus	1.	Lunca de Sus	1.	Gyimesfelsőlok
		2.	Comiat	2.	Komjatpataka
		3.	Izvorul Troțușului	3.	Sántatelek
		4.	Păltiniș-Ciuc	4.	Nyiresalja
		5.	Valea Gârbea	5.	Görbepataka
		6.	Valea Ugra	6.	Ugrapataka
33.	Lupeni	1.	Lupeni	1.	Farkaslaka
		2.	Bisericani	2.	Szentlélek
		3.	Bulgăreni	3.	Bogárfalva
		4.	Firtușu	4.	Firtosváralja
		5.	Morăreni	5.	Nyikomalomfalva
		6.	Păltiniș	6.	Kecset
		7.	Păuleni	7.	Székelypálfalva
		8.	Sâncel	8.	Szencsed
		9.	Satu Mic	9.	Kisfalud
34.	Mărtiniș	1.	Mărtiniș	1.	Homorodszenzmárton
		2.	Aldea	2.	Abásfalva
		3.	Bădeni	3.	Bágy
		4.	Călugăreni	4.	Homorodremete
		5.	Chinușu	5.	Kénos
		6.	Comănești	6.	Homorodkeményfalva
		7.	Ghipeș	7.	Gyepes
		8.	Locodeni	8.	Lokod

Nr. crt.	Unitatea administrativ teritorială de bază (UATB)	Nr. crt.	Sat component / sat aparținător / localitate componentă	Nr. crt.	Mod de inscripționare în limba maternă
		9.	Orășeni	9.	Városfalva
		10.	Petreni	10.	Homorodszentpéter
		11.	Rareș	11.	Recsenyed
		12.	Sânpaul	12.	Homorodszentpál
35.	Merești	1.	Merești	1.	Homorodalmás
36.	Mădăraș	1.	Mădărași	1.	Csikmadaras
37.	Mihăileni	1.	Mihăileni	1.	Csikszentmihaly
		2.	Nădejdea	2.	Ajnád
		3.	Văcărești	3.	Vacsárcsi
38.	Mugeni	1.	Mugeni	1.	Bögöz
		2.	Aluniș	2.	Székelymagyaros
		3.	Beta	3.	Beta
		4.	Betești	4.	Betfalva
		5.	Dejuțiu	5.	Decsfalva
		6.	Dobeni	6.	Szekelydobó
		7.	Lutița	7.	Agyagfalva
		8.	Mătișeni	8.	Matisfalva
		9.	Porumbenii Mari	9.	Nagygalambfalva
		10.	Porumbenii Mici	10.	Kisgalambfalva
		11.	Tăietura	11.	Vágás
39.	Ocland	1.	Ocland	1.	Oklánd
		2.	Crăciunel	2.	Homorodkarácsonfalva
		3.	Satu Nou	3.	Homorodujfalu
40.	Păuleni-Ciuc	1.	Păuleni-Ciuc	1.	Csikpálfalva
		2.	Delnița	1.	Csikdelne
		3.	Șoimeni	2.	Csikcsomortán
41.	Plăieșii de Jos	1.	Plăieșii de Jos	1.	Kászonaltíz
		2.	Casinu Nou	2.	Kászonujfalu
		3.	Iacobeni	3.	Kászonjakabfalva
		4.	Imper	4.	Kászonimper
		5.	Plăieșii de Sus	5.	Kászonfeltíz
42.	Praid	1.	Praid	1.	Parajd
		2.	Becaș	2.	Bekástelep
		3.	Bucin	3.	Bucsin
		4.	Ocna de Jos	4.	Alsósóf falva
		5.	Ocna de Sus	5.	Felsősóf falva
43.	Remetea	1.	Remetea	1.	Gyergyóremete
		2.	Făgețel	2.	Kicsibükk
		3.	Sineu	3.	Eszenyő
44.	Săcel	1.	Șoimușu Mare	1.	Nagysolymos
		2.	Șoimușu Mic	2.	Kissolymos
		3.	Vidacut	3.	Székelyhidegkut
45.	Sărmaș	1.	Hodoșa	1.	Gyergyóhodos
		2.	Runc	2.	Runk

Nr. crt.	Unitatea administrativ teritorială de bază (UATB)	Nr. crt.	Sat component / sat aparținător / localitate componentă	Nr. crt.	Mod de inscripționare în limba maternă
46.	Sâncrăieni	1.	Sâncrăieni	1.	Csíkszentkirály
		2.	Fitód	2.	Fitód
		3.	Hosasău	3.	Hosszuaszó
		4.	Lelicieni	4.	Csíkszentlélek
		5.	Misentea	5.	Csíkmindszent
		6.	Sântimbru	6.	Csíkszentimre
47.	Sândominic	1.	Sândominic	1.	Csíkszentdomokos
48.	Sânmartin	1.	Sânmartin	1.	Csíkszentmárton
		2.	Ciucani	2.	Csíkcsekefalva
		3.	Valea Uzului	3.	Uzvölgye
49.	Sânsimion	1.	Sânsimion	1.	Csíkszentsimon
		2.	Cetățuia	2.	Csatószeg
50.	Secuieni	1.	Secuieni	1.	Ujszékely
		2.	Bodogaia	2.	Alsóboldogfalva
		3.	Eliseni	3.	Székelyszenterzsébet
51.	Siculeni	1.	Siculeni	1.	Madéfalva
		2.	Ciaracio	2.	Csaracsó
		3.	Ciceu	3.	Csikcsicsó
		4.	Racu	4.	Csikrákos
		5.	Satu Nou	5.	Göröcsfalva
52.	Șimonești	1.	Șimonești	1.	Siménfalva
		2.	Bențid	2.	Bencéd
		3.	Cădăciu Mare	3.	Nagykadács
		4.	Cădăciu Mic	4.	Kiskadács
		5.	Cehețel	5.	Csehetfalva
		6.	Chedia Mare	6.	Nagykede
		7.	Chedia Mică	7.	Kiskede
		8.	Cobățești	8.	Kobátfalva
		9.	Medișoru Mare	9.	Medeser
		10.	Mihăileni	10.	Székelyszentmihály
		11.	Nicoleni	11.	Székelyszentmiklos
		12.	Rugănești	12.	Rugonfalva
		13.	Tărcești	13.	Tarcsafalva
		14.	Turdeni	14.	Tordatfalva
53.	Subcetate	1.	Subcetate	1.	Várhegy
54.	Suseni	1.	Suseni	1.	Gyergyóujfalu
		2.	Chileni	2.	Gyergyókilyénfalva
		3.	Liban	3.	Libán
		4.	Senetea	4.	Szenete
		5.	Valea Strâmbă	5.	Gyergyótekerőpatak
55.	Tomești	3.	Tomești	3.	Csíkszenttamás
56.	Tulgheș	1.	Tulgheș	1.	Gyergyótölgyes
		2.	Hagota	2.	Hagótő
57.	Tușnad	1.	Tușnad	1.	Tusnád

Nr. crt.	Unitatea administrativ teritorială de bază (UATB)	Nr. crt.	Sat component / sat aparținător / localitate componentă	Nr. crt.	Mod de inscripționare în limba maternă
58.	Ulieș	2.	Tușnadu Nou	2.	Ujtusnád
		3.	Vrabia	3.	Csíkverebes
		1.	Ulieș	1.	Kányád
		2.	Daia	2.	Székelydália
		3.	Iașu	3.	Jászfalva
		4.	Ighiu	4.	Ege
		5.	Nicolești	5.	Miklosfalva
		6.	Obrănești	6.	Ábránfalva
59.	Vărșag	7.	Petecu	7.	Petek
		8.	Vasileni	8.	Homorodszentlaszló
60.	Voșlăbeni	1.	Vărșag	1.	Székelyvarság
		1.	Voșlăbeni	1.	Vasláb
61.	Zetea	2.	Izvoru Mureșului	2.	Marosfő
		1.	Zetea	1.	Zetelaka
		2.	Desag	2.	Desag
		3.	Izvoare	3.	Ivó
		4.	Poiana Târnavei	4.	Küküllőmező
		5.	Șicasău	5.	Sikaszó
		6.	Sub Cetate	6.	Zetevaralja

Sursa: Legea 290 / 2018 pentru modificarea și completarea Legii nr. 2/1968 privind organizarea administrativă a teritoriului României și Statutul Județului Harghita, Miercurea Ciuc, 19 martie 2004

Tabel nr. 32: Date generale referitoare la sistemul de aşezări din judeţul Harghita

Nr. crt	Cod SIRUTA	Denumire UATB	pop. 1992 01.01	pop. 2022 01.01	Suprafaţă 2014 (ha)	Densitate populaţie (2021; loc/kmp)	nr. localităţi / sate	nr. sate izolate (zonele I-IV)	indice de dispersie	nr. sate sub 100 locuitori	modificări administrative după 1989	punctaj accesibilitate (10 max.)
1	83320	MIERCUREA CIUC	43687	40768	11886	342,99	4	2	0,14			9
2	83561	Gheorgheni	21883	19193	22051	87,04	5	3	0,03	4	devine municipiu în 2003	9
3	83133	Odorheiu Secuiesc	39761	37341	4712	792,47	1		0,00			4
4	83632	Topliţa	17596	15304	33770	45,32	9	1	2,52	1	devine municipiu în 2002	7
1	83428	Băile Tuşnad	2036	1606	189	849,74	2	1	0,01	1		5
2	83464	Balan	11255	7335	141	5202,13	1	1	0,00			1
3	83491	Borsec	3034	2623	6143	42,70	1		0,00			3
4	83525	Cristuru Secuiesc	10752	10679	5384	198,35	3		0,38		reîntregit cu sat Beteşti în 2004	5
5	83749	Vlăhiţa	7958	7547	7525	100,29	3	1	0,07	1		3
1	83785	Atid	3561	3020	13682	22,07	5	5	2,18			2
2	83847	Avrămeşti	2657	2744	5814	47,20	8	8	4,65	3		2
3	83936	Bîlbor	2967	2541	22686	11,20	2	2	0,18			2
4	83151	Brădeşti	3734	2151	3151	68,26	2		0,37		comună dezmembrată / fostă comună suburbană	3
5	83963	Căpâlniţa	2204	2159	7497	28,80	1		0,00			3
6	84102	Cârţa	5746	2698	7994	33,75	2	1	0,64		comună dezmembrată	6
7	86461	Ciceu	-	2886	7016	41,13	2	1	0,05		comună nou înfiinţată	7
8	83981	Ciucsângeorgiu	5291	5065	24223	20,91	9	6	4,80	3		2
9	84086	Ciumani	4955	4307	9541	45,14	1		0,00			1

Nr. crt	Cod SIRUTA	Denumire UATB	pop. 1992 01.01	pop. 2022 01.01	Suprafață 2014 (ha)	Densitate populație (2021; loc/kmp)	nr. localități / sate	nr. sate izolate (zonele I-IV)	indice de dispersie	nr. sate sub 100 locuitori	modificări administrative după 1989	punctaj accesibilitate (10 max.)
10	84148	Corbu	1646	1428	17073	8,36	2	2	0,42		desființată între 1989-1990	3
11	84175	Corund	6266	6500	11436	56,84	5	4	0,59	1		3
12	86446	Cozmeni	-	2267	6998	32,39	2	1	0,30		comună nou înființată	6
13	84237	Dănești	4870	2189	6337	34,54	1		0,00		comună dezmembrată	5
14	84380	Dârjiu	1377	1035	4206	24,61	2	2	0,37		desființată între 1989-1990	1
15	84264	Dealul	4064	4180	9495	44,02	7	7	3,16	1		2
16	84344	Ditrău	6857	5713	11368	50,26	3	2	0,22	1		7
17	83197	Felicești	2850	3502	7649	45,78	11	8	7,55	1	fostă comună suburbană	3
18	84415	Frumoasa	3679	3762	8427	44,64	4	1	1,50			3
19	84460	Gălbăuș	2501	2340	3042	76,92	8	5	1,97	5		5
20	84558	Josani	6446	5679	22321	25,44	3	1	0,28	1		4
21	84594	Lăzarea	3852	3580	8156	43,89	2	1	0,05			6
22	86479	Lelicești	-	2372	3629	65,36	4	1	2,37	1	comună nou înființată	2
23	84629	Lueta	3921	3617	10433	34,67	2	2	0,01	1		3
24	84656	Lunca de Jos	5689	5596	13879	40,32	9	8	6,36			6
25	84754	Lunca de Sus	3415	3391	8262	41,04	6	3	3,75			4
26	84825	Lupeni	4541	4774	12535	38,09	9	5	4,69	2		5
27	86438	Mădăraș	-	2193	6588	33,29	1		0,00		comună nou înființată	5
28	84923	Mărtiniș	3178	2879	14162	20,33	12	12	8,79	2		2
29	85056	Merești	1637	1342	10849	12,37	1	1	0,00		desființată între 1989-1990	2

Nr. crt	Cod SIRUTA	Denumire UATB	pop. 1992 01.01	pop. 2022 01.01	Suprafață 2014 (ha)	Densitate populație (2021; loc/kmp)	nr. localități / sate	nr. sate izolate (zonele I-IV)	indice de dispersie	nr. sate sub 100 locuitori	modificări administrative după 1989	punctaj accesibilitate (10 max.)
30	85074	Mihăileni	2903	2755	8272	33,31	4	3	1,95			3
31	85127	Mugeni	5273	3606	6442	55,98	8	4	4,82		comună dezmembrată + pierde satul Betești	2
32	85243	Ocland	1423	1297	6110	21,23	3	3	1,29		desființată între 1989-1990	2
33	83375	Păuleni-Ciuc	1661	2076	4723	43,96	3	1	1,34		desființată între 1989-1990 / fostă comună suburbană	3
34	85289	Plăieșii de Jos	3048	2799	29569	9,47	5	5	3,37			3
35	86487	Porumbeni	-	1948	4189	46,50	2		1,26		comună nou înființată	2
36	85341	Praid	7326	6951	18046	38,52	6	3	1,88	2		4
37	86495	Racu	-	1596	4653	34,30	2	1	0,30		comună nou înființată + modificare denumire sat component	6
38	85412	Remetea	6801	6365	10773	59,08	4	3	0,04	2		2
39	85467	Săcel	1771	1226	7296	16,80	5	5	3,56	1	desființată între 1989-1990	2
40	85680	Sâncrăieni	6353	2646	5223	50,66	1		0,00		comună dezmembrată	7
41	85760	Sândominic	6856	6223	15129	41,13	1		0,00			7
42	85788	Sânmartin	4569	2326	4861	47,85	3	2	0,99	1	comună dezmembrată	5
43	85840	Sânsimion	3461	3619	6645	54,46	2		0,30			7

Nr. crt	Cod SIRUTA	Denumire UATB	pop. 1992 01.01	pop. 2022 01.01	Suprafață 2014 (ha)	Densitate populație (2021; loc/kmp)	nr. localități / sate	nr. sate izolate (zonele I-IV)	indice de dispersie	nr. sate sub 100 locuitori	modificări administrative după 1989	punctaj accesibilitate (10 max.)
44	86519	Sântimbru	-	2180	5502	39,62	2	1	0,00	1	comună nou înființată	6
45	85528	Sărmaș	4183	3744	6930	54,03	5	3	3,28			6
46	86501	Satu Mare	-	2101	4113	51,08	1		0,00		comună nou înființată	2
47	85582	Secuieni	2469	2857	3982	71,75	3	1	1,44			4
48	85626	Siculeni	6842	2760	4031	68,47	1		0,00		comună dezmembrată	6
49	85984	Șimonești	4093	3869	11618	33,30	14	13	9,24	5		3
50	85877	Subcetate	2294	1748	5166	33,84	4	3	1,06	1		3
51	85920	Suseni	5834	5174	22294	23,21	5	2	1,72	2		7
52	86453	Tomești	-	2564	6777	37,83	1	1	0,00		comună nou înființată	6
53	86133	Tulgheș	3651	3054	24396	12,52	4	4	0,35	1		4
54	86188	Tușnad	2074	2156	7646	28,20	3		1,19			6
55	86222	Ulieș	1228	1155	6868	16,82	8	8	5,18	4		2
56	86311	Vărșag	1759	1754	7792	22,51	1	1	0,00			1
57	86339	Voșlăbeni	2124	1923	5628	34,17	2		0,39			6
58	86366	Zetea	6024	5980	18966	31,53	6	5	1,12	2		2
TOTAL MUNICIPII			122927	112606	72419	155,49	19	6		5		
TOTAL ORAȘE			35035	29790	19382	153,70	10	3		2		
TOTAL URBAN			157962	142396	91801	155,11	29	9		7		
TOTAL COMUNE (RURAL)			191924	184362	572089	32,23	235	161		44		
TOTAL JUDEȚ			349886	326758	663890	49,22	264	170		51		
% urban			45,15	43,58	13,83		10,98	5,29				
% rural			54,85	56,42	86,17		89,02	94,71				

Surse: INS Tempo online, RPL 2011, acte normative, <https://geoportal.ancpi.ro/portal/home/webmap/viewer.html?useExisting=1>; <https://cfr.ro/>; <https://cfr.ro/wp-content/uploads/2023/02/Anexa-1.a-2021.pdf>

PARTEA a II-a: Populația și incluziunea socială

CUPRINS

1.	Date generale și context regional.....	94
2.	Evoluția populației județului Harghita	94
2.1.	Evoluția populației localităților județului Harghita între recensămintele 1992-2021	98
2.2.	Evoluția populației localităților județului Harghita între recensămintele 2011-2021	99
2.3.	Densitatea populației	102
3.	Caracteristici și potențial demografic (structura pe medii rezidență, gen, vârstă etc.) ...	104
3.1.	Distribuția populației pe medii de rezidență	104
3.2.	Structura pe gen a populației	108
3.3.	Structura populației pe grupe de vârstă și gen	109
3.4.	Piramidele vârstelor	111
3.5.	Procesul de îmbătrânire demografică	114
4.	Mișcarea naturală a populației județului Harghita.....	121
4.1.	Ratele natalității și mortalității populației județului Harghita	121
4.2.	Dinamica natalității pe medii de rezidență	123
4.3.	Evoluția fertilității populației județului Harghita	126
4.4.	Evoluția ratei nupțialității	127
4.5.	Rata mortalității	130
4.6.	Mortalitatea infantilă	132
4.7.	Sporul natural	136
5.	Mișcarea migratorie a populației județului Harghita	139
5.1.	Intrări și ieșiri în efectivul populației județului Harghita	142
6.	Structura etnică și confesională	142
6.1.	Structura pe religii	146
7.	Resursa umană (volumul forței de muncă, nivelul de educație)	150
7.1.	Populația ocupată	151
7.3.	Nivelul de instruire al populației	154
8.	Sărăcia și protecția socială (servicii de asistență socială, categorii vulnerabile/defavorizate, venituri).....	155
8.1.	Servicii sociale	155
8.2.	Gradul de sărăcie	158
8.3.	Șomaj	158
8.4.	Alocația de stat pentru copii și beneficiarii de indemnizație de creștere copil	160
8.5.	Populații vulnerabile la nivelul localităților din Județul Harghita	160
9.	Servicii și infrastructuri socio-culturale.....	163
9.1.	Rețeaua dotărilor de învățământ și indicatori specifici	163

9.1.1.	Rețeaua școlară din Județul Harghita	163
9.2.	Calitatea infrastructurii școlare	165
9.3.	Învățământul universitar la nivelul Județului Harghita.....	166
9.4.	Distribuția teritorială a populației școlare	169
9.5.	Volumul de cadre didactice	175
9.6.	Abandonul școlar.....	175
9.7.	Rețeaua dotărilor sanitare și indicatori specifici	177
9.8.	Personal medical.....	183
10.	Locuirea și caracteristici ale fondului de locuit/ale gospodăriilor	187
10.1.	Stocul de locuințe.....	187
10.2.	Evoluția suprafeței locuibile	189
11.	Alte aspecte referitoare la calitatea vieții -Indicele dezvoltării umane locale.....	191
12.	Disfuncționalități	192
13.	Proгноza populației.....	196
13.1.	Varianta elaborată de Institutul Național de Statistică	196
13.1.1.	Varianta pesimistă.....	196
13.1.2.	Varianta medie	197
13.1.3.	Varianta optimistă.....	200
13.2.	Varianta bazată pe modelul de creștere tendențială	201
13.3.	Varianta bazată pe rata de creștere anuală	203
14.	Priorități, măsuri pentru optimizarea echipării socio-culturale, a asistenței sociale, pentru dezvoltarea resursei umane și pentru creșterea stării de incluziune social.....	209
14.1.	Ameliorarea nivelului de trai	209
14.2.	Sporirea nivelului de instruire al populației	209
14.3.	Creșterea calității serviciilor pentru educație.....	210
14.4.	Creșterea calității serviciile pentru sănătate.....	210
14.5.	Creșterea protecției sociale pentru populațiile vulnerabile	211
14.6.	Îmbunătățirea calității fondului construit.....	211
BIBLIOGRAFIE		213

LISTA FIGURILOR DIN TEXT

Figura nr. 1: Evoluția numărului de locuitori în Jud. Harghita la recensămintele populației din perioada 1930 -2021	94
Figura nr. 2: Evoluția populației județelor între recensămintele 2011-2021	95
Figura nr. 3: Evoluția numărului populației cu domiciliul la 1 iulie în Județul Harghita în perioada 1992-2022	95
Figura nr. 4: Distribuția spațială a populației la recensământul 2021 în județul Harghita (persoane)	96
Figura nr. 5: Harta calității drumurilor la nivelul județului Harghita	100
Figura nr. 6: Evoluția populației localităților județului Harghita între recensămintele 2011-2021	101
Figura nr. 7: Densitatea populației județului Harghita la Recensământul 2021	103
Figura nr. 8: Evoluția numărului populației județului Harghita pe medii de rezidență	104
Figura nr. 9: Rata de urbanizare a populației județelor României	105
Figura nr. 10: Evoluția numărului populației județului Harghita pe medii de rezidență la recensămintele populației	105
Figura nr. 11: Evoluția populației centrelor urbane din Județul Harghita, între recensămintele 1992 - 2021 (%)	106
Figura nr. 12: Distribuția populației cu domiciliu în județul Harghita pe medii de rezidență în perioada 2001-2022	107
Figura nr. 13: Evoluția structurii pe gen a populației județului Harghita la 1 iulie în perioada 1992-2022	108
Figura nr. 14: Structura pe grupe de vârste a populației localităților județului Harghita la Recensământul 2021: tinerii (0-14 ani)	110
Figura nr. 15: Evoluția populației județului Harghita între recensămintele 2011-2021 pe grupe mari de vârstă (%)	109
Figura nr. 16: Structura populației județului Harghita pe grupe mari de vârstă. Analiză comparativă RPL 2011 (stânga) și RPL 2021 (dreapta)	111
Figura nr. 17: Piramida vârstelor populației jud. Harghita la Recensământul 2011	112
Figura nr. 18: Piramida vârstelor populației jud. Harghita la Recensământul 2021	112
Figura nr. 19: Piramida comparativă a vârstelor populației județului Harghita la recensămintele 2011 și 2021	113
Figura nr. 20: Ponderea populației cu vârsta între 0-14 ani și peste 65 ani în total populație, Jud.Harghita, 1992-2022 (%)	115
Figura nr. 21: Evoluția numărului populației cu vârsta peste 65 ani pe medii de rezidență în Jud. Harghita	115
Figura nr. 22: Ponderea persoanelor cu vârsta peste 65 de ani în unitățile administrativ-teritoriale din Jud. Harghita la Recensământul 2021	116
Figura nr. 23: Indicele de îmbătrânire demografică între 1992-2022	117
Figura nr. 24: Indicele îmbătrânirii populației jud. Harghita la Recensământul 2021	118

Figura nr. 25: Raportul de dependență demografică al populației localităților județului Harghita la Recensământul 2021 (%)	120
Figura nr. 26: Rata natalității populației județelor în anul 2022 (‰)	121
Figura nr. 27: Evoluția ratei natalității populației jud.Harghita	122
Figura nr. 28: Evoluția ratei natalității populației României	122
Figura nr. 29: Evoluția mișcării naturale a populației județului Harghita	123
Figura nr. 30: Evoluția contingentului feminin la vârsta fertilității 15-49 ani, Județul Harghita	123
Figura nr. 31: Evoluția ratelor natalității pe medii de rezidență, județul Harghita	124
Figura nr. 32: Rata natalității populației localităților județului Harghita în anul 2021	125
Figura nr. 33: Ratele de fertilitate pe grupe de vârstă ale mamelor	126
Figura nr. 34: Evoluția ratelor de fertilitate ale populației pe medii de rezidență în județul Harghita și România	127
Figura nr. 35: Evoluția numărului căsătoriilor în județul Harghita	128
Figura nr. 36: Evoluția ratei nupțialității populației județului Harghita	129
Figura nr. 37: Evoluția comparativă a numărului căsătoriilor și divorțurilor în județul Harghita	129
Figura nr. 38: Rata mortalității în unitățile administrativ-teritoriale ale Județului Harghita în anul 2021	131
Figura nr. 39: Evoluția numărului decedaților cu vârsta sub 1 an în județul Harghita	132
Figura nr. 40: Evoluția ratei mortalității infantile a populației județului Harghita pe medii de rezidență și a populației României (‰)	133
Figura nr. 41: Rata mortalității infantile a populației județelor României (‰)	134
Figura nr. 42: Media ratelor mortalității infantile între 2019-2021 populației localităților județului Harghita	135
Figura nr. 43: Evoluția sporului natural al populației jud. Harghita între 1992-2022	136
Figura nr. 44: Rata sporului natural al populației localităților județului Harghita, la 1 iulie 2021	137
Figura nr. 45: Durata medie a vieții în Județul Harghita (ani) în perioada 1996-2021	138
Figura nr. 46: Durata medie a vieții populației Județului Harghita în 1990 și 2022	138
Figura nr. 47: Evoluția mișcării migratorii a populației județului Harghita	139
Figura nr. 48: Rata sporului migrator al populației localităților județului Harghita la 1 iulie 2021	141
Figura nr. 49: Evoluția comparativă a sporurilor natural și migrator, județul Harghita	142
Figura nr. 50: Structura etnică a populației județului Harghita la Recensământul 2021	143
Figura nr. 51: Structura etnică a populației UAT-urilor județului Harghita la Recensământul 2021 (maghiari %)	145
Figura nr. 52: Structura populației UAT-urilor județului Harghita pe religii la Recensământul 2021 (romano-catolicii %)	147

Figura nr. 53: Structura populației UAT-urilor județului Harghita pe religii la Recensământul 2021 (romano-catolicii %)	148
Figura nr. 54: Structura populației UAT-urilor județului Harghita pe religii la Recensământul 2021 (ortodocși %)	149
Figura nr. 55: Populația activă în anul 2021 la nivelul Regiunii Centru	150
Figura nr. 56: Populația ocupată în Regiunea Centru în anul 2021	151
Figura nr. 57: Structura populației ocupate pe activități ale economiei în județul Harghita în anul 2021	152
Figura nr. 58: Evoluția numărului de salariați în jud. Harghita în perioada 1990-2021	152
Figura nr. 59: Rata șomajului în perioada ianuarie 2015 până în luna aprilie 2023 în județul Harghita	153
Figura nr. 60: Populația rezidentă de 2 ani și peste care urmează o instituție de învățământ după nivelul de educație al instituției de învățământ urmate	154
Figura nr. 61: Distribuția serviciilor sociale, în anul 2022, în funcție de regimul juridic	156
Figura nr. 62: Distribuția serviciilor sociale, în anul 2022, în funcție de mediul de rezidență	157
Figura nr. 63: Evoluția numărului șomerilor total, indemnizați și neindemnizați, din Județul Harghita în perioada decembrie 2011-decembrie 2022	159
Figura nr. 64: Populația de elevi înscriși în învățământul profesional, în Județul Harghita, în anul 2021	163
Figura nr. 65: Unitățile școlare din jud. Harghita pe niveluri de educație, în anul 2021	164
Figura nr. 66: Evoluția numărului studenților înscriși la universitățile din județul Harghita	167
Figura nr. 67: Evoluția populației școlare din județul Harghita între 1995-2021 pe medii de rezidență	168
Figura nr. 68: Populația școlare din Județul Harghita în raport cu nivelul de învățământ și mediul de rezidență în anul 2021	168
Figura nr. 69: Evoluția numărului de copii înscriși în unitățile de învățământ din Județul Harghita în funcție de tipul acestora între 2014-2021	169
Figura nr. 70: Distribuția UATB-urilor județului Harghita după numărul populației înscrisă în grădinițe, în anul 2021	171
Figura nr. 71: Distribuția UATB-urilor județului Harghita după numărul populației înscrisă în cursurile primare și gimnaziale, în anul 2021	172
Figura nr. 72: Evoluția numărului elevilor înscriși în învățământul profesional și tehnic în județul Harghita	173
Figura nr. 73: Evoluția numărului personalului didactic în jud. Harghita între 1995-2021	175
Figura nr. 74: Evoluția ratei abandonului școlar pentru învățământul primar și gimnazial în Județul Harghita	176
Figura nr. 75: Rata abandonului școlar pe niveluri de învățământ în județul Harghita	176
Figura nr. 76: Principalele dotări de sănătate în UATB-urile județului Harghita	178
Figura nr. 77: Numărul populației localităților județului Harghita ce revine la un medic de familie în anul 2021	180

Figura nr. 78: Numărul mediu de locuitori care reveneau unui medic stomatolog în anul 2021	181
Figura nr. 79: Evoluția numărului de paturi ce revin la 1000 persoane în județul Harghita	182
Figura nr. 80: Evoluția numărului de medici și asistenților medicali la nivelul Județului Harghita	183
Figura nr. 81: Evoluția numărului medicilor pe tipuri de proprietate	184
Figura nr. 82: Mortalitatea populației județului Harghita pe cauze de deces	185
Figura nr. 83: Evoluția stocului de locuințe la nivelul UATB-urilor județului Harghita în intervalul 2005-2022	188
Figura nr. 84: Evoluția suprafeței medii locuibile raportată la locuință între 2005-2021, județul Harghita	189
Figura nr. 85: Evoluția suprafeței locative în U.A.T.-urile din Județul Harghita. Analiză comparativă 2005-2022	190
Figura nr. 86: Proiectarea populației județului Harghita în varianta pesimistă	197
Figura nr. 87: Proiectarea populației României în varianta medie	198
Figura nr. 88: Proiectarea populației județului Harghita în varianta medie	198
Figura nr. 89: Proiectarea populației pe județe în perspectiva anului 2030, varianta medie	198
Figura nr. 90: Proiectarea populației pe județe în perspectiva anului 2070	199
Figura nr. 91: Evoluția populației României pe grupe mari de vârstă în orizontul anului 2070	200
Figura nr. 92: Evoluția populației județului Harghita pe grupe mari de vârstă în orizontul anului 2070	200
Figura nr. 93: Populația prognozată a județului Harghita în varianta optimistă	201
Figura nr. 94: Prognoza populației județului Harghita în varianta creșterii tendențiale în perioada 2022-2040	201
Figura nr. 95: Prognoza populației localităților județului Harghita la orizontul 2040, varianta bazată pe rata de creștere anuală	208

LISTA TABELELOR DIN TEXT

Tabel nr. 1: Evoluția populației centrelor urbane ale județului Harghita între recensămintele 1992-2021	106
Tabel nr. 2: Comune cu scădere demografică de peste 10% la RPL 2021 față de RPL 2011	108
Tabel nr. 3: Populația pe grupe mari de vârstă	111
Tabel nr. 4: Indicele de senioritate al populației județului Harghita la 1 iulie 2022	119
Tabel nr. 5: Evoluția populației județului Harghita pe etnii între recensămintele 2011 și 2021	143
Tabel nr. 6: Distribuția pe etnii și medii de rezidență a populației județului Harghita	143

Tabel nr. 7: Distribuția pe confesiuni și pe medii de rezidență a populației județului Harghita	146
Tabel nr. 8: Evoluția populației active la nivelul județelor Regiunii Centru	150
Tabel nr. 9 Populația ocupată	151
Tabel nr. 10: Numărul mediu al salariabililor din județul Harghita pe sectoare economice	153
Tabel nr. 11: Populația rezidentă de 2 ani și peste care urmează o instituție de învățământ după nivelul de educație al instituției de învățământ urmate	154
Tabel nr. 12: Totalul șomerilor înregistrați, în județul Harghita, pe sexe, în luna decembrie a anilor 2011-2022	159
Tabel nr. 13: Procentul de populație urbană aflată în zone marginalizate, la nivel de unitate administrativ-teritorială, în Județul Harghita	161
Tabel nr. 14: Zone rurale cu locuire precară, la nivel de unitate administrativ-teritorială, în Județul Harghita	161
Tabel nr. 15: UATB-uri în care numărul sălilor de clasă a scăzut sau a stagnat între 2004-2021	165
Tabel nr. 16: Numărul studenților din județele Regiunii Centru raportat la numărul de locuitori în anul 2021	166
Tabel nr. 17: Populația școlară pe niveluri de instruire și mediul de rezidență în anul 2021	168
Tabel nr. 18: Populația de elevi înscriși în învățământul profesional, în Județul Harghita, în anul 2021	174
Tabel nr. 19: Populația de elevi înscriși în învățământul postliceal (inclusiv cel special), în Județul Harghita în anul 2021	174
Tabel nr. 20 Rețeaua de unități medicale publice din Județul Harghita în anul 2021	179
Tabel nr. 21: Numărul paturilor de spitalizare continuă sau de zi în anul 2021	183
Tabel nr. 22: Prevalența unor boli cronice (la 1000 de locuitori) în județul Harghita	186
Tabel nr. 23: Structura populației județului Harghita pe grupe mari de vârstă în orizontul anului 2070	199
Tabel nr. 24: Prognoza populației localităților județului Harghita pe baza metodei sporului mediu anual	202
Tabel nr. 25: Prognoza populației localităților județului Harghita pe baza ratei de creștere anuală	204
Tabel nr. 26: Variantele de prognoză ale populației județului Harghita	206

Partea a II-a: Populația și incluziunea socială

1. Date generale și context regional

Județul Harghita este situat în regiunea istorică Transilvania, în partea centrală a României, în regiunea Centru, alături de județele Alba, Covasna, Brașov, Mureș și Sibiu. Acesta se învecinează cu județele Mureș la vest, Bacău la est, Covasna la sud și Suceava la nord-est.

Județul Harghita se întinde pe o suprafață de aproximativ 6.639 de kilometri pătrați (2,8 % din teritoriul țării), fiind al 13-lea județ din țară ca mărime. Principala trăsătură a reliefului constă în suprafața mare a lanțurilor muntoase care ocupă o pondere de aproximativ 60% din teritoriul județului. Se disting trei unități principale de relief, respective munți cu înălțimi până la 2.000 metri, dealuri cu altitudini medii de circa 800 metri și depresiuni intramontane și intracolinare cuprinse între 400 și 800 metri. Relieful muntos se grupează în două lanțuri paralele pe direcția NV-SE, între acestea se intercalează șirul depresiunilor intramontane: Depresiunea Ciucului și a Giurgeului. La est se află munții Giurgeului cu Vârful Prisaca-1545 metri, munții Hășmașului cu Vârful Hășmașul Mare-1793 metri, munții Ciucului cu Vârful Născălat-1550 metri și munții Ciomatului cu Vârful Ciomatul Mare-1294 metri.

Majoritatea populației județului Harghita este de origine maghiară, fiind, alături de județul Covasna, unul din cele două județe cu populație majoritar maghiară din România.

Din punct de vedere administrativ, județul Harghita are 9 municipii și orașe (4 municipii: Miercurea Ciuc, Odorheiu Secuiesc, Gheorgheni, Toplița și 5 orașe: Băile Tușnad, Bălan, Borsec, Cristuru Secuiesc și Vlăhița), 58 comune și 235 sate.

2. Evoluția populației județului Harghita

Numărul locuitorilor înregistrat la recensămintele populației din perioada 1930 - 2021 a crescut continuu în Județul Harghita, conturându-se un trend relativ stabil și uniform ascendent pentru perioada 1930-1992. Perioada regimului comunist (1947 – 1989) a reprezentat o perioadă de creștere demografică, fiind impulsionată de politicile pronataliste impuse prin Decretul 770/1966. După 1990 evoluția demografică a fost de descreștere lentă, perioadă caracterizată de un proces de reorganizare socială și restructurare economică cu efecte în plan demografic, respectiv reducerea natalității și creșterea tendinței de emigrație.

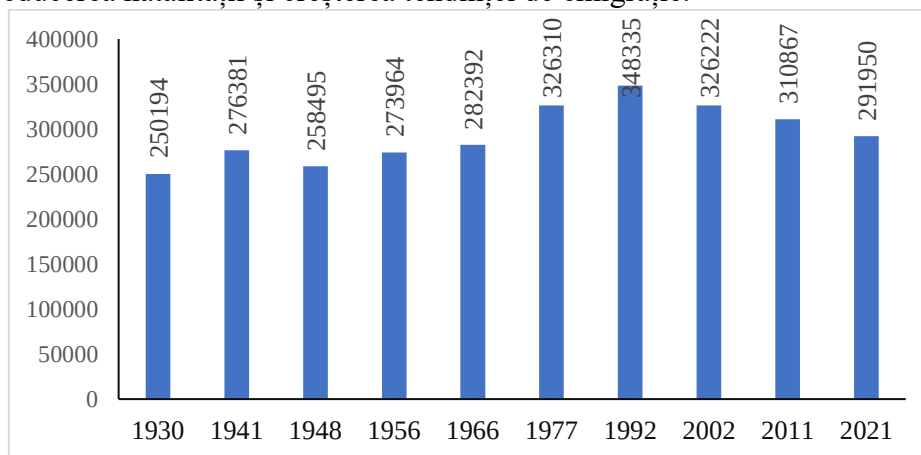

Figura nr. 1 : Evoluția numărului de locuitori în Jud. Harghita la recensămintele populației din perioada 1930 -2021

Sursă date: Institutului Național de Statistică.

Între recensămintele 1992 și 2021 județul Harghita a pierdut aproximativ 56.385 persoane (-16,2%), echivalentul dispariției celor mai mari municipii, respectiv Miercurea Ciuc (34.484 persoane) și Municipiul Gheorgheni (15.884 persoane). Totuși, în acest interval scăderea demografică a fost mai puțin accentuată comparativ cu cea înregistrată la nivel național (-19,7%).

Este de remarcat faptul că numărul populației județului Harghita a coborât sub 300.000 locuitori, fiind comparabil cu efectivul demografic înregistrat la recensământul din anul 1966. Între ultimele două recensăminte 2011 și 2021 scăderea demografică a fost moderată, județul Harghita înregistrând o **diminuare cu 6,1%**, fiind la mijlocul clasamentului după valorile acestui indicator (cel mai mult a scăzut populația județului Caraș-Severin cu -16,6%, iar cel mai puțin a scăzut județul Brașov cu -0,5%). Doar 3 județe au înregistrat creștere demografică, respectiv Suceava cu 1,2%, Bistrița-Năsăud cu 3,4% și județul Ilfov cu 39,6%.

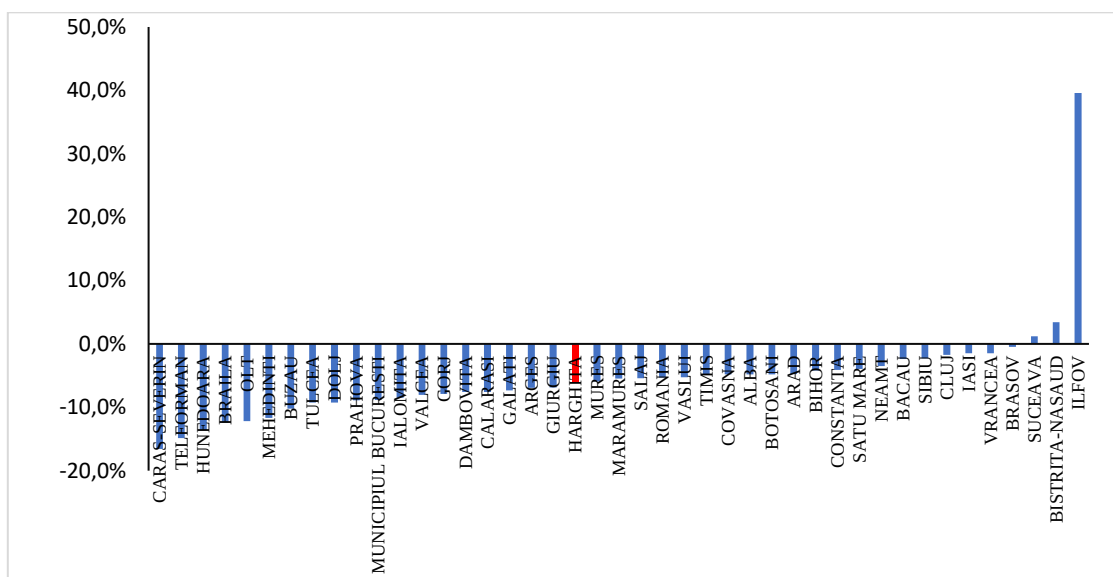

Figura nr. 2: Evoluția populației județelor între recensămintele 2011-2021

Sursă date: Institutului Național de Statistică.

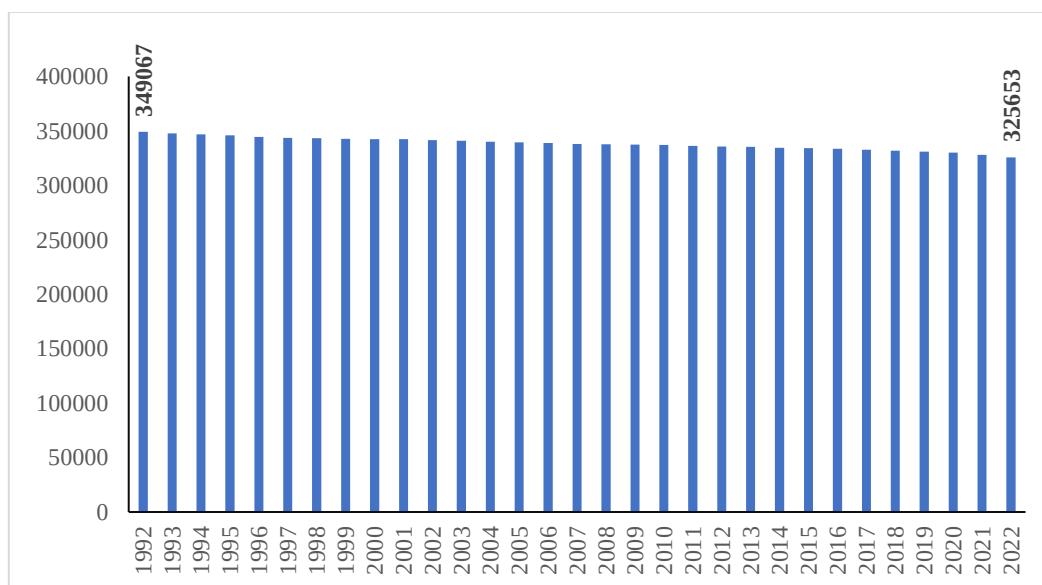

Figura nr. 3: Evoluția numărului populației cu domiciliul la 1 iulie în Județul Harghita în perioada 1992-2022

Sursă date: Institutului Național de Statistică, Baza de date Tempo online.

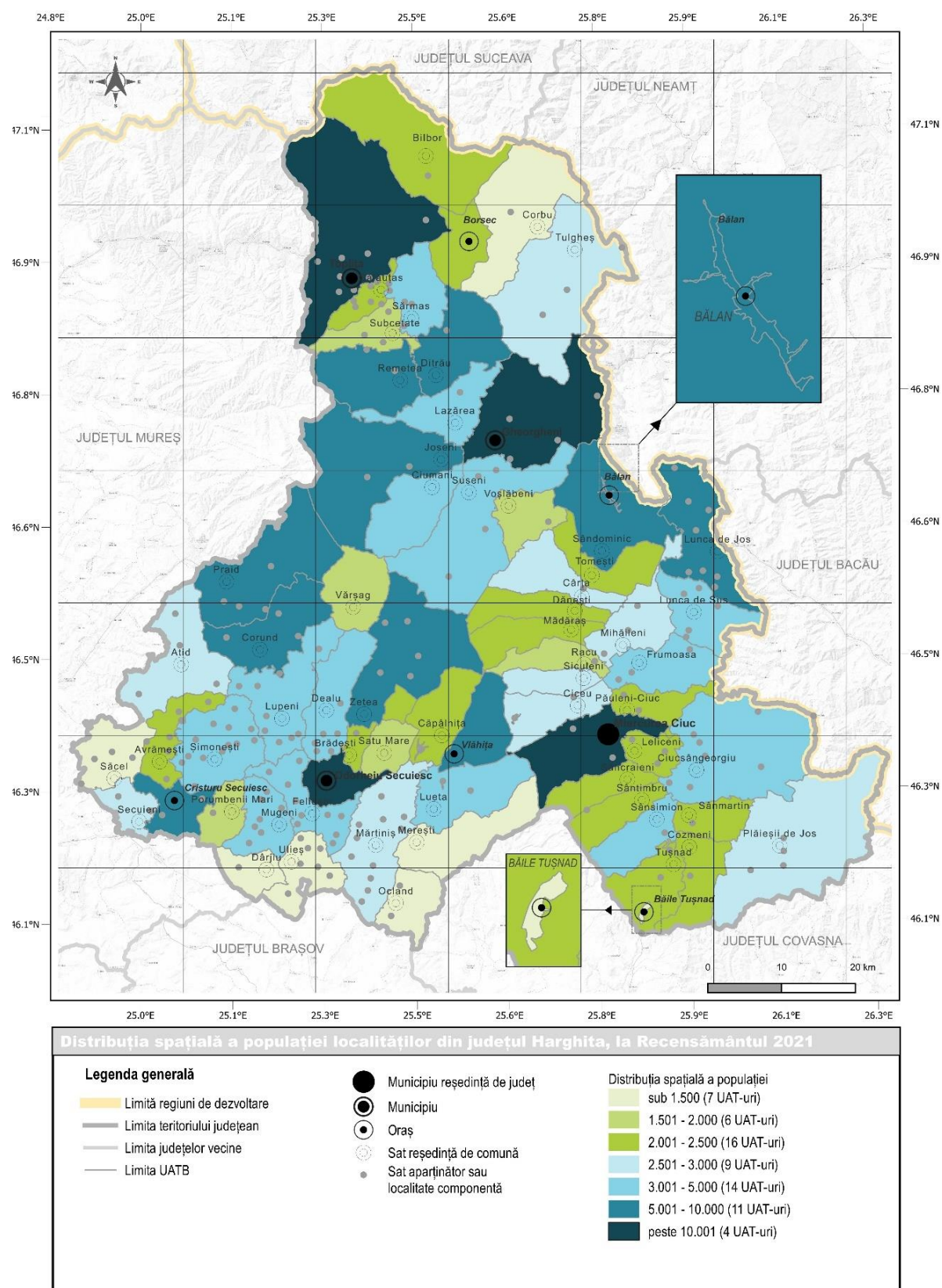

Figura nr. 4: Distribuția spațială a populației la recensământul 2021 în județul Harghita (persoane)

Sursă date: Institutului Național de Statistică

Populația cu domiciliul în județului Harghita a avut o evoluție descendentă în intervalul 1992-2022 (**mai puțin cu 6,7%**), urmând tendința de reducere demografică de la nivel național. Scăderea a fost cu 23.414 persoane, 70% dintre acestea provenind din mediul urban. Scăderea demografică mai accentuată a populației din urban a fost determinată de tendința de emigrație mai mare a celor ce locuiesc în mediul urban și de rata natalității mai redusă decât în mediul rural.

Analiza demografică după numărul locuitorilor localităților¹ componente arată o fragmentare ridicată a teritoriului, aproape jumătate (29) din cele 67 localități având o populație sub 2500 locuitori (date la Recensământul 2021).

De remarcat faptul că 7 localități (comunele Dârjiu, Ulieș, Săcel, Merești, Ocland, Corbu și oraș Băile Tușnad) au mai puțin de 1500 locuitori, iar una dintre acestea are chiar sub 1000 locuitori (comuna Dârjiu cu 851 persoane recensate în anul 2021). Între aceste localități se află și orașul Băile Tușnad cu 1372 locuitori, fiind și cel mai mic oraș din România.

Două dintre orașele județului au sub 2400 locuitori, respectiv Borsec cu 2391 persoane și Băile Tușnad cu 1372 persoane, amândouă fiind stațiuni turistice de interes național.

După mărimea localității, din cele 67 UAT-uri, o treime (23) sunt de mărime medie între 2500 și 5000 locuitori.

Conform PATN Rețeaua de localități, populația minimă pentru înființarea unei noi localități este de 1500 locuitori, criteriu pe care un număr apreciabil de comune nu-l mai îndeplinesc, situația acestora fiind nesustenabilă pe termen lung. Din cauza procesului de îmbătrânire demografică, numărul localităților cu populație sub pragul de 1500 locuitori ar putea să crească prin accentuarea previzibilă a procesului de reducere demografică a acelor localități care aveau în anul 2021 între 1500-2000 locuitori, respectiv comunele **Racu, Vârșag, Subcetate, Porumbeni, Voșlăbeni, Satu Mare**, ceea ce ar însemna ca în viitor, un număr de aproximativ 13 localități, respectiv 19,4% din toate localitățile județului ar fi nesustenabile în timp, rezultând necesitatea comasării cu alte localități.

Este de menționat faptul că trei dintre aceste unități administrativ-teritoriale sunt relative recent constituite (Legea nr 84/2004 pentru înființarea unor comune) prin desprinderea din alte comune, respectiv comunele Racu (desprinsă din comuna Siculeni), Porumbeni (desprinsă din comuna Mugeni) și Satu-Mare (desprinsă din comuna Brădești).

Dacă în anul 1992 existau 58 unități administrativ-teritoriale, în anul 2021 erau înregistrate mai mult cu 9 localități. Datele statistice arată că la Recensământul din anul 2021, din cele 7 comune care s-au scindat administrativ, au rezultat 9 comune noi. Dintre comunele care și-au schimbat statutul administrativ un număr 15 aveau un efectiv demografic sub 3000 locuitori, cu excepția comunei Mugeni al cărui număr total al populației era de 3329 persoane. Acest proces de formare prin scindare de noi unități administrativ-teritoriale influențează în mod negativ evoluția acestora. Scăderea potențialului de dezvoltare al localităților este determinat de reducerea numărului populației în vârstă de muncă asociat cu declinul demografic- îmbătrânire demografică și emigrație. Declinului demografic i s-a adăugat ca și cauză a scăderii resurselor umane ale localităților și procesele administrative de formare de noi localități.

¹ În acest text a fost folosit termenul localitate pentru a desemna unitatea administrativ-teritorială de bază (UATB) al cărui sens a fost stabilit prin Legea nr. 2/1968 privind organizarea administrativă a teritoriului României, respectiv parte componentă a teritoriului țării, cu populația și instituțiile aferente, denumită și organizată prin lege: județele, orașele, dintre care unele sunt municipii, și comunele.

Aceste modificări administrative reduc în timp potențialul de dezvoltare al localităților nou-constituite dar și al localităților din care s-au desprins, unele dintre acestea aflându-se în declin demografic, dublat, în cazul unor dintre ele, de numărul redus al populației. Procesul de constituire de noi localități este necesar să fie fundamentat și pe evoluțiile și prognozele demografice de la nivelul localităților și al zonei în ansamblu cu scopul asigurării premiselor sustenabilității și dezvoltării socio-economice pe termen mediu și lung al unităților administrativ-teritoriale.

Este de remarcat faptul că mai mult de jumătate din unitățile administrative teritoriale ale județului Harghita au o populație sub 3000 locuitori (38 din 67 UAT-uri), ceea ce arată o fragmentare pronunțată a teritoriului în detrimentul proceselor de dezvoltare și al gestiunii teritoriului.

Zonele cele mai fragmentate cu număr mare de localități de dimensiuni reduse din punct de vedere demografic sunt în partea de sud-vest a teritoriului județului Harghita, la limită cu județele Brașov și Mureș și sud-estul județului, la sud de Municipiul Miercurea Ciuc. Zona periurbană a Municipiului reședință de județ este formată din localități a căror populație este între 2001-5000 locuitori, localități cu potențial demografic redus.

2.1. Evoluția populației localităților județului Harghita între recensămintele 1992-2021

Evoluția populației localităților județului Harghita a fost analizată pentru o perioadă extinsă 1992-2021 pentru a avea o imagine mai cuprinzătoare asupra proceselor demografice de după anul 1990. Evoluția este similară tendințelor demografice de la nivel național de reducere a numărului populației. Din analiza pe perioada extinsă 1992-2021 au fost extrase localitățile care s-au desprins administrativ formând noi unități administrativ-teritoriale, respectiv comunele Ciceu, Mădăraș, Cozmeni, Lelicieni, Porumbeni, Sântimbru, Satu Mare, Racu și Tomești.

Din cele 58 unități administrative analizate, doar 6 au avut o evoluție pozitivă de stagnare sau creștere demografică, acestea fiind amplasate în mediul rural (Sânsimion cu 0%, Lupeni cu 0,8%, Corund cu 0,9%, Dealu cu 5,2%, Vărșag 5,9%, Secuieni 7,9%, Felicieni 14,7% și Păuleni-Ciuc cu 22,4%).

De subliniat este faptul că 15 localități au suferit un proces intens de depopulare, reducerea demografică între 1992 și 2021 fiind între 25-65%, respectiv localitățile **Siculeni**, Sâncrăieni, **Cârța**, **Dănești**, Oraș Bălan, **Sânmartin**, Mugeni, **Brădești**, Dârjiu, Oraș Băile Tușnad, Subcetate, Municipiul Toplița, Gălăușas, Municipiul Gheorgheni și Municipiul Miercurea Ciuc, unele din aceste unități administrative ajungând să fie locuite de mai puțin de 1500 locuitori cum sunt comuna Dârjiu și orașul Băile Tușnad. Populația câtorva din aceste comune s-a redus prin scindarea din alte comune, cum sunt comunele Brădești (din care s-a format comuna Satu Mare), Cârța (din care s-a format comuna Tomești), Siculeni din care s-a format comuna Ciceu și Sânmartin din care s-a format comuna Cozmeni. Astfel, o pătrime din numărul localităților județului Harghita a trecut printr-un proces de reducere demografică accentuată, cauzele fiind prin scindare administrativă a unor sate componente care au format unități administrative distincte sau printr-un proces de depopulare. Aceste localități care sunt caracterizate de o scădere demografică accentuată necesită acțiuni de sprijin și revitalizare. Este de remarcat faptul că între cele 15 unități administrative-teritoriale se numără 5 centre urbane, printre care și Municipiul reședință de județ Miercurea-Ciuc care a înregistrat o scădere demografică cu 25,4% mai puțini locuitori în anul 2021 față de 1992 (date la recensămintele populației).

Dacă vom corela aceste date cu cele evidențiate în PATN Rețeaua de localități, în județul Harghita erau identificate următoarele comune cu scăderi de populație între 30-50% începând din perioada industrializării, respectiv între 1966-1998: Atid, Dârjiu, Mărtiniș, Merești, Plăieșii de Jos, Șimonești și Ulieș, Comuna Săcel înregistrase în intervalul 1966-1998 o scădere cu 50% iar comuna Dârjiu a înregistrat un declin demografic accentuat și continuu (Sursa: LEGE nr.351 din 6 iulie 2001 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a IV-a Rețeaua de localități).

2.2. Evoluția populației localităților județului Harghita între recensămintele 2011-2021

Analiza evoluțiilor demografice recente între recensămintele 2011-2021 arată un proces de reducere demografică cu 3,2% a populației județului Harghita.

Din cele 67 unități administrative-teritoriale, 17 localități rurale au înregistrat creștere demografică, maximul fiind înregistrat în comuna Lelicieni, cu 18,7% mai mulți locuitori în 2021 față de 2011. Remarcabil este faptul că în perioada analizată niciun oraș sau municipiu nu a înregistrat creștere demografică, ceea ce înseamnă că dezvoltarea socio-economică s-a produs preponderent în unele zone rurale ale județului Harghita.

Creștere demografică au înregistrat localitățile din zona periurbană a celor mai mari centre urbane ale județului, respectiv Municipiul Miercurea Ciuc și Municipiul Odorheiu Secuiesc. În timp ce aceste orașe scad demografic, cu -13, respectiv -9,3%, localitățile rurale din prima și a II-a coroadă au înregistrat creștere demografică între 0,1 și 18,7%.

Procesul de suburbanizare a fost destul de intens în perioada 2011-2021 în localitățile Brădești, creștere cu 9,8%, Păuleni-Ciuc 11,0% și Lelicieni, creștere cu 18,7%. Se distinge astfel cu claritate două zone de prosperitate socio-economică și de atracție în județul Harghita, zona Depresiunii Ciuc și zona Odorhei. Creșterea demografică a localităților periurbane celor două municipii este complementară scăderii numărului populației acestor centre urbane, localitățile limitrofe fiind mai atractive pentru stabilire datorită prețurile mai accesibile ale terenurilor sau locuințelor. Așa cum se observă în cartograma de mai jos, localitățile din proximitatea municipiilor Miercurea Ciuc și Odorheiu Secuiesc au o creștere demografică mai accentuată comparativ cu localitățile mai îndepărtate.

Zonele în declin demografic accentuat sunt areale montane din centrul sau nordul județului, centrele urbane din această zonă înregistrând reducere demografică semnificativă (Municipiul Gheorgheni -15,7%, municipiul Toplița -10,5 și orașul Borsec cu -8,1%).

Populația din centrul și nordul județului Harghita a înregistrat declin demografic, în acest areal înregistrându-se cea mai mare reducere demografică cu -22,5% în numai 10 ani (comuna Gălăuțăș). Din cele 5 localități care au pierdut cel mai mare număr al populației în perioada intercenzitară (între -22,5- -15%), 4 se află în zona de nord iar dintre acestea două sunt orașe, Municipiul Gheorgheni și orașul stațiune Băile Tușnad. Acestea li se alătură comunele Gălăuțăș și Corbu.

Declinul demografic poate fi corelat cu relieful montan și calitatea drumurilor, așa cum arată harta de mai jos, extrasă din analiza conectivității la nivelul Regiunii Centru. Alături de relieful montan și de resursele și activitățile economice limitate caracteristice acestui areal, accesibilitatea în zona de nord a județului este redusă din cauza stării proaste a drumurilor. Harta evidențiază cu linie îngroșată acele drumuri care sunt degradate sau sunt închise circulației pe întreaga lor lungime sau doar pe un anumit segment.

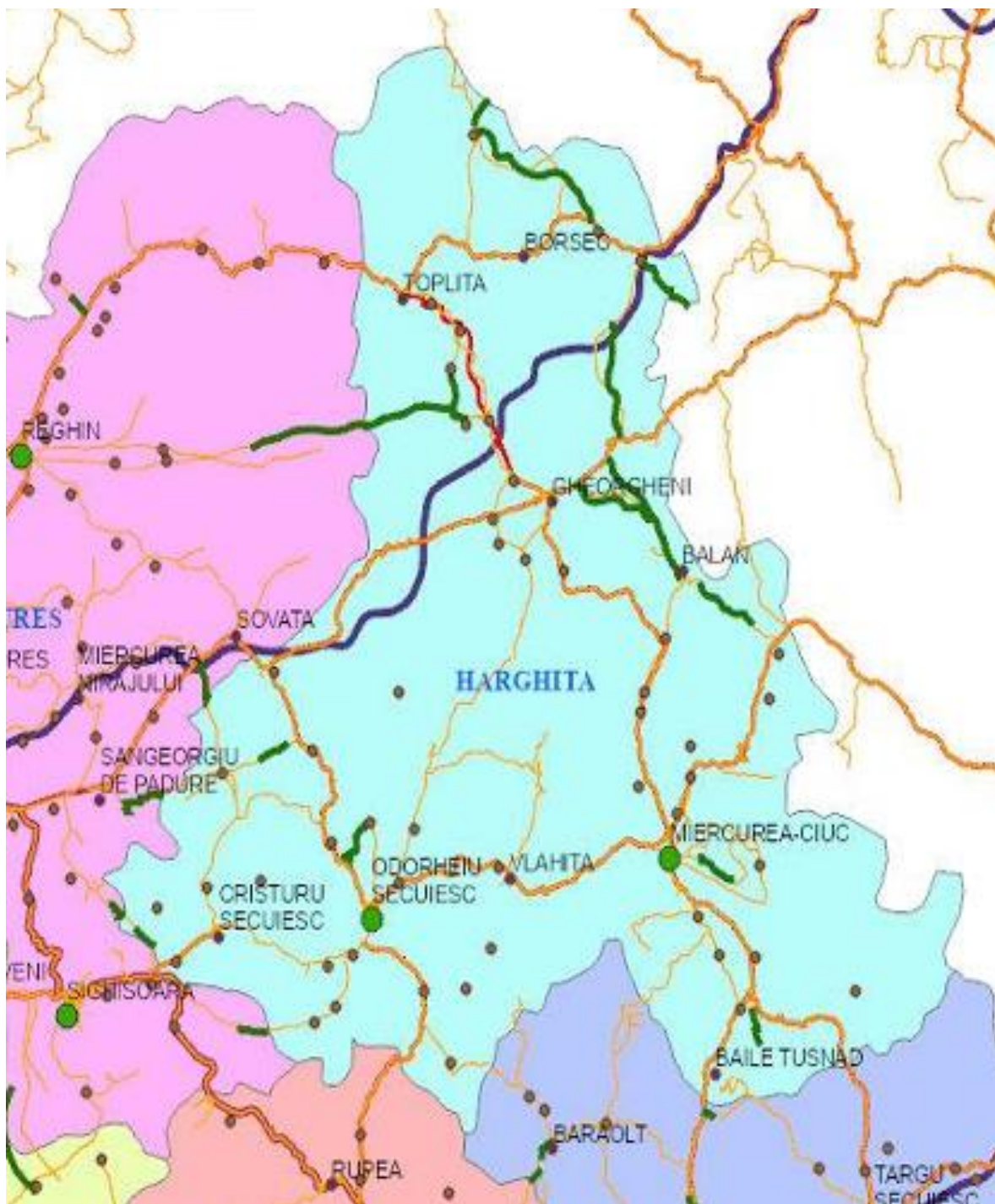

Figura nr. 5: Harta calității drumurilor la nivelul județului Harghita

Sursa: Studiu privind dezvoltarea infrastructurii de transport la nivelul Regiunii Centru și nevoile de îmbunătățire a conectivității regionale, 2022.

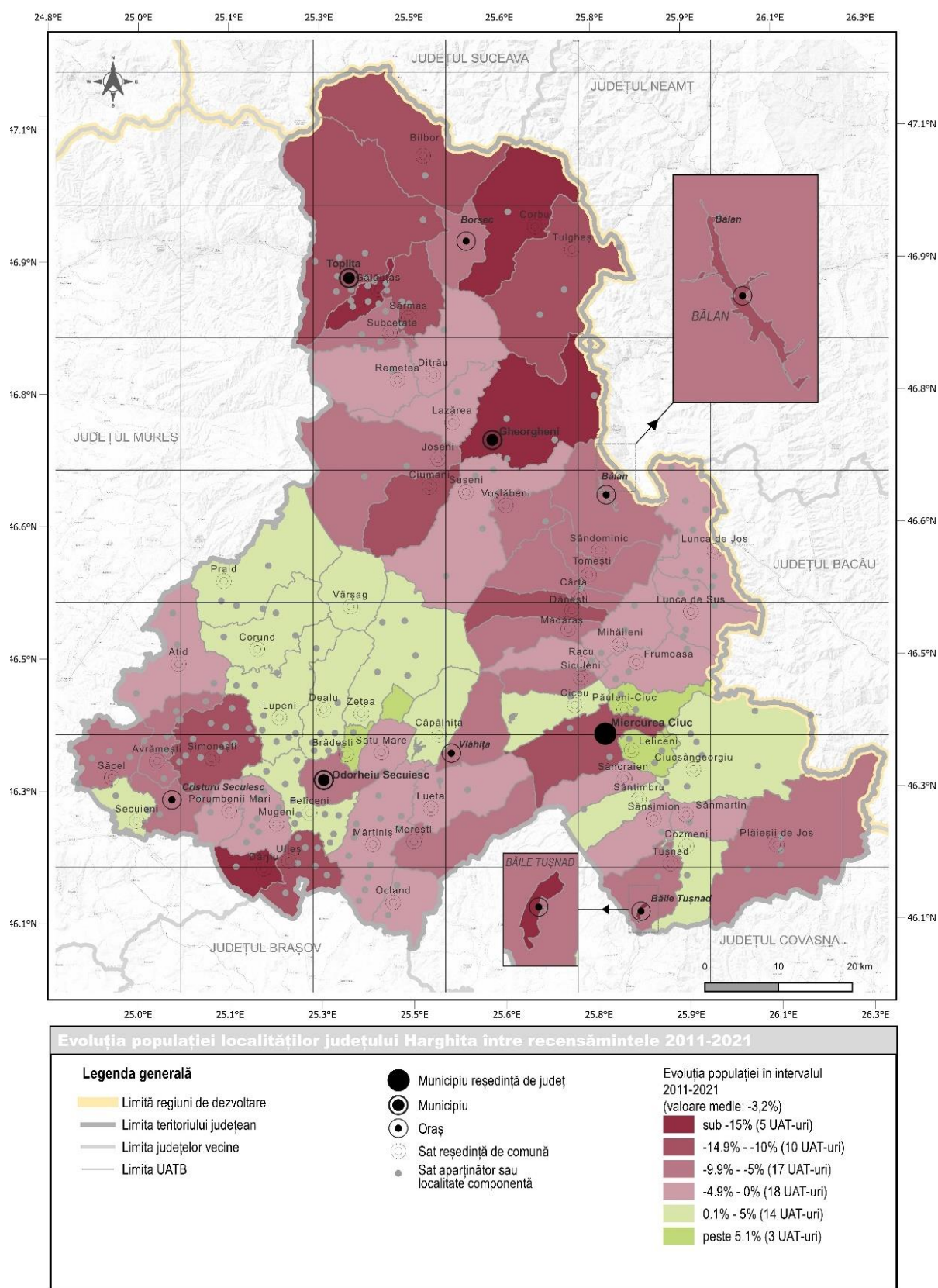

Figura nr. 6: Evoluția populației localităților județului Harghita între recensămintele 2011-2021

Sursă date: Institutului Național de Statistică.

2.3. Densitatea populației

În anul 2021, valoarea densității populației județului Harghita era de 44 locuitori/kmp, ceea ce situează județul pe locul 39 din cele 41 județe, iar după criteriul suprafață este pe al 29-lea loc în ierarhia județelor. La nivelul localităților, densitatea lua valori de la 7,5 locuitori/kmp (comuna Corbu) până la 3840 locuitori/kmp (orașul Bălan) (Sursa: INS, Tempo online și Recensământul populației 2021). Un număr de 61 din cele 67 unități administrativ-teritoriale din Județul Harghita au o densitate sub media densității populației la nivel național – 80 loc/kmp (date la 1 Recensământul 2021), una dintre explicații fiind relieful preponderent muntos care cuprinde mai multe grupe montane din Carpații Orientali, respectiv Munții Gurghiului, Munții Harghita, Munții Giurgeului și Ciucului.

Pe medii de rezidență, densitatea populației din mediul rural este 30 loc./kmp față de 129 loc./kmp din mediul urban. Densitatea cea mai mare din mediul urban o are populația orașului Bălan cu 3840 locuitori/kmp (având cea mai mică suprafață, doar 141 kmp), urmat de orașul Băile Tușnad (726 locuitori/kmp la o suprafață de 189 kmp) și Municipiul Odorheiu Secuiesc cu 665 locuitori/kmp. Suprafețele orașelor Bălan și Băile Tușnad sunt cele mai mici din județul Harghita, următoarea localitate având o suprafață de 16 ori mare decât a orașului Băile Tușnad (comuna Gălăuțaș cu 3042 kmp).

Harta densității populației județului Harghita arată că cele mai dens populate localități sunt municipiile și unele orașe (Miercurea Ciuc, Odorheiu Secuiesc, Cristuru Secuiesc, Gheorgheni și Toplița). În jurul acestor UAT-uri densitatea populației este ridicată, fiind zone atractive pentru locuire atât datorită reliefului cât și distanței reduse față de centrele urbane importante.

Valorile cele mai mici ale densității populației (sub 20 loc./kmp) se înregistrează în 9 dintre localitățile rurale ale județului Harghita: în sudul județului (comunele Mărtiniș, Ulieș și Merești), în vest la limita cu județul Mureș comunele Atid și Săcel și în nord, comunele Corbu, Tulgheș și Bilbor (zona Munților Căliman). Cele mai slab populate comune sunt Corbu, Plăieșii de Jos (densitate sub 10 loc./kmp) și Tulgheș.

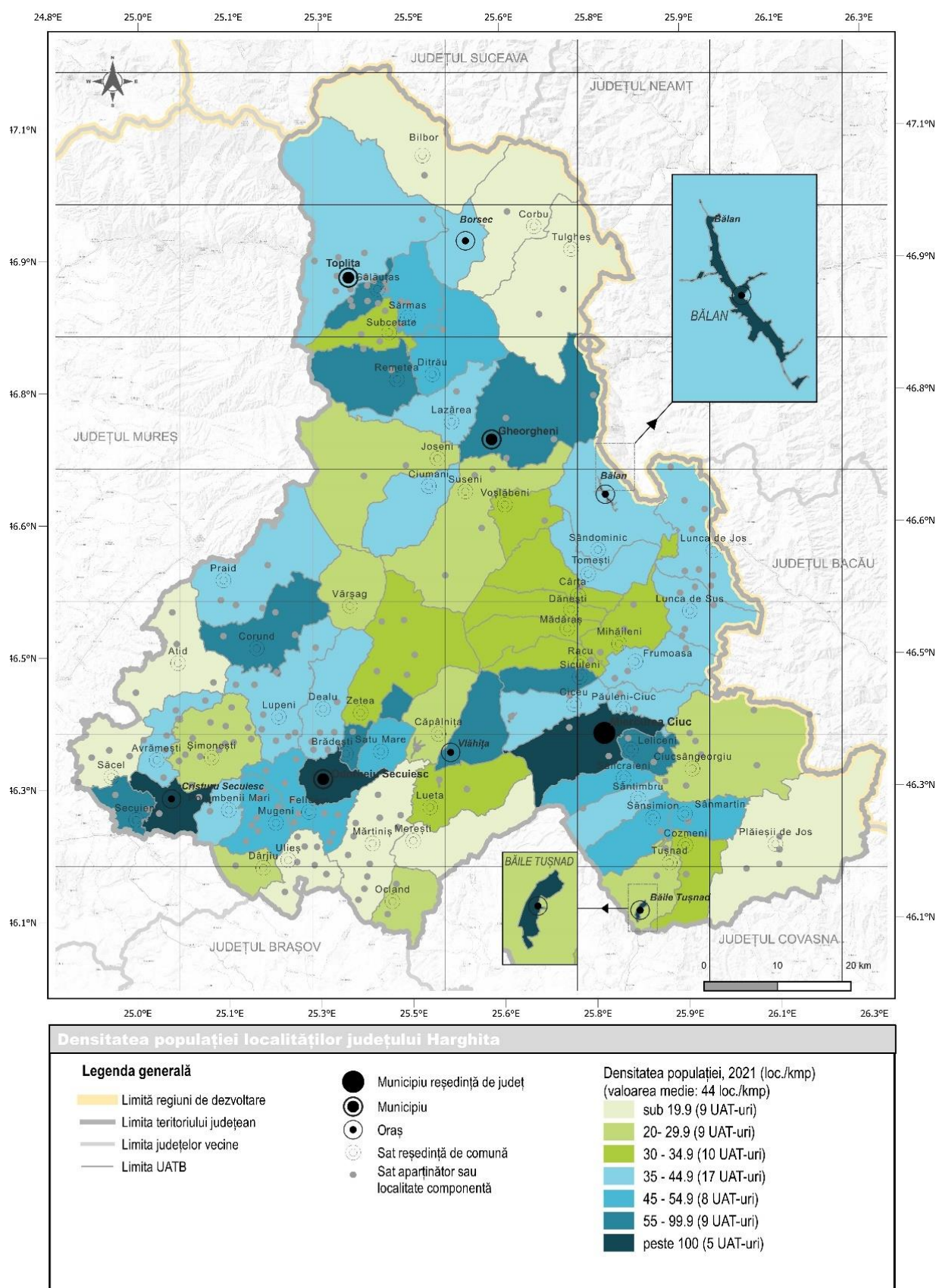

Figura nr. 7: Densitatea populației județului Harghita la Recensământul 2021

Sursa: Institutul Național de Statistică

3. Caracteristici și potențial demografic (structura pe medii rezidență, gen, vârstă etc.)

3.1. Distribuția populației pe medii de rezidență

Evoluția populației arată tendința de scădere a numărului total al populației dar și pe cele două medii de rezidență. Cea mai mare reducere demografică a fost înregistrată în mediul urban, - 10,7%, scădere de două ori mai mare față de cea din mediul rural de doar -3,7%. Ponderea populației urbane în total populație a scăzut cu aproape 2 procente, de la 45,2% în 1992 la 43,5% în 2022 (populația cu domiciliul la 1 iulie), fiind unul dintre județele din România cu populație majoritar rurală.

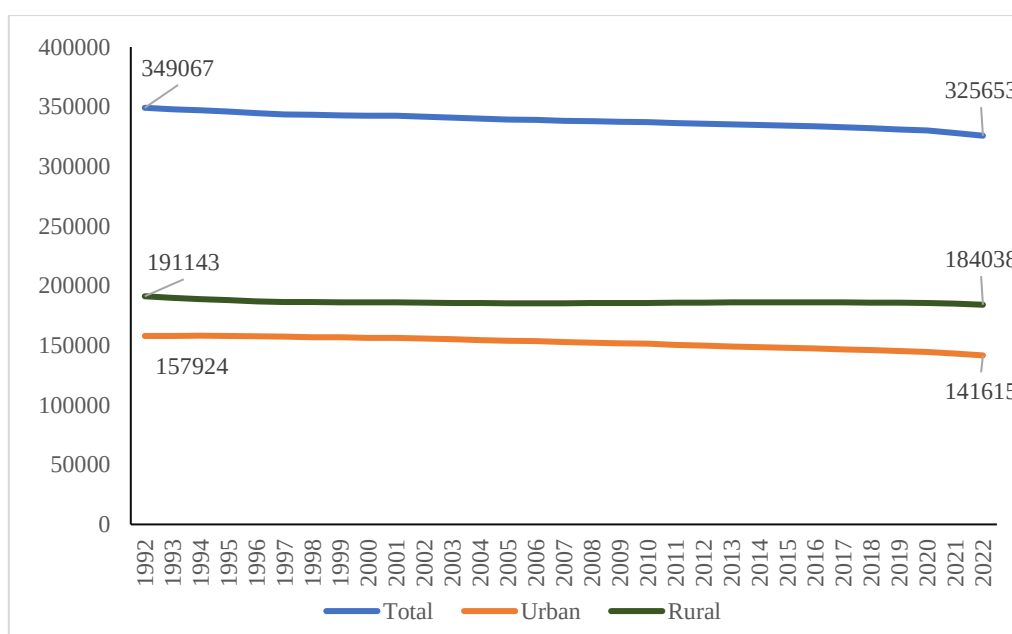

Figura nr. 8: Evoluția numărului populației județului Harghita pe medii de rezidență

Sursă date: Institutului Național de Statistică, Baza de date Tempo online.

Așa cum se vede în graficul de mai sus, în perioada 1992-2022 a crescut diferența între populația cu domiciliul în mediul rural față de cea cu domiciliul în mediul urban. Dacă în anul 1992 locuiau cu 33.219 mai multe persoane în mediul rural, în anul 2022 diferența a crescut cu 9.204 persoane în favoarea mediului rural unde sunt înregistrate 42.423 persoane.

Distribuția populației pe medii de rezidență indică o pondere constant mai mare a populației cu rezidența în mediul rural în total populație în perioada 1992-2022, cu o creștere procentuală de aproximativ 2 puncte în anul 2022 față de 1992.

Cu o rată de 43,5% populație care locuiește în mediul urban din total populație în anul 2022, județul Harghita are cea mai mică rată de urbanizare dintre județele Regiunii Centru (Alba, Covasna, Mureș, Sibiu și Brașov). Media la nivel regional a fost de 59,1%, fiind pe locul 32 din cele 42 județe.

Creșterea numărului populației din mediul rural înseamnă pe de o parte o slabă dezvoltare socio-economică a centrelor urbane dar și un rezultat al dezvoltării extensive a turismului rural care a avut consecințe pozitive asupra comunităților rurale.

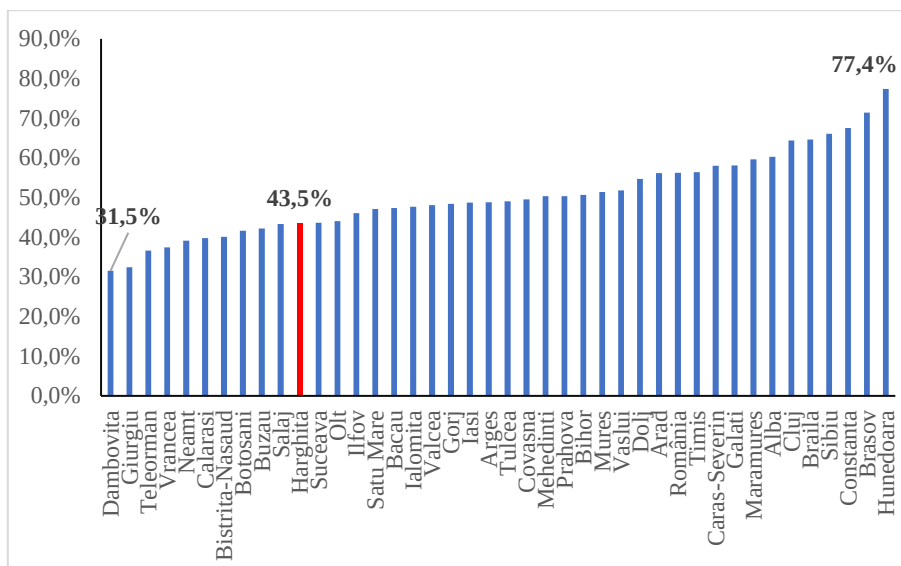

Figura nr. 9: Rata de urbanizare a populației județelor României

Sursă date: Institutului Național de Statistică, Baza de date Tempo online.

În perioada analizată nicio localitate rurală nu și-a schimbat statutul administrativ în oraș, ceea ce arată un nivel redus de dezvoltare al localităților rurale pe de o parte dar și faptul că există o rețea extinsă de centre urbane. Județul Harghita se numără printre județele cu o rețea urbană extinsă, indicatorul număr de orașe la 1000 kmp evidențiază la nivel național doar 6 județe cu peste 2 orașe/1000 kmp: Ifov (5), Prahova (3), Harghita, Sibiu, Hunedoara și Vâlcea (2) (Sursa: Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației, Raport privind starea teritoriului România 2017, <https://www.mdipa.ro/userfiles/Raport%20privind%20starea%20teritoriului%202017.pdf>).

Scăderea numărului persoanelor care trăiesc în mediul urban a fost determinată și de rata mai mare de migrație din mediul urban față de mediul rural. Acest fapt arată disparități între mediul urban și rural în cadrul județului, un ritm scăzut al dezvoltării centrelor urbane care nu au generat locuri de muncă pentru a atrage populație din mediul rural, migrația rural–urban fiind scăzută.

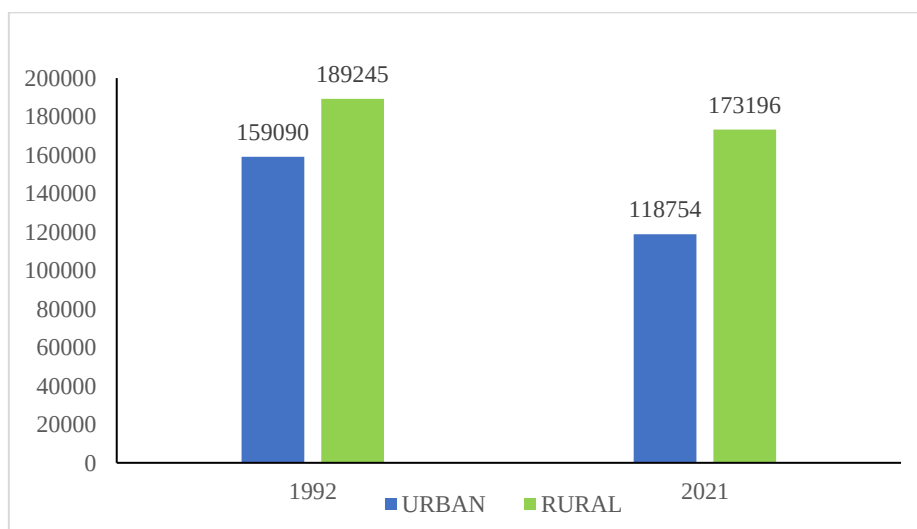

Figura nr. 10: Evoluția numărului populației județului Harghita pe medii de rezidență la recensămintele populației

Sursă date: Institutului Național de Statistică.

Populația celor 9 orașe din județul Harghita s-a înscris pe un trend descendent, niciunul dintre orașe neînregistrând creștere. Dacă analizăm evoluția populației pe medii de rezidență rezultă faptul că scăderea demografică între 1992-2021 a fost cu 40.336 persoane față de o reducere cu doar 16.049 persoane în mediul rural. Scăderea este cu atât mai semnificativă cu cât populația urbană este mai redusă numeric comparativ cu cea rurală.

În contextul unei scăderi demografice generalizate, orașul cu cea mai mică rată de descreștere este Vlăhița (-16%) iar cel cu cea mai mare rată este orașul Bălan (-50%).

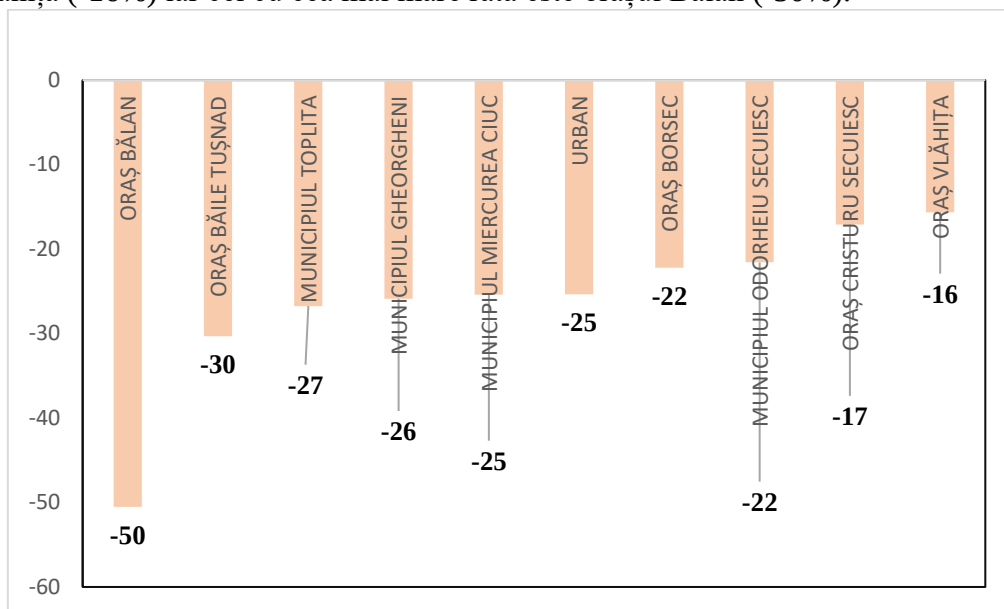

Figura nr. 11: Evoluția populației centrelor urbane din Județul Harghita, între recensămintele 1992 - 2021 (%)

Sursă date: Institutului Național de Statistică.

Tabel nr. 1: Evoluția populației centrelor urbane ale județului Harghita între recensămintele 1992-2021

Centre Urbane / An	1992	2021	2021/1992	1992/2021 (%)
MUNICIPIUL GHEORGHENI	21433	15884	-5549	-26
MUNICIPIUL MIERCUREA CIUC	46228	34484	-11744	-25
MUNICIPIUL ODORHEIU SECUIESC	39959	31335	-8624	-22
MUNICIPIUL TOPLITA	17212	12609	-4603	-27
ORAȘ BĂILE TUȘNAD	1969	1372	-597	-30
ORAȘ BĂLAN	10937	5414	-5523	-50
ORAȘ BORSEC	3074	2391	-683	-22
ORAȘ CRISTURU SECUIESC	10611	8797	-1814	-17
ORAȘ VLĂHIȚA	7667	6468	-1199	-16
URBAN	159090	118754	-40336	-25

Sursă date: Institutului Național de Statistică.

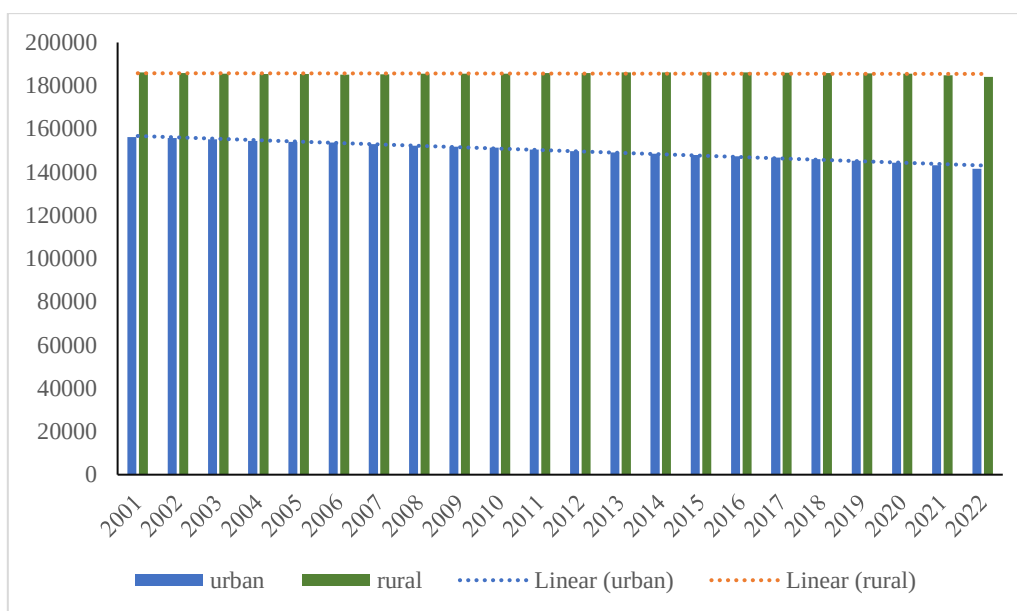

Figura nr. 12: Distribuția populației cu domiciliu în județul Harghita pe medii de rezidență în perioada 2001-2022

Sursă date: Institutului Național de Statistică.

Evoluția demografică a localităților rurale în intervalul 2011-2021 a fost în general descendentă, doar 16 din cele 58 de comune înregistrând creștere a numărului populației. Acestea din urmă sunt situate în proximitatea marilor centre urbane ale județului, respectiv Municipiul Miercurea Ciuc (scădere cu -13%) cu comunele din prima coroană- Sântimbru 0,1%, Lelicieni cu 18,7%, Păuleni-Ciuc cu 11%. În jurul Municipiului Odorheiu-Secuiesc (scădere demografică cu -9,3%) sunt amplasate comune cu creștere demografică moderată: comunele Feliceni (+4,4%), Brădești +9,8%, Dealu +4,4%, Căpâlnița +0,5%, Zetea +1,5%, Lupeni +1,6%.

Comunele Corund +4,1%, Praid +0,6% și Vărșag +4,4% aflate în a II-a coroană de localități din jurul Municipiului Odorheiu Secuiesc au înregistrat o creștere demografică care se datorează în principal dezvoltării turistice remarcabile. Aceste comune se află în zona de influență a stațiunii Sovata din județul Mureș care a cunoscut o dezvoltare turistică rapidă și care influențează pozitiv zona prin aflusul în creștere de turiști.

Între 2011-2021 cea mai mare creștere demografică au cunoscut-o comunele Brădești +9,8%, Păuleni-Ciuc 11,0% și Lelicieni 18,7%.

10 comune din cele 58 au înregistrat scăderi de populație de peste 10%, 3 dintre acestea fiind comune cu număr redus de populație (sub 1500 sau chiar sub 1000 locuitori), ceea ce arată declinul lor demografic accelerat și lipsa de viabilitate pe termen lung (comunele Dârjiu, Corbu și Ulieș).

Tabel nr. 2: Comune cu scădere demografică de peste 10% la RPL 2021 față de RPL 2011

Comuna	2011	2021	2021/2011	2021/2011 (%)
GĂLĂUȚAȘ	2498	2039	-459	-22.5%
DÂRJIU	1036	851	-185	-21.7%
CORBU	1520	1282	-238	-18.6%
BILBOR	2638	2328	-310	-13.3%
SĂRMAȘ	3804	3366	-438	-13.0%
ULIEȘ	1193	1068	-125	-11.7%
CIUMANI	4328	3881	-447	-11.5%
TULGHEȘ	3279	2941	-338	-11.5%
ȘIMONEȘTI	3776	3416	-360	-10.5%
DĂNEȘTI	2292	2079	-213	-10.2%

Sursă date: Institutului Național de Statistică.

Doar 8 comune din județul Harghita au peste 5000 locuitori, cea mai mare comună fiind Praid cu 6542 locuitori (date la ultimul Recensământ 2021) urmată de Corund 6394 persoane, Remetea 5953, Zetea 5729, Sândominic 5667, Ditrău 5284 persoane, Joseni 5268 și Lunca de Jos cu 5093 locuitori. De menționat că cele mai mari comune din punct de vedere demografic sunt situate în zona montană din estul județului (munții Gurghiului).

3.2. Structura pe gen a populației

Sub raportul distribuției pe gen, bărbații au fost excedentari până în anul 1997, după care numărul femeilor l-a depășit pe cel al bărbaților. Ponderea femeilor a crescut față de anul reper 1992 de la 49,7% femei la 50,8% în anul 2022. La 1 iulie 2021 populația județului Harghita era excedentar feminină, mai mult cu 5353 femei, respectiv 165.503 femei la 160.150 bărbați. Această evoluție se explică prin declinul activităților miniere, speranța de viață mai mare a femeilor și tendința de migrare mai mare a bărbaților comparativ cu cea a femeilor.

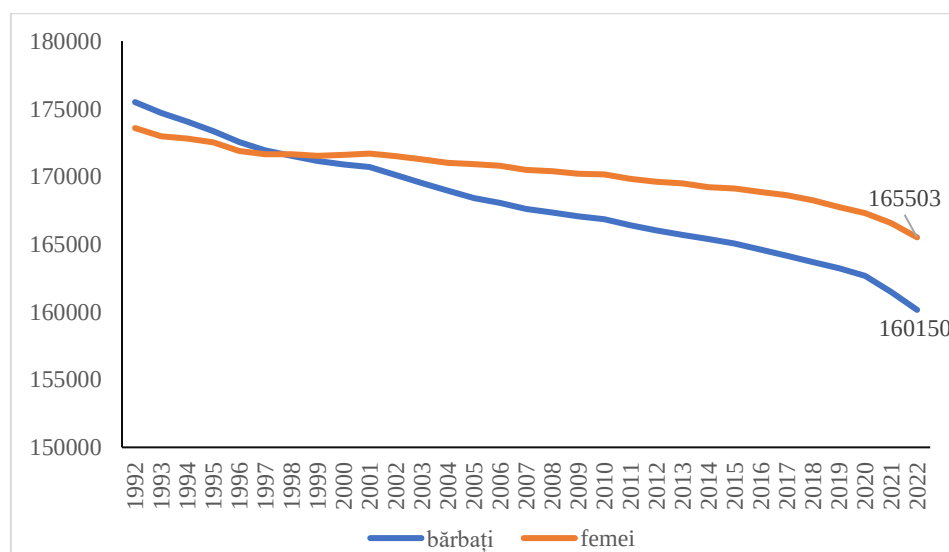

Figura nr. 13: Evoluția structurii pe gen a populației județului Harghita la 1 iulie în perioada 1992-2022

Sursă date: Institutului Național de Statistică.

3.3. Structura populației pe grupe de vârstă și gen

Reprezentarea structurii pe grupe de vârstă permite evaluarea nivelului de îmbătrânire al populației. Conform clasificării folosite de Institutul Național de Statistică, populația tânără s-a considerat între 0-14 ani, cea adultă între 15-64 ani și cea îmbătrânită, peste 65 ani. Între 2011 și 2021 ponderea populației tinere 0-14 ani în total populație s-a menținut la același procent de 17%, însemnând o reducere cu 3737 persoane. Reducerea numărului tinerilor este o consecință a migrației interne și externe, persoanele tinere la vârsta fertilității având tendința de a pleca în căutarea unui loc de muncă dar și o consecință a reducerii ratei natalității, influențată de modernizarea comportamentului reproductiv. **Scăderea cu 7% a efectivelor tinerilor în anul 2021 față de 2011** este necesar să fie luată în considerare în deciziile privind dotările educaționale, în sensul concentrării acestora în unele localități.

La nivelul teritoriului, se observă faptul că zonele periurbane ale municipiilor Miercurea Ciuc și Odorheiu Secuiesc au o pondere mai mare a tinerilor decât cele două orașe. Se distinge zona centrală și de nord a județului cu cele mai mici valori ale ponderii tinerilor în total populație, zonă montană cu infrastructură nemodernizată.

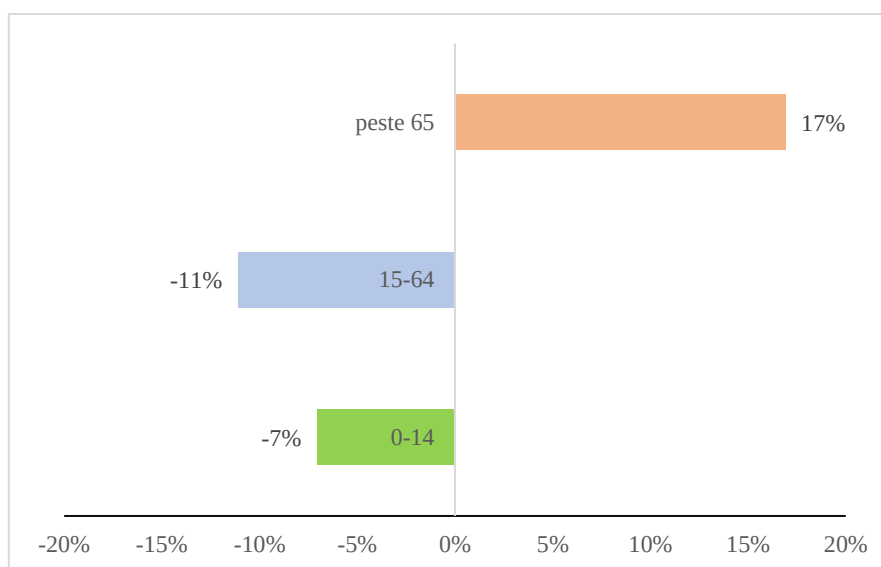

Figura nr. 14: Evoluția populației județului Harghita între recensămintele 2011-2021 pe grupe mari de vârstă (%)

Sursă date: Institutului Național de Statistică, Baza de date Tempo online.

În cei 10 ani ai perioadei pe care am analizat-o, numărul tinerilor (0-14 ani) și adulților (15-64 ani) a scăzut, iar numărul vârstnicilor a crescut semnificativ cu 17%. În condițiile scăderii numărului total al populației județului, populația vârstnică a crescut în doar 10 ani cu aproximativ 8000 persoane, ceea ce înseamnă ponderi mai mari ale acestei grupe de vârstă la nivelul majorității localităților. Efectivele în scădere de populație tânără, 0-14 ani ridică probleme de redimensionare a serviciilor educaționale, a transportului școlar, a dotărilor pentru tineri etc. Numărul mai mare al vârstnicilor reprezintă o provocare pentru localitățile urbane și rurale, fiind necesare servicii suplimentare medicale și de asistență socială. În mediul rural, forța de muncă îmbătrânită va reduce ritmul dezvoltării economice, va avea consecințe negative asupra modului de utilizare a terenurilor etc.

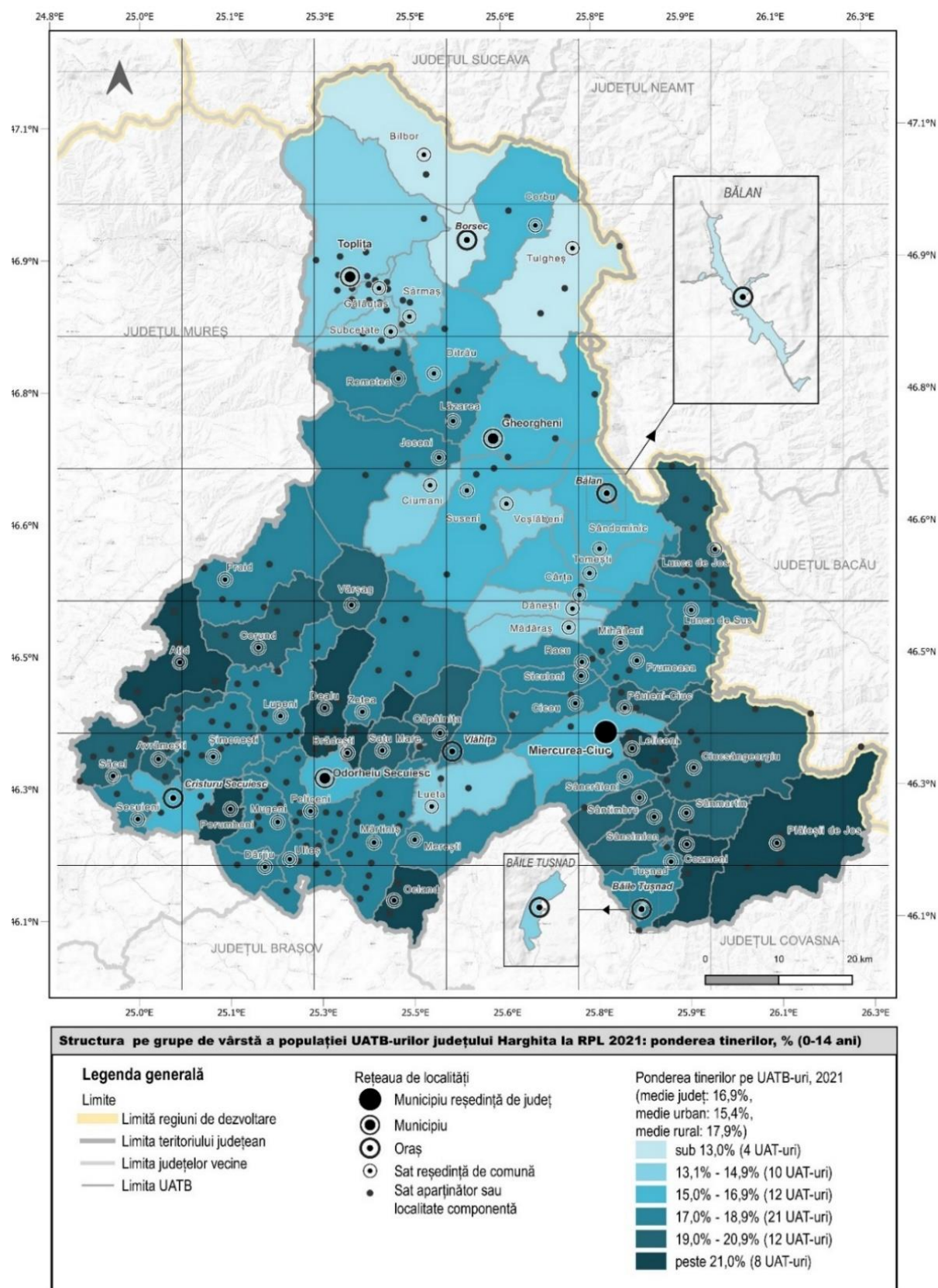

Figura nr. 15: Structura pe grupe de vârstă a populației localităților județului Harghita la Recensământul 2021: tinerii (0-14 ani)

Sursă date: Institutului Național de Statistică.

Tabel nr. 3: Populația pe grupe mari de vârstă

Grupe de varsta	2011	%	2021	%	Diferențe 2011/2021	
0-14	53067	17%	49330	17%	-3737	-7%
15-64	209910	68%	186635	64%	-23275	-11%
peste 65	47890	15%	55985	19%	8095	17%
Total	310867	100%	291950	100%	-18917	-6%

Sursă date: Institutului Național de Statistică, Baza de date Tempo online.

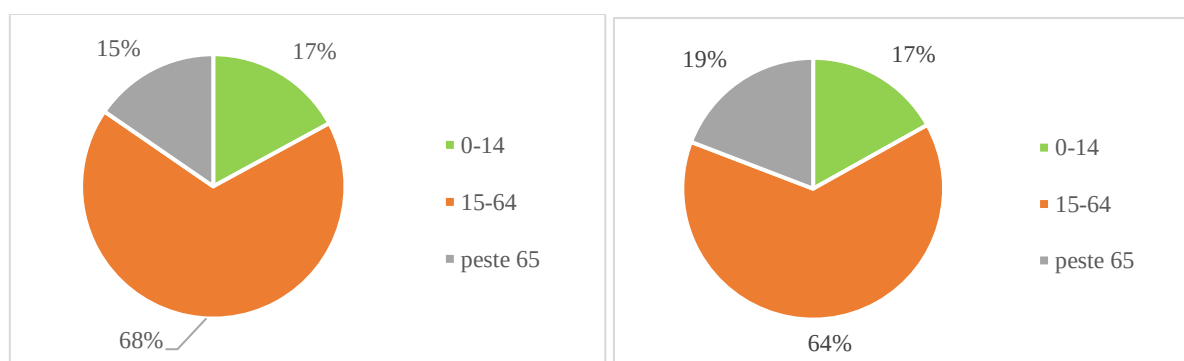

Figura nr. 16: Structura populației județului Harghita pe grupe mari de vârstă. Analiză comparativă RPL 2011 (stânga) și RPL 2021 (dreapta)

Sursă date: Institutului Național de Statistică.

Luând în considerare ponderea persoanelor peste 65 ani², populația județului Harghita se poate considera îmbătrânită, procesul de îmbătrânire demografică fiind unul lent. Aceste schimbări sunt determinate de creșterea speranței de viață, de reducerea ratei natalității, consecință a modificării comportamentului reproductiv în sensul reducerii numărului de copii pe care o familie decide să-i aibă.

Vârsta medie a populației județului Harghita la Recensământul 2021 a fost de 41,7 ani (40,2 vârsta media a bărbaților și 43,1 vârsta medie a femeilor). Vârsta medie este mai mare pentru persoanele din mediul urban, 43,3 ani, față de 40,6 ani în mediul rural, ceea ce arată speranța de viață mai mare a populației din mediul urban și un grad mai ridicat de îmbătrânire. Fenomenul de îmbătrânire a populației s-a adâncit și la nivel național, vârsta medie crescând la 41,4 ani în anul 2021 față de 40,8 ani în 2011. Vârsta medie a fost mai mare la femei, 43,6 ani (față de 40,1 ani la bărbați).

3.4. Piramidele vârstelor

Piramidele vârstelor reprezentând populația la Recensământul 2011 și 2021 permit observarea principalelor schimbări recente care au avut loc în structura demografică a populației.

Analiza piramidei vârstelor realizată pe grupe cincinale de vârste la Recensământul 2011 relevă o piramidă cu baza care a rămas constantă între 1990-2011, fapt remarcabil având în vedere liberalizarea avorturilor după 1989 și scăderea numărului nașcuților vii ca urmare a acestora. Corpul piramidei arată schimbările care se vor produce în următorii ani când populația mai

² O populație este tânără dacă ponderea populației cu vârsta peste 65 ani este sub 5%, Vladimir Trebici, Demografie, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1979

numeroasă născută în perioada politicilor nataliste va depăși vârsta de 65 ani, crescând ponderea acestora în total populație și accentuând procesul de îmbătrânire demografică. O parte semnificativă din populație care în anul 2011 aveau între 20-44 ani reprezintă populația născută după Decretul 770 din 1 octombrie 1966 de interzicere a avortului pentru stimularea natalității până în anul 1989. Este o perioadă distinctă când statul a intervenit în viața cuplurilor, fiind interzis controlul sarcinilor, astfel că numărul nașterilor a fost mult mai mare decât după 1990, ceea ce se vizualizează ușor în piramida vârstelor. Peste 8-10 ani, respectiv după 2030, aceste generații pletorice vor începe să se retragă din activitate, ceea ce va pune presiune atât asupra sistemului național de pensii cât și la nivel local asupra dotărilor de sănătate, asistență socială etc.

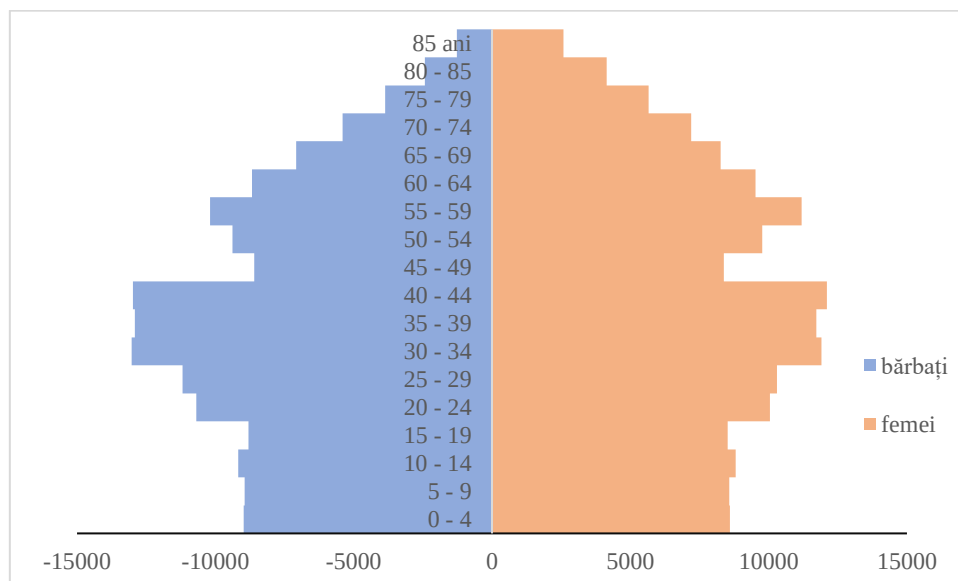

Figura nr. 17: Piramida vârstelor populației jud. Harghita la Recensământul 2011

Sursă date: Institutului Național de Statistică.

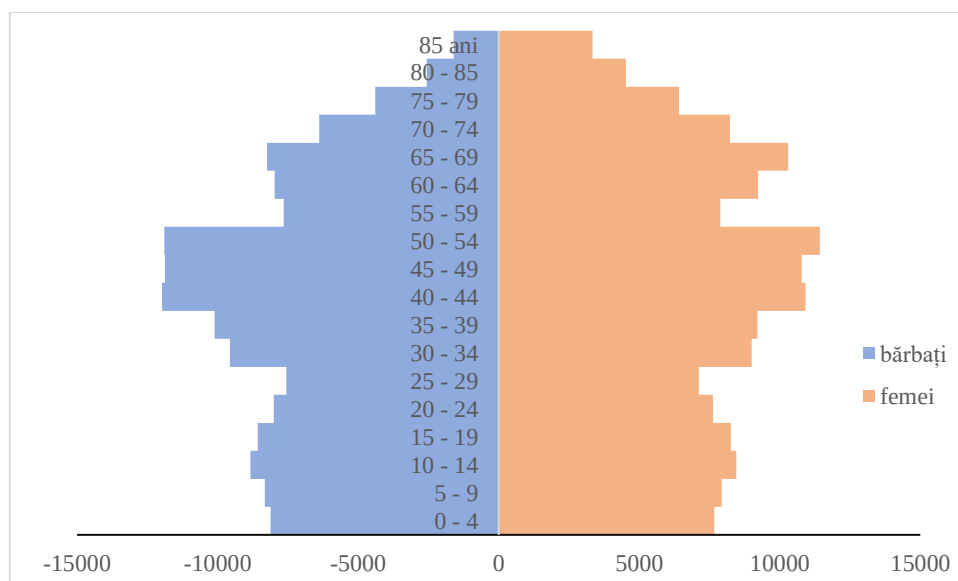

Figura nr. 18: Piramida vârstelor populației jud. Harghita la Recensământul 2021

Sursă date: Institutului Național de Statistică.

Piramida vârstelor populației recensate în decembrie 2021 arată o reducere nesemnificativă a numărului tinerilor (0-14 ani), în cifre absolute este vorba de 3737 persoane, mai puțin cu 7% în 2021 față de 2011. Această scădere se înscrie în tendințele generale înregistrate la nivel național de reducere continuă a ratei natalității. Se observă de asemenea feminizarea populației în vârstă, mai multe femei decât bărbați cu vârsta peste 65 ani, fapt explicat de speranța mai mare de viață a femeilor. În anul 2021 ponderea femeilor era de 59% din totalul persoanelor cu vârsta peste 65 de ani din Județul Harghita.

Piramida comparativă a vârstelor populației județului Harghita 2011-2021 arată contracția corpului piramidei determinat de reducerea numărului populației. Pe anumite intervale de vârstă se observă creșteri în anul 2021 față de 2011, respectiv grupele de vârstă 45-54 ani și peste 65 ani, ceea ce evidențiază procesul de îmbătrânire demografică. Imaginea surprinde scăderea populației adulte în vârstă de muncă 15-44 ani determinată de menținerea tendinței de migrare externă sau internă în căutarea unui loc de muncă și de reducerea ratei natalității după 1990, în anul 2021 fiind cu 26.279 mai puțin persoane adulte tinere decât la recensământul precedent 2011. Diferența este semnificativă având în vedere durata de doar 10 ani când s-a înregistrat această diminuare a numărului persoanelor în vârstă de muncă. Deficitul de forță de muncă are consecințe negative asupra pieței forței de muncă, asupra activităților agricole din mediul rural, limitând dezvoltarea economică a comunităților urbane și rurale.

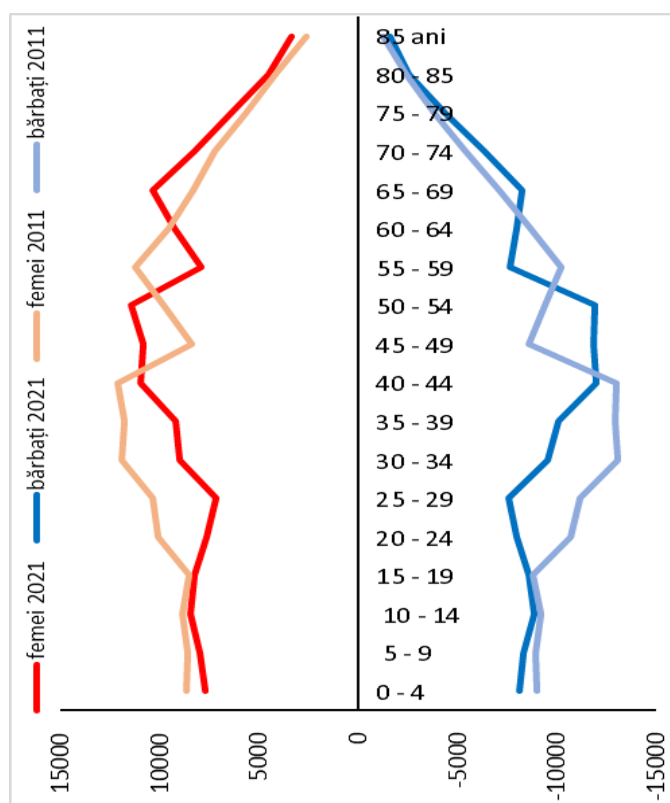

Figura nr. 19: Piramida comparativă a vârstelor populației județului Harghita la recensămintele 2011 și 2021

Sursă date: Institutului Național de Statistică, Baza de date Tempo online.

Prin comparație cu situația la nivel național, caracteristicile demografice ale populației Județului Harghita sunt similare, respectiv scăderea numărului populației tinere și a celei adulte pe de o parte și creșterea numărului vârstnicilor pe de altă parte.

3.5. Procesul de îmbătrânire demografică

România se înscrie în rândul țărilor în care populația îmbătrânește, cu consecințe la nivel individual, social și național. România se confruntă cu schimbări demografice care au implicații pe termen mediu și lung, determinate de deteriorarea structurilor celor 3 componente ale dinamicii populației – natalitatea, mortalitatea și migrația externă. Conform prognozelor demografice, procesul de îmbătrânire, caracterizat prin reducerea ponderii tinerilor în cadrul populației, simultan cu creșterea ponderii persoanelor vârstnice (65 ani și peste) se va accentua până în anul 2060.

Îmbătrânirea populației determină schimbări la nivelul societății, cu implicații în domenii precum sănătate, protecție socială, piața muncii, locuire, transport, precum și legături familiale și intergeneraționale.

Cauzele directe care au determinat îmbătrânirea populației au fost scăderea ratei natalității și creșterea speranței de viață alături de influența fluxurilor de migrație însă factorul determinant l-a jucat scăderea ratei natalității care a influențat considerabil structura pe grupe de vârstă a populației. În România, diminuarea ratei natalității a fost influențată esențial de fenomenul de migrare a populației tinere din mediul rural care a adoptat comportamentul demografic din urban, bazat pe o planificare riguroasă a nașterilor. Fenomenul de părăsire a țării, în principal de către populația tânără și adultă, se înscrie de asemenea ca un factor care a condus la accelerarea procesului de îmbătrânire demografică în România. Evoluția fenomenelor și proceselor demografice în România a fost influențată în mod specific și de factori economici, sociali, politici, culturali etc. care au acționat în mod direct asupra nivelului și tendințelor factorilor demografici: natalitate, mortalitate și migrație. Scăderea ratei natalității în România se înscrie într-o tendință specifică modelului demografic european, iar ca rezultat al acestei tendințe, îmbătrânirea demografică reprezintă un proces normal care se va amplifica.

Începutul procesului de îmbătrânire demografică se consideră atunci când populația de 65 de ani și peste atinge pragul de 5% din efectivul total al populației. Toate statele europene sunt afectate de îmbătrânire demografică, cu proiecții ale ponderii populației vârstnice de peste 25% la nivelul anului 2030 în unele regiuni. Dacă la nivel național se constată creșterea ponderii acestei grupe de vârstă (19,5% în total populație în anul 2021), la nivelul județului Harghita ponderea vârstnicilor peste 65 ani era 19,2% la Recensământul 2021, în creștere față de ponderea din 2011 când se înregistra 15%. Ponderea mai ridicată a vârstnicilor reflectă numărul mai mare al acestora determinat de creșterea continuă a speranței de viață dar și scăderea numărului populației tinere și adulte prin reducerea ratei natalității, menținerea tendinței de migrație.

Compararea evoluției ponderii populației tinere (0-14 ani) și a celei cu vârsta peste 65 ani arată schimbările în structura pe grupe de vârste a populației județului pe fondul reducerii ratei natalității, creșterii speranței de viață și migrației. În perioada 1992-2022, populația tânără cu domiciliul în județul Harghita a înregistrat un trend descrescător al ponderii în totalul populației, reprezentând 15,2% la 1 iulie 2022, iar populația de 65 ani și peste a înregistrat o creștere în intervalul analizat, reprezentând 17,8% în totalul populației. Schimbarea raportului dintre ponderea tinerilor și cea a vârstnicilor s-a produs în anul 2016 iar în România ponderea populației tinere sub 15 ani a fost devansată de ponderea populației vârstnice de 65 ani și peste

în anul 2009. La nivelul Uniunii Europene anul 2005 a fost momentul de schimbare a raportului dintre ponderea tinerilor și cea a vârstnicilor.

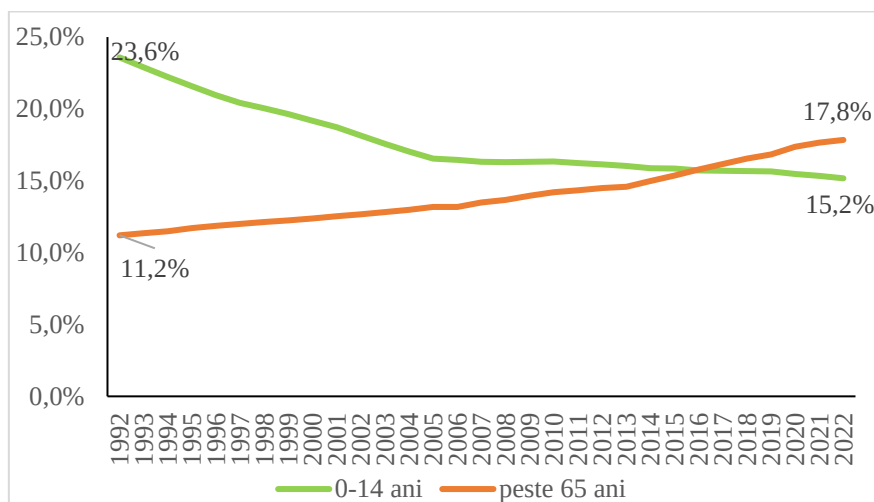

Figura nr. 20: Pondere populației cu vârsta între 0-14 ani și peste 65 ani în total populație, Jud.Harghita, 1992-2022 (%)

Sursă date: Institutului Național de Statistică.

Evoluția populației pe medii de rezidență arată dublarea numărului vârstnicilor în mediul urban în anul 2022 față de anul reper 1992, de la 10.265 la 26.648 persoane.

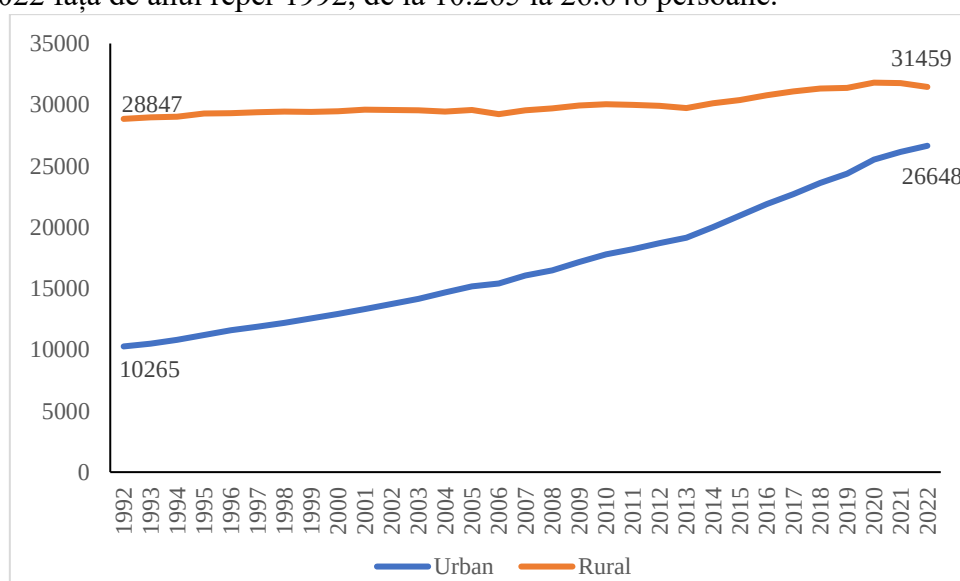

Figura nr. 21: Evoluția numărului populației cu vârsta peste 65 ani pe medii de rezidență în Jud. Harghita

Sursă date: Institutului Național de Statistică.

Distribuția spațială a ponderii persoanelor cu vârsta de peste 65 de ani **Error! Reference source not found.** arată faptul că cele mai multe localități au o pondere a populației vârstnice peste 15% (61 din 67 UAT-uri). Cea mai mică pondere a vârstnicilor s-a înregistrat în comuna Corund, 12,7% care este urmată de 5 comune cu ponderi mai mici de 15%, respectiv Lunca de Jos, Satu Mare, Căpâlnița, Lelicieni și Dealu (comune aflate în prima coroană în jurul municipiilor Miercurea Ciuc și Odorheiu Secuiesc). De menționat este faptul că niciuna din populațiile acestor localități nu pot fi considerate tinere conform definiției “*O populație este tânără dacă ponderea populației cu vârsta peste 65 ani este sub 5%*”, Vladimir Trebici Demografie, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1979.

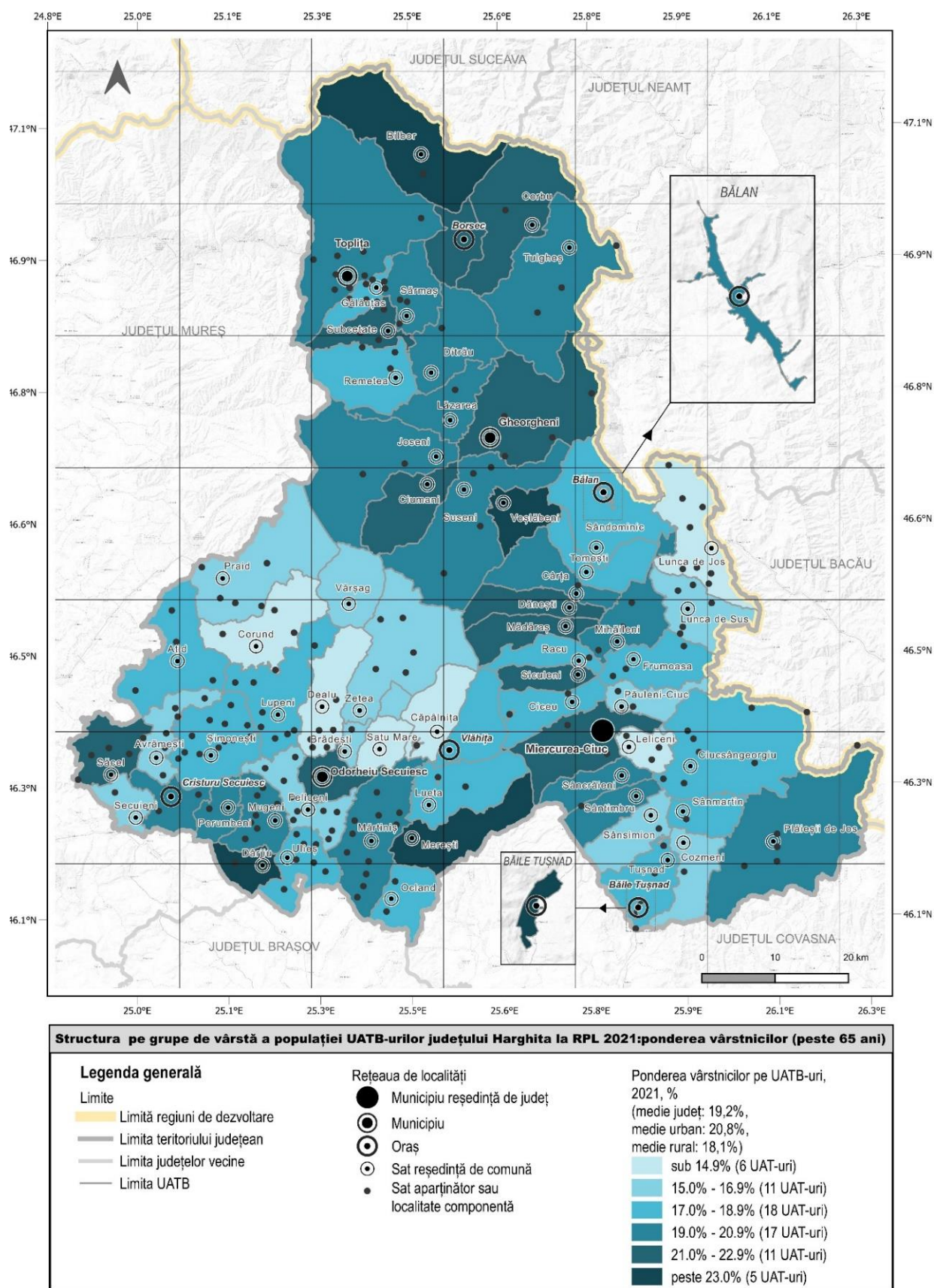

Figura nr. 22: Ponderea persoanelor cu vârsta peste 65 de ani în unitățile administrativ-teritoriale din Jud. Harghita la Recensământul 2021

Sursă date: Institutului Național de Statistică.

O pondere între 15-16% a vârstnicilor au localități rurale, localitățile urbane având ponderi de peste 19% (orașul Bălan). Cel mai îmbătrânit oraș este orașul Băile Tușnad cu o pondere de 24,2% a vârstnicilor, acesta fiind și cel mai mic oraș din țară.

Comunele cele mai îmbătrânite cu o pondere de peste 22% a populației cu vârsta peste 65 ani sunt Ciumani, Subcetate, Mădăraș, Dănești, Merești, Dârjiu, Bilbor și Voșlăbeni. Printre acestea se numără și orașul Borsec cu o pondere de 22,2% persoane cu vârsta peste 65 ani.

Analiza distribuției pe grupe de vârstă arată faptul că zona de centru-nord a județului Harghita, o zonă preponderent montană cu infrastructură nemodernizată este mai îmbătrânită decât zona de sud unde sunt cele mai mari centre urbane.

Indicele de îmbătrânire al populației reprezintă numărul persoanelor vârstnice (de 65 ani și peste) care revine la 100 persoane tinere (sub 14 ani). În anul 1992 indicele de îmbătrânire al populației județului Harghita era de 48 persoane cu vârsta peste 65 ani la 100 tineri, în anul 2022 raportul s-a inversat, 118 vârstnici revenind la 100 tineri, fiind similară valorii de 118 la nivel național. Până în anul 2015 numărul tinerilor îl depășea pe cel al vârstnicilor, iar din anul 2016 raportul s-a schimbat, vârstnicii depășind numărul tinerilor.

În viitor se prognozează la nivel național o creștere a acestui raport în favoarea vârstnicilor, în perspectiva anului 2070 indicele de îmbătrânire va fi de 194 de vârstnici la 100 de tineri.

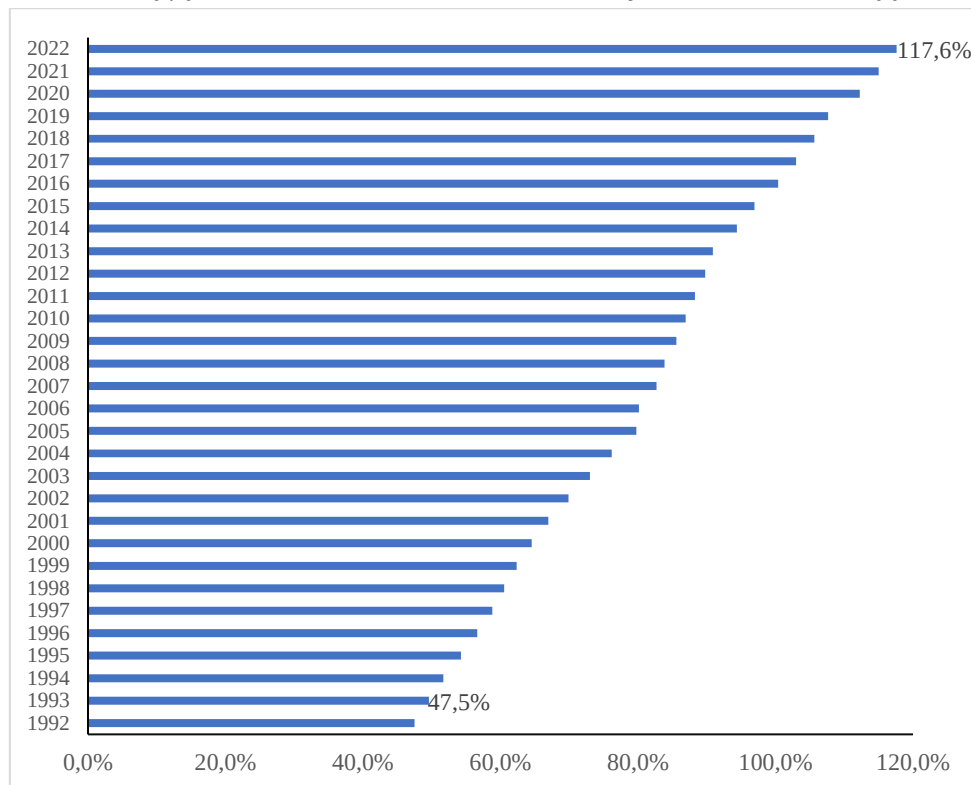

Figura nr. 23: Indicele de îmbătrânire demografică între 1992-2022

Sursă date: Institutului Național de Statistică, baza de date Tempo online.

La Recensământul 2021 ecartul dintre populația vârstnică de 65 ani și peste și populația tânără de 0-14 ani a fost de 6655 persoane în favoarea vârstnicilor (49330 persoane tinere la 55985 persoane cu vârsta peste 65 ani). Județul Harghita este unul cu populație preponderent îmbătrânită unde domină vârstnicii. Doar 27 din localitățile județului Harghita au un indice de îmbătrânire sub 100, iar restul, 40, au un indice supraunitar în favoarea vârstnicilor. După indicele îmbătrânirii populației, județul poate fi împărțit în centru-nord mai îmbătrânit și sudul cu populație mai tânără.

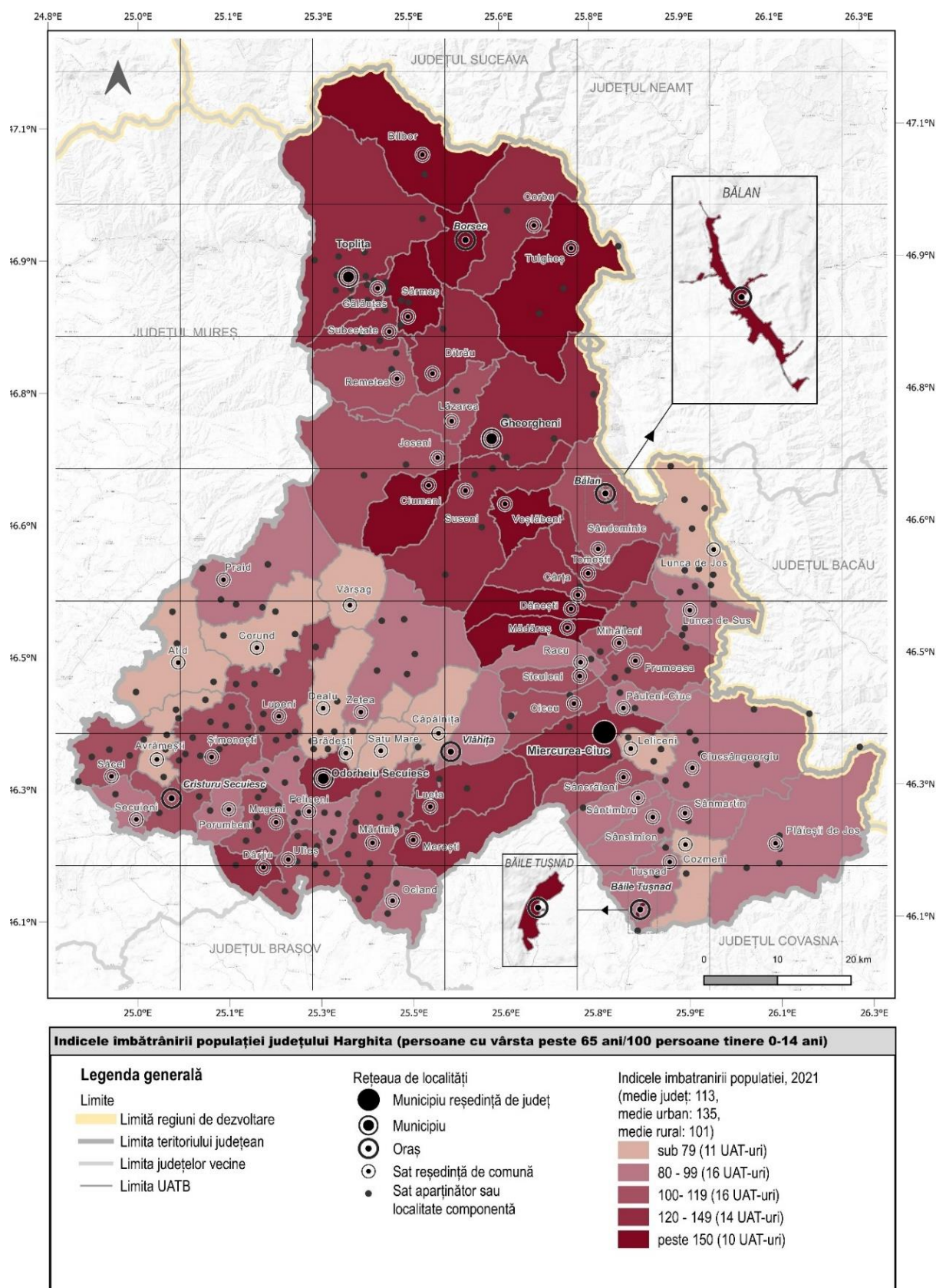

Figura nr. 24: Indicele îmbătrânirii populației jud. Harghita la Recensământul 2021

Sursă date: Institutului Național de Statistică.

Un indice de peste 150 persoane vârstnice la 100 tineri au înregistrat localitățile urbane și rurale, cum sunt orașul Bălan, Ciumani, Mădăraș, Sărmaș, Tulgheș, Dănești, Voșlăbeni, Orașul Băile Tușnad și orașul Borsec cu un indice de 187. Este de menționat faptul că doar într-una din localitățile județului s-a înregistrat un raport supraunitar în favoarea persoanelor în vârstă de peste 200 persoane vârstnice la 100 tineri, respectiv comuna Bilbor (203). Gradul ridicat de îmbătrânire al acestor localități pune sub semnul întrebării viabilitatea acestora. Mai mult, două dintre aceste unități administrative se numără printre cele cu efectivele cele mai mici de populație: Băile Tușnad (1352 persoane) și Voșlăbeni (1815 persoane) (date la Recensământul 2021).

Un alt indicator utilizat în analiza statistică a procesului de îmbătrânire demografică este „**indicele de senioritate**” prin care se înțelege ponderea „vârstnicilor bătrâni” (80 de ani și peste) în totalul populației vârstnice (65 de ani și peste). Creșterea ponderii vârstnicilor bătrâni arată longevitatea unei populații, fiind și un indicator al calității vieții. La nivelul județului Harghita, **indicele de senioritate** indică o valoare de **22,5% (1 iulie 2022)**, creștere de la 20,5% în anul 1992. Pe medii de rezidență, ponderea persoanelor cu vârsta peste 80 ani este mai mare în mediul rural decât în mediul urban, ceea ce indică un grad mai mare de îmbătrânire al populației rurale și în consecință nevoi mai mari de servicii de sănătate și servicii sociale. Exprimat în cifre absolute, creșterea numărului persoanelor cu vârsta peste 80 ani a fost spectaculoasă: dacă în anul 1992 erau 8029 persoane, în anul 2022 numărul acestora a ajuns la 13.073, creștere cu 5044 persoane, respectiv cu 63%.

Tabel nr. 4: Indicele de senioritate al populației județului Harghita la 1 iulie 2022

Nr. Persoane	urban	rural	total
peste 80 ani	5225	7848	13073
peste 65 ani	26648	31459	58107
Indice de senioritate (%)	20%	25%	22%

Sursă date: Institutului Național de Statistică, Baza de date Tempo.

Raportul de dependență demografică se determină prin raportul dintre numărul persoanelor de vârstă "dependentă" (persoane sub 14 ani și de peste 65 ani) și populația în vârstă de muncă (15- 65 ani) exprimat la 100 de persoane. Raportul de dependență la Recensământul 2021 era de 56,4% la nivelul județului Harghita, mai mare decât la nivel național, 55,5% persoane de vârstă "dependență" (sub 15 ani și de 65 ani și peste) la 100 persoane în vârstă de muncă (15- 64 ani). În cadrul județului Harghita se evidențiază localități caracterizate de rate mari de dependență demografică în zona centrală și la limita județului în sud-vest și sud-est. Cele mai mari valori ale raportului de dependență, între 65,4 și 71,2% au fost înregistrate în ordine crescătoare în localitățile rurale Ocland, Cozmeni, Merești, Plăieșii de Jos, Săcel, Atid, Porumbeni și Dârjiu. Aceste comune sunt caracterizate de un grad ridicat de îmbătrânire și de un număr redus de populație în vârstă de muncă, ceea ce are efecte negative în plan economic.

Este de menționat faptul că rata de dependență este mai mare în mediul urban decât în mediul rural. Una din explicații o poate constitui procesul de periurbanizare din jurul celor mai mari municipii ale județului, Miercurea Ciuc și Odorheiu Secuiesc a căror populație are o pondere mai mare a persoanelor active, 15-64 ani. Așadar, valori scăzute ale ratei de dependență demografică se înregistrează în localitățile cu pondere ridicată a persoanelor adulte, în unele din localitățile bine dezvoltate economic care se află în prima și a II-a coroană a Municipiilor Miercurea Ciuc și Odorheiu Secuiesc (Lelicieni, Păuleni Ciuc, Ciceu, Feliceni, Ulieș, Satu Mare) sau în localitățile Corund, Lunca de Sus, Gălăuțăș și Lueta.

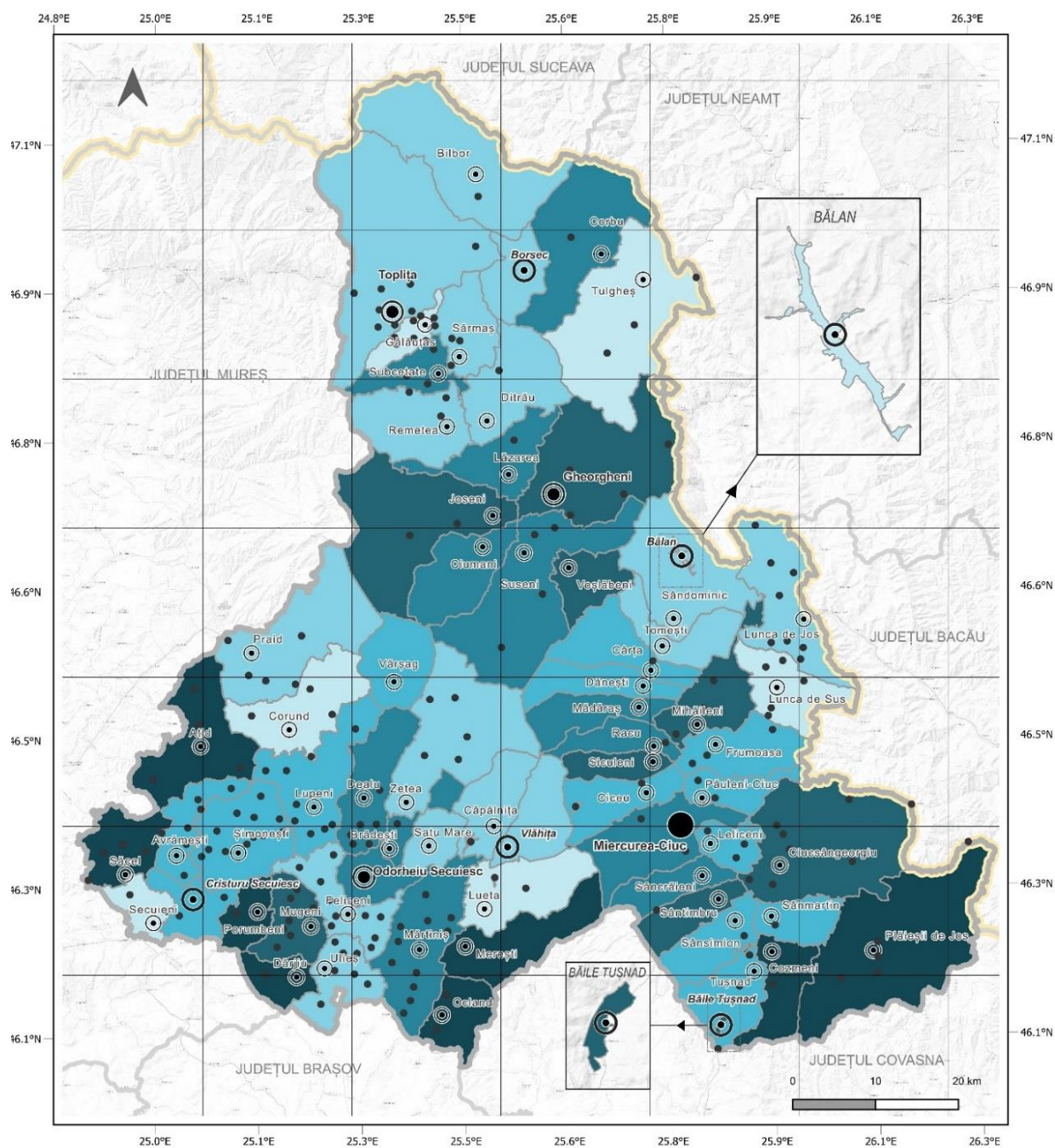

Figura nr. 25: Raportul de dependență demografică al populației localităților județului Harghita la Recensământul 2021 (%)

Sursă date: Institutului Național de Statistică, Baza de date Tempo online.

Unitățile administrativ teritoriale cu rată mare a dependenței demografice înseamnă resurse umane limitate care nu vor putea susține în timp dezvoltarea socio-economică a localităților. Pe măsură ce populația în vârstă crește și cererea pentru servicii de sănătate și îngrijire pe termen lung crește. Resursele financiare și umane ale sistemelor de asistență socială și sănătate pot fi suprasolicitate, ceea ce poate duce la calitatea scăzută a serviciilor și dificultăți în a face față acestor nevoi. O altă consecință a dependenței demografice este deficitul de forță de muncă: populația aptă de muncă poate scădea, iar acest lucru poate duce la un deficit de forță de muncă în anumite sectoare de activitate, ceea ce poate frâna creșterea economică. De asemenea, necesitatea de a îngriji și susține persoanele dependente necesită timp și resurse, ceea ce poate reduce timpul și energia disponibile pentru activități productive, cum ar fi educația și munca, urmarea fiind scăderea productivității forței de muncă.

4. Mișcarea naturală a populației județului Harghita

4.1. Ratele natalității și mortalității populației județului Harghita

Natalitatea este un fenomen demografic complex, cu importanță biologică, socială, politică, culturală, sanitară, ce exprimă frecvența sau intensitatea nașterilor în cadrul unei populații sau subpopulații dintr-un anumit teritoriu și o anumită perioadă de timp. La nivel național, rata natalității a fost de 7,8 născuți la 1000 locuitori în anul 2022, în scădere față de anul precedent când s-a înregistrat o rată de 8,9, mai mică decât valoarea înregistrată în anul 2020 de 9,1 născuți vii la 1000 locuitori. Scăderea a fost semnificativă cu 1,3 puncte procentuale în numai 3 ani.

În anul 2022 s-a înregistrat cel mai mic număr al născuților vii, 171.132, număr similar celui înregistrat în anul 1877 când numărul populației României era de patru ori mai mic. În 1886, când pe teritoriul țării erau cu puțin peste 5 milioane persoane s-au născut 212.820 de copii, cu 41.688 mai mulți decât în anul 2022. La nivel teritorial, analiza natalității arată tendința de scădere a valorii acestui indicator în toate județele. Rata natalității populației județului Harghita s-a înscris pe un trend descendent în perioada analizată 1990-2022. În anul reper 1990 s-a înregistrat rata maximă a natalității de 13,6% iar în ultimul an disponibil pentru analiză (2022) rata a fost de la 7,8 născuți vii la 1000 locuitori.

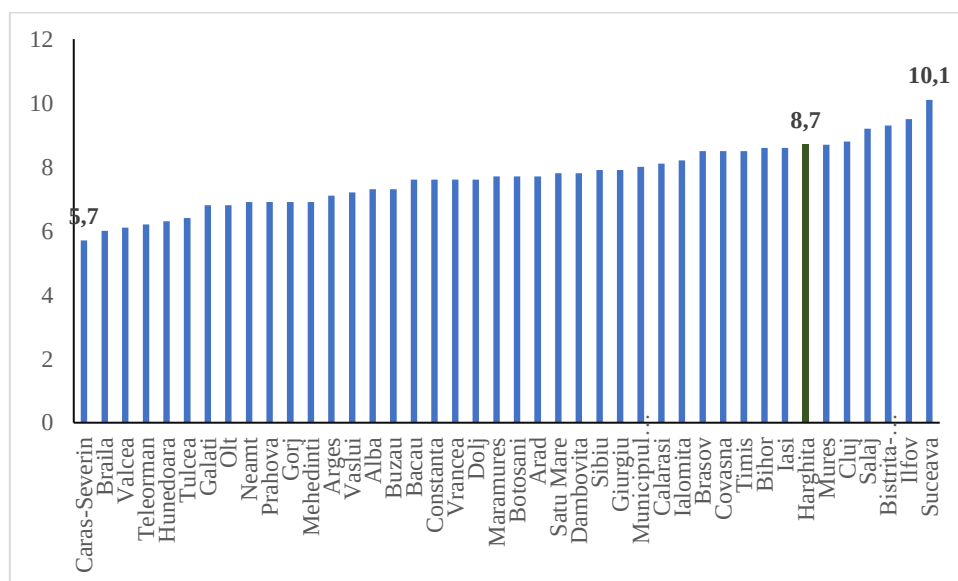

Figura nr. 26: Rata natalității populației județelor în anul 2022 (%)

Sursă date: Institutului Național de Statistică, Baza de date Tempo online.

După mărimea acestui indicator, populația județului Harghita este caracterizată de o rată mai mare a natalității (8,7‰) comparativ cu valoarea medie de la nivel național de 7,8‰ (valoarea maximă a acestui indicator s-a înregistrat în județul Suceava 10,1‰).

La nivelul județului Harghita a scăzut numărul nașcuților vii de la 4.966 în anul 1990 la 2.841 în anul 2022, reducere semnificativă cu 2125, respectiv cu 43%. Explicația constă în scăderea numărului persoanelor de gen feminin cu vârsta cuprinsă între 15-49 ani, creșterea vârstei mamei la prima naștere, modificarea comportamentului reproductiv în sensul reducerii numărului de copii pe care o familie dorește să-i aducă pe lume.

Județul Harghita se înscrie în tendințele demografice generale de scădere a ratelor natalității și de creștere a ratelor mortalității, înregistrându-se deficit natural începând cu anul 1993, mai mulți decedați decât nașcuți vii raportați la numărul populației.

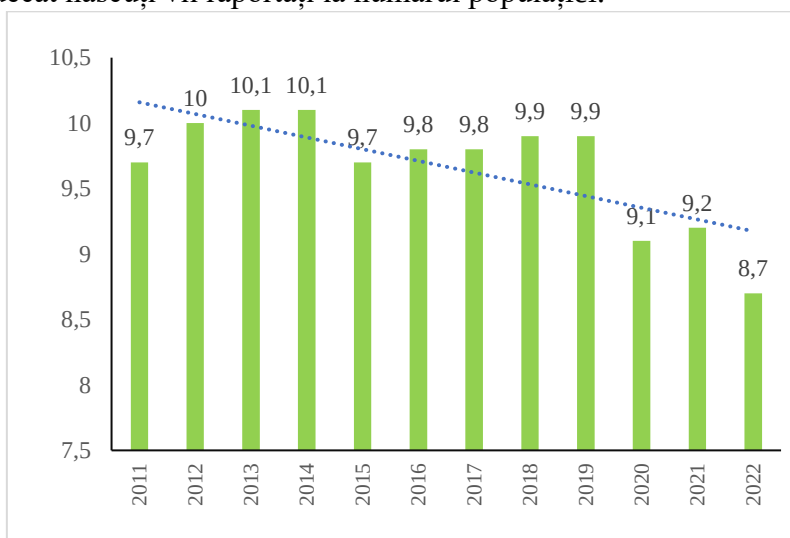

Figura nr. 27: Evoluția ratei natalității populației jud.Harghita

Sursă date: Institutului Național de Statistică, Baza de date Tempo online.

Figura nr. 28: Evoluția ratei natalității populației României

Sursă date: Institutului Național de Statistică, Baza de date Tempo online.

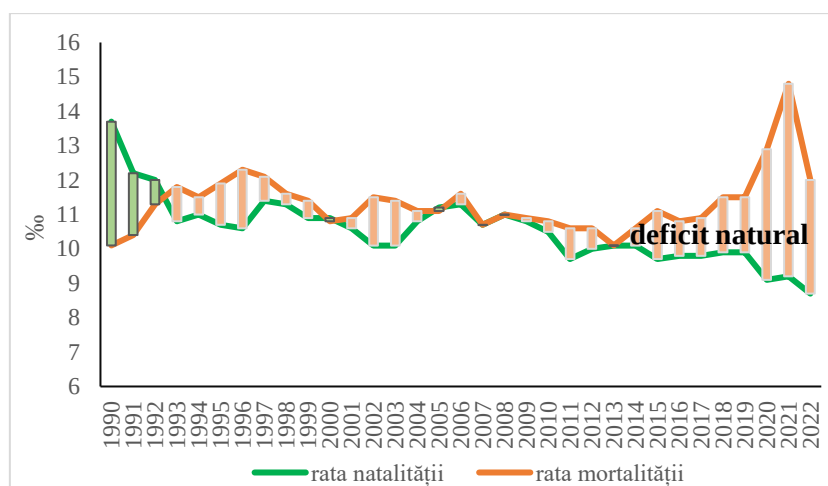

Figura nr. 29: Evoluția mișcării naturale a populației județului Harghita

Sursă date: Institutului Național de Statistică, Baza de date Tempo online.

Ratele natalității au scăzut din cauza reducerii contingentului de populație feminină aflată la vârsta fertilă (femei cu vârsta între 15-49 ani), cu 9540 persoane mai puțin în anul 2022 față de 1992, reducere procentuală cu 11,1%.

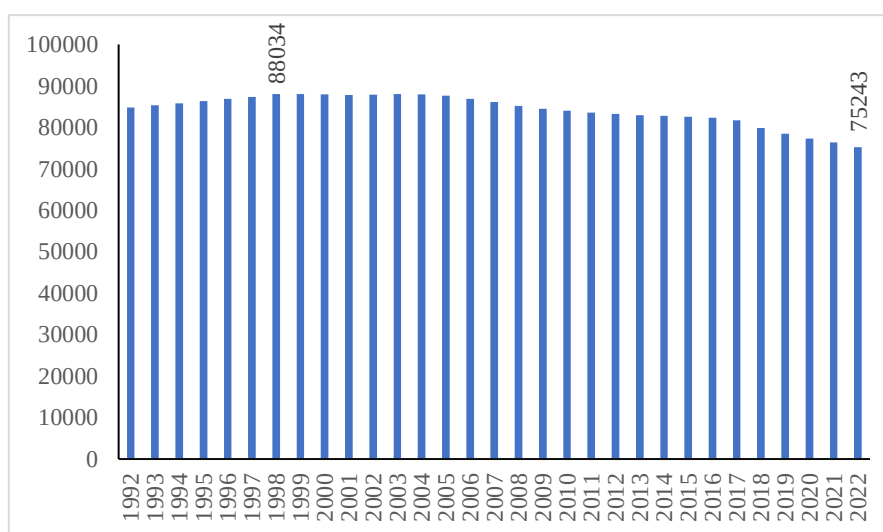

Figura nr. 30: Evoluția contingentului feminin la vârsta fertilității 15-49 ani, Județul Harghita

Sursă date: Institutului Național de Statistică, Baza de date Tempo online.

4.2. Dinamica natalității pe medii de rezidență

În anul 2022 rata natalității populației din mediul rural al Județului Harghita (9,9‰), a fost semnificativ mai mare decât cea din mediul urban (7,2‰). Diferența remarcabilă de 2,7 puncte procentuale reflectă comportamentul reproductiv modern al populației urbane (modificarea stilului de viață -familii cu mai puțini copii, vârsta mai înaintată la care femeile au primul copil, concentrarea pe cariera profesională etc.) pe de o parte, și comportamentul tradițional al populației rurale, pe de altă parte.

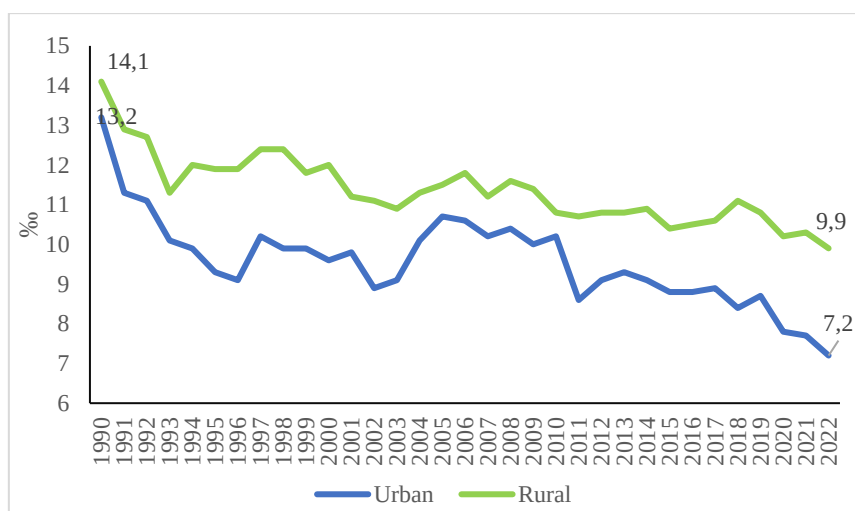

Figura nr. 31: Evoluția ratelor natalității pe medii de rezidență, județul Harghita

Sursă date: Institutului Național de Statistică, Baza de date Tempo online.

Comparativ cu rata natalității la nivel național (8,9‰) determinată pentru anul 2021, mai mult de jumătate din localitățile județului Harghita depășesc această valoare (40 din cele 67 UAT-uri). Rata natalității la nivelul județului a fost în anul 2021 mai mare decât la nivel național, cu o medie a ratei natalității în mediul urban de doar 7,7‰ și cu o rată de peste 10‰ în mediul rural (10,3‰).

Localitățile cu cele mai mici rate ale natalității sunt Corbu 4,2‰ (născuți vii la 1000 locuitori), Bilbor 4,3‰, Tulgheș, Mădăraș, Feliceni și Municipiul Toplița 6,8‰. Se observă faptul că în grupa localităților cu cele mai reduse rate ale natalității (sub 7 la mia locuitori) se află un singur oraș, deși ratele natalității pe medii de rezidență sunt mai reduse în mediul urban. Distribuția spațială a localităților după valorile ratei natalității în anul 2021 arată valori foarte reduse în localitățile urbane, Municipiul Toplița 6,8‰, Bălan, Borsec și Odorheiu Secuiesc cu 7,2‰, Băile Tușnad 7,4‰ și Municipiul Miercurea Ciuc cu 7,9‰. Valori mai ridicate ale ratei natalității s-au înregistrat în orașul Cristuru Secuiesc 8,1‰ și Municipiul Gheorgheni 8,3‰ (cea mai mare rată între localitățile urbane). În general, valorile mari ale ratei natalității se corelează cu creștere demografică, sold migrator pozitiv, populația nou stabilită fiind preponderent tânără. Unele din cele mai reduse rate ale natalității se înregistrează în localitățile a căror populație este sub 2000 locuitori, localități care se află în proces de depopulare unde contingentul de populație aflată la vârsta fertilă este foarte scăzut.

Zonele urbane și unele localități din zonele periurbane sunt caracterizate de rate reduse ale natalității, în timp ce în zonele depresionare rurale, ratele natalității sunt mai ridicate, respectiv zonele sud-vest și sud-est. O altă explicație o poate constitui existența pe teritoriul unor localități a unor grupuri de populație caracterizate de o rată mai mare a natalității. Se conturează două zone rurale cu populație caracterizată de rate mai mari ale natalității, peste 13‰, respectiv zona de sud-vest (localitățile Dealu 13,7‰, Porumbeni 16,5‰, Atid 17,4‰ și Vărșag cu 20,2‰) și zona de sud-est (Cozmeni 14‰, Ciucsângeorgiu 14,7‰, Lunca de Jos 15,8‰).

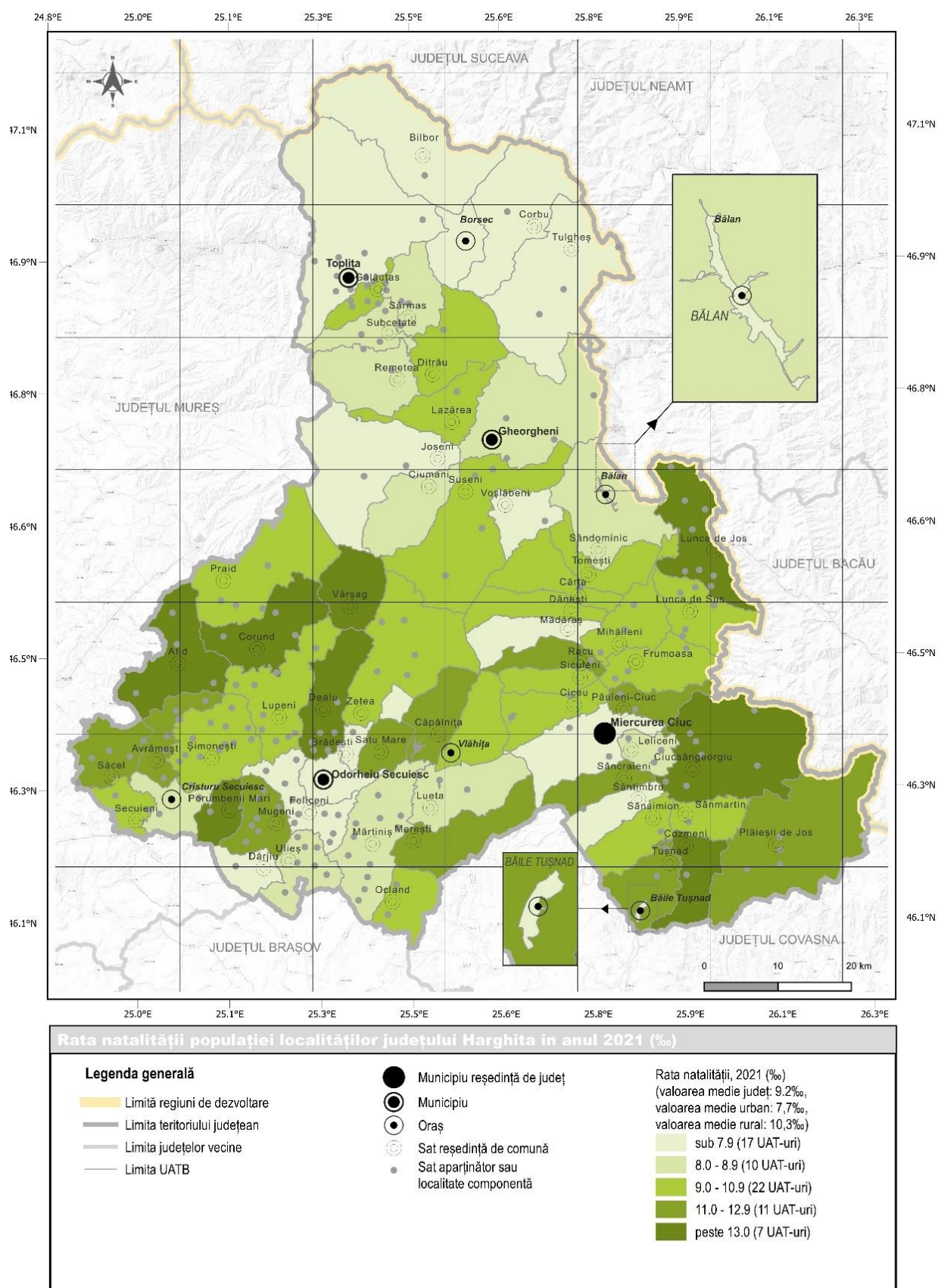

Figura nr. 32: Rata natalității populației localităților județului Harghita în anul 2021

Sursă date: Institutului Național de Statistică.

4.3. Evoluția fertilității populației județului Harghita

Ratele generale de fertilitate sunt expresia raportului dintre numărul nașcuților-vii aduși pe lume de femeile din grupa de vârstă 15-49 ani de la 1 iulie și se exprimă în numărul de nașcuți-vii la 1000 femei de vârstă fertilă (15 - 49 ani). Pentru perioada studiată 1990-2022 rata de fertilitate generală a populației României a variat mult de la un an la altul, trendul fiind unul descendent. Valorile înregistrate au fost între 56,2 nașcuți vii la 1000 femei de 15-49 ani în anul 1990 (valoarea maximă a intervalului) și 33,4 nașcuți vii la 1000 femei de 15-49 ani în anul 2022 - (valoarea minimă a intervalului).

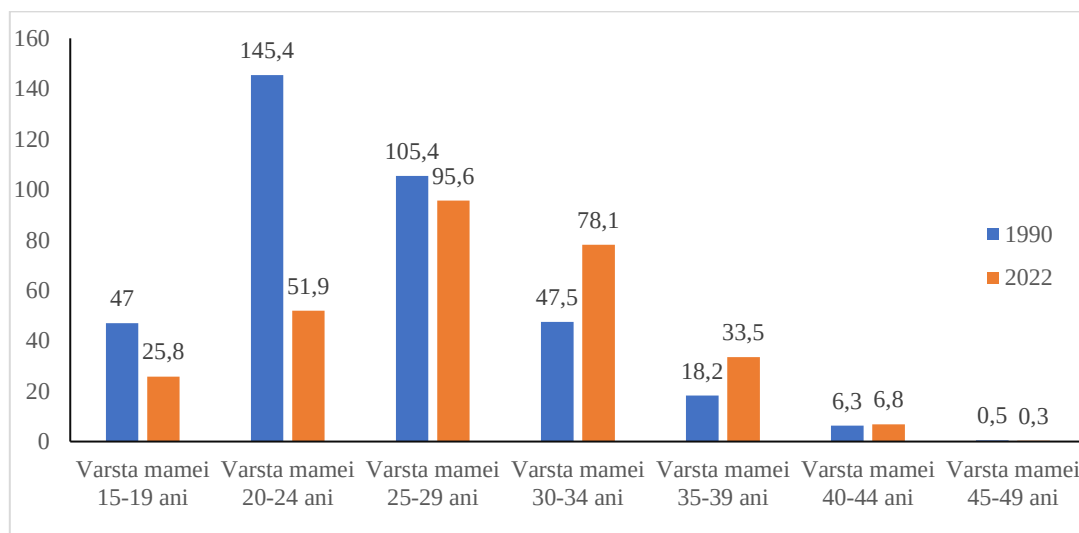

Figura nr. 33: Ratele de fertilitate pe grupe de vârstă ale mamelor

Sursă date: Institutului Național de Statistică, Baza de date Tempo online.

La nivelul populației județului Harghita, tendința a fost de scădere a ratei de fertilitate de la 55,9 în anul 1990 la 37,7 nașcuți vii la 1000 femei aflate la vârstă fertilă în anul 2022. Valorile înregistrate în județul Harghita arată rate de fertilitate mai mari decât cele de la nivel național.

Din punctul de vedere al evoluției acestui indicator la nivelul județului Harghita, se remarcă trecerea de la fertilitatea precoce (la nivelul anului 1990 rata fertilității precoce era de 47 nașcuți vii la 1000 femei cu vârsta de 15-19 ani) către o fertilitate intermediară (la nivelul anului 2022, rata fertilității se înjumătățise la 25,8 nașcuți vii la 1000 femei cu vârsta de 15-19 ani). Dacă în anul 1990 intensitatea maximă a fertilității s-a înregistrat la grupele de vârstă 20-24 ani (145,4 nașcuți vii la 1000 de locuitori) și 25-29 ani (105,4 nașcuți vii la 1000 de locuitori), în anul 2022 fertilitatea s-a deplasat spre vârste mai înaintate, respectiv 25-29 ani (95,6 nașcuți vii la 1000 de locuitori) și 30-34 ani (78,1 nașcuți vii la 1000 de locuitori).

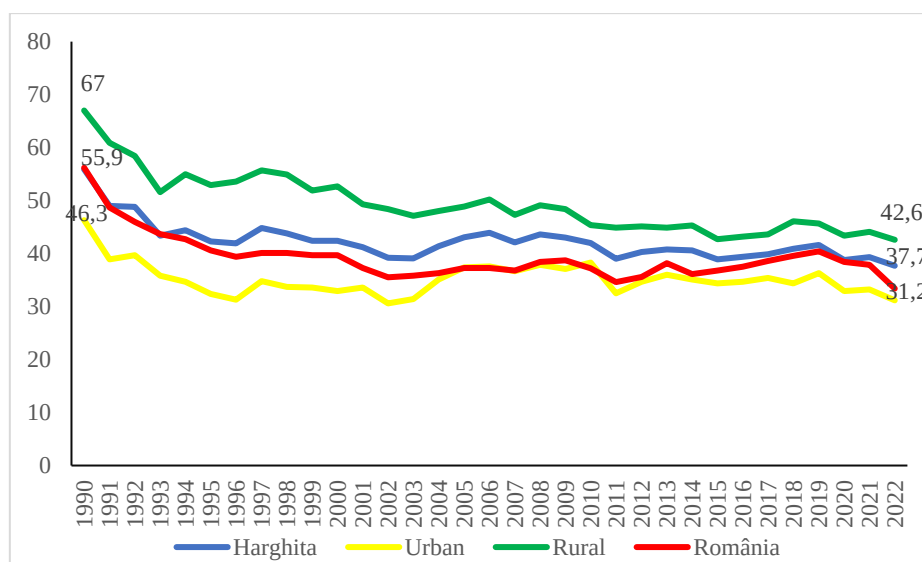

Figura nr. 34: Evoluția ratelor de fertilitate ale populației pe medii de rezidență în județul Harghita și România

Sursă date: Institutului Național de Statistică, Baza de date Tempo online.

Datele arată că la nivelul județului Harghita cele mai mari rate de fertilitate la nivelul populației se înregistrează în mediul rural, acestea având tendință de scădere în perioada analizată 1990-2022 de la valoarea maximă de 67 la 42,6 născuți vii la 1000 femei de vârstă fertilă. De remarcat este intervalul de creștere a ratei de fertilitate a populației feminine din mediul urban între 2005-2010, media fiind de 37,5 născuți vii la 1000 femei la vârsta fertilă. După 2011, rata de fertilitate a scăzut, ajungând în anul 2022 la valoarea de 31,2 născuți vii la 1000 femei cu vârsta între 15-49 ani.

Tendința de scădere a ratei de fertilitate este determinată de participarea crescândă a femeilor la activități economice în afara gospodăriei, reducerea influenței normelor culturale, creșterea mobilității sociale, sporirea cheltuielilor pentru creșterea și educarea copiilor, incertitudinea, stresul etc.

4.4. Evoluția ratei nupțialității

Fertilitatea, în ansamblu, este dependentă și de structura populației feminine fertile după starea civilă.

Astfel, studiul nupțialității prezintă o importanță deosebită deoarece reprezintă o premisă importantă pentru fenomenul de natalitate. Căsătoria este atât o instituție socială, cât și o instituție de natură juridică, ea aflându-se sub influența unui mare număr de factori: sociali, economici, culturali, psihologici etc.

În Județul Harghita, în anul 2022, vârsta medie a femeilor la prima căsătorie era de 28,7 ani, în timp ce în cazul bărbaților era de 32,2 ani, vârstă care a crescut continuu în intervalul analizat 1990-2022 (în 1990 vârsta bărbaților la prima căsătorie a fost de 25,2 ani iar cea a femeilor a fost de 21,9 ani).

Numărul căsătoriilor a înregistrat un trend descendent în acord cu scăderea numărului populației tinere. Astfel, dacă în anul 1990 în județ au fost oficiate 2.388 căsătorii, în anul 2022 numărul căsătoriilor a ajuns la 1.502. Numărul minim de căsătorii a fost înregistrat în anul 2020, an în

care nupțialitatea a scăzut dramatic la nivel general din cauza pandemiei de Coronavirus, reducerea fiind cu 597 căsătorii (în anul 2019 s-au înregistrat 1536 căsătorii iar în anul 2020 doar 939). Anul 2020 a fost un an atipic, în anii anteriori înregistrându-se o medie de aproximativ 1500 căsătorii/an (intervalul 2010-2019).

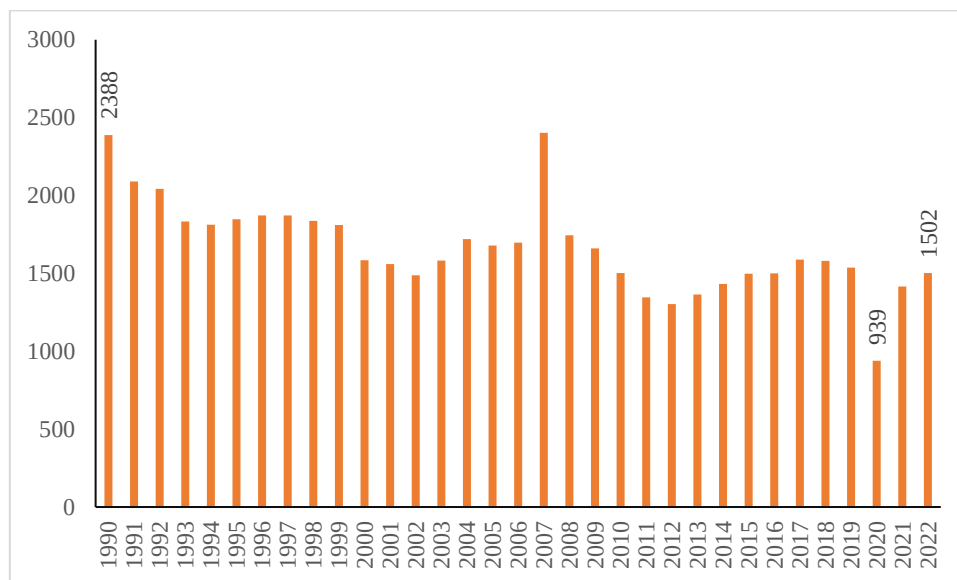

Figura nr. 35: Evoluția numărului căsătoriilor în județul Harghita

Sursă date: Institutului Național de Statistică, Baza de date Tempo online.

Numărul căsătoriilor a cunoscut un trend descendent până în anul 2002 după care a crescut ca intensitate, anul 2007 marcând un maxim datorită implementării unei legislații care a instituit un sprijin financiar pentru cuplurile care se căsătoresc pentru prima oară (Legea nr. 396/2006). Evoluția ratei nupțialității a urmat evoluția numărului căsătoriilor, având o curbă descendentă de la un maxim în anul 2007 de 7.8 la 3.5 la 1000 locuitori.

Analiza vârstei medii la prima căsătorie a soților relevă o tendință constantă de creștere a acestora și de amânare a căsătoriei. În anul 2007 (primul an după implementarea sprijinului financiar) se observă o creștere ușoară a acestei vârste, determinată de căsătoriile amânate din motive financiare.

Curba ratei nupțialității urmează fidel pe cea a numărului căsătoriilor, cu un maxim (7,1 căsătorii la 1000 locuitori) înregistrat în anul 2007, după care amplexarea fenomenului de nupțialitate a scăzut din cauza migrației externe stimulată de intrarea României în Uniunea Europeană.

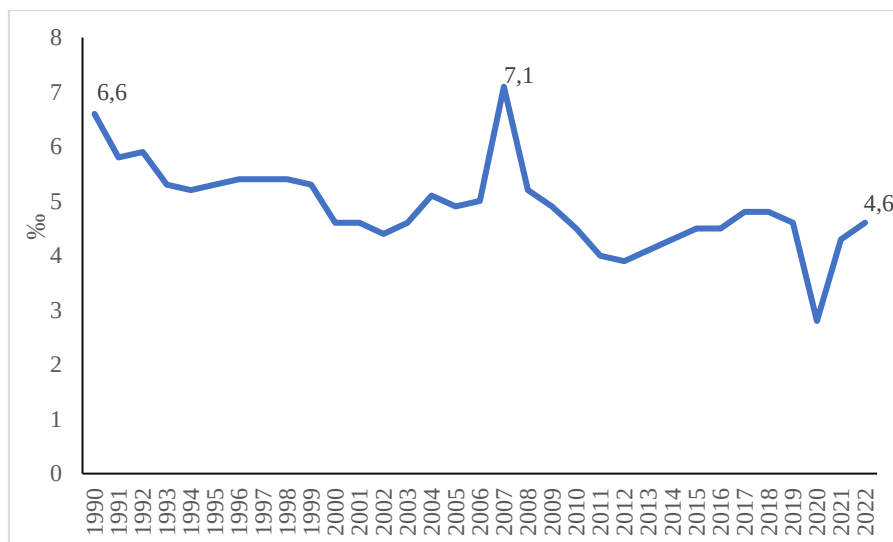

Figura nr. 36: Evoluția ratei nupțialității populației județului Harghita

Sursă date: Institutului Național de Statistică, Baza de date Tempo online.

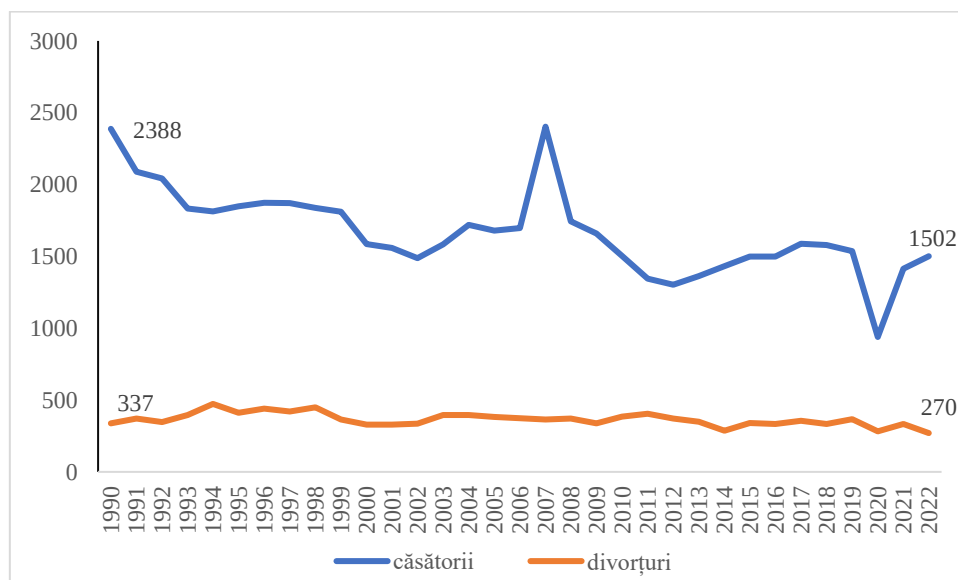

Figura nr. 37: Evoluția comparativă a numărului căsătoriilor și divorțurilor în județul Harghita

Sursă date: Institutului Național de Statistică, baza de date Tempo online.

4.5. Rata mortalității

Rata mortalității reprezintă numărul persoanelor decedate dintr-un an raportat la populația înregistrată la 1 iulie din anul respectiv și se exprimă ca număr de decese la 1000 locuitori. În Județul Harghita se înregistra, la nivelul anului 2022 (ultimul an pentru care avem informații statistice în Baza de date Tempo online), valori de 11,1‰ în mediul urban (comparativ cu 10,9‰ la nivelul mediului urban din România), respectiv 12,8‰ în mediul rural din județul Harghita (față de 14,4‰ la nivel național). La nivelul județului rata mortalității înregistrată în anul 2022 era de 12‰, similară celei de la nivel național (12,4‰).

Mortalitatea este mai ridicată în localitățile din mediul rural din zona nordică a județului Harghita, cu valori care depășesc media județeană de 14,9‰: Tulgheș (21‰), Subcetate (22,9‰), Gălăușas (22‰). Alte două comune aflate în zona de sud au înregistrat valori ridicate ale ratei mortalității: Ulieș (24,2‰) și Feliceni (22,7‰). Alte două comune sunt caracterizate de o rată înaltă a mortalității, respectiv Sâncrăieni (21,1‰) și Mădăraș (22,7‰).

Cele mai reduse rate ale mortalității în Județul Harghita, sub 13‰, se înregistrează în zona de centru vest a județului, în zonele urbane și în proximitatea lor: orașele Cristuru Secuiesc (10,3‰, cea mai mică rată a mortalității), orașul Bălan și municipiile Miercurea Ciuc și Odorheiu Secuiesc.

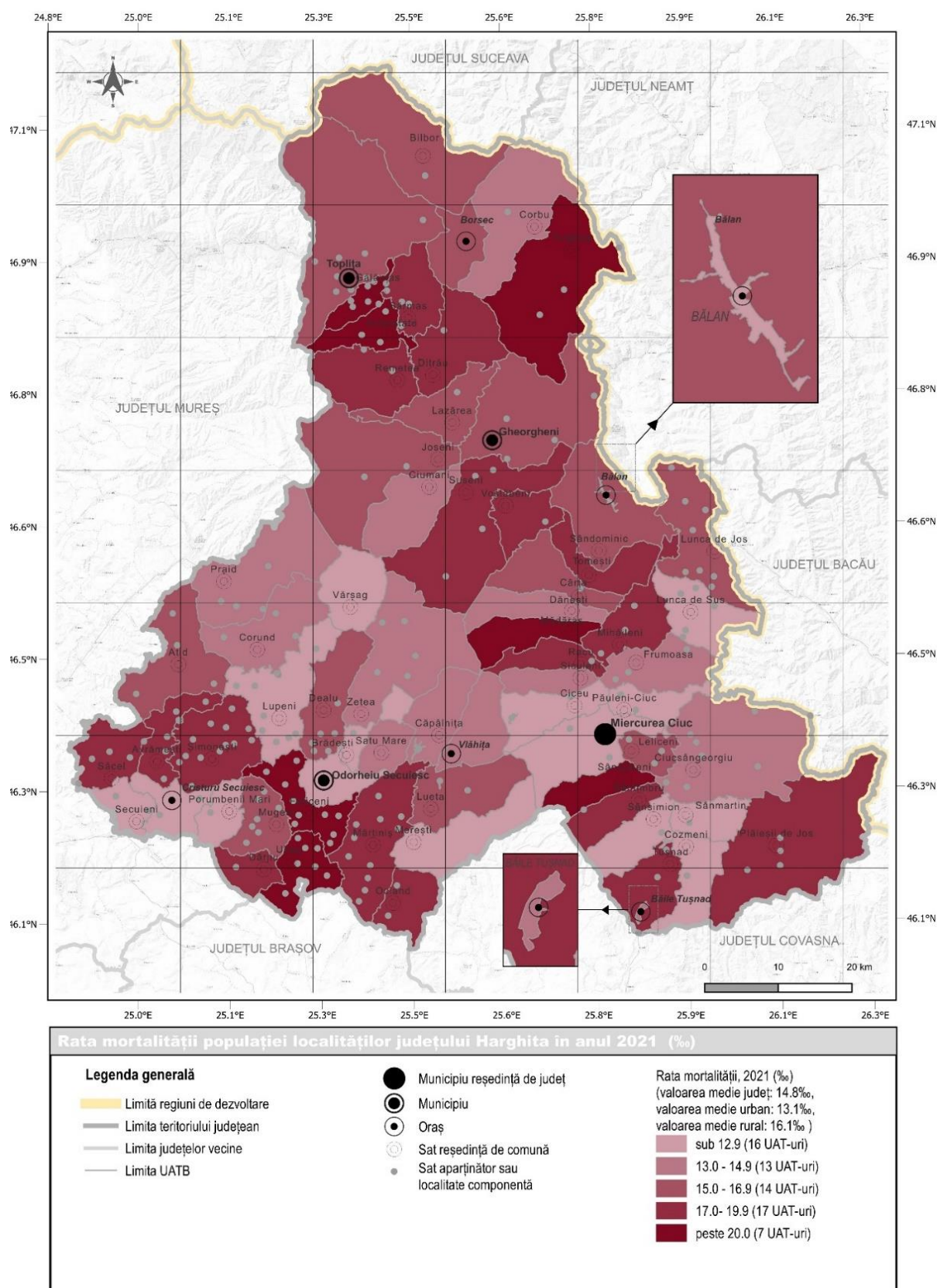

Figura nr. 38: Rata mortalității în unitățile administrativ-teritoriale ale Județului Harghita în anul 2021

Sursă date: Institutului Național de Statistică.

4.6. Mortalitatea infantilă

Mortalitatea infantilă este un indicator important care reflectă pe de o parte dezvoltarea sectorului medical și starea socio-economică a unei populații, pe de altă parte. Este considerat un indice al bunăstării, civilizației și nivelului cultural al unui națiuni sau al unei regiuni. Se calculează ca raport între numărul deceselor sub vârsta de 1 an la numărul total al născuților vii dintr-un an. Dacă la nivelul țărilor europene rata mortalității infantile a scăzut de la 6,6‰ în anul 1998 la 3,2‰ în anul 2021, România, care era țara cu cea mai mare rată de mortalitate din țările UE, 5,2‰ în același an, a fost depășită de Bulgaria cu 5,6‰. Cele mai scăzute rate au fost înregistrate în Finlanda, Slovenia și Suedia cu 1,8‰. (Sursa: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Mortality_and_life_expectancy_statistics#Infant_mortality).

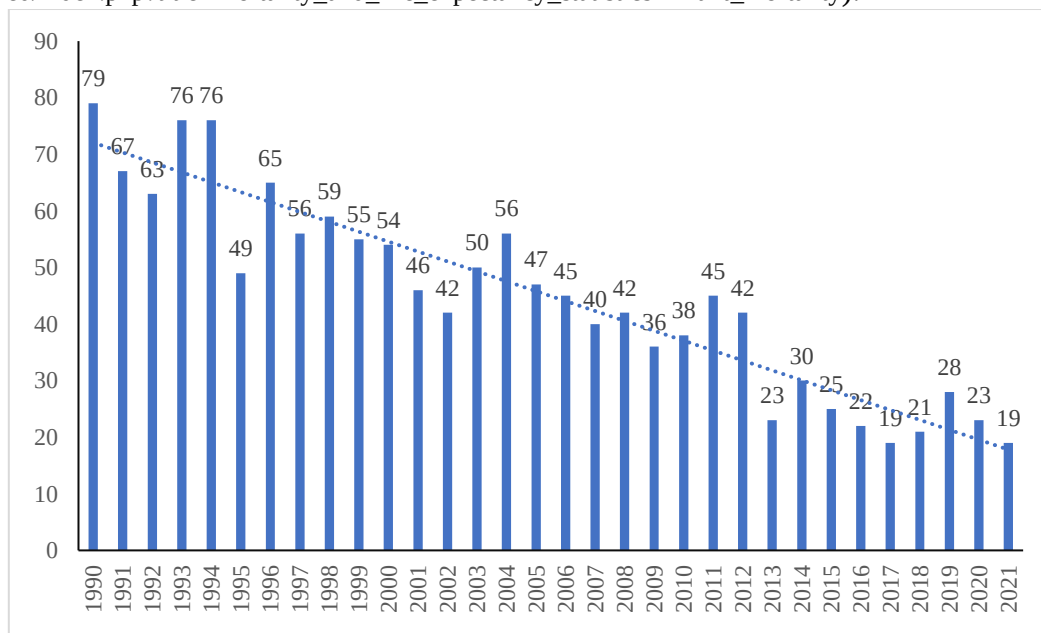

Figura nr. 39: Evoluția numărului de decese cu vârsta sub 1 an în județul Harghita

Sursă date: Institutului Național de Statistică.

În anul 2021, în județul Harghita au decedat 19 copii în vârstă de până la 1 an, cu 4 copii mai puțini comparativ cu anul 2020, iar rata mortalității infantile a fost de 5,6 decese în vârstă de sub 1 an la 1000 născuți-vii, față de 5,9 decese în vârstă de sub 1 an la 1000 născuți-vii la nivel național. Rata mortalității infantile este mai mare în mediul rural 7,7‰ față de 2‰ în mediul urban. Valorile ratei mortalității pe medii de rezidență la nivel național sunt 5,1‰ în mediul urban și 6,8‰ în mediul rural.

Graficul de mai jos arată evoluțiile ratei mortalității infantile a populației județului Harghita pe medii de rezidență comparativ cu nivelul național. Dacă până în anul 2009 rata mortalității infantile a populației județului Harghita era mai mică decât la nivel național, începând cu anul 2010, nivelul ratei mortalității infantile a înregistrat valori mai mari decât la nivel național, ceea ce arată un decalaj în ceea ce privește accesul la servicii medicale pentru femeile însărcinate din județ față de situația la nivel național. În anul 2022, ultimul an pentru care dispunem de date de la INS, rata mortalității infantile a populației României era de 5,9 decese sub 1 an la 1000 născuți vii față de 5,6 la nivelul populației județului Harghita.

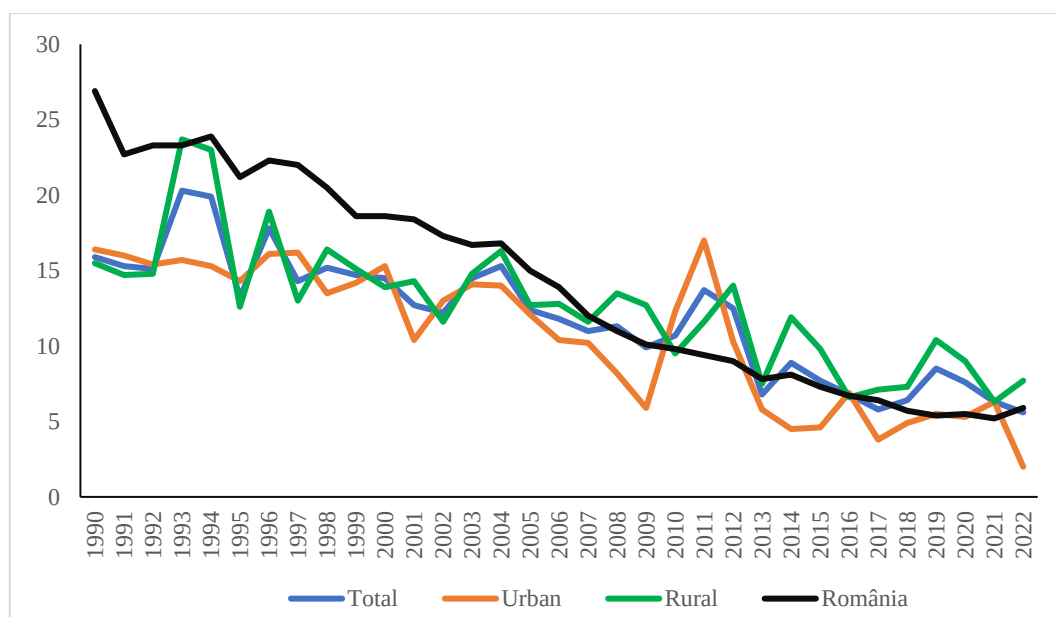

Figura nr. 40: Evoluția ratei mortalității infantile a populației județului Harghita pe medii de rezidență și a populației României (‰)

Sursă date: Institutului Național de Statistică, baza de date Tempo online.

În mediul rural din județul Harghita rata medie a mortalității infantile a fost mai mare decât cea înregistrată în mediul urban, ceea ce arată disparități urban-rural în ceea ce privește calitatea asistenței medicale și accesul la servicii de sănătate. Între 2010-2021 media decedaților sub 1 an la 1000 de născuți-vii în mediul rural era de 9,1 față de 6,8 ‰ în mediul urban în aceeași perioadă.

Este de remarcat scăderea numărului de decese sub 1 an la nivelul județului Harghita de la valori de peste 15 ‰ în anii '90 la valori sub 10 ‰ după anul 2013. Valorile sunt asemănătoare celor înregistrate la nivel național, indicând o stare a serviciilor medicale și un nivel al calității vieții comparabile. Valoarea înregistrată în anul 2022 în mediul rural din județul Harghita (7,7 ‰) era mai mare față de valoarea înregistrată în mediul rural la nivel național de 6,8 ‰.

Dacă la nivelul mediului urban din România valoarea era de 5,1 ‰, la nivelul populației din mediul urban din județul Harghita valoarea era de 2 ‰. După valoarea ratei mortalității infantile, Județul Harghita se situa în anul 2022 pe locul 14 între cele 41 județe.

Valorile ratei mortalității în mediul rural au fost în descreștere în perioada analizată 1990-2022 însă depășesc ratele mortalității din mediul urban și media națională după anul 2008, ceea ce arată o situație precară a serviciilor medicale în teritoriu.

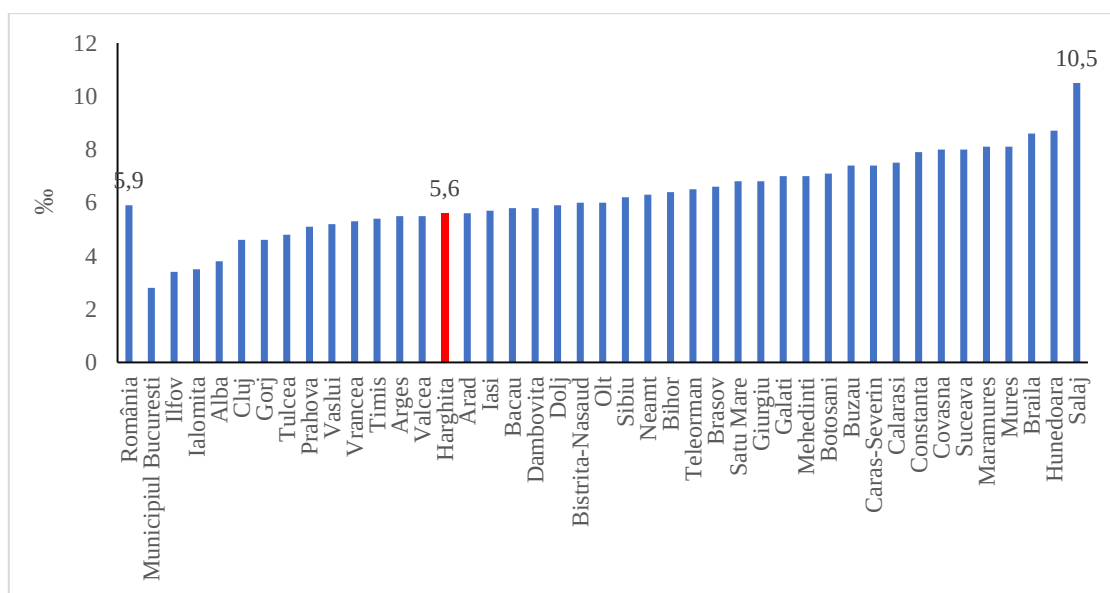

Figura nr. 41: Rata mortalității infantile a populației județelor României (%)

Sursă date: Institutului Național de Statistică, baza de date Tempo online.

Pentru a evalua situația la nivel de localitate a indicatorului rata mortalității infantile, indicator al calității serviciilor medicale, s-a realizat o medie a numărului decedaților sub 1 an în intervalul 2020-2022 care a fost raportată la media numărului născuților vii în același interval.

În acest interval, mai mult de jumătate dintre localitățile județului (37) nu au înregistrat niciun decedat sub 1 an (sunt incluse 4 orașe, respectiv oraș Băile Tușnad, Bălan, Borsec și Municipiul Gheorgheni). Printre aceste localități cu mortalitate infantilă zero se află și localitățile caracterizate de cea mai mică rată a natalității. 24 dintre cele 67 localități ale județului au o rată medie a mortalității infantile peste media județeană de 7,5 decedați sub 1 an la 1000 născuți vii față de 43 localități sub această medie. Localitățile cu cele mai mari rate ale mortalității infantile sunt din mediul rural, respectiv comunele Cozmeni, Praid, Corund, Satu Mare, Plăieșii de Jos, Atid și Mădăraș cu rate între 20,6-42,6 ‰. O altă explicație rezidă în rata mare a natalității ce caracterizează populația acestor comune și distanța mare față de cea mai apropiată maternitate care se află în Odorheiu Secuiesc. Printre cauzele mortalității infantile se pot număra izolarea față de marile centre urbane, sărăcia comunitară, dimensiunea demografică redusă a localității, lipsa de educație sanitară etc.

Din punct de vedere medical, principala cauză a mortalității infantile este prematuritatea, care înregistrează o creștere semnificativă în aproape toate țările lumii. Copiii prematuri au mari șanse de supraviețuire și recuperare dacă maternitatea în care se nasc are la dispoziție aparatură medicală adecvată unei intervenții rapide.

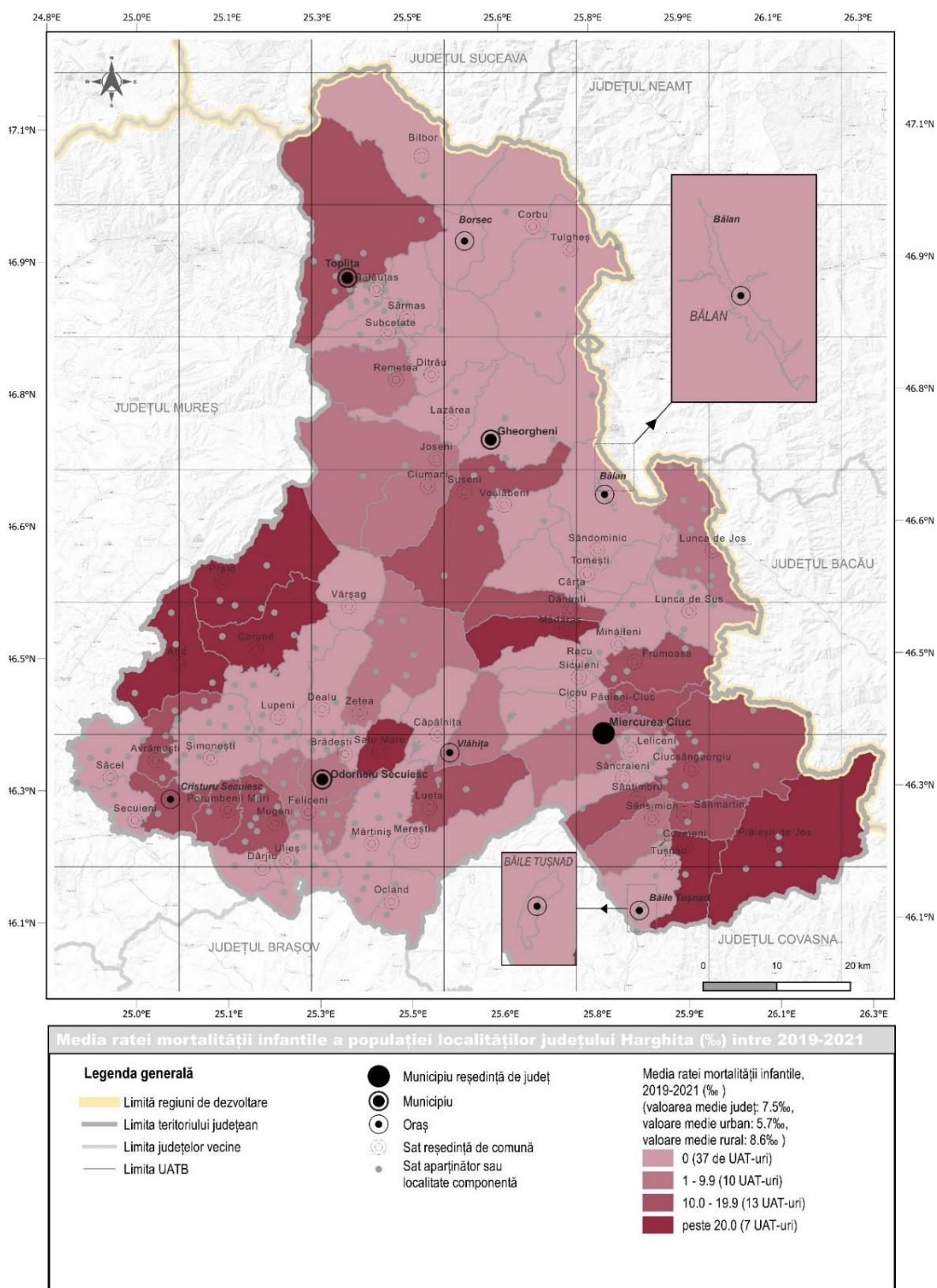

Figura nr. 42: Media ratelor mortalității infantile între 2019-2021 populației localităților județului Harghita

Sursă date: Institutului Național de Statistică, baza de date Tempo online.

4.7. Sporul natural

Definit în literatura de specialitate ca diferență între numărul născuților vii și cel al decedaților într-un an, acest indicator relevă creșterea sau diminuarea naturală a populației. Sporul natural a înregistrat valori negative în intervalul analizat cu excepția anilor 1992, 2000, 2005, 2007, 2008 și 2013 când sporul natural a avut valori pozitive (mai mulți născuți vii decât decese). Sporul natural negativ a fost influențat de numărului mai mare al decedaților și de scăderea numărului născuților vii ca rezultat al creșterii speranței de viață, a reducerii ratei natalității și a contingentului în scădere de populație aflată la vârsta fertilă.

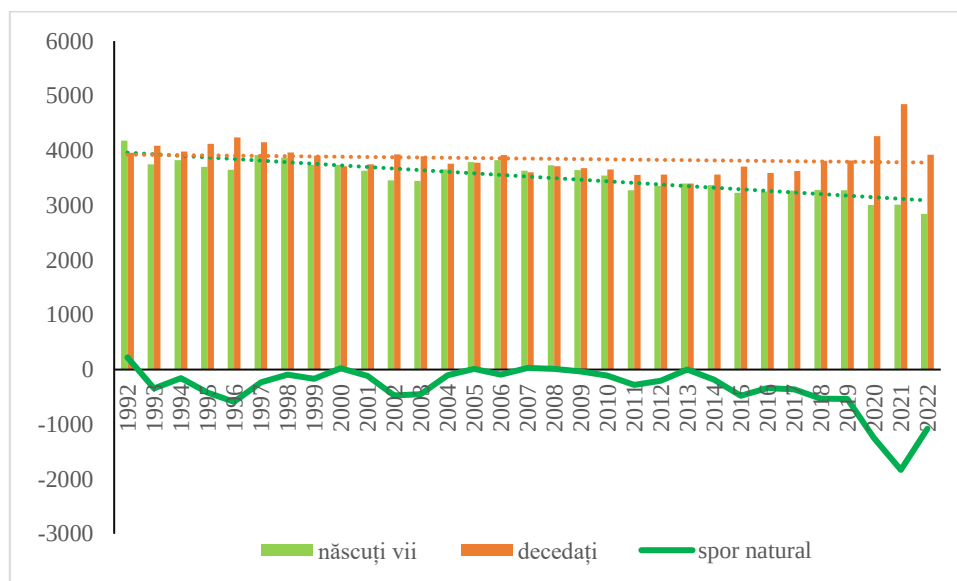

Figura nr. 43: Evoluția sporului natural al populației jud. Harghita între 1992-2022

Sursă date: Institutului Național de Statistică, baza de date Tempo online.

Populația județului Harghita este caracterizată de spor natural negativ, respectiv mai multe decese decât nașteri. Raportat la 1000 locuitori, valoarea ratei sporului natural era în anul 2021 de -6‰ la nivelul județului, mai mare în rural (-6,1‰) decât în urban (5,6‰). Distribuția spațială a localităților județului Harghita după valorile sporului natural arată că doar 10% din localități au spor natural pozitiv, respectiv 7 din cele 67 unități administrative. Localitățile Păuleni-Ciuc, Lunca de Jos, Cozmeni, Ciucsângiorgiu, Atid, Porumbeni și Vărșag sunt dispersate în zona de sud, vest și est a județului.

Zona de centru și nord reprezintă zone compacte caracterizate de deficit demografic (mai multe decese decât nașteri). Declinul demografic natural, determinat de spor natural negativ este accentuat în zona montană de nord a județului, comunele Tulgheș, Corbu, Remetea, Bilbor, Gălăuș, Subcetate. În zona de sud-vest există o zonă compactă formată din 3 comune, Feliceni, Ulieș și Dârjiu cu rate negative ale sporului natural sub 11,6‰.

O rată a natalității în scădere, coroborată cu îmbătrânirea demografică, implică un spor natural cu valori reduse. Problemele cele mai mari se înregistrează în comunele Mădăraș (-16,3‰), Feliceni (-16,2‰), Ulieș (-15,6‰), Tulgheș (-15,2‰), Subcetate (-14,9‰). Cea mai mare valoare 7,5‰, se înregistrează în comuna Vărșag iar valoarea medie înregistrată la nivelul județului Harghita a fost de -6,0‰ (valorile sporului natural au fost raportate la populația înregistrată la Recensământul 2021).

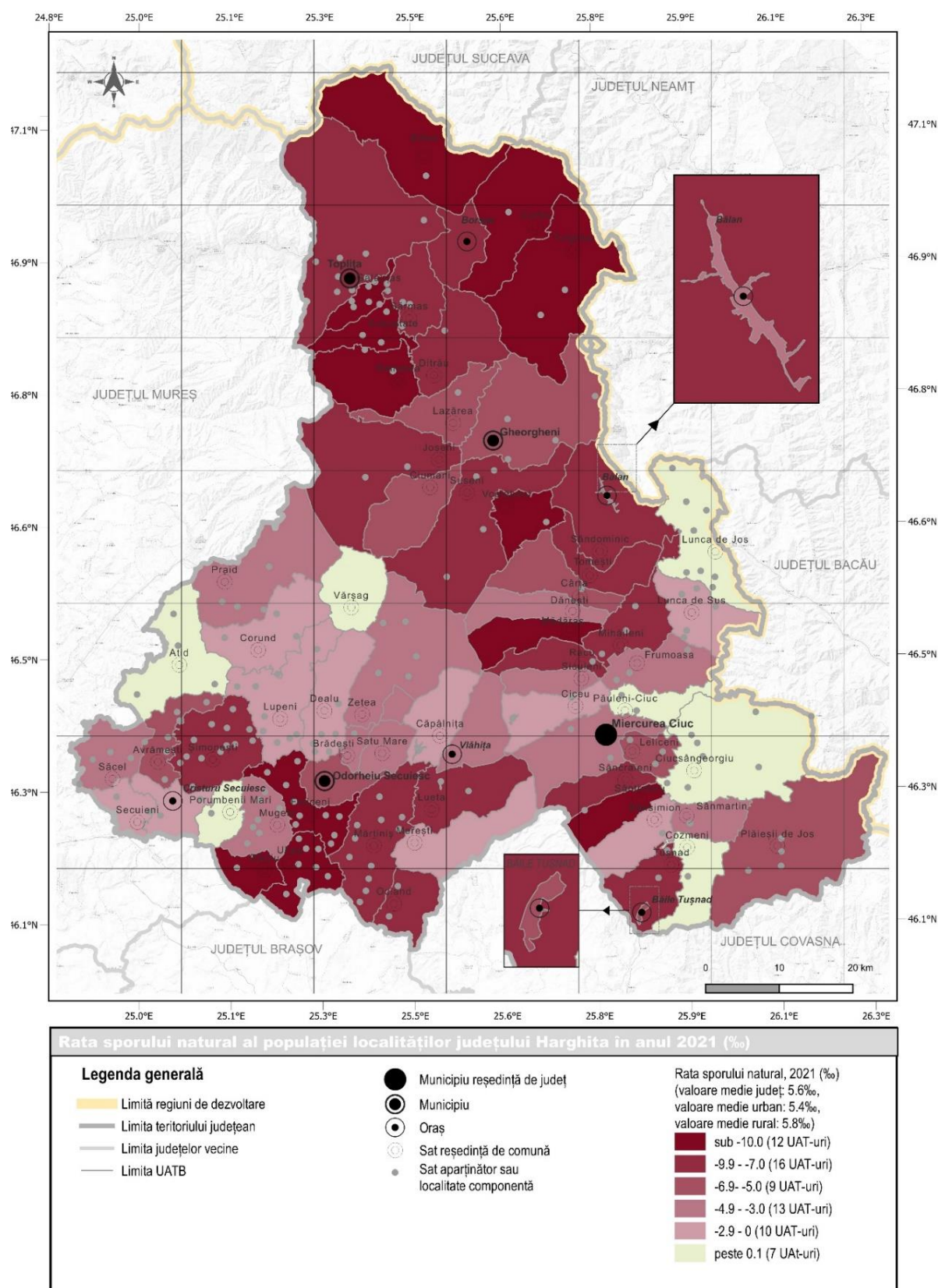

Figura nr. 44: Rata sporului natural al populației localităților județului Harghita, la 1 iulie 2021

Sursă date: Institutului Național de Statistică.

Rata negativă a sporului natural explică reducerea demografică a majorității populației localităților județului Harghita (număr mai mare de decese decât de născuți vii). Pe termen lung, sporul natural negativ se reflectă în îmbătrânirea populației și reducerea numărului de locuitori, cu consecințe negative asupra vitalității comunităților.

Durata medie a vieții sau speranța de viață la naștere reprezintă numărul mediu de ani pe care îi are de trăit un nou născut dacă ar trăi tot restul vieții în condițiile intensității mortalității pe vârste din perioada de referință a tabeli de mortalitate. Acest indicator este considerat un barometru care reflectă efectul îngrijirilor medicale acumulate de-a lungul mai multor generații, depinzând de un complex de factori legați de dezvoltarea economică, nivelul de trai, tradițiile culturale în ceea ce privește tratamentul medical. În Județul Harghita durata medie a vieții a înregistrat un trend crescător în perioada 1996-2021, fiind mai mare decât valoarea de la nivel național.

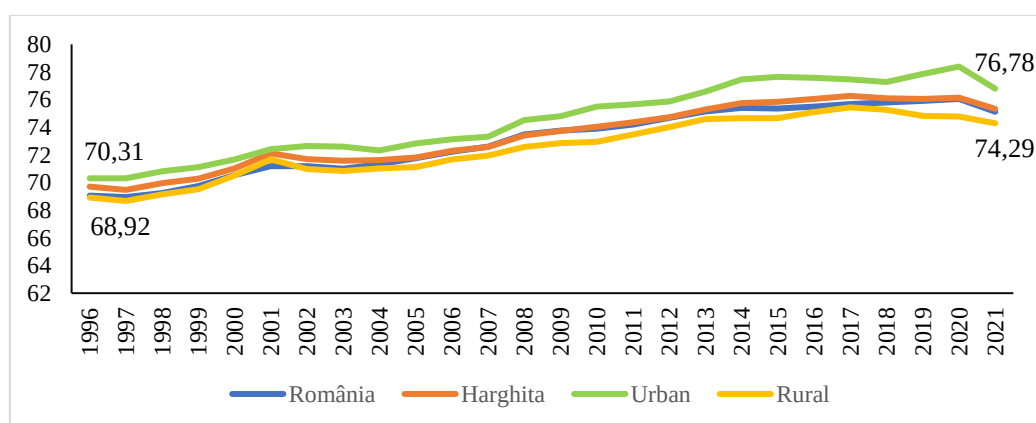

Figura nr. 45: Durata medie a vieții în Județul Harghita (ani) în perioada 1996-2021

Sursă date: Institutului Național de Statistică, baza de date Tempo online.

Durata medie de viață a crescut semnificativ în România în ultimii 30 de ani, speranța de viață la naștere crescând cu aproximativ 5,38 ani pentru femei și 4,2 ani pentru bărbați (2022 raportat la 1990). La nivelul populației județului Harghita, durata medie a vieții a crescut în ultimii 31 ani cu 3,34 ani, înregistrând valoarea de 74,38 ani în 2022. Durata medie a vieții femeilor a fost în anul 2022 de 78,41 ani față de doar 70,71 ani a bărbaților, mai mare cu aproximativ 7,7 ani față de cea a bărbaților. Pe medii de rezidență, speranța de viață a celor ce locuiesc în mediul urban din județul Harghita a fost de 75,8 ani, mai mare decât a populației rurale 73,26 ani (date la 2022, Tempo online).

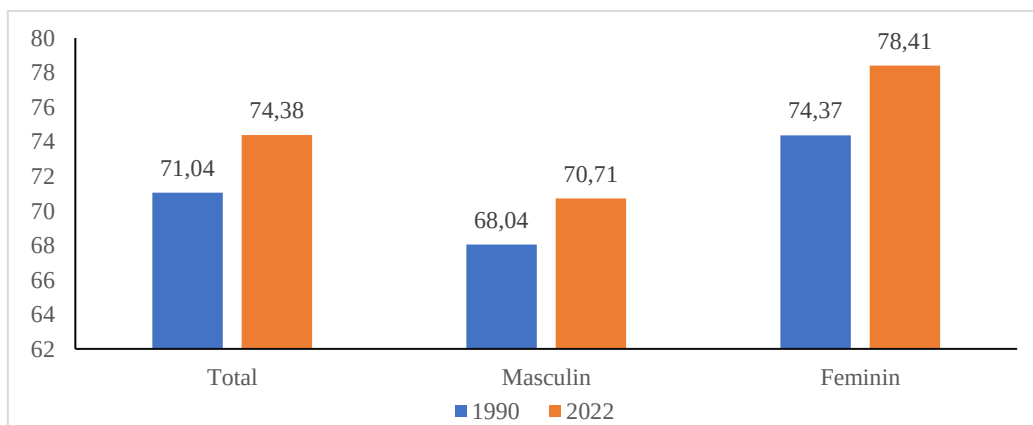

Figura nr. 46: Durata medie a vieții populației Județului Harghita în 1990 și 2022

Sursă date: Institutului Național de Statistică, Baza de date Tempo online.

5. Mișcarea migratorie a populației județului Harghita

În cadrul migrației distingem migrația internă, în cadrul aceleiași țări, între unități teritorial-administrative, între sate și orașe și migrația internațională sau externă. Convențional, se consideră migrație numai cea care este însoțită de schimbarea domiciliului legal al persoanei respective. În acest caz, vom avea localitatea de origine (sau de plecare) și localitatea de destinație (sau de sosire). Calculat ca diferență între numărul de stabiliri de domiciliu și de plecări, sporul migrației interne relevă creșterea sau diminuarea populației determinată de fluxul urban-rural –numit și de întoarcere sau rural-urban sau de emigrația în altă țară.

Din graficul de mai jos se observă faptul că sporul migrator a fost constant negativ (mai multe plecări decât stabiliri). Distingem perioada până în anul 1996 când sporul migrator înregistra mai mult cu 800 plecări decât stabiliri (în anul 1992 s-a înregistrat un maxim de 4579 plecări și un spor migrator negativ de 1504), și perioada după anul 1997 până în prezent când ecartul între plecări și stabiliri a fost sub 500 persoane anual, marcând astfel reducerea intensității procesului de emigrație externă sau internă.

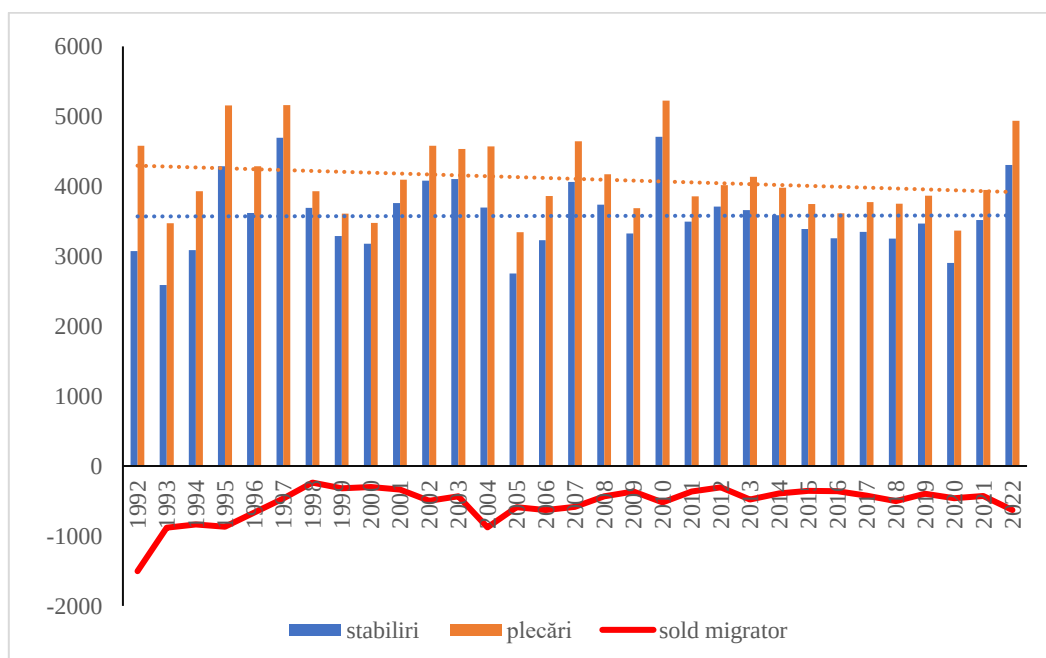

Figura nr. 47: Evoluția mișcării migratorii a populației județului Harghita

Sursă date: Institutului Național de Statistică, baza de date Tempo online.

Tendința pe care o observăm în intervalul 1992-2022 a fost de descreștere a migrației și de stagnare a numărului stabilirilor. Distingem câteva valuri de migrare determinate de plecări temporare în străinătate sau pe perioade indefinite de timp sau de schimbarea domiciliului în altă țară sau în alt județ, însă emigrația a fost preponderentă. Conform studiului *Migrația temporară în străinătate 1990-2006*, autor Dumitru Sandu, fenomenul de migrare a luat o amploare deosebită odată cu eliminarea obligativității vizelor pentru români în spațiul Schengen. Migrația a fost determinată la început de nemulțumirile acumulate în deceniile de viață din comunism, de lipsa de libertate și discriminare. Recesiunea economică internă din anii 1997-1999 și criza economică globală din 2009/2010- 2013 au determinat alte valuri de

emigrație. Migrația a fost încurajată de înlăturarea obligativității vizelor pentru spațiul Schengen în 1 ianuarie 2002 și aderarea la Uniunea Europeană la 1 ianuarie 2007.

Etapele procesului de emigrare temporară în străinătate care au coincis cu crizele economice dar și cu liberalizarea granițelor au fost 1990-1995, 1996-2001, 2002-2006, 2007-2009, 2010-2013, 2014+.

Sporul migrator pozitiv și mărimea acestuia arată gradul de atractivitate al unei localități. Dacă analizăm distribuția spațială a localităților după sporul migrator raportat la 1000 locuitori, rezultă că majoritatea localităților județului Harghita au un anumit grad de atractivitate pentru stabilire (38 din 67 UAT-uri). Între acestea, doar un oraș a înregistrat spor migrator pozitiv, respectiv Cristuru Secuiesc. Atractivitate au localitățile aflate în jurul celor două municipii, Miercurea Ciuc și Odorheiu Secuiesc, care au înregistrat mai multe stabiliri decât plecări în anul 2021. În jurul Municipiului Odorheiu Secuiesc sporul migrator a fost pozitiv în localitățile din prima și a II-a coroană, respectiv Satu Mare, Feliceni, Mărtiniș, Lupeni, Dealu, Brădești iar în jurul Municipiului reședință de județ se remarcă localitățile Lelicieni, Păuleni Ciuc, Sâncrăieni, Ciucsângiorgiu, Siculeni.

Fiind calculat doar pentru un singur an, sporul migrator poate varia în funcție de condițiile specifice. Se evidențiază atractivitatea mai mare pentru stabilire în localitățile aflate în zona periurbană a celor mai dezvoltate centre urbane ale județului.

Printre localitățile cele mai puțin atractive, cu spor migrator negativ ridicat (sub -5‰) în anul 2021 se numără 5 din cele 9 orașe ale județului, respectiv orașul Bălan -11,5‰, Municipiul Toplița -7,7‰, Municipiul Gheorgheni -7,1‰, Municipiul Odorheiu Secuiesc -7,1‰ și orașul Băile Tușnad -5,8‰. Tendința de periurbanizare a determinat plecarea din municipiile Odorheiu Secuiesc și Miercurea Ciuc (-3,3‰) și stabilirea în localitățile din proximitate, determinând reducerea numărului locuitorilor acestora și creșterea demografică a localităților periurbane.

Valorile negative ale ratei sporului migrator arată declinul economic al acestor localități. Cele mai puțin atractive localități rurale, cu rate mari negative ale sporului migrator sunt comunele Sântimbru -22,3‰ (cea mai ridicată valoare negativă a ratei sporului migrator din județul Harghita), comuna Racu, comuna Atid, Cozmeni și comuna Lunca de Jos (sub -7‰).

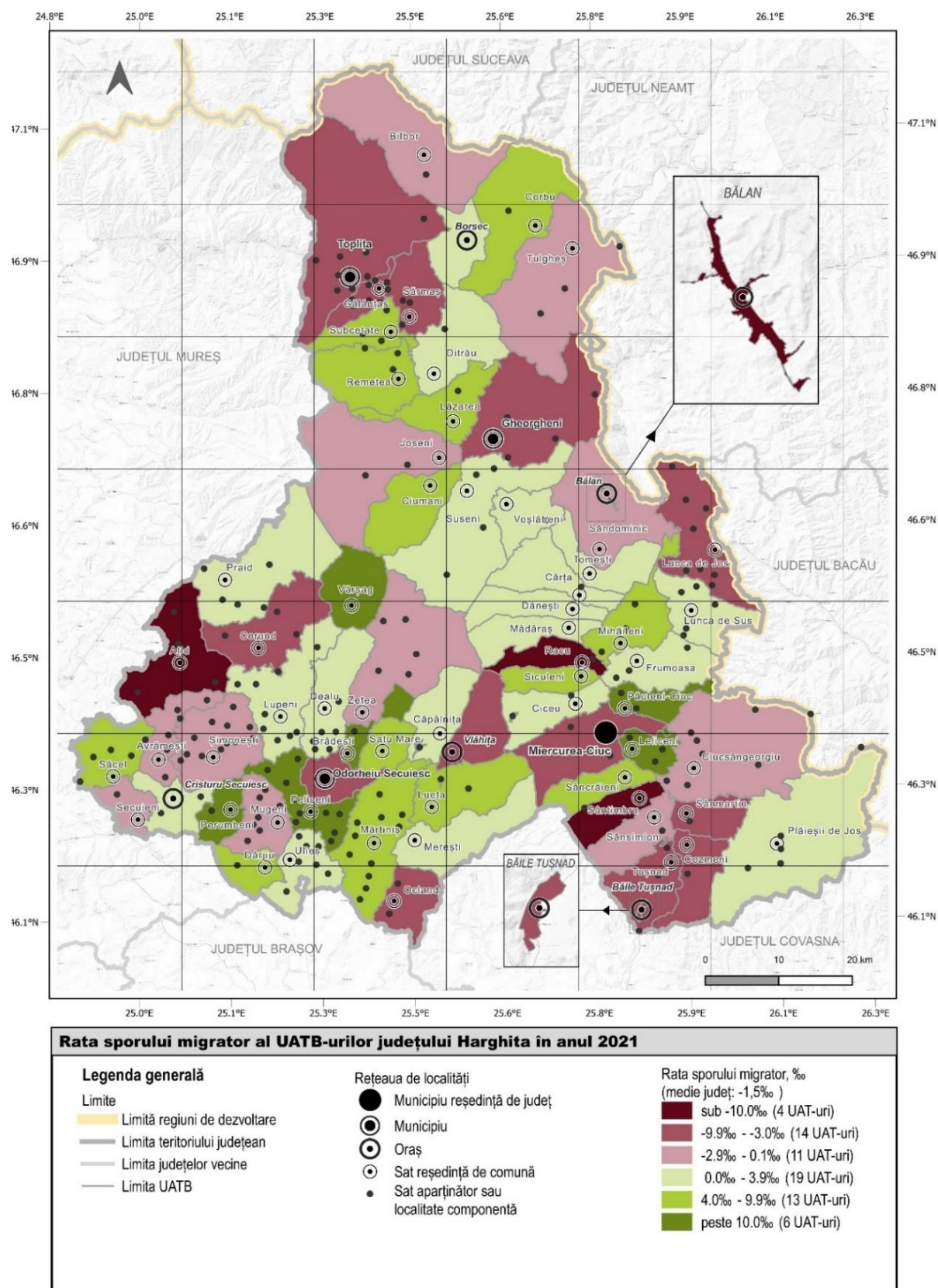

Figura nr. 48: Rata sporului migrator al populației localităților județului Harghita la 1 iulie 2021

Sursă date: Institutului Național de Statistică, Baza de date Tempo online.

5.1. Intrări și ieșiri în efectivul populației județului Harghita

Evenimentele care influențează dimensiunea demografică sunt pe de o parte nașterile și decese care determină mișcarea naturală a populației iar pe de altă parte imigrările și emigrările care determină mișcarea migratorie, teritorială a populației. Nașterile și imigrările determină “intrări” de populație, iar decese și emigrările, „ieșiri”. Evoluția demografică recentă a populației județului Harghita poate fi prezentată printr-o imagine sintetică, respectiv comparația între sporurile migrator și natural care reprezintă factorii demografici care au condus la modificarea efectivului populației după 1992, determinând creșterea sau diminuarea populației. În timp ce sporul natural a înregistrat și valori pozitive, sporul migrator a fost negativ în perioada analizată 1992-2020, înregistrându-se un total de 127.288 plecări și 110.849 stabiliri. Valorile negative ale sporului migrator au scăzut continuu, cea mai mică valoare înregistrându-se în anul 1992 (-1504 persoane).

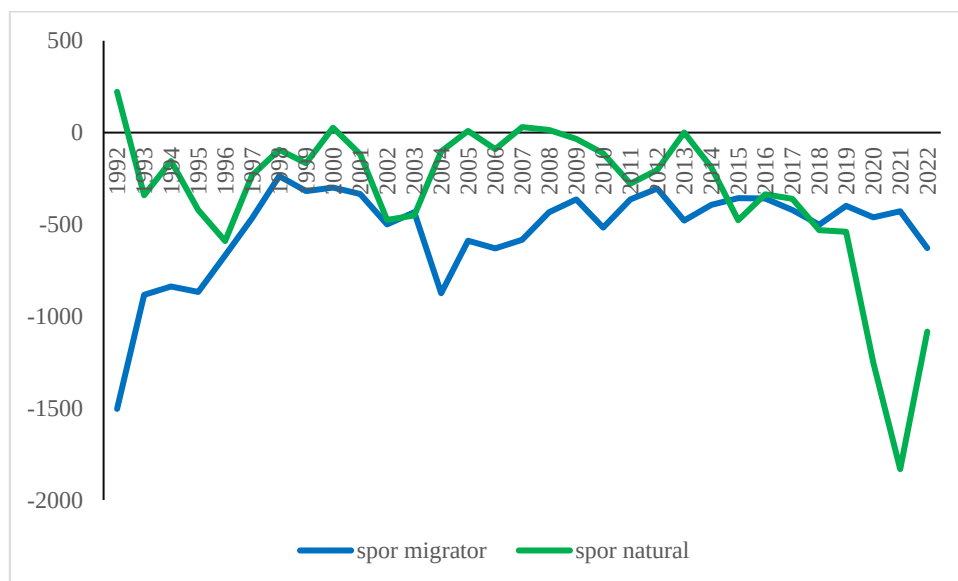

Figura nr. 49: Evoluția comparativă a sporurilor natural și migrator, județul Harghita

Sursă date: Institutului Național de Statistică, baza de date Tempo online

Din grafic rezultă că populația județului a scăzut prin sporurile natural și migrator care au înregistrat valori preponderent negative începând cu anul 1992 până în prezent.

6. Structura etnică și confesională

Județul Harghita este caracterizat de mixitate etnică și religioasă, așa cum ilustrează și datele statistice de la Recensământul din anul 2021, fiind unul din cele 2 județe cu pondere majoritară a etnicilor maghiari din România.

În județul Harghita trăiesc deopotrivă români, 11,5%, maghiari 79,5%, romi 1,7% și alte naționalități cu ponderi sub 0,02% (germani, ucrainieni, armeni, evrei etc.—numărul total al acestora fiind de 120 persoane la Recensământul 2021).

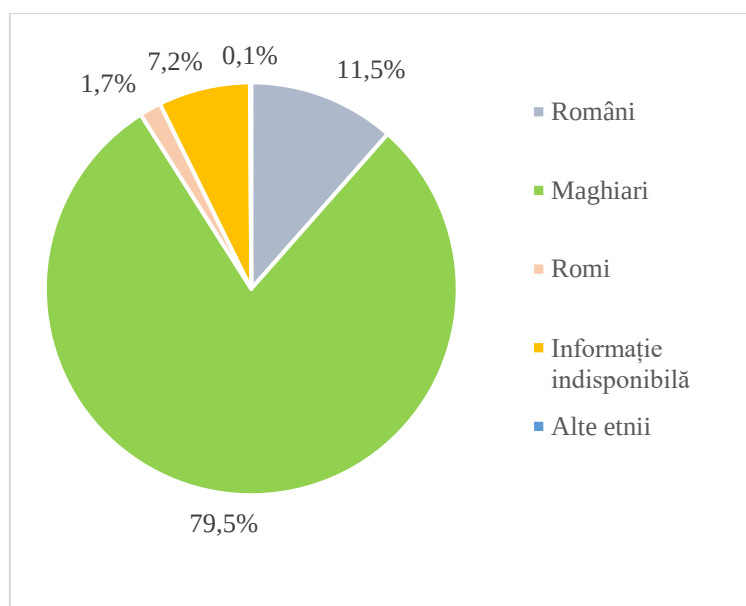

Figura nr. 50: Structura etnică a populației județului Harghita la Recensământul 2021

Sursă date: Institutului Național de Statistică, Recensământul populației și locuințelor 2021.

Între ultimele 2 recensăminte a scăzut numărul total al populației cu 6,1%, numărul românilor cu 14,2%, al etnicilor maghiari cu 9,9% iar al romilor cu 7,5%.

Tabel nr. 5: Evoluția populației județului Harghita pe etnii între recensămintele 2011 și 2021

Etnii / An	Total	Români	Maghiari	Romi
2011	310867	39196	257707	5326
2021	291950	33634	232157	4928
2021/2011	-18917	-5562	-25550	-398
2021/2011 (%)	-6.1%	-14.2%	-9.9%	-7.5%

Sursă date: Institutului Național de Statistică, RPL 2011 și 2021.

Analiza distribuției pe etnii și medii de rezidență arată ponderi diferite în urban și rural, ponderea etnicilor maghiari fiind mai mare în mediul rural decât în mediul urban. Etnicii romi, în scădere față de numărul înregistrat în anul 2011, sunt distribuiți egal în urban și rural.

Tabel nr. 6: Distribuția pe etnii și medii de rezidență a populației județului Harghita

Etnii / Medii rezidență	Români	Maghiari	Romi	Informație indisponibilă	Alte etnii
Total	11,5%	79,5%	1,7%	7,2%	0,1%
Urban	16,6%	71,0%	1,7%	10,1%	0,6%
Rural	8,1%	85,3%	1,7%	3,7%	1,2%

Sursă date: Institutul Național de Statistică, Recensământul populației și locuințelor 2021.

Doar în 9 dintre localitățile județului Harghita ponderea maghiarilor era sub 50%, respectiv între 0,4% (comuna Bilbor) și 37,4% (Voșlăbeni). În 58 dintre localitățile județului ponderea etnicilor maghiari este majoritară, între 63,4-97,0%. În zona de centru sud a județului ponderea etnicilor maghiari este ridicată, formând o zonă compactă cu populație maghiară cu ponderi de peste 90%.

De remarcat este faptul că centrele urbane se remarcă printr-o mixitate etnică mai mare, distingându-se Municipiul Toplița cu 16,6% maghiari. În Municipiul reședință de județ Miercurea Ciuc locuiesc 72,1% maghiari, urmat fiind de Municipiul Gheorgheni cu 74,5%. Cea mai mare pondere a etnicilor maghiari a fost înregistrată la Recensământul 2021 în orașul Vlăhița, 94,1%. Ponderi ridicate s-au înregistrat în orașul Băile Tușnad (83.2%), Cristuru Secuiesc (87.2%) și Municipiul Odorheiu Secuiesc (87.3%).

Localitățile cu cele mai mari ponderi ale maghiarilor de peste 95% sunt Ditrău, Zeteam Lupeni, Mădăraș, Dealu, Sânmartin, Ciumani, Lueta, Cârța, Remetea, Satu Mare, Dănești, Corund, Vârșag și Tomești, ultimele două cu cele mai ridicate ponderi, 97%.

Localitățile rurale cu pondere redusă a etnicilor maghiari sunt situate preponderent în zona de nord a județului, la limită cu județele Suceava și Neamț, respectiv comunele Bilbor 0.4%, Subcetate 3.0%, Corbu 8.8%, Sărmaș 14.1%, Gălăuțaș 20.0%, Tulgheș 25.1%, Bălan 30.0% și Voșlăbeni 37.4%.

Românii reprezintă principala minoritate etnică în județul Harghita, 11,5%. Aceștia locuiesc preponderent în orașe și în comunele din zona de nord a județului, la granița cu județele Suceava și Neamț.

A III-a minoritate ca pondere este cea a romilor, prezentă în 54 din cele 67 unități teritorial-administrative ale județului Harghita. Din cei aproape 5000 etnici romi (4928 persoane), aproape jumătate locuiesc în cele 9 orașe ale județului Harghita (41,5%). Ponderea etnicilor romi este redusă în general, doar în 3 din cele 54 localități fiind înregistrați între 11,6-20,6% romi (comunele Plăieșii de Jos, Porumbeni și Săcel). Localitățile în care ponderea romilor este între 3-7% sunt Avrămești, Lelicieni, Toplița, Suseni, Praid, Sântimbru, Corbu și Secuieni.

Dintre orașe, Municipiul Toplița are ponderea cea mai mare a populației de etnie romă (4,4%), urmat fiind de orașul Cristuru Secuiesc cu 2,8%, Municipiul Gheorgheni 2,4%, Odorheiu Secuiesc cu 1,6%, orașul Bălan cu 1,5% și orașele Băile Tușnad, Vlăhița și Borsec cu mai puțin de 1% populație de etnie roma. Dintre localitățile cu peste 100 etnici romi enumerăm în ordine crescătoare comunele Șimonești (100 persoane), Sântimbru, Secuieni, Suseni, Săcel, Cristuru Secuiesc, Municipiul Miercurea Ciuc (268), Porumbeni, Praid, Plăieșii de Jos, Municipiul Gheorgheni (377), Municipiul Odorheiu Secuiesc (495) și Municipiul Toplița cu 549 persoane declarate de etnie roma, numărul maxim înregistrat.

Se cunoaște faptul că în unele cazuri identitatea de rom nu este asumată voluntar de către aceștia, numărul lor fiind subestimat în înregistrările statistice. În localitățile cu pondere mai mare a romilor sunt necesare măsuri adecvate pentru integrarea în viața socială.

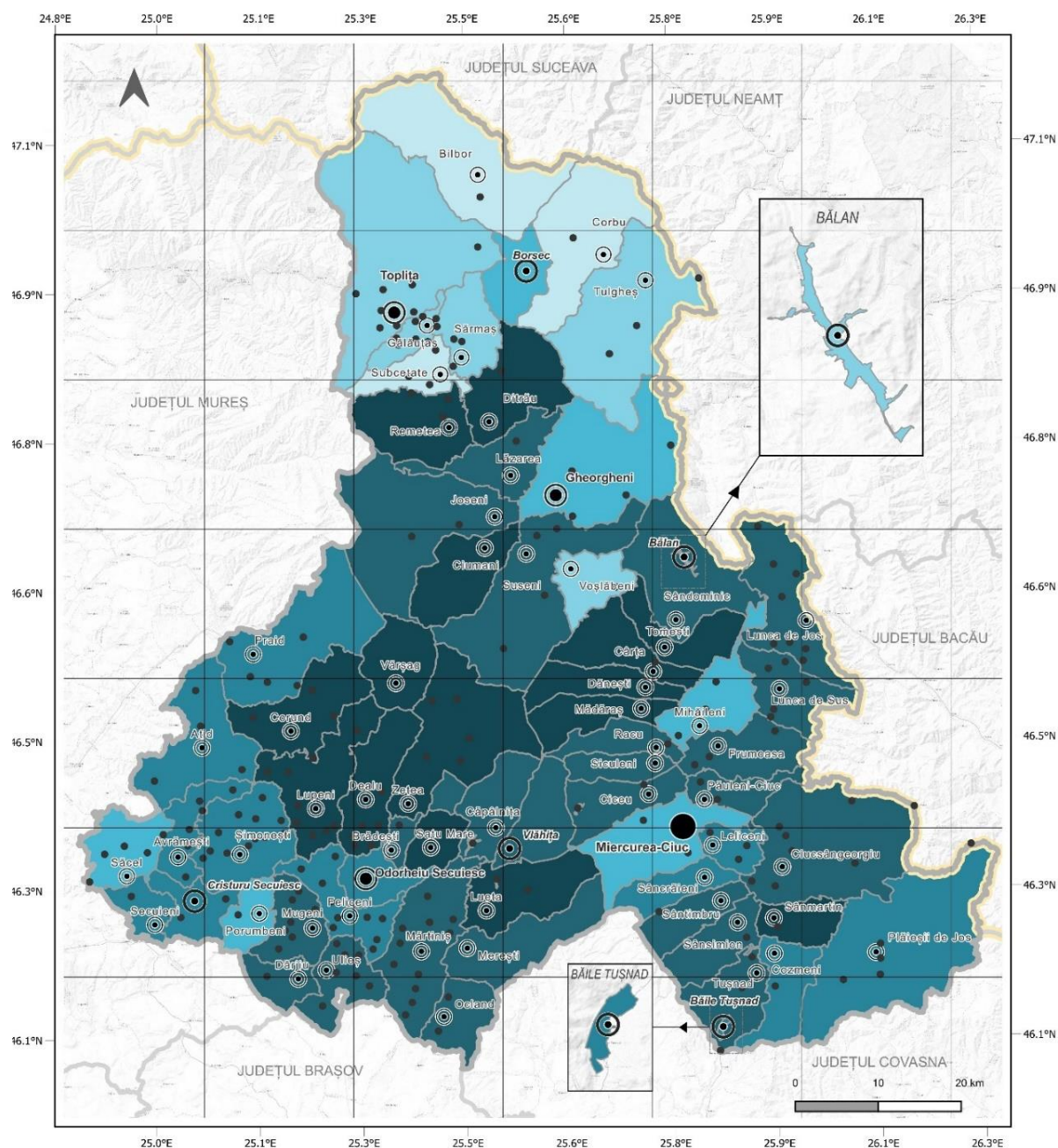

Figura nr. 51: Structura etnică a populației UAT-urilor județului Harghita la Recensământul 2021 (maghiari %)

Sursa date: Institutul Național de Statistică, Recensământul populației și locuințelor 2021.

6.1. Structura pe religii

Din punctul de vedere al apartenenței religioase, populația județului Harghita era în majoritate de religie romano-catolică, 61,1% (date la Recensământul 2021). Al II-lea grup confesional este cel al reformatilor care au o pondere de 11,1% din total populație și al ortodocșilor 10,6% care sunt urmați de unitarieni 6,5%. Cu ponderi sub 1% au fost înregistrați greco-catolici 0,3%, penticostali 0,3%, Martorii lui Iehova 0,6%, bapțiști 0,3%, Adventiști de ziua a șaptea 0,2% etc. Fără religie au s-au declarat 0,7% persoane iar ateii 0,1%. Un procent semnificativ de persoane nu și-au declarat religia, respectiv 7,8%.

În mai mult de jumătate din localitățile județului (40 din 67 localități) au fost înregistrate sub 0,9% peste 80% persoane de confesiune ortodoxă. La Recensământul din anul 2021 doar în 9 din cele 67 localități ale județului erau înregistrate peste 50% persoane care s-au declarat de confesiune ortodoxă, respectiv comunele Subcetate, Suseni, Tomești, Tulgheș, Tușnad, Ulieș, Vărșag, Voșlăbeni și Zetea.

Analiza pe medii de rezidență arată că în mediul urban erau mai numeroși romano-catolicii (50,4%), ortodocșii (14,9%), reformații (13,6%) și unitarieni 6,5%, cu ponderi de peste 5% din populația urbană.

În mediul rural au fost înregistrate ponderi mai mari decât în urban ale persoanelor de confesiune romano-catolică și o pondere redusă a ortodocșilor, doar 7,8% din totalul populației rurale.

Tabel nr. 7: Distribuția pe confesiuni și pe medii de rezidență a populației județului Harghita

Confesiuni / Medii Rezidență	Ortodoxă	Romano- catolică	Reformată	Unitariană
Urban	14,9%	50,4%	13,6%	6,5%
Rural	7,8%	68,3%	9,4%	6,5%

Sursă date: Institutului Național de Statistică, Recensământul populației 2021.

Dintre persoanelor de confesiune ortodoxă, cele mai multe locuiesc în mediul urban, doar 43,2% au fost înregistrați în mediul rural. Romano-catolicii sunt majoritari în localitățile rurale (66,4% din totalul persoanelor de confesiune romano-catolică). Aproximativ jumătate din reformați locuiesc în mediul urban iar mai mult de 60% din unitarieni locuiesc în mediul rural.

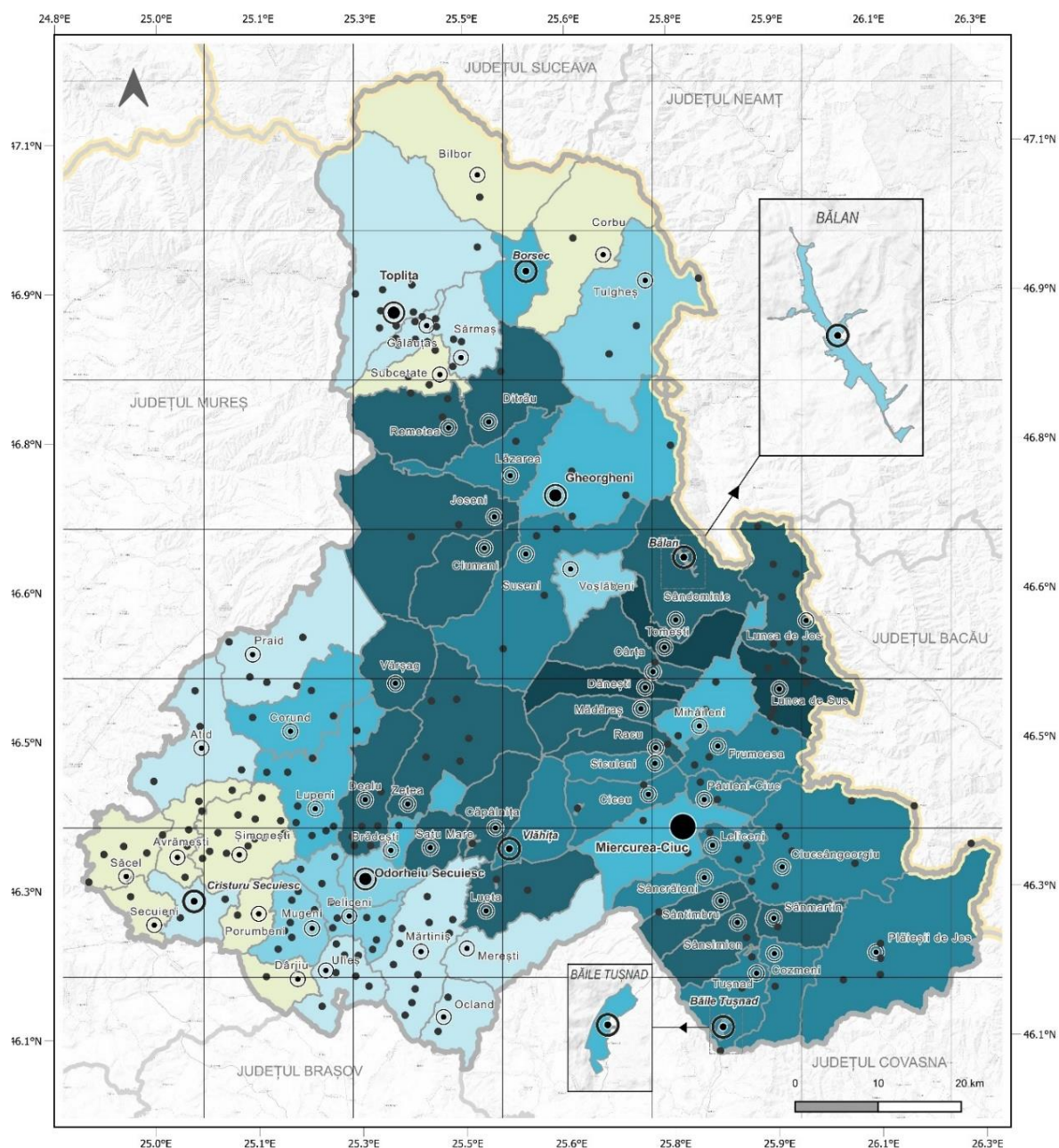

Figura nr. 52: Structura populației UAT-urilor județului Harghita pe religii la Recensământul 2021 (romano-catolicii %)

Sursa date: Institutul Național de Statistică, Recensământul populației și locuințelor 2021.

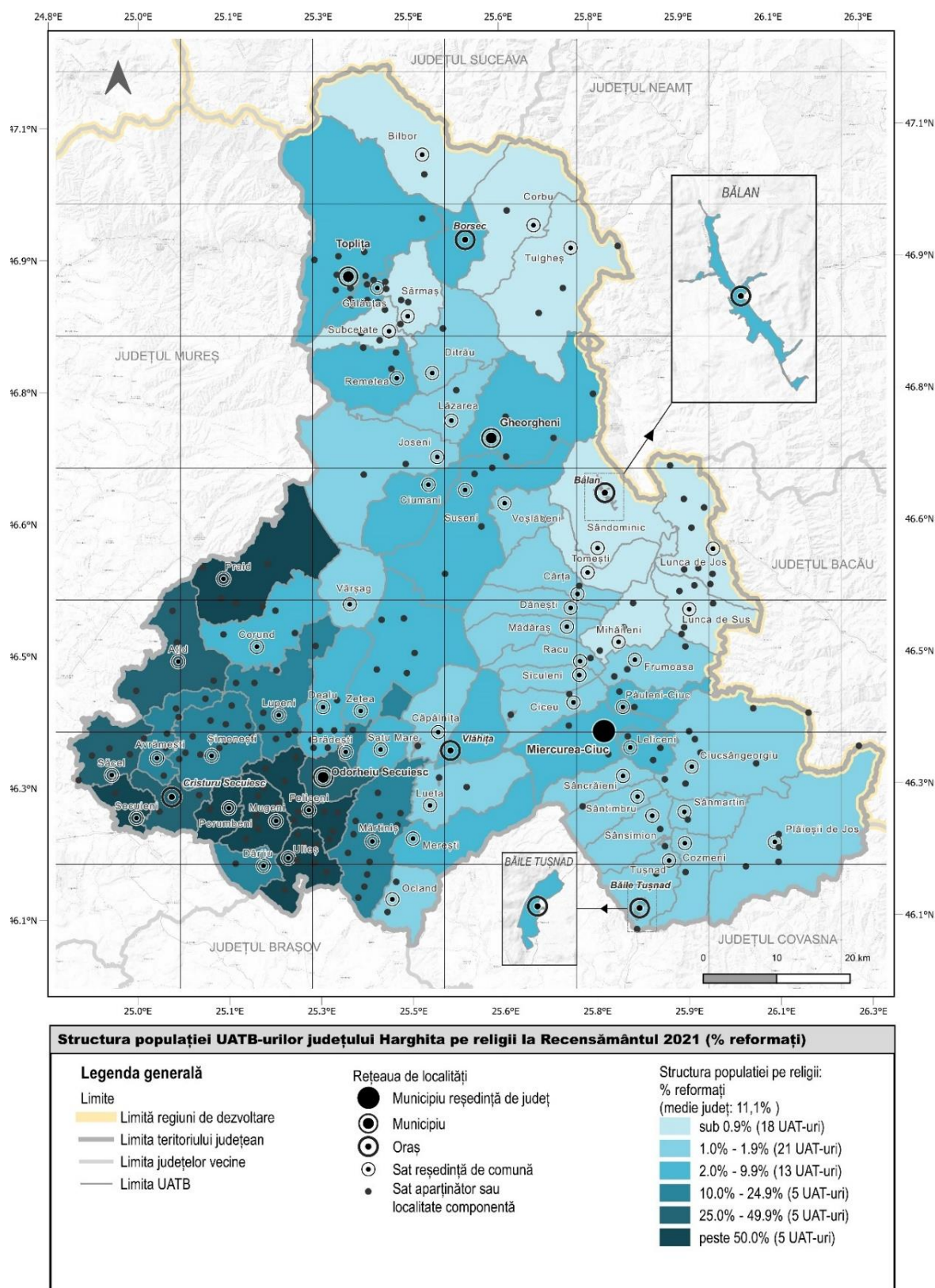

Figura nr. 53: Structura populației UAT-urilor județului Harghita pe religii la Recensământul 2021 (romano-catolicii %)

Sursa date: Institutul Național de Statistică, Recensământul populației și locuințelor 2021.

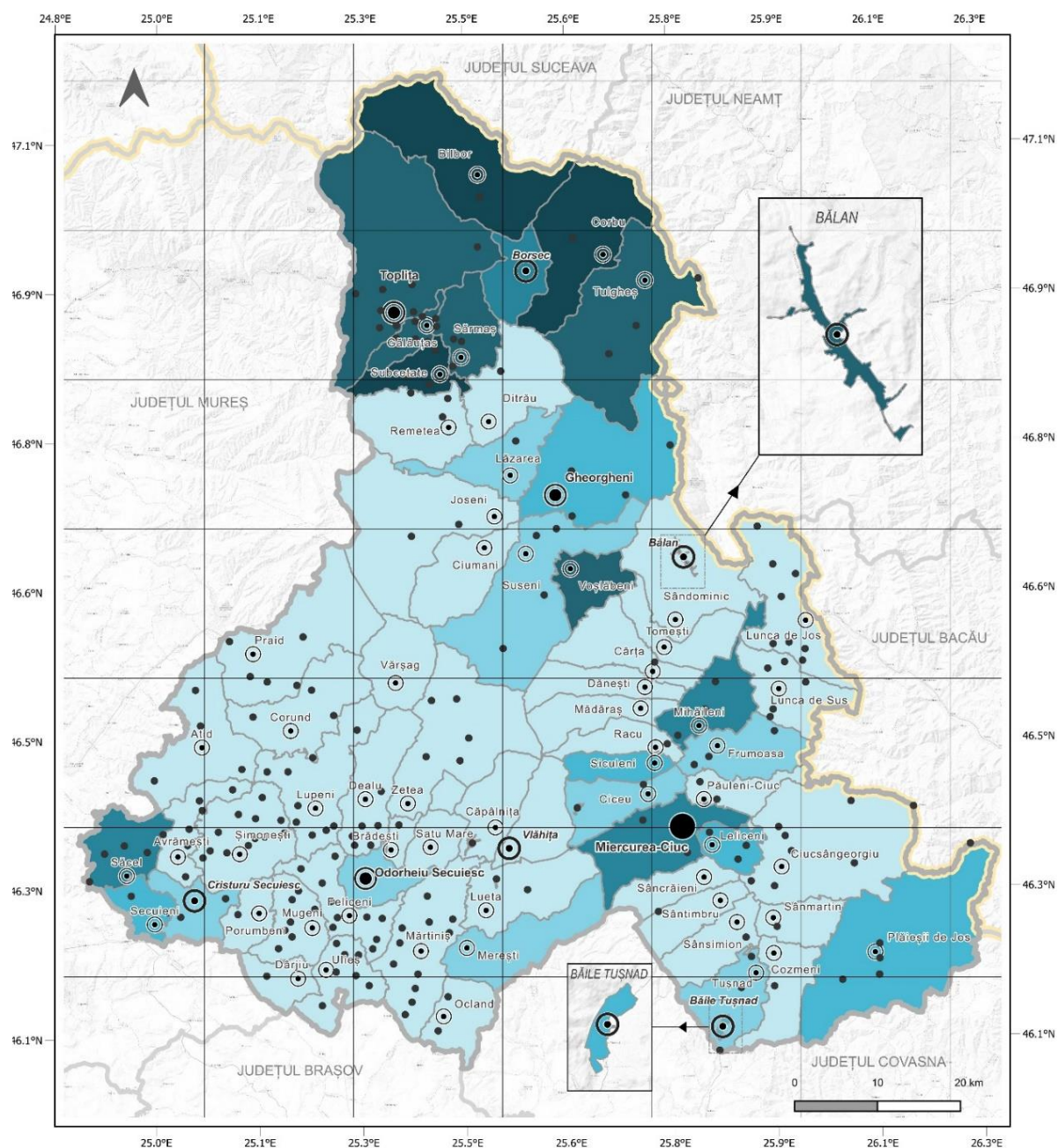

Figura nr. 54: Structura populației UAT-urilor județului Harghita pe religii la Recensământul 2021 (ortodocși %)

Sursa date: Institutul Național de Statistică, Recensământul populației și locuințelor 2021.

7. Resursa umană (volumul forței de muncă, nivelul de educație)

După 1990 economia județului Harghita a trecut prin numeroase transformări, respectiv restructurare economică, privatizare, închiderea unor sectoare de activitate etc., procese care au influențat piața muncii. Din punct de vedere demografic s-a redus numărul populației ocupate prin creșterea șomajului, migrația externă care a afectat cu precădere persoanele în vârstă de muncă, ceea ce a dus la creșterea numărului populației inactive. Se constată o scădere continuă a populației active din Regiunea Centru și din județele componente determinată de migrarea forței de muncă din regiune și tendințe de depopulare. La nivelul județului Harghita, datele statistice arată scăderea numărului populației active cu 30% în 31 ani, reprezentând reducerea semnificativă a populației active cu 51,7 mii persoane.

Tabel nr. 8: Evoluția populației active la nivelul județelor Regiunii Centru

Populația activă	1990	2000	2010	2021
Regiunea Centru	1,310.5	1,186.3	1,089.3	990.8
Alba	205.6	204.1	174.3	150.7
Brașov	324.4	269.1	245.8	251.7
Covasna	107.2	101.4	89.7	77.8
Harghita	170.2	162.1	145.2	118.5
Mureș	282.7	264.6	247.9	207.7
Sibiu	220.4	185	186.4	184.4

Sursa: INS, Baza de date Tempo online.

Această tendință de scădere a numărului populației active este determinată de atractivitatea redusă a județului Harghita în privința locurilor de muncă și a condițiilor de viață, comparativ cu alte regiuni ale țării sau cu Europa, populația migrând spre localități atractive din punct de vedere economic, cu activități diversificate și condiții de viață mai bune.

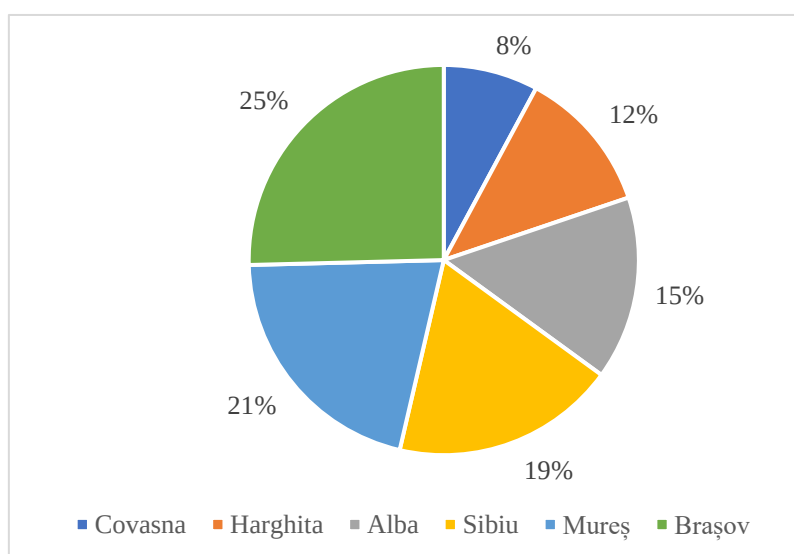

Figura nr. 55: Populația activă în anul 2021 la nivelul Regiunii Centru

Sursa: INS, Baza de date Tempo online.

Din punctul de vedere al **resurselor de muncă**, la nivelul anului 2021 județul Harghita deținea a V-a poziție în Regiunea Centru, cu o pondere de 12% din totalul populației active, similară ponderii populației județului în populația totală a Regiunii.

7.1. Populația ocupată

Populația ocupată civilă cuprinde, potrivit metodologiei balantei forței de muncă, toate persoanele care au o ocupație aducătoare de venit, pe care o exercită în mod obișnuit în una din activitățile economiei naționale, fiind încadrate într-o activitate economică sau socială, în baza unui contract de muncă sau în mod independent (pe cont propriu) în scopul obținerii unor venituri sub forma de salarii.

Tabel nr. 9 Populația ocupată

Populația ocupată	1992	2000	2010	2021
Regiunea Centru	1,239.6	1,063.9	1,001.8	963.9
Alba	205.2	177.7	156.8	145.7
Brașov	304.1	238.4	228.1	246.6
Covasna	99.3	90.1	80.7	74.5
Harghita	161.2	146	132.4	113.9
Mureș	271.9	245.7	228.2	202.5
Sibiu	197.9	166	175.6	180.7

Sursa: INS, Baza de date Tempo online.

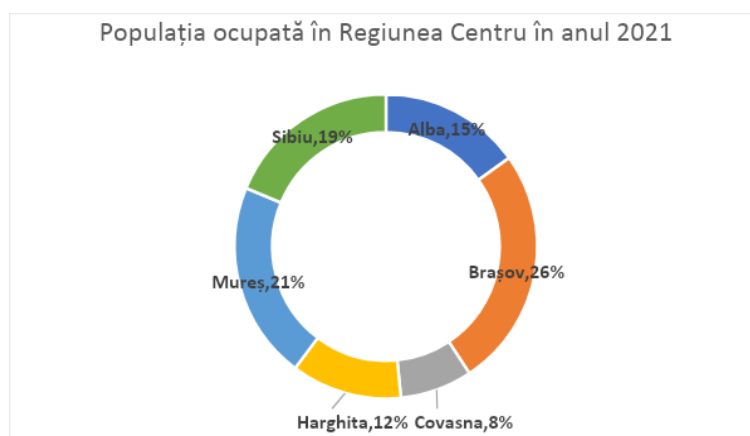

Figura nr. 56: Populația ocupată în Regiunea Centru în anul 2021

Sursa: INS, Baza de date Tempo online.

Se remarcă o scădere însemnată a populației ocupate în perioada 1992-2000, numărul persoanelor angajate scăzând cu 10%. În anul 2010 piața muncii din județul Harghita a continuat să scadă, numărul persoanelor ocupate fiind de 132,4 mii, reprezentând o scădere cu 9% față de anul 2000. În 2021 numărul persoanelor ocupate din Harghita a continuat să scadă până la valoarea de 113,9 mii angajați, reprezentând o reducere cu 14% față de anul 2010. Scăderea populației ocupate înregistrată în anul 2021 poate indica o reducere a ofertei de locuri de munca la nivel județean, deci o înrăutățire a mediului economic, migrație ridicată, lipsa persoanelor specializate pe piața muncii. Scăderea numărului persoanelor ocupate în perioada 1990-2021, în condițiile economiei de piață indică o contracție a activităților economice, agenții economici reducând oferta de locuri de muncă. Acest fapt poate indica o înrăutățire pe piața muncii, un șomaj ridicat și migrația forței de muncă din județ.

Din punctul de vedere al sectoarelor economice, județul este specializat în activități de prelucrare a lemnului, fiind renumit pentru producția de mobilă și alte produse din lemn. Industria alimentară este o altă ramură importantă a economiei locale. Turismul este un sector economic în dezvoltare, resursele județului fiind numeroase și diversificate, respectiv ape minerale curative, peisaje montane și stațiuni balneare. Turismul de iarnă, în special în stațiunile Harghita Băi, Bucin, Harghita Mădăraș are o importanță economică semnificativă. Industria textilă și confecții este prezentă de asemenea în județul Harghita, care produce îmbrăcăminte și alte produse textile. De asemenea, județul are și tradiție agricolă puternică, cu producție de cereale, legume, fructe și produse lactate.

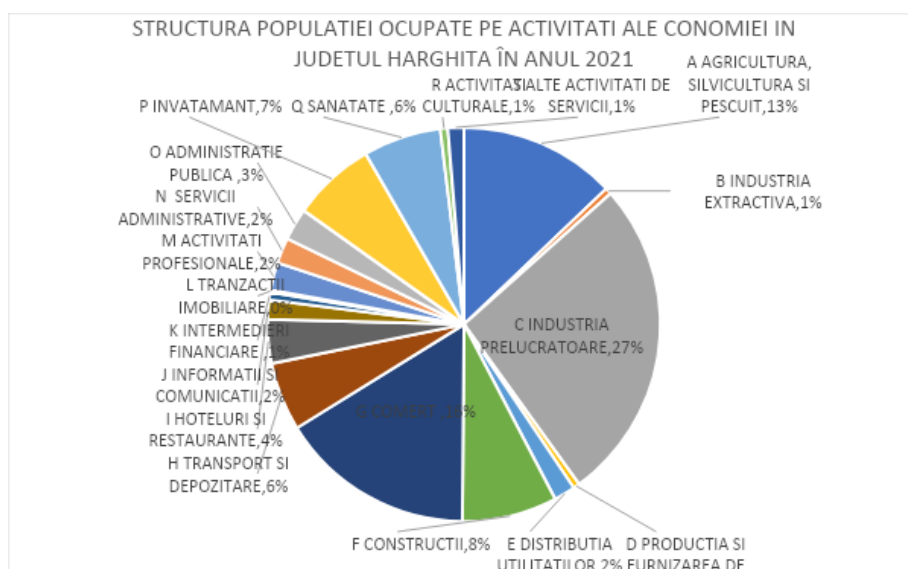

Figura nr. 57: Structura populației ocupate pe activități ale economiei în județul Harghita în anul 2021

Sursa: INS, Baza de date Tempo online.

Cea mai mare pondere a populației ocupate din județul Harghita lucrează în sectorul industrial – 27% urmată de populația ocupată în sectorul comercial – 16,07%, sectorul agricol – 12,91%, construcții – 7,81%, învățământ -6,85%, sănătate -6,41%, transporturi și depozitare – 5,62%.

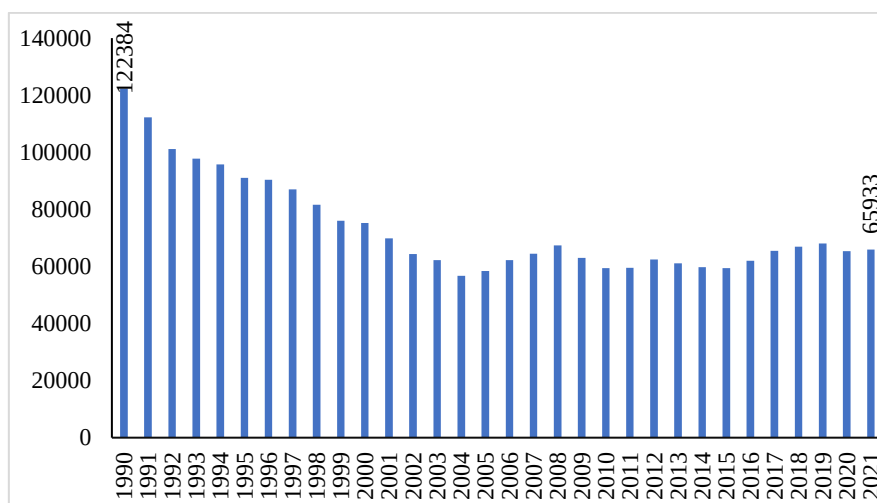

Figura nr. 58: Evoluția numărului de salariați în jud. Harghita în perioada 1990-2021

Sursa: INS, baza de date Tempo

Numărul mediu al salariaților înregistrat la nivelul județului Harghita a avut o evoluție descendentă în perioada analizată. În anul 2021, la nivelul județului Harghita, au fost raportați 65.933 salariați, jumătate din efectivul înregistrat în anul 1990 (122.384). După 1990 numărul salariaților a scăzut până la valoarea minimă a intervalului de 56.714 salariați înregistrati în anul 2004, reprezentând o scădere cu 54% față de numărul maxim de salariați raportați în anul reper 1990. În anul 2021 numărul salariaților a fost de 65.933, numărul acestora fiind în creștere față de anul 2020.

Tabel nr. 10: Numărul mediu al salariaților din județul Harghita pe sectoare economice

Salariați jud Harghita	2010	Pondere	2021	Pondere
Jud Harghita	59,403	-	65,933	-
Sector primar	1,116	1.88%	1,994	3.02%
Sector secundar	22,196	37.37%	21,133	32.05%
Sector terțiar	36,091	60.76%	42,806	64.92%

Sursa: INS baza de date TEMPO.

Dacă considerăm anul 2010 ca an reper, în anul 2021 se înregistra cu 11% mai puțini salariați (65.933 persoane). Prin distribuția salariaților pe cele trei sectoare de activitate se constată că în sectorul primar sunt 3,02% din totalul salariaților din județ, în sectorul secundar 32,05% și în sectorul terțiar 64,92%. Se constată scăderea procentuală în sectorul secundar prin activități ale industriei prelucrătoare și creșteri în sectorul primar prin activități agricole, silvice și piscicole și în sectorul terțiar.

7.2. Evoluția ocupării forței de muncă

Rata de ocupare a forței de muncă este un indicator social cheie utilizat în scopuri analitice pentru studiul evoluțiilor de pe piețele muncii și arată procentajul de persoane angajate din totalul populației în vârstă de muncă. Graficul evoluției ratei șomajului arată o traiectorie descendentă, indicând o scădere a numărului șomerilor înregistrați la nivelul județului. Totuși, această evoluție arată o situație mai proastă a pieței muncii din județul Harghita comparativ cu mediile regionale și naționale, o ofertă mai mare de forță de muncă comparativ cu cererea. Rezultă o situație economică de declin a industriei și serviciilor din județul Harghita, o scădere în sectoarele prelucrării metalelor și a construcțiilor de mașini și stagnare în industria prelucrării lemnului, a producției de țesături și confecții textile, a produselor din carne și lapte. Reducerea sau stagnarea sunt determinate de reducerea cererii atât pe piața internă, cât și pe piața externă.

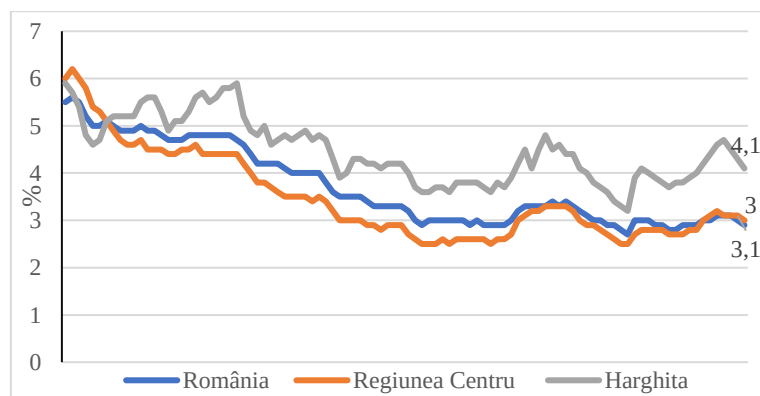

Figura nr. 59: Rata șomajului în perioada ianuarie 2015 până în luna aprilie 2023 în județul Harghita

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor INS baza de date TEMPO.

7.3. Nivelul de instruire al populației

Datele de la Recensământul 2021 arată o pondere redusă a populației rezidente de 2 ani și peste din județul Harghita care urmează o instituție de învățământ superior, 12%, față de o medie regională de 15% sau media națională de 16%.

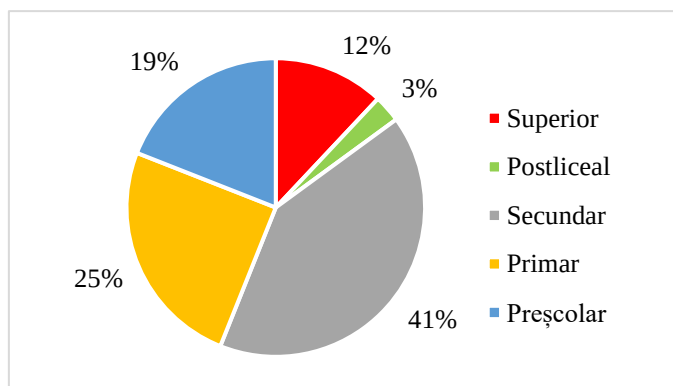

Figura nr. 60: Populația rezidentă de 2 ani și peste care urmează o instituție de învățământ după nivelul de educație al instituției de învățământ urmate

Sursa: INS, Recensământul populației 2021.

De menționat este faptul că ponderea celor care urmează învățământul postliceal și de maiștri de 3% în anul 2021 este mai mare decât mediile naționale și regionale.

Tabel nr. 11: Populația rezidentă de 2 ani și peste care urmează o instituție de învățământ după nivelul de educație al instituției de învățământ urmate

Sursa: INS, Recensământul populației 2021.

	Superior	Postliceal și de maiștri	Secundar	Primar	Preșcolar
ROMÂNIA	16.3%	2.4%	41.4%	24.5%	15.4%
CENTRU	15.0%	2.5%	39.9%	25.3%	17.3%
ALBA	17.4%	2.2%	41.3%	24.0%	15.2%
BRASOV	15.5%	2.3%	38.9%	26.0%	17.3%
COVASNA	12.0%	2.6%	40.5%	26.0%	18.8%
HARGHITA	12.0%	3.0%	41.1%	24.9%	19.0%
MURES	14.5%	3.0%	40.1%	25.0%	17.4%
SIBIU	16.8%	2.2%	38.7%	25.3%	17.0%

Datele privind nivelul de educație arată o populație cu un nivel mediu de pregătire, determinat de ponderea mai mare de 50% a populației rurale.

8. Sărăcia și protecția socială (servicii de asistență socială, categorii vulnerabile/defavorizate, venituri)

„Sărăcia este situația în care se află acei oameni ale căror venituri sunt atât de scăzute încât le este imposibilă atingerea unui standard de viață considerat ca fiind acceptabil în societatea în care trăiesc, care se confruntă cu dezavantaje multiple legate de șomaj, venituri mici, condiții de locuit precare, îngrijirea inadecvată a sănătății și bariere în accesul la învățământ, cultură, sport și petrecerea timpului liber.”³

Din perspectiva riscului de sărăcie sau excluziune socială (AROPE⁴), Regiunea Centru, în care se găsește și Județul Harghita, prezintă o rată a riscului de sărăcie medie în raport cu celelalte zone ale țării. Desigur, cea mai redusă rată a riscului de sărăcie este raportată în anul 2020 în Regiunea București-Ilfov, a cărei valoare este de 2,4, în scădere față de anul 2017 când această rată era la valoarea de 6,1. Regiunea Centru ocupă locul al patrulea în momentul actual ca valoare a ratei riscului de sărăcie, după Regiunea București-Ilfov, Regiunea Nord-Vest și Regiunea Vest. Valoarea ratei acestei zone este de 21,9, în creștere față de anul 2017, când rata era estimată la 17,3. Valoarea ratei sărăciei relative la nivel național în anul 2020 este de 23,4, în valori absolute aceasta fiind de 4 524 000 persoane.

8.1. Servicii sociale

Serviciile sociale sunt servicii de interes general și se organizează la nivel național în forme și structuri diverse, în funcție de specificul activităților derulate și de nevoile particulare ale categoriilor de beneficiari deservite. La nivelul Județului Harghita, nomenclatorul serviciilor sociale (aprobat prin Hotărârea nr 867/2015), listează mai multe categorii de servicii, grupate în 17 tipuri, definite în funcție de mai multe criterii:

- După regimul juridic: **public/privat**
- După regimul de asistare: **rezidențial/nerezidențial**
- După locul de acordare: **în centre/în comunitate/ la domiciliul beneficiarului**
- După categoriile de beneficiari cărora se adresează: **destinate copilului și/sau familiei/ servicii sociale destinate persoanelor cu dizabilități/ destinate persoanelor vârstnice/ destinate altor categorii de persoane în situație de dependență (bolnavi cronici, bolnavi în fază terminală)/destinate victimelor violenței în familie/ destinate persoanelor fără adăpost/ destinate persoanelor cu diferite adicții (droguri, alcool, alte substanțe toxice, etc.)/ destinate victimelor traficului de persoane/destinate persoanelor în risc de sărăcie.**

³ INSSE, 2021, *Dimensiuni ale Incluziunii Sociale în România*

⁴ AROPE - noua definiție, este un **indicator compozit adoptat la nivelul Uniunii Europene, de promovare a incluziunii sociale și reducerea sărăciei, care a fost revizuit în 2021 pentru atingerea Obiectivului Europa 2030 privind sărăcia și excluziunea socială și reprezintă ponderea în total populație a persoanelor aflate în risc de sărăcie sau excluziune socială**. Persoanele care fac obiectul indicatorului AROPE sunt cele aflate în cel puțin una din următoarele situații: [1] au venituri disponibile inferioare pragului de sărăcie; [2] sunt în stare de deprivare materială și socială severă; [3] trăiesc într-o gospodărie cu intensitate foarte redusă a muncii (pentru persoanele în vârstă de 0-64 ani)

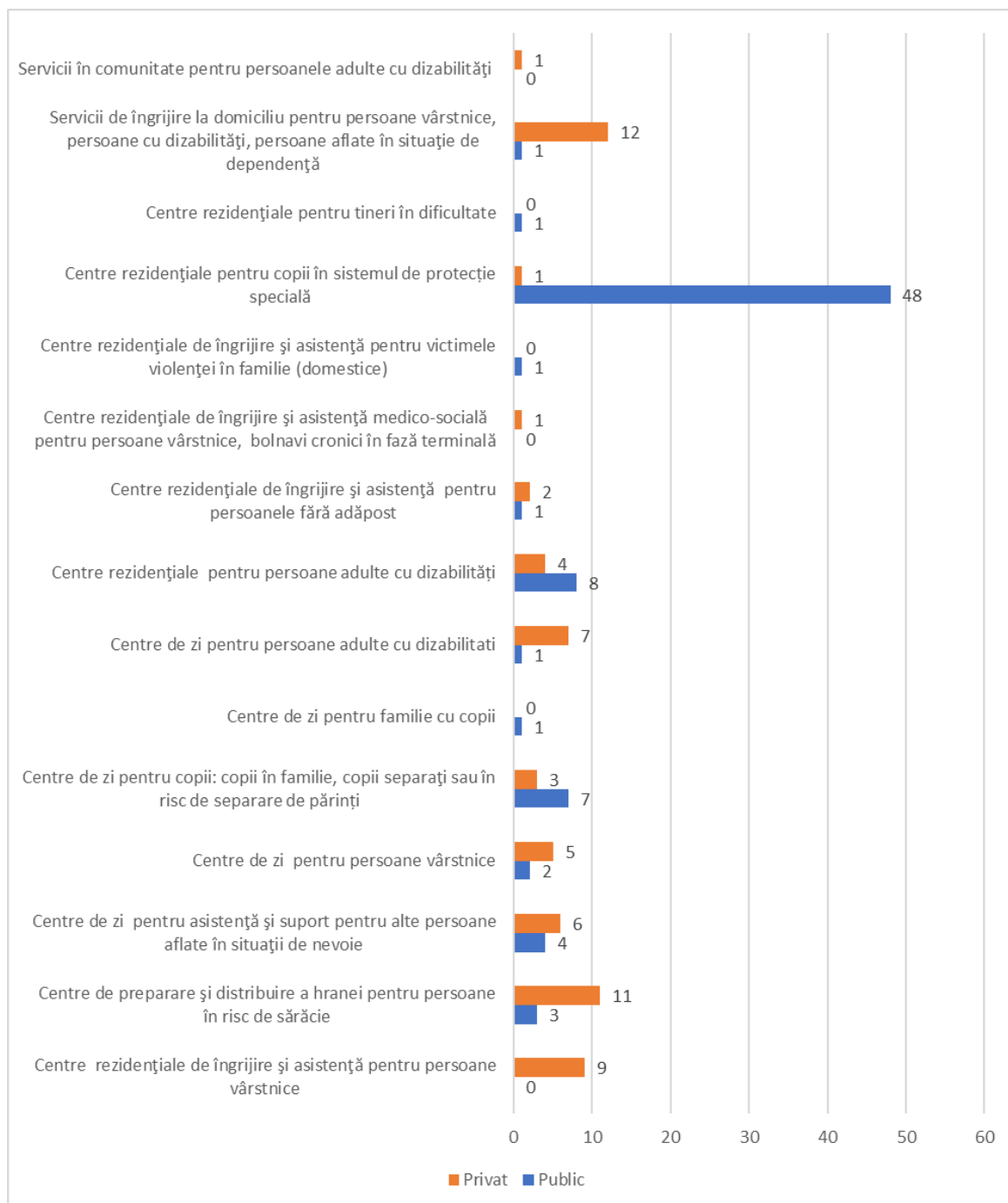

Figura nr. 61: Distribuția serviciilor sociale, în anul 2022, în funcție de regimul juridic

Sursa: Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice. Lista serviciilor sociale licențiate în baza Legii nr. 197/2012.

Cea mai mare parte a serviciilor sociale la nivelul Județului Harghita sunt livrate de către sectorul public, însă nu la mare distanță de cele livrate de sectorul privat. Astfel, dintr-un total de 140 de servicii sociale disponibile, 78 sunt livrate de sectorul public în timp ce 62 sunt livrate de cel privat. Din **Error! Reference source not found.**, prezentată anterior, se remarcă faptul că serviciile sociale publice sunt majoritare în cazul **centrelor rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție socială (spre exemplu – case de tip familial, unități de tip familial)**, acestea fiind urmate de **centrelor de zi pentru persoane adulte cu dizabilități** și de **centrelor de zi pentru copii – copii în familie, copii separați sau în risc de separare de părinți**.

Așa cum era de așteptat, cea mai mare prezență a serviciilor sociale este înregistrată în mediul urban, prezența acestora în mediul rural fiind puțin mai restrânsă. Se remarcă, însă, faptul că distribuția procentuală a serviciilor sociale între mediile urban-rural este una destul de echilibrată, la nivelul Județului Harghita. Astfel, în mediul urban sunt înregistrați 79 de furnizori de servicii sociale, în timp ce în mediul rural sunt înregistrați 61 de furnizori.

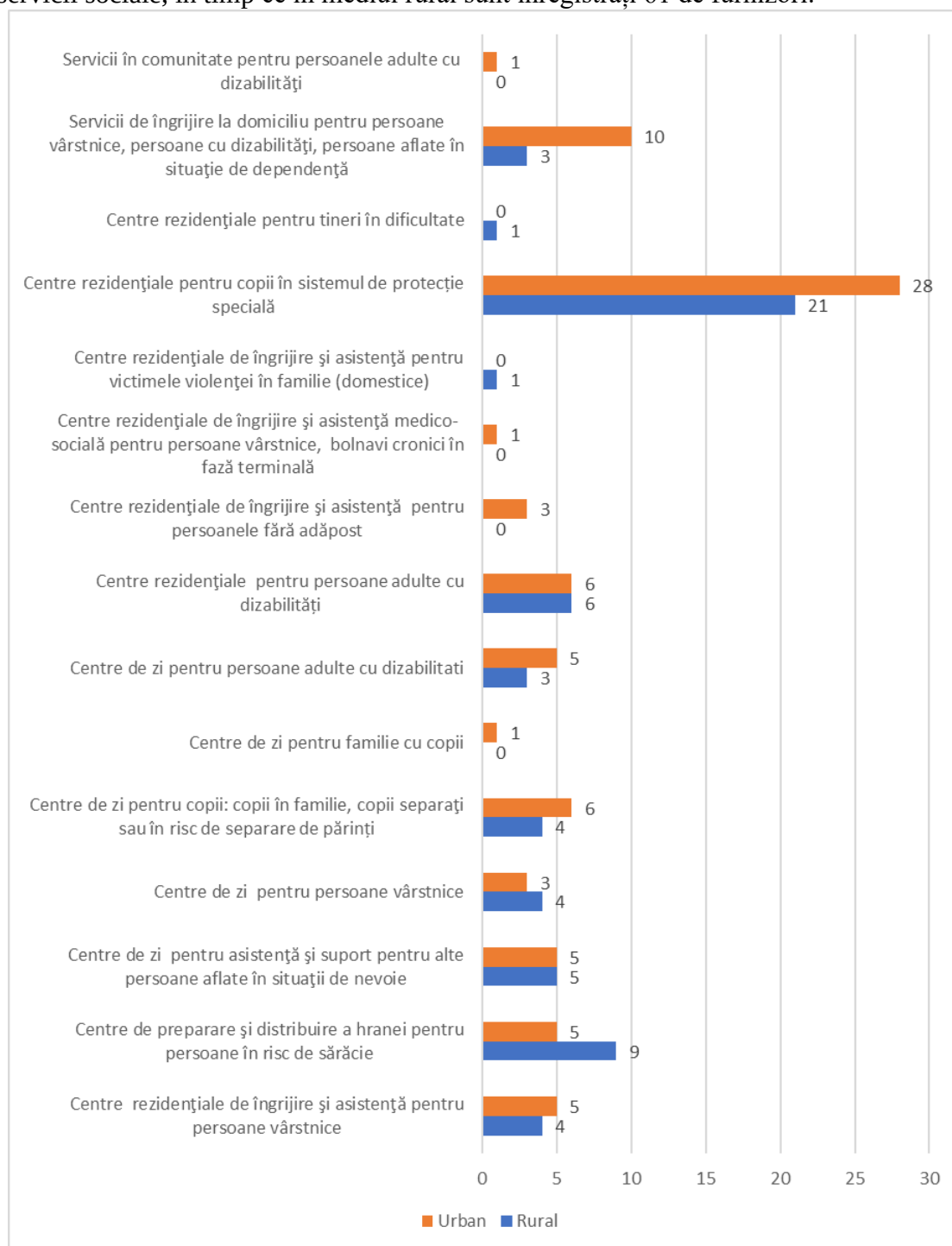

Figura nr. 62: Distribuția serviciilor sociale, în anul 2022, în funcție de mediul de rezidență

Sursa: Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice. Lista serviciilor sociale licențiate în baza Legii nr. 197/2012.

Așa cum era de așteptat, cea mai mare prezență a serviciilor sociale este înregistrată în mediul urban, prezența acestora în mediul rural fiind puțin mai restrânsă. Se remarcă, însă, faptul că distribuția procentuală a serviciilor sociale între mediile urban-rural este una destul de echilibrată, la nivelul Județului Harghita. Astfel, în mediul urban sunt înregistrați 79 de furnizori de servicii sociale, în timp ce în mediul rural sunt înregistrați 61 de furnizori.

8.2. Gradul de sărăcie

Conform datelor furnizate de Agenția Județeană pentru Plăți și Inspecție Socială Harghita, în anul 2022, la nivelul județului erau înregistrate 2 466 de persoane beneficiare de **venit minim garantat**. Cea mai mare parte a acestor beneficiari se găsește în localitățile **Gheorgheni (7,02% - 173 persoane)** și **Atid (6,16% - 152 persoane)**, aceste procente fiind urmate de cele înregistrate în localitățile **Miercurea Ciuc (4,46% - 110 persoane)** și **Mărtiniș (4,42% - 109 persoane)**.

Analizat în raport cu populația totală pe localități, se remarcă faptul că cel mai mare procent de populație beneficiară de venit minim garantat se găsește în **Comuna Atid**, unde dintr-o populație totală de 3 018 locuitori, 152 sunt beneficiari ai venitului minim garantat (deci 5,04%). Acestei localități îi urmează **Comuna Ocland (4,77% din totalul locuitorilor)**, **Săcel (4,76%)** și **Dârjiu (3,85%)**.

Din perspectiva câștigurilor salariale, Comisia Națională de Statistică și Prognoză menționează o valoare a salariului mediu brut de 4 633 lei/salariat în anul 2022, în creștere față de anii precedenți. Această valoare este mai redusă decât media regională, unde este estimată o valoare medie de 5 291 lei/salariat. Salariul mediu brut din Județul Harghita este mai mic decât cel din Județele Sibiu (5 794 lei/salariat), Brașov (5 555 lei/salariat), Mureș (5 234 lei/salariat) sau Alba (5 126 lei/salariat), dar este mai ridicat decât cel din Județul Covasna (4 375 lei/salariat). Salariul mediu net, în județul Harghita, este estimat la valoarea de 2 876 lei/salariat în 2022, fiind în ușoară creștere față de anul precedent când era de doar 2 657 lei/salariat. În anul 2022, la nivel național, salariul mediu net este de 3 538 lei/salariat, salariul mediu brut fiind de 5 725 lei/salariat. Cu aceste valori, atât PIB/locuitor cât și salariul mediu net lunar din Județul Harghita se situează sub media națională.

8.3. Șomaj

Cu scopul uniformizării datelor, în cadrul prezentei analize am studiat șomerii din luna decembrie a anilor 2011-2022. Astfel, se observă faptul că la nivelul Județului Harghita numărul total al șomerilor se află pe o pantă descendentă. Astfel, dacă cel mai mare număr al șomerilor din Județ a fost de 10 567 persoane, în anul 2012, în decembrie 2022 este raportat un număr al șomerilor înregistrați mult mai redus, de doar 5.409 persoane. Cel mai mic număr al șomerilor înregistrați este raportat în anul 2021, când erau doar 4.639 șomeri înregistrați.

Tabel nr. 12: Totalul șomerilor înregistrați, în județul Harghita, pe sexe, în luna decembrie a anilor 2011-2022

Categorii de șomeri	Sexe	Dec-11	Dec-12	Dec-13	Dec-14	Dec-15	Dec-16	Dec-17	Dec-18	Dec-19	Dec-20	Dec-21	Dec-22
Total șomeri înregistrați: indemnizați și neindemnizați	Total	9196	10567	10128	8256	7509	7829	6542	5705	5146	6162	4639	5409
	Feminin	4092	4332	4367	3656	3204	3309	2612	2491	2311	3189	2090	2432
	Masculin	5104	6235	5761	4600	4305	4520	3930	3214	2835	2973	2549	2977
Șomeri neindemnizați	Total	5551	5384	5384	4868	5101	5740	4682	4070	3871	3236	3286	4120
	Feminin	2337	2233	2211	2062	2035	2339	1796	1637	1582	1339	1380	1774
	Masculin	3214	3151	3173	2806	3066	3401	2886	2433	2289	1897	1906	2346
Șomeri indemnizați	Total	3645	5183	4744	3388	2408	2089	1860	1635	1275	2926	1353	1289
	Feminin	1755	2099	2156	1594	1169	970	816	854	729	1850	710	658
	Masculin	1890	3084	2588	1794	1239	1119	1044	781	546	1076	643	631

Sursa: INS, Baza de date Tempo online.

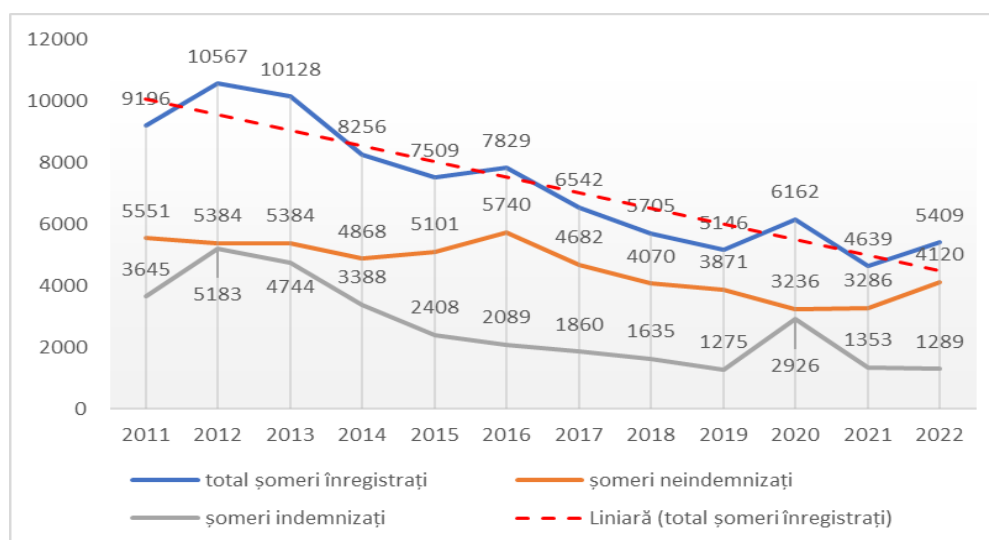

Figura nr. 63: Evoluția numărului șomerilor total, indemnizați și neindemnizați, din Județul Harghita în perioada decembrie 2011-decembrie 2022

Sursa: INS, Baza de date Tempo.

La nivelul Județului Harghita, rata șomajului în raport cu cele două sexe se menține echilibrată. Astfel, dacă în anul 2011 rata șomajului înregistra un total de 6,5 din care rata șomajului masculin era de 6,8 și rata șomajului feminin era de 6,2, în anul 2016, rata șomajului a scăzut la 5,8, din care rata șomajului masculin era 5,9 și rata șomajului feminin de 5,6. În momentul 2021, rata șomajului raportată este de 3,9, din care rata șomajului pentru sexul masculin este de 3,7 și rata șomajului pentru persoanele de sex feminin este de 4,2. Se observă, deci, o inversare a ponderii șomerilor în raport cu cele două sexe. Dacă la începutul intervalului analizat, în anul 2011, în județul Harghita erau mai mulți șomeri de sex masculin decât șomeri de sex feminin, în prezent se remarcă faptul că șomerii de sex feminin reprezintă o pondere mai ridicată în raport cu șomerii de sex masculin. Totodată, așa cum am precizat anterior, rata totală a șomajului este în scădere remarcabilă, acesta fiind un indicator al creșterii economice generale la nivelul Județului Harghita.

8.4. Alocația de stat pentru copii și beneficiarii de indemnizație de creștere copil

Alocația de stat pentru copii reprezintă o prestație universală și se acordă copiilor și tinerilor până în vârsta de 18 ani, respectiv până la încheierea studiilor în cazul tinerilor care împlinesc 18 ani în cursul anului școlar, fără să fi avut repetențe.

Conform datelor furnizate de Agenția Județeană pentru Plăți și Inspecție Socială Harghita (AJPISM), numărul copiilor ce beneficiază de alocație din partea statului, la nivelul Județului Harghita, este de 58 648 persoane. Suma plătită de către stat pentru alocațiile copiilor din acest județ, pentru anul 2022, se ridică la valoarea de 17 035 965 lei. La nivelul Județului Harghita, conform datelor statistice furnizate de Institutul Național de Statistică, numărul tinerilor cu vârstă sub 18 ani este de 60 580 persoane, în continuă scădere în cadrul intervalului 2011-2022. În ceea ce privește beneficiarii de indemnizație de creștere copil, în anul 2022 au fost raportate 3.488 de persoane, suma fiind de 7.684.584 lei. Totodată, 1.408 de persoane au beneficiat în anul 2022 de stimulent de inserție, suma fiind de 1.121.667 lei.

8.5. Populații vulnerabile la nivelul localităților din Județul Harghita

Din punct de vedere teoretic, discuția despre **populații vulnerabile** aduce în prim plan conceptele de **nevoie, bunăstare, deprivare, sărăcie** și nu în ultimul rând, **conceptul de calitate a vieții**. Vorbim, astfel, despre punerea în context a conceptului de nevoie prin relaționare la cele patru direcții ale acestuia. J. Bradshaw (1972) discuta despre nevoie din următoarele perspective: în primul rând este adusă în discuție **nevoia simțită**, nevoia de care indivizii sunt conștienți dar nu le și exprimă în toate cazurile. Astfel, **populația vulnerabilă** intră în categoria persoanelor care, la nivel social, nu dispun de mijloacele necesare exprimării acestor nevoie, fie din pricina lipsei de informare, fie din lipsa forței necesare transmiterii mesajului prin variate mijloace de exprimare. Alte nevoi aduse în discuție pot fi **nevoile exprimate**, caz în care acestea se transformă într-o cerință, o doleanță. Pe locul al treilea în lista nevoilor sunt cele **normative**, definite din exterior în concordanță cu standardele și normele profesionale. Nu în ultimul rând, în cazul de față aducem în discuție **nevoile comparative**, structurate și definite în relația cu alți indivizi sau grupuri sociale. În conceptul de nevoi comparative apare implicit și un element ce ține de justiție (echitate) socială; se referă la ceea ce nu avem sau avem în raport cu altul sau alții și duce la ceea ce literatura în domeniul sărăciei numește **deprivare relativă**.

Județul Harghita prezintă procente considerabile de populație atât în mediul urban cât și în mediul rural. Din totalul locuitorilor (325 653 locuitori estimați pentru anul 2022), 43,49% locuiesc în mediul urban în timp ce 56,51% locuiesc în mediul rural. Din perspectiva populațiilor marginalizate, se remarcă prezența acestora în ambele medii de rezidență.

În zonele urbane, singurele localități din Județul Harghita care nu prezintă zone marginalizate sunt **Municipiul Gheorgheni** și **orașul Borsec**. Totuși, și acestea prezintă procente de populație dezavantajată. Astfel, Municipiul Gheorgheni prezintă un procent de 18,32% din populație aflată în zone dezavantajate pe ocupare și 16,58% din populație aflată în zone dezavantajate pe capital uman. Aproximativ 58,03% din totalul populației trăiește în zone nedezavantajate. Din perspectiva Orașului Borsec, remarcăm un procent ridicat de populație ce trăiește în zone dezavantajate pe locuire (de 53,69%).

Cele mai ridicate rate ale marginalizării în mediul urban regăsim în **orașul Bălan**, acolo unde procentul de populație ce trăiește în zone marginalizate se ridică la aproape ¼ din totalul numărului de locuitori (*mai exact*, 24,07%).

Tabel nr. 13: Procentul de populație urbană aflată în zone marginalizate, la nivel de unitate administrativ-teritorială, în Județul Harghita

Localități	Procent de populație urbană în zone marginalizate
Municipiul Gheorgheni, Orașul Borsec	localități fără populație aflată în zone marginalizate
Municipiul Miercurea Ciuc, Municipiul Odorheiu Secuiesc	1,0% - 4,0%
Municipiul Toplița, Oraș Cristuru Secuiesc, Oraș Vlăhița	4,1% - 7,0%
-	7,1% - 11,0%
Oraș Băile Tușnad	11,1% - 17,0%
Oraș Bălan	17,1%-25,0%

Sursa: Atlasul Zonelor Urbane Marginalizate din România.

Tabel nr. 14: Zone rurale cu locuire precară, la nivel de unitate administrativ-teritorială, în Județul Harghita

Localități	Rata marginalizării
Plăieșii de Jos	peste 24%
Avrămești	6.1% - 12.0%
Ciucsângeorgiu	6.1% - 12.0%
Zetea	6.1% - 12.0%
Corund	12.0% - 24.0%
Praid	12.0% - 24.0%
Săcel	12.0% - 24.0%
Sânmartin	12.0% - 24.0%
Secuieni	12.0% - 24.0%
Șimonești	12.0% - 24.0%
Ulieș	12.0% - 24.0%
Atid	0.1% - 6.1%
Lupeni	0.1% - 6.1%
Mărtiniș	0.1% - 6.1%

Localități	Rata marginalizării
Subcetate	0.1% - 6.1%
Tulgheș	0.1% - 6.1%

Sursa: Atlasul Zonelor Rurale Marginalizate și al Dezvoltării Umane Locale din România.

Din perspectiva marginalizării, analiza realizată mai sus indică intervalele procentuale între care se găsesc populațiile aflate în zone marginalizate, atât în cazul **zonelor rurale** cât și în cazul **zonelor urbane**. Se remarcă, astfel, faptul că dintre zonele urbane ale Județului Harghita, singurele unități administrativ-teritoriale urbane ce nu raportează populație ce trăiește în zone marginalizate sunt **Orașul Borsec și Municipiul Gheorgheni**. Între U.A.T.-urile ce raportează populație ce trăiește în zone marginalizate menționăm existența a **9 zone urbane și 16 zone rurale**. Totodată, între unitățile administrativ-teritoriale cele mai afectate de marginalizare sunt **Orașul Bălan și comuna Plăieșii de Jos**, conform datelor statistice.

Din perspectivă județeană, *Proiecția principalilor indicatori economico-sociali în profil teritorial 2020-2024 (aferentă prognozei macroeconomice de iarnă 2021 pentru Proiectul de Buget 2021)*⁵ indică o valoare a Prodului Intern Brut, la nivel județean, de 11,7 miliarde lei pentru anul 2020, estimându-se totodată o evoluție până în anul 2024 de până la 15,8 miliarde lei. Regiunea Centru are a patra cea mai mare valoare a PIB-ului dintre regiunile României, după București-Ilfov, Regiunea Nord-Vest și Regiunea Sud Muntenia. Analizând la nivelul județelor din Regiunea Centru, valoarea PIB cea mai ridicată aparține Județului Brașov, cu 35,8 miliarde lei, fiind urmată de Sibiu cu 23,5 miliarde lei și de Mureș, cu 23,4 miliarde lei, în 2020. **Prognoza pentru Județul Harghita în anul 2024 indică un PIB de 15,8 miliarde lei, fiind în continuare pe locul al cincilea la nivel regional**, adică penultimul loc, înaintea Județului Covasna care prezintă cel mai mic PIB al regiunii. Analiza PIB/locuitor indică o valoare destul de redusă înregistrată de Județul Harghita în raport cu celelalte regiuni ale țării. Astfel, în anul 2020, PIB/locuitor al regiunii Centru este de 10 747 euro/locuitor, fiind mai redus decât cel al **Regiunilor Nord-Est, Vest și desigur București-Ilfov**. În cadrul regiunii Centru, Județul Harghita ocupă, din perspectiva PIB/locuitor, poziția cu numărul cinci, având valoarea de 8 019 euro/locuitor și fiind surclasată de județele **Brașov (13 364 euro/loc), Sibiu (12 122 euro/loc), Alba (11 543 euro/loc) și Mureș (9 102 euro/loc)**. Pentru anul 2024 este estimată o creștere a PIB/loc, în județul Harghita, până la valoarea de 10 673 euro/loc, fiind și de această dată pe poziția a cu numărul cinci la nivel regional, devansând Județul Covasna.

⁵ Comisia Națională de Strategie și Prognoză,
https://cnp.ro/wp-content/uploads/2021/07/PROGNOZA_2020_2024_in_profil_teritorial.pdf, accesat la data de 09 iunie 2022

9. Servicii și infrastructuri socio-culturale

9.1. Rețeaua dotărilor de învățământ și indicatori specifici

9.1.1. Rețeaua școlară din Județul Harghita

Județul Harghita are pe teritoriul său, conform datelor furnizate de INS, un număr total de 130 unități de învățământ, la nivelul anului 2021, în scădere față de anul 2009 când s-a înregistrat maximul perioadei 2005-2021, respectiv 164 de unități. În ultimii ani se observă o tendință de creștere ușoară a numărului de unități școlare.

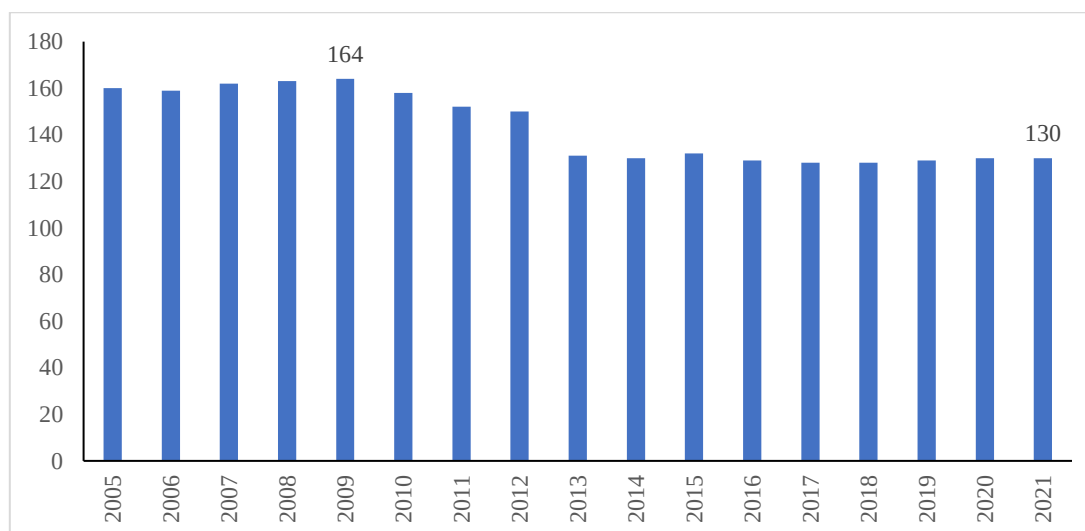

Figura nr. 64: Populația de elevi înscriși în învățământul profesional, în Județul Harghita, în anul 2021

Sursa: Institutul Național de Statistică, baza de date Tempo.

Conform datelor Institutului Național de Statistică și Inspectoratului Școlar al Județului Harghita, Județul se remarcă prin prezența școlilor și a grădinițelor în toate unitățile administrativ teritoriale. În județul Harghita regăsim o școală profesională, respectiv Școala Profesională Specială “Szent Anna” din Miercurea Ciuc. Există de asemenea trei școli postliceale cu profil medical, Școala postliceală “Loius Pasteur” Mirecurea Ciuc, Școala postliceală sanitară “F.E.G. Education” Mirecurea Ciuc și Școala postliceală sanitară “F.E.G. Education” Odorheiu Secuiesc.

Învățământul universitar îl regăsim în trei din centrele urbane ale județului, respectiv Universitatea Sapiientia Miercurea Ciuc și filiale ale Universității Babes Bolyai în Gheorgheni și Odorheiu Secuiesc.

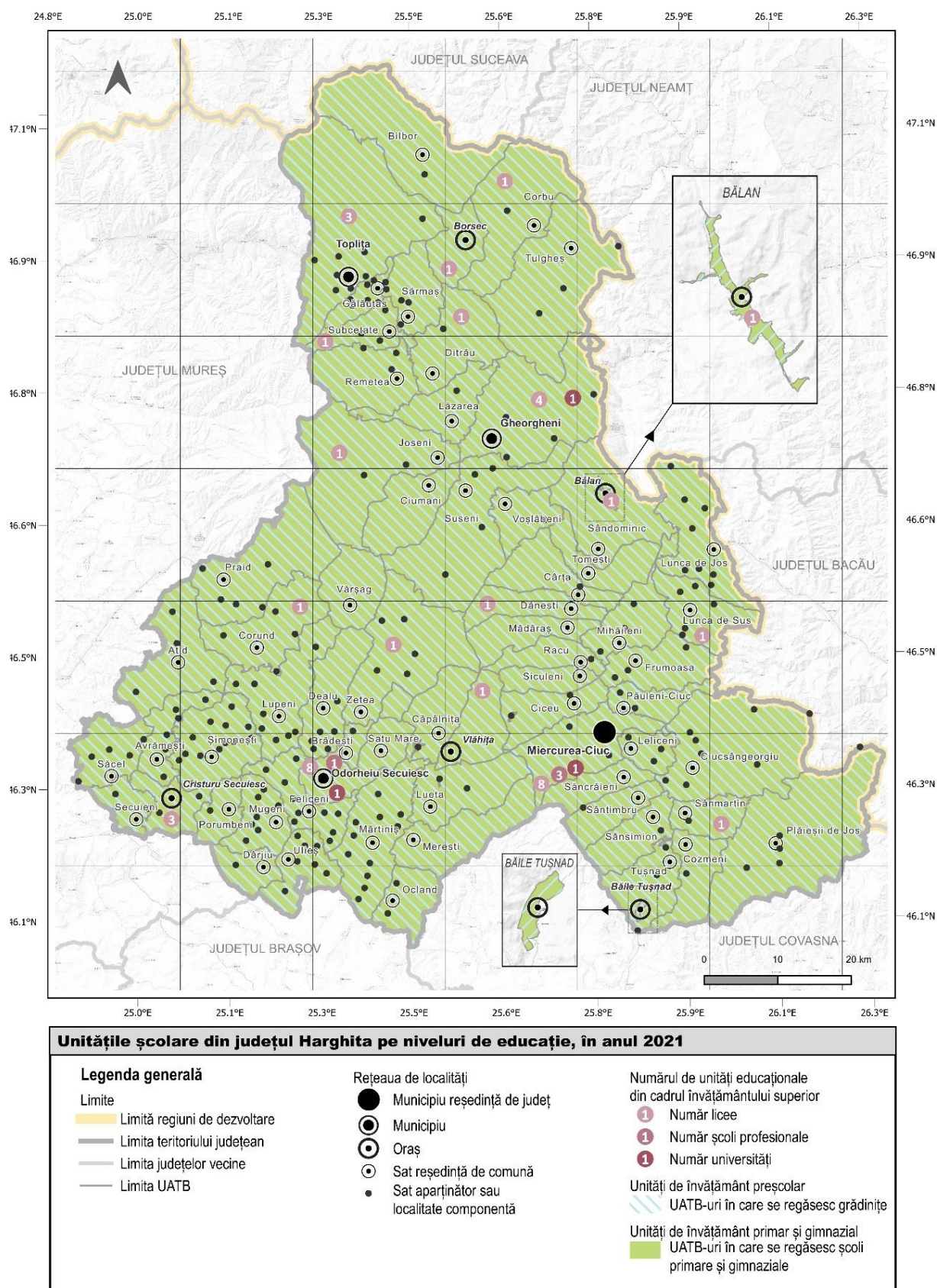

Figura nr. 65: Unitățile școlare din jud. Harghita pe niveluri de educație, în anul 2021

Sursa: INS, baza de date Tempo online.

9.2. Calitatea infrastructurii școlare

În ceea ce privește infrastructura școlară din Județul Harghita, aceasta era alcătuită în anul 2021 din:

- 3033 săli de clasă, inclusiv cabinete școlare și amfiteatre, numărul acestora fiind în creștere cu 50% față de anul 1993;
- 247 laboratoare școlare, numărul acestora fiind în creștere față de anul 1990 cu 16%;
- 128 săli de gimnastică, numărul acestora fiind în creștere față de anul 1990 cu 39%;
- 117 ateliere școlare, numărul acestora fiind în scădere față de anul 1993 cu 36%;
- 93 terenuri de sport școlare față de 94 în anul 2007, primul an pentru care dispunem de date;
- 7521 computere, numărul acestora dublându-se față de anul reper 2007 când erau înregistrate 3686.

La nivel general, în județul Harghita s-a observat o creștere a numărului de săli de clasă în perioada 1993-2021 cu 624, cele mai multe în mediul rural, 326 față de 298 în mediul urban, ceea ce arată o bună asigurare cu infrastructură școlară mai ales în mediul rural.

La nivelul unităților administrativ teritoriale, doar în 7 dintre acestea a scăzut numărul de săli de clasă, iar în celelalte 60 a stagnat (3 UAT-uri) sau a crescut. Dublare a numărului de săli de clasă s-a înregistrat în comuna Zetea și în orașul Borsec iar în comuna Sânmartin a crescut de 3 ori, de la 10 la 31.

Tabel nr. 15: UATB-uri în care numărul sălilor de clasă a scăzut sau a stagnat între 2004-2021

Sursa. INS, Baza de date Tempo.

	2005	2021	Modificări ale numărului de săli de clasă
SUBCETATE	24	14	-10
SARMAS	41	33	-8
ORAS BALAN	60	49	-11
MARTINIS	28	23	-5
CORBU	23	20	-3
TUSNAD	20	18	-2
FELICENI	22	20	-2
AVRAMESTI	24	24	0
LUETA	17	17	0
RACU	11	11	0

Coroborat cu creșterea numărului de săli de clasă se remarcă și o creștere a numărului de laboratoare precum însă a scăzut numărul de ateliere. Numărul terenurilor de sport a stagnat însă numărul sălilor de gimnastică a crescut. Remarcabilă este și creșterea numărului de unități școlare cu computere, numărul acestora dublându-se.

9.3. Învățământul universitar la nivelul Județului Harghita

La nivelul Județului Harghita funcționează trei instituții de învățământ superior:

Universitatea Sapiientia din Miercurea Ciuc a fost fondată în anul 2001 și acreditată în anul 2012 împreună cu filialele de la Cluj și Târgu Mureș. Formează studenți în specializările economie, biotehnologie și științele sociale.

Extensia Universitară Gheorgheni a Universității Babes Bolyai a fost inaugurată în 1997 și este încadrată în categoria învățământului superior la nivel de licență. Oferta educațională este de studii cu licență și de masterat, profilul *Geografia Turismului*.

Extensia Universitară Odorheiu Secuiesc a Universității Babes Bolyai a fost inaugurată în 1999. Oferta educațională este de studii cu licență, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației, profilul Pedagogia învățământului primar și preșcolar *în limba maghiară*. Este cea mai importantă instituție din țară la nivel universitar unde studiază în limba maghiară viitorii profesori pentru învățământul preșcolar și primar.

Începând cu anul 2022 **Universitatea din Pécs** a deschis la Odorheiu Secuiesc un nou profil pentru formarea de asistenți medicali și manageri sanitari.

După numărul studenților, cel mai mare centru universitar este la Miercurea Ciuc, Universitatea Sapiientia, unde erau înscriși în anul 2021 un număr de 815 studenți. Cu număr mult mai redus de studenți sunt filialele Universității Babes Bolyai din municipiile Odorheiu Secuiesc (244 studenți) și Gheorgheni (128 studenți). La nivel regional, cele trei centre universitare din județul Harghita au o pondere de doar 2% din numărul total al studenților din Regiunea Centru.

Tabel nr. 16: Numărul studenților din județele Regiunii Centru raportat la numărul de locuitori în anul 2021

Sursa. INS, Baza de date Tempo.

	Număr locuitori	Număr studenți	Studenți/ 1000 locuitori	% Studenți din Regiunea Centru
BRASOV	546615	22486	41.1	38.1%
SIBIU	388326	15886	40.9	26.9%
MURES	518193	12964	25.0	21.9%
ALBA	325941	6226	19.1	10.5%
HARGHITA	291950	1187	4.1	2.0%
COVASNA	200042	328	1.6	0.6%
REGIUNEA CENTRU	2271067	59077	26.0	100.0%

Raportul numărului studenților la 1000 locuitori situează județul Harghita printre județele cu centre universitare cu număr redus de studenți, cu doar 4 studenți la 1000 locuitori (maximul este înregistrat de județul Cluj cu 105,6). În Regiunea Centru media este de 26 studenți la 1000 locuitori iar județul Harghita se situează sub această medie, județele Brașov cu 41,1 și Sibiu cu 40,9 studenți/ 1000 locuitori situându-se pe primele locuri.

Așa cum arată datele statistice, numărul studenților s-a menținut sau a scăzut ușor între 2014-2021, reducere care este determinată și de diminuarea numărului tinerilor, generații mai reduse numeric născute după anul 2000.

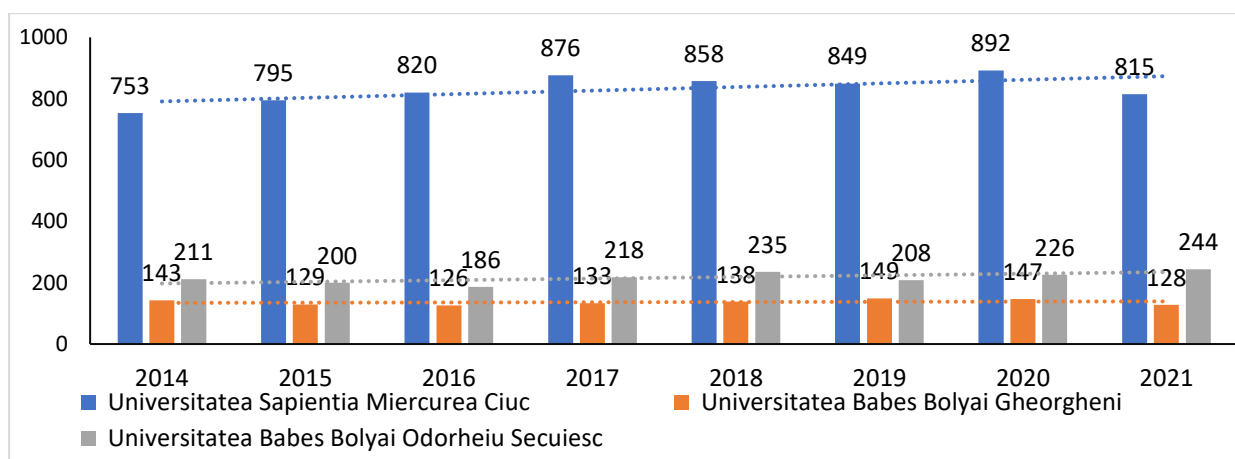

Figura nr. 66: Evoluția numărului studenților înscriși la universitățile din județul Harghita

Sursa: Institutul Național de Statistică, baza de date Tempo.

Semnificativă și benefică pentru dezvoltarea socio-economică a județului este distribuția în teritoriu a celor trei centre universitare în cele mai dezvoltate orașe, Miercurea Ciuc, Odorheiu Secuiesc și Gheorgheni. Universitățile joacă un rol esențial în dezvoltarea și progresul orașelor în care se află, aducând cu sine numeroase avantaje pentru comunitatea locală. Universitate joacă un rol important în dezvoltarea economică a orașului prin crearea de locuri de muncă pentru cadrele didactice, profesori, cercetători și personalul auxiliar. De asemenea, studenții și vizitatorii aduc un aflus de bani în economia locală prin cheltuielile pe care le fac cu cazarea, alimente, servicii etc. În plan local și regional universitățile pot contribui la dezvoltarea tehnologică și avansarea cunoștințelor în diferite domenii ceea ce poate atrage companii și investiții în oraș. O influență importantă o au universitățile pentru animarea și stimularea vieții socio-culturale a comunităților urbane.

Numărul total al populației școlare în anul 2021 a fost de 51.487 copii, din care cei mai mulți sunt în mediul urban 29.542 față de 21.945 în localitățile rurale, cu 7.597 mai mulți în mediul urban, reprezentând 57% din totalul populației școlare. Învățământul antepreșcolar, postliceal și de maiștri și învățământul universitar se regăsește doar în mediul urban, cuprinzând 2.403 elevi în anul 2021. Evoluția populației școlare pe medii de rezidență arată reduceri atât în mediul urban, cât și în mediul rural, curbă care urmează trendul demografic descendent. Reducerea populației școlare a fost cu 18.234 persoane (-26,2% în intervalul 1995-2021, mai accentuată în mediul urban, mai puțin cu 11.465 persoane (-28%) și mai puțin cu 6.669 persoane în mediul rural (-23,6%).

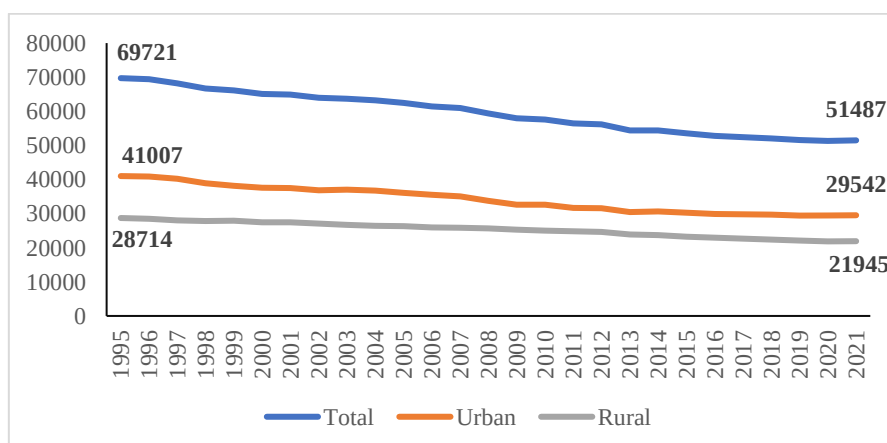

Figura nr. 67: Evoluția populației școlare din județul Harghita între 1995-2021 pe medii de rezidență

Sursa. INS, Baza de date Tempo.

Înscriși în învățământul primar sunt cu 1863 mai mulți copii din mediul rural față de cei din mediul urban. La fel, în mediul rural sunt mai mulți elevi în gimnaziu dar și copii în grădinițe. Acest raport în favoarea mediului rural necesită o atenție deosebită în ceea ce privește investițiile în infrastructura educațională, asigurarea cu cadre didactice calificate, tehnologii și conectivitate, reducerea abandonului școlar în mediul rural, asigurarea transportului școlar etc.

Analiza populației școlare după medii de rezidență arată în cifre absolute un număr mai mare al antepreșcolarilor, elevilor de școală primară și gimnazială în mediul rural comparativ cu mediul urban.

Tabel nr. 17: Populația școlară pe niveluri de instruire și mediul de rezidență în anul 2021

Sursa. INS, Baza de date Tempo.

Nivel de instruire	Total	Urban	Rural	Urban/Rural
Învățământul primar	15311	6724	8587	-1863
Învățământ gimnazial	12460	5867	6593	-726
Învățământ preșcolar	10425	4914	5511	-597
Învățământ antepreșcolar	239	239	0	239
Învățământ postliceal și de maiștri	738	738	0	738
Învățământ universitar	1187	1187	0	1187
Învățământ profesional	2256	1965	291	1674
Învățământ liceal	8695	7802	893	6909

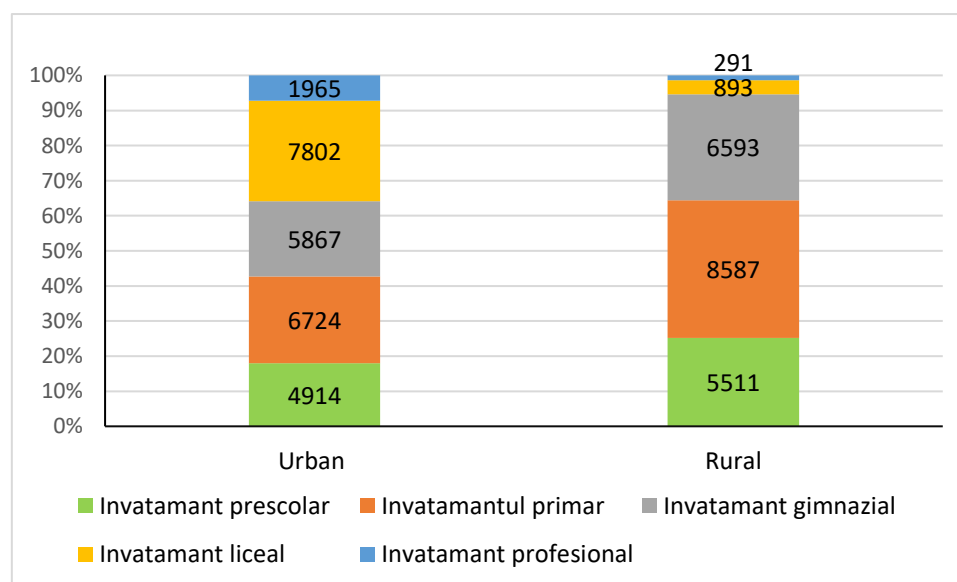

Figura nr. 68: Populația școlară din Județul Harghita în raport cu nivelul de învățământ și mediul de rezidență în anul 2021

Sursa: INS, Tempo online.

Se remarcă o discrepanță pronunțată între cele două medii de rezidență în ceea ce privește învățământul liceal, în zona rurală fiind înregistrați doar 893 față de 7802 elevi în mediul urban.

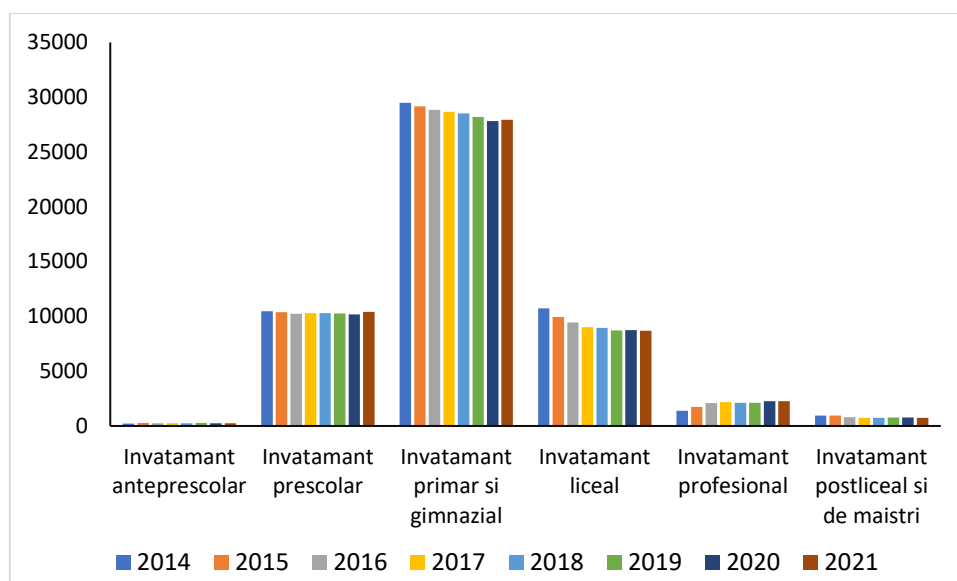

Figura nr. 69: Evoluția numărului de copii înscriși în unitățile de învățământ din Județul Harghita în funcție de tipul acestora între 2014-2021

Sursa: INS, Baza de date Tempo.

Așa cum am precizat anterior, în Județul Harghita, cel mai ridicat număr de copii înscriși apare în cazul elevilor din **învățământul primar și gimnazial**, aceștia fiind urmași de **copiii înscriși în grădinițe și apoi de** elevii înscriși în **învățământul liceal**. Din perspectiva evoluției lor, se remarcă scăderea continuă a numărului elevilor din învățământul primar și gimnazial, învățământul liceal și cel postliceal și de maiștri. Copiii înscriși în grădinițe prezintă o ușoară creștere între 2020 și 2021.

Elevii înscriși în învățământul liceal prezintă o scădere numerică accentuată în perioada 2014-2021, de la 10.725 la 8.695 persoane în anul 2021. Creșterea numărului celor ce urmează învățământul profesional și tehnic este remarcabilă, de la 1.386 în anul 2014 la 2.256 în anul 2021.

Numărul elevilor din învățământul de maiștri a scăzut continuu în perioada 2014-2021 de la 947 la 738 persoane, o scădere cu 22% în doar 8 ani.

Din perspectiva învățământului anteprescolar, Județul Harghita raportează un număr foarte mic de înscriși, în medie 250 copii/an între 2014-2021, fapt determinat de numărul redus de instituții de învățământ de acest tip.

9.4. Distribuția teritorială a populației școlare

Date furnizate de Institutul Național de Statistică pentru anul 2021 precizează **prezența a 51.487 elevi** înscriși în unitățile de învățământ din Județul Harghita, inclusiv creșe și grădinițe. În învățământul preuniversitar sunt înscriși, în total, 39.636 elevi (preșcolari, elevi școală primară, gimnazială, liceu, postliceală).

Din totalul copiilor înscriși în grădinițe, 10.425 în anul 2021, Institutul Național de Statistică precizează faptul că cei mai mulți sunt înscriși în cele două municipii ale Județului, respectiv Miercurea Ciuc și Odorheiu Secuiesc. Astfel, conform datelor furnizate de către INS, în Municipiul Miercurea Ciuc, în anul 2021, erau înscriși 1567 copii iar în Municipiul Odorheiu Secuiesc erau 1527 copii. Numărul acestora este în scădere față de anul de referință 1992, când

la nivelul Județului Harghita erau înscriși 15.790 copii în grădinițe, în total, în Miercurea Ciuc fiind înscriși 2182 copii iar în Odorheiu Secuiesc fiind înscriși 1701 copii.

În ceea ce privește nivelul preșcolar, remarcăm faptul că în **toate comunele sunt înscriși copii în grădinițe**. Distribuția pe localități evidențiază câteva UATB-uri unde sunt înscriși mai puțin de 50 copii în grădinițe, 13 din totalul celor 67. Cu cele mai mici efective de copii sunt comunele Ulieș (17), Lelicieni (31), Merești (34), Orașul Băile Tușnad (34), Dârjiu (35) și orașul Borsec (35), UATB-uri cu număr redus de locuitori și cu grad ridicat de îmbătrânire.

Dacă raportăm numărul celor înscriși în învățământul preșcolar la populația cu domiciliu pentru grupa de vârstă oficială corespunzătoare învățământului preșcolar observăm faptul că a crescut cuprinderea în grădinițe de la 71,5% în anul 1992 la 107,2% în anul 2021 (procentul poate include copii din județele limitrofe înscriși în grădinițe din localități din județul Harghita).

Conform datelor publicate în Sistemul Informatic Integrat al Învățământului din România (SIIR), în anul școlar 2022-2023 erau înscriși în mediul rural 22.068 elevi față de 28.193 în mediul urban, 44% în rural față de 56% în mediul urban.

Din punctul de vedere al infrastructurii școlare, în mediul rural funcționau 298 grădinițe și școli, față de 140 în mediul urban.

Elevii înscriși în învățământul primar și gimnazial, la nivelul Județului Harghita, sunt în număr total de 27.947 copii (conform datelor INS, baza de date Tempo). Cei mai mulți dintre aceștia sunt localizați în cele două municipii, Miercurea Ciuc (4.026 elevi) și Odorheiu Secuiesc (3.584 elevi). Diferența foarte mare între efectivele de copii este justificată și prin prezența, în Municipiul reședință de Județ, Baia Mare, a unui număr de școli cu mult mai ridicat decât în alte UATB-uri.

Alte localități ce beneficiază de un număr mai mare de 1000 de copii înscriși în unitățile de învățământ sunt **Municipiul Gheorgheni (1677 de copii în învățământul primar și gimnazial) și Municipiul Toplița (1211 copii).**

Cei mai puțin copii înscriși în învățământul primar și gimnazial, conform datelor statistice furnizate de INS pentru anul 2021, sunt în comunele Dârjiu, Ulieș și Voșlăbeni unde sunt raportați mai puțin de 100 de copii înscriși. Comunele cu cei mai mulți copii înscriși sunt Corund -503, Zetea -516 și Lunca de Jos -595, mai mulți decât orașele Bălan cu 304, Borsec cu 171 și Băile Tușnad cu 129 elevi.

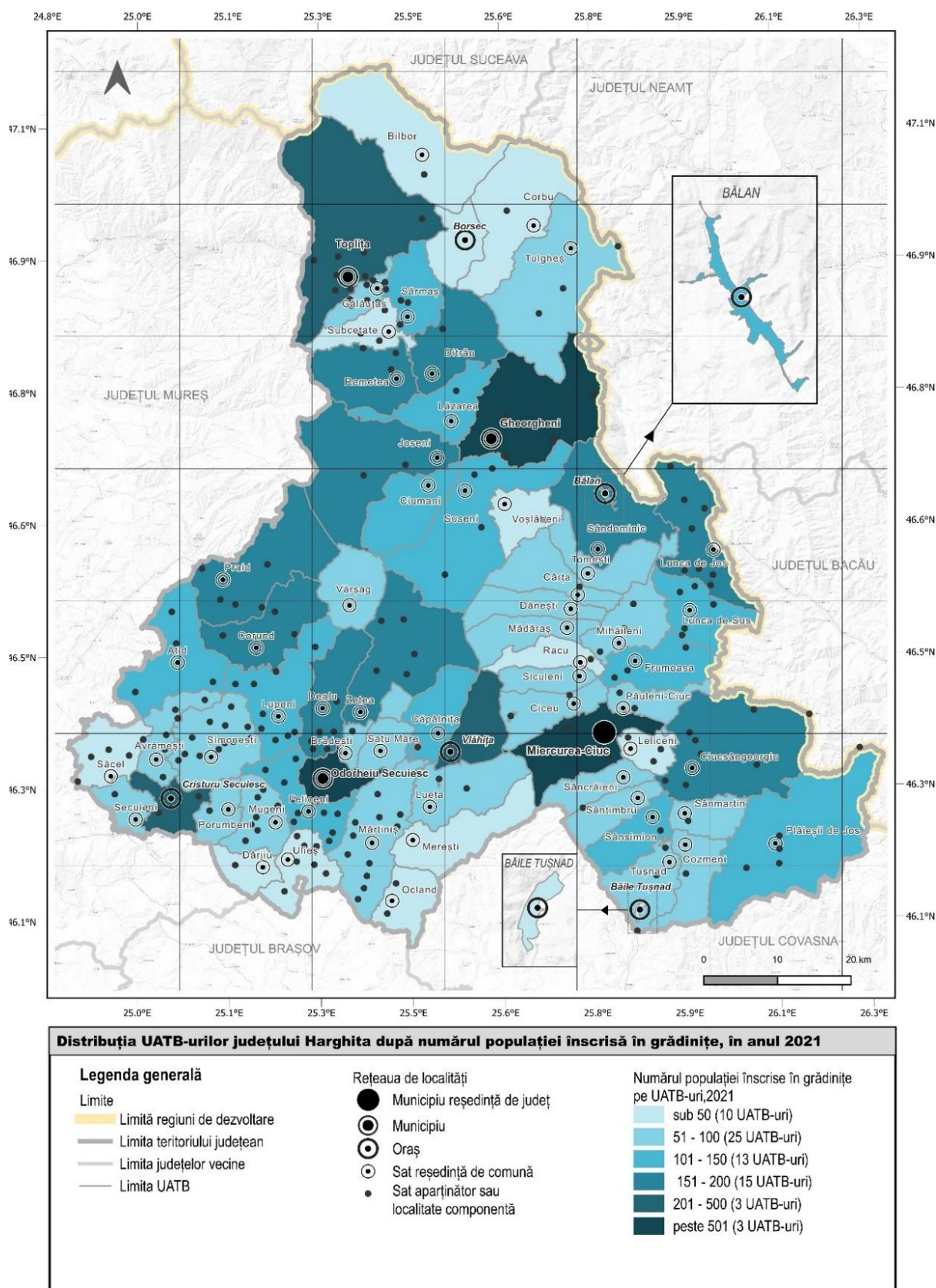

Figura nr. 70: Distribuția UATB-urilor județului Harghita după numărul populației înscrisă în grădinițe, în anul 2021

Sursa: INS, Baza de date Tempo online.

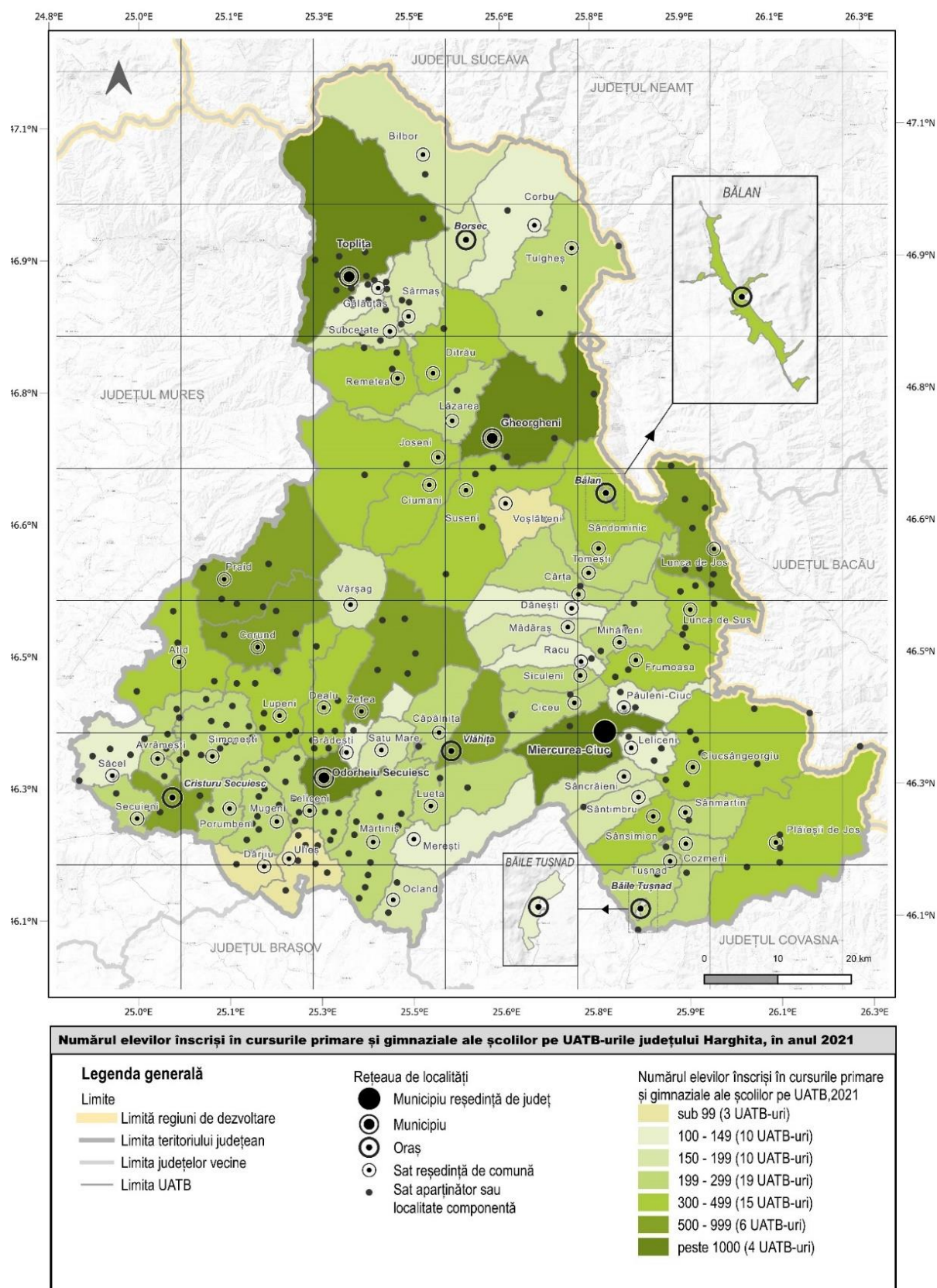

Figura nr. 71: Distribuția UATB-urilor județului Harghita după numărul populației înscrise în cursurile primare și gimnaziale, în anul 2021

Sursa: INS, Baza de date Tempo online.

Învățământul liceal este restrâns, în mare măsură, la localitățile urbane, fie ele municipii sau orașe, aici fiind înscriși 88,5% din totalul liceenilor în anul 2021. Totuși, într-unul din cele 9 orașe nu există liceu, respectiv orașul Băile Tușnad. Dintr-un total de **8.695 elevi** în anul 2021, cei mai mulți erau înscriși la un liceu în cele mai mari orașe ale județului, respectiv Municipiul Miercurea Ciuc -2.896 elevi, Municipiul Odorheiu Secuiesc -2.344 elevi și Municipiul Gheorgheni cu 1.171. Aceștia totalizează 6411 elevi care reprezintă 74% din liceenii din județul Harghita care învață în 20 licee din cele 38 din județul Harghita.

Nouă comune au și licee pe teritoriul lor, licee tehnologice sau teologice, respectiv comunele Corbu (143 copii înscriși în învățământ liceal), Corund (55 copii înscriși în învățământ liceal), Dănești (64 copii înscriși în învățământ liceal), Ditrău (65 de copii înscriși în învățământ liceal), Joseni (81 copii înscriși în învățământ liceal), Lunca de Sus (124 copii înscriși în învățământ liceal), Sânmartin (56 copii înscriși în învățământ liceal), Subcetate (236 de copii înscriși în învățământ liceal) și Zetea cu 69 copii înscriși în învățământ liceal. Acestea, desigur, au un număr restrâns de copii înscriși în învățământul liceal prin raportare la copiii înscriși în învățământul liceal din mediul urban al Județului Harghita. În general unitățile de învățământ liceal din zona rurală prezintă rate de promovabilitate mai scăzute decât în mediul urban, performanța acestora fiind redusă.

Câteva localități din Județul Harghita beneficiază de prezența unor elevi înscriși în **unități de învățământ profesional**. În anul 2021 numărul elevilor totaliza 2.256 de elevi înscriși, în creștere față de anii precedenți. Cea mai mare parte a lor este localizată în Municipiul Miercurea Ciuc-780 elevi, urmat fiind de Municipiul Odorheiu Secuiesc cu 583 elevi și de Municipiul Gheorgheni cu 298 elevi. Spre deosebire de anul 2011 când s-a înregistrat numărul minim de elevi înscriși în învățământul profesional, numărul acestor elevi a crescut considerabil, INS-ul menționând, la nivelul anului 2021, un total de doar 2.256 **de elevi înscriși în învățământul profesional**, localizați atât în mediul urban, cât și în mediul rural (comunele Corbu, Corund, Dănești, Ditrău, Lunca de Sus și Sânmartin).

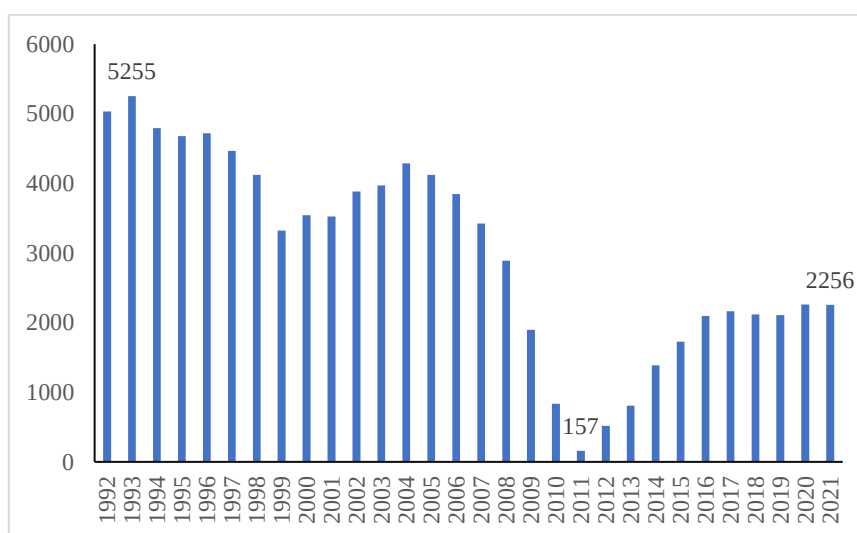

Figura nr. 72: Evoluția numărului elevilor înscriși în învățământul profesional și tehnic în județul Harghita

Sursa: Institutul Național de Statistică, baza de date Tempo.

Tabel nr. 18: Populația de elevi înscriși în învățământul profesional, în Județul Harghita, în anul 2021

Unitate teritorial administrativă	Număr elevi înscriși în învățământul profesional
TOTAL	2256
MUNICIPIUL MIERCUREA CIUC	780
MUNICIPIUL GHEORGHENI	298
MUNICIPIUL ODORHEIU SECUIESC	583
MUNICIPIUL TOPLITA	60
ORAS BALAN	10
ORAS CRISTURU SECUIESC	155
ORAS VLAHITA	79
CORBU	36
CORUND	44
DANESTI	25
DITRAU	65
LUNCA DE SUS	45
SANMARTIN	76

Sursa. Institutul Național de Statistică, baza de date Tempo.

Tabel nr. 19: Populația de elevi înscriși în învățământul postliceal (inclusiv cel special), în Județul Harghita în anul 2021

Unitate teritorial administrativă	Număr elevi înscriși în învățământul postliceal (inclusiv cel special)
TOTAL	738
MUNICIPIUL MIERCUREA CIUC	300
MUNICIPIUL GHEORGHENI	89
MUNICIPIUL ODORHEIU SECUIESC	284
MUNICIPIUL TOPLITA	65

Sursa. Institutul Național de Statistică, baza de date Tempo.

Conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică, baza de date Tempo, numărul total al elevilor înscriși în învățământul postliceal (inclusiv învățământul special) era în anul 2021 de 738 de persoane, numărul acestora fiind în scădere de la un maxim de 1577 înregistrat în anul 1999. Învățământul postliceal s-a restrâns în timp la doar cele 4 școli menționate în tabelul de mai sus, după ce au fost închise școli postliceale din orașele Bălan, Cristuru Secuiesc, Vlăhița, Corbu, Dănești, Sânmartin, Siculeni și Subcetate.

9.5. Volumul de cadre didactice

Evoluția personalului didactic arată scăderea continuă a numărului acestuia în intervalul 1996-2014, însă începând din anul 2015 se observă o tendință de creștere ușoară. Reducerea este explicată de scăderea populației în general și a volumului coortei de copii. Evoluția pe medii de rezidență arată reducerea decalajului urban-rural în anul 2021 când numărul cadrelor didactice din mediul urban era cu 391 mai mare față de mediul rural comparativ cu anul 1995 când în mediul urban profesau cu 805 mai multe cadre didactice decât în rural.

Între 1995-2021 numărul cadrelor didactice a scăzut cu 876 persoane, cu 645 mai puține în mediul urban și cu 231 mai puține în mediul rural. Reducerea a fost mai importantă în mediul urban, -21,3% comparativ cu mediul rural -10,4%.

Conform datelor publicate în Sistemul Informatic Integrat al Învățământului din România (SIIR), în anul școlar 2022-2023 cele mai multe posturi didactice erau în mediul urban, 57,3% din total, față de 42,7%. Proporția numărului profesorilor calificați era mai mare în mediul urban, 54%, față de 46% în rural.

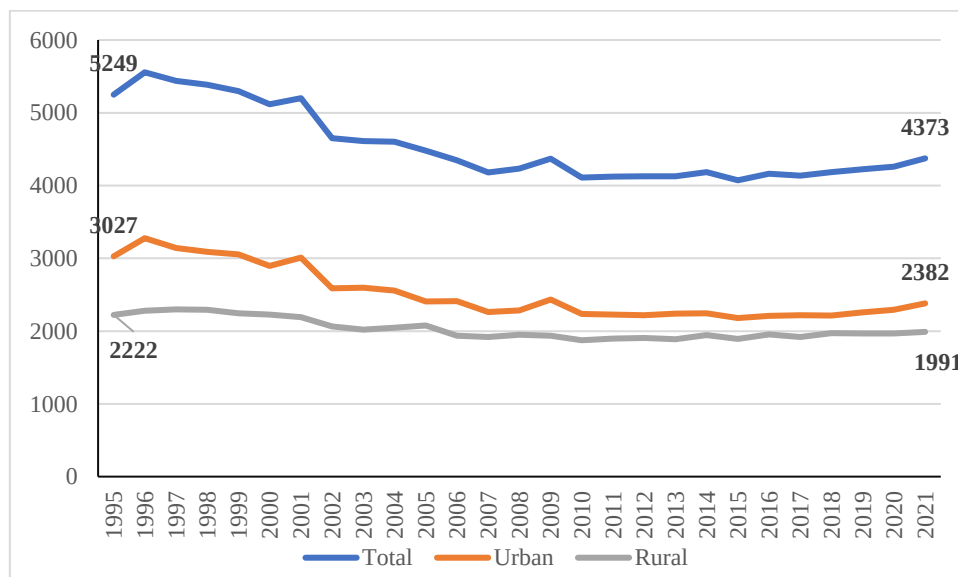

Figura nr. 73: Evoluția numărului personalului didactic în jud. Harghita între 1995-2021

Sursa: Institutul Național de Statistică, baza de date Tempo.

Conform datelor INS, baza de date Tempo online, în Județul Harghita exista în anul 2021 un număr total de 4.373 profesori, dintre care 1991 sunt în mediul rural, față de 2382 în mediul urban. Numărul cadrelor didactice pe medii de rezidență este relativ proporțional numărului elevilor.

Ponderea cadrelor didactice calificate pe medii de rezidență este în favoarea mediului urban, 54%, respectiv 46% în mediul rural (Sursa: Sistemul Informatic Integrat al Învățământului din România).

9.6. Abandonul școlar

Problema abandonului școlar este una foarte gravă, dat fiind că aceasta generează alte fenomene negative precum **șomajul, sărăcia, excluziunea socială** sau **probleme de sănătate**. Rata abandonului școlar pentru **învățământul primar și gimnazial**, la nivelul Regiunii Centru, din care face parte și Județul Harghita, a fost de este de 1,9% în anul 2020, fiind în scădere față de

anul 2014, când rata a atins valoarea maximă de 2,8%. Practic, în anul 2020, 1,9% din totalul copiilor înscriși în anul școlar respectiv (învățământ primar și gimnazial) abandonau studiile. În ceea ce privește ratele pe județul Harghita, se observă că valorile au fost mai mici decât la nivel regional, însă diferența între acestea s-a redus considerabil în ultimii prin scăderea ratei de abandon la nivel regional și stagnarea celei de la nivelul județului Harghita.

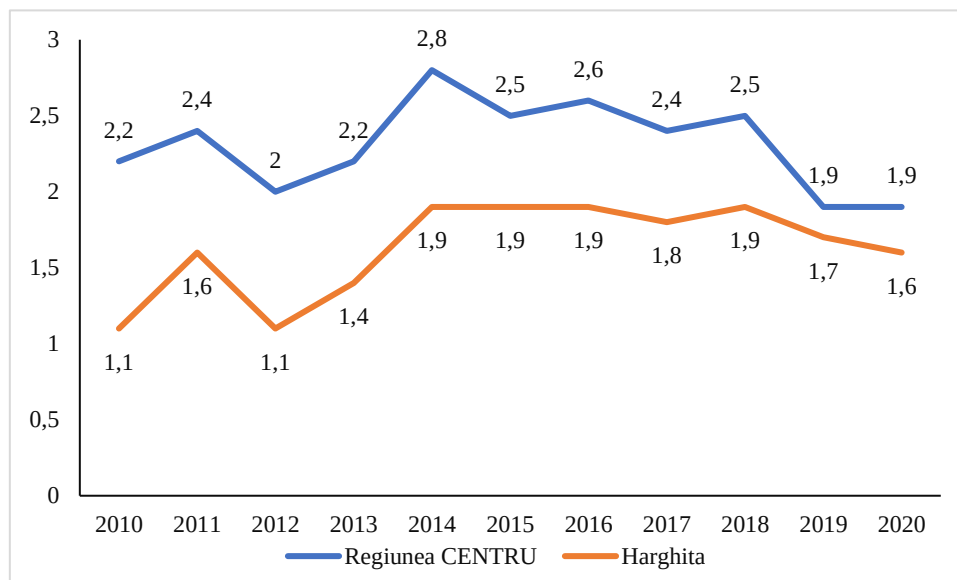

Figura nr. 74: Evoluția ratei abandonului școlar pentru învățământul primar și gimnazial în Județul Harghita

Sursa. INS, baza de date Tempo.

Situația abandonului școlar este diferită pe niveluri de educație: în cazul învățământului primar și gimnazial se înregistrează o rată mai redusă iar în cazul învățământului postliceal și de maiștri se înregistrează o rată mai mare (spre exemplu, în anul 2020 rata de abandon a fost de 12,6% față de 1,6% pentru învățământul primar și gimnazial).

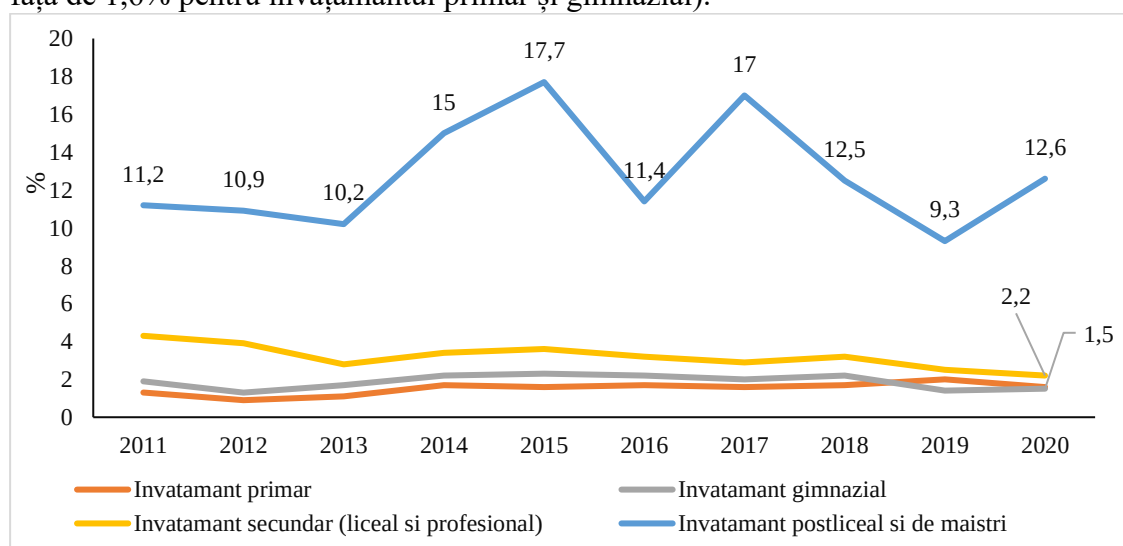

Figura nr. 75: Rata abandonului școlar pe niveluri de învățământ în județul Harghita

Sursa: INS, Tempo online.

Învățământul postliceal și de maistri a avut o evoluție negativă **din perspectiva abandonului școlar**. La nivel regional, această rată de abandon a crescut de la 5,6 în anul 2011 la 8,3 în anul 2020, în timp ce în Județul Harghita, rata de abandon înregistra valori duble față de aceasta, fiind în creștere de la 11,2 în anul 2011 la 12,6 în anul 2020. La nivel regional, județele Covasna și Harghita au cele mai mari rate de abandon școlar la acest nivel de învățământ.

9.7. Rețeaua dotărilor sanitare și indicatori specifici

Rețeaua de unități medicale din Județul Harghita în anul 2021 indică o diferență remarcabilă între mediile de rezidență urban-rural. Astfel, analiza cu privire la spitale, ambulatorii și dispensare subliniază o prezență foarte redusă a acestora în mediul rural. În ceea ce privește spitale și ambulatorii, la nivelul Județului Harghita se remarcă prezența a doar 5 spitale, mai puțin cu două față de anul reper 1995 (spitalele din Cristuru Secuiesc și Vlăhița). Majoritatea se găsesc în centrele urbane ale județului: Municipiul Miercurea Ciuc, Municipiul Gheorgheni, Municipiul Odorheiu Secuiesc, Municipiul Toplița și comuna Tulgheș cu un spital de psihiatrie. Ambulatorii aferente spitalelor se găsesc în toate cele 5 spitale publice. De remarcat este faptul că pe teritoriul județului nu s-a dezvoltat niciun spital sau ambulatoriu privat, ci există doar patru paturi de spitalizare de zi private în cadrul unei unități sanitare ale unei fundații religioase (Ozanam). Cele cinci spitale publice au fost descentralizate și sunt administrate în prezent de autoritățile locale (consilii municipale și Consiliul Județean Harghita).

Din perspectiva numărului de farmacii, la nivelul Județului Harghita se remarcă faptul că în anul 2021, numărul acestora era de 137 farmacii (dintre care 5 în proprietate publică și 132 în proprietate privată). Numărul farmaciilor private s-a dublat față de anul 2000 când erau înregistrate 67 unități. Distribuția în teritoriu a farmaciilor nu este uniformă, unele zone rurale fiind lipsite de farmacii, respectiv comunele Dârjiu, Gălăuțas, Lelicieni, Racu, Satu Mare și Subcetate.

Unele din spitalele din județul Harghita își desfășoară activitatea în clădiri monument istoric, unele în stare avansată de degradare, improprie activității medicale, spitale cu mai multe secții exterioare (Spitalul Județean de Urgență Miercurea Ciuc, spital pavilionar cu 7 secții exterioare). O altă problemă este legată de regimul de proprietate al unor clădiri monument istoric retrocedate în anul 1999 care nu pot fi renovate (secțiile Pneumoftiziologie, Boli infecțioase inclusiv Compartiment HIV/SIDA și Parazitologie cu cabinete medicale integrate aparținând Spitalului Județean de Urgență Miercurea Ciuc). O altă situație este a cea a Spitalului de Psihiatrie din Tulgheș care este fostul Sanatoriu TBC Tulgheș. Mai mult, acest spital se află la distanță considerabilă față de spitale cu alte specialități medicale decât psihiatria, respectiv 150 km până la Târgu-Mureș sau 145 km până la Miercurea Ciuc și 100 km până la Piatra Neamț, transportul făcându-se cu ambulanța.

Spitalele municipale din Odorheiu Secuiesc și Toplița au o infrastructură uzată moral, primul fiind construit în anul 1977 iar al II-lea în anul 1985. De menționat este faptul că Spitalul din Gheorgheni a fost inaugurat în anul 2008, fiind cel mai nou spital din județul Harghita.

Situația dispensarelor din U.A.T.-urile Județului Harghita este una foarte defavorabilă. Astfel, din datele furnizate de Institutul Național de Statistică observăm prezența a doar 5 astfel de unități medicale, toate în sistem public, situate cu precădere în zone urbane dar există și orașe fără dispensar (Cristuru Secuiesc, Vlăhița). Localitățile care dispun de prezența unui dispensar pe teritoriul lor sunt: Municipiul Miercurea Ciuc, Municipiul Gheorgheni, Municipiul Odorheiu Secuiesc, Municipiul Toplița și comuna Tulgheș. Nicio altă localitate din Județul Harghita nu dispune de dispensar. De remarcat lipsa dotărilor medicale în cazul câtorva orașe, respectiv oraș Băile Tușnad, Borsec și Bălan.

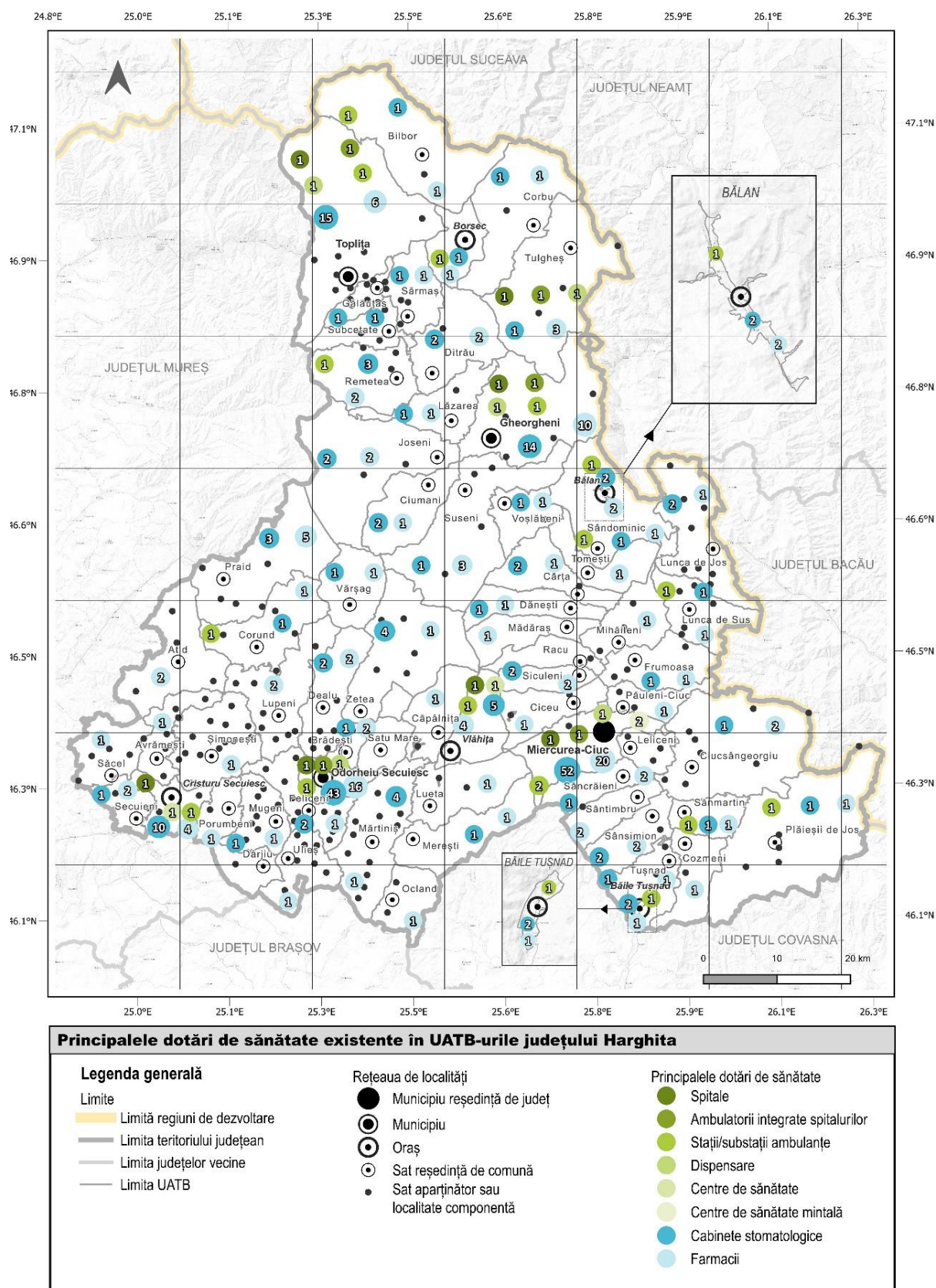

Figura nr. 76: Principalele dotări de sănătate în UATB-urile județului Harghita

Sursa: INS, baza de date Tempo.

Tabel nr. 20 Rețeaua de unități medicale publice din Județul Harghita în anul 2021

Sursa. Institutul Național de Statistică, baza de date Tempo.

	spitale	ambulatorii integrate spitalului	dispensare	centru sănătate	Centre de sanătate mintală
TOTAL	5	5	5	2	2
MUNICIPIUL MIERCUREA CIUC	1	1	1		2
MUNICIPIUL GHEORGHENI	1	1	1		
MUNICIPIUL ODORHEIU SECUIESC	1	1	1		
MUNICIPIUL TOPLITA	1	1	1		
TULGHES	1	1	1		
ORAS CRISTURU SECUIESC				1	
ORAS VLAHITA				1	

În județul Harghita există două centre de permanență, la Cristuru Secuiesc și în Vlăhița, fiind făcute demersuri pentru autorizarea de noi centre de permanență pentru a asigura accesul la serviciile medicale pentru populația din mediul rural. Extinderea rețelei de medicină de urgență prin centrele de permanență este foarte necesară mai ales în zona rurală, unde populația izolată în zone montane are o problemă reală de acces la serviciile medicale.

În anul 2021, rețeaua de cabinete medicale de familie indica un număr de 164 **cabinete ale medicilor de familie în sistem privat**. În ultimii ani, numărul total al cabinetelor medicale de familie s-a menținut la aproximativ 160 cabinete. Indicatorul utilizat pentru analiza distribuției în teritoriu a asistenței primare (medicina de familie) este numărul mediu de locuitori care revine la un medic de familie și s-a calculat prin raportarea populației rezidente la numărul medicilor de familie care și-au desfășurat activitatea în zona geografică și în anul de referință pentru care a fost calculat indicatorul.

La nivelul Județului Harghita, în anul 2021 erau 3 U.A.T.-uri din zona rurală care **nu dispuneau de niciun cabinet de medici de familie**, respectiv **Lelicieni** (2.471 locuitori la Recensământul 2021), **Racu** (1.599 locuitori) și **Săcel** cu 1.140 locuitori. În total, un număr de 5.210 locuitori nu beneficiau de servicii de medicină primară în anul 2021. Totodată, remarcăm unele localități în care numărul cabinetelor de medici de familie este foarte redus în raport cu populația totală a localității. Între acestea, la nivelul Județului Harghita, cele mai afectate sunt orașul **Bălan** (5.414 locuitori), **Șimonești** (3.416 locuitori), **Lueta** (3.338 persoane), **Mugeni** (3.329) și **Lunca de Sus** (3.218), unde există doar câte un cabinet de medicină de familie, deși populația deservită depășește 3.000 locuitori. Ponderea vârstnicilor în aceste UAT-uri variază între 16-20%, necesarul de servicii de sănătate fiind ridicat. În mod firesc, necesarul de medici de familie ar fi de aproximativ 1 medic de familie la maxim 2000-2500 de locuitori.

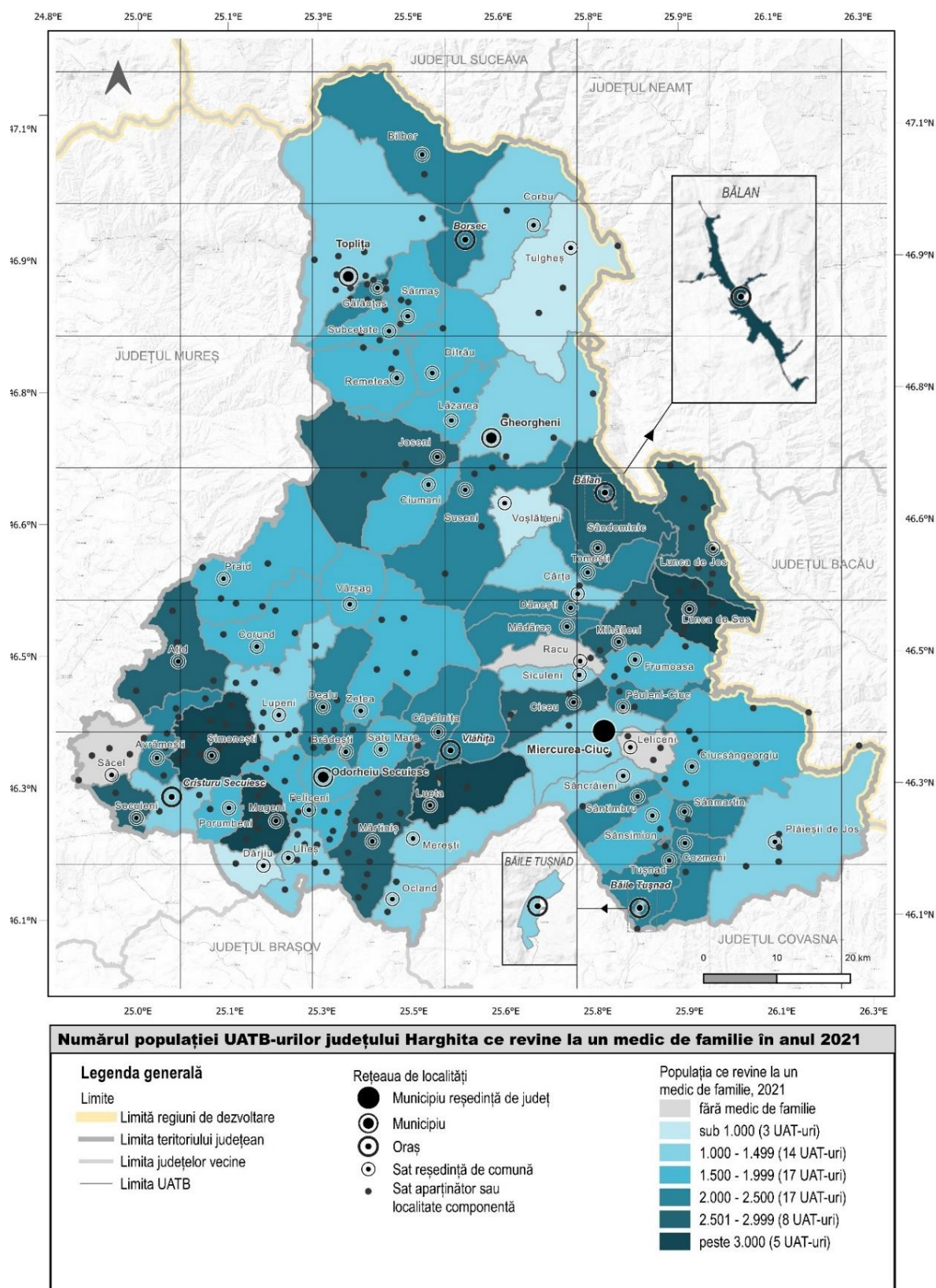

Figura nr. 77: Numărul populației localităților județului Harghita ce revine la un medic de familie în anul 2021

Sursă date: Institutului Național de Statistică, Baza de date Tempo online.

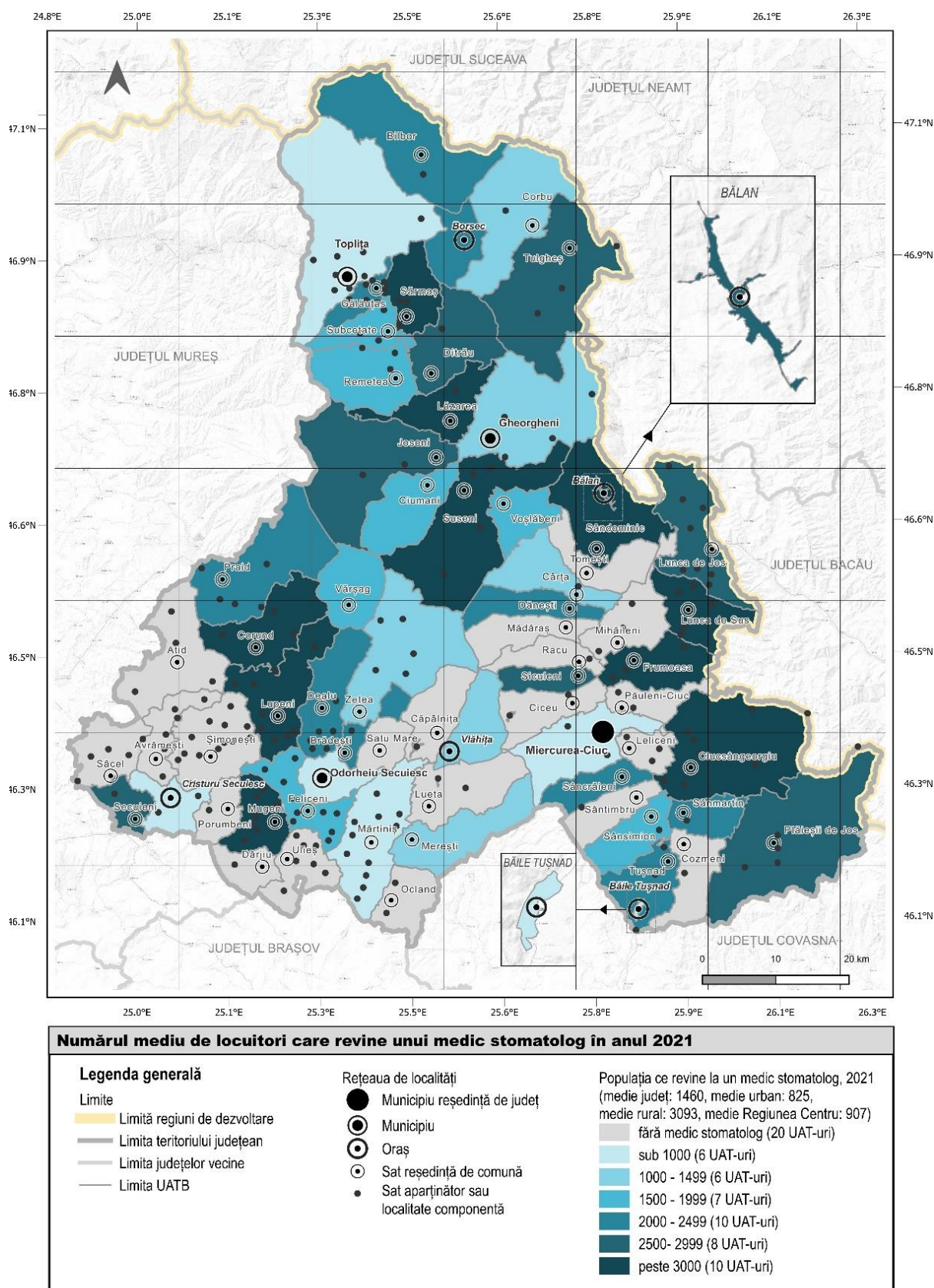

Figura nr. 78: Numărul mediu de locuitori care reveneau unui medic stomatolog în anul 2021

Sursa: INS, baza de date Tempo online.

În cazul analizei cu privire la evoluția cabinetelor stomatologice din Județul Harghita, remarcăm o creștere numerică a acestora însoțită totodată de o schimbare a regimului juridic, de la 81 în anul reper 1997, la 201 în anul 2021, din care 200 sunt private.

Disparitățile între mediul urban și rural după criteriul acoperirii cu medici stomatologi sunt foarte mari. Media populației care revine unui medic stomatolog a fost de 3093 persoane în mediul rural față de doar 825 în mediul urban. Media la nivelul județului a fost de 1460 persoane la un stomatolog, mult peste media în Regiunea Centru de 907 persoane/stomatolog. Disparitățile pe medii de rezidență urban/rural și în cadrul Regiunii Centru arată o situație precară a județului Harghita în ceea ce privește deservirea cu servicii pentru sănătatea orală.

Din totalul celor 57 de localități rurale ale Județului Harghita, **20 nu aveau acces la niciun medic stomatolog în anul 2021**. Astfel, 41.977 persoane din mediul rural din cele 20 de comune nu aveau acces la cabinet stomatologic în localitatea unde domiciliază, fiind nevoite să se deplaseze pentru un consult stomatologic. În comunele Atid, Avrămești, Căpâlnița, Ciceu, Cozmeni, Dârjiu, Lelicieni, Lueta, Mădăraș, Mihăileni, Ocland, Păuleni-Ciuc, Porumbeni, Racu, Săcel, Sântimbru, Satu Mare, Șimonești, Tomești și Ulieș nu există cabinet stomatologică. Două comune, Lueta și Șimonești, au peste 3000 locuitori, cele mai multe comune având aproximativ 2000 locuitori.

Gradul de asigurare a populației cu paturi de spital rezultă din raportarea numărului de paturi de spital la numărul populației cu domiciliul la 1 iulie, înmulțit cu 1000. La nivel național, numărul de paturi raportat la 1000 locuitori (7 la 1 000 de locuitori) este considerat ridicat în comparație cu media europeană 5,3 în Uniunea Europeană (anul 2021). Raportul arată că sistemul rămâne foarte centrat pe spitale, cu cheltuieli relativ ridicate pentru spitale și un număr relativ mare de paturi. Toți acești factori contribuie la o situație în care asistența medicală primară continuă să fie utilizată insuficient, în timp ce serviciile spitalicești sunt utilizate în mod excesiv. Valoarea raportului paturilor ce revin la 1000 în județul Harghita este mai mică decât la nivel național, în scădere față de anii '90.

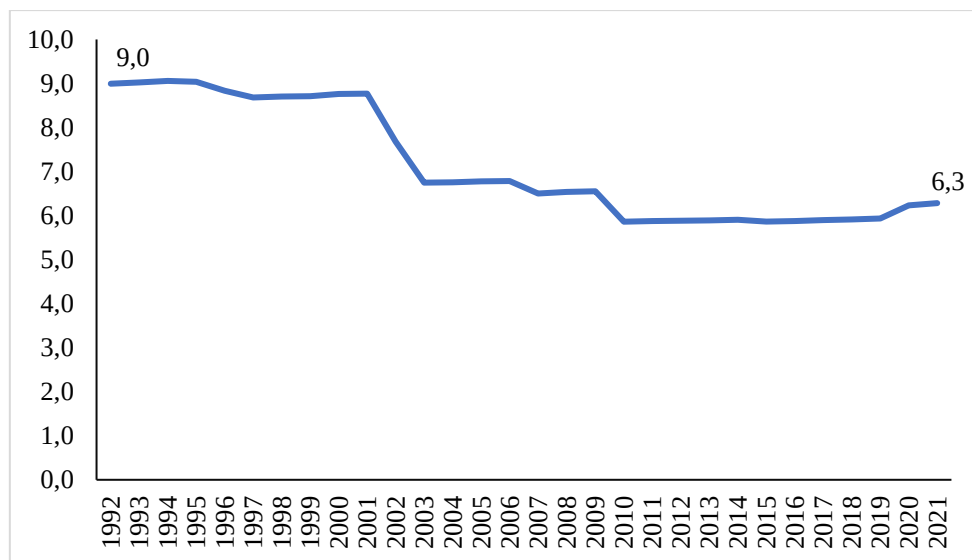

Figura nr. 79: Evoluția numărului de paturi ce revin la 1000 persoane în județul Harghita

Sursa: Institutul Național de Statistică, baza de date Tempo.

Tabel nr. 21: Numărul paturilor de spitalizare continuă sau de zi în anul 2021

Sursa: Tempo online.

	Număr paturi spitalizare continuă sau de zi
DITRĂU	10
ORAȘ CRISTURU SECUIESC	22
ORAȘ VLĂHIȚA	27
MUNICIPIUL GHEORGHENI	205
MUNICIPIUL TOPLITA	173
MUNICIPIUL ODORHEIU SECUIESC	535
MUNICIPIUL MIERCUREA CIUC	787
TULGHEȘ	328

Spitalele cu număr redus de paturi Gheorgheni și Toplița aflate în zona de nord a județului, cu grad ridicat de adresabilitate, cu personal medical în scădere, deservesc o zonă montană vastă și nu acoperă nevoile de asistență medicală ale populației zonei.

9.8. Personal medical

Conform datelor furnizate de INS, baza de date Tempo, numărul total al medicilor din județ este în creștere în perioada 2011-2021. Între 1997-2021 se remarcă o tendință relativ constantă de creștere a numărului de medici și asistenți medicali, numărul celor din urmă fiind, desigur, mult mai ridicat decât cel al medicilor. Creșterea numărului medicilor a fost cu 31% iar a personalului sanitar mediu a fost cu 65%, ceea ce înseamnă o îmbunătățire a îngrijirii medicale a populației județului Harghita. Totuși, la nivelul Județului Harghita, se înregistrează disparități în ceea ce privește prezența serviciilor de sănătate, concentrarea fiind mai mare în mediul urban unde se află spitalele municipale. **Se remarcă, deci, unități administrativ-teritoriale situate la distanțe destul de mari față de aceste unități sanitare, fapt ce face ca populația să fie privată, în mare măsură, de serviciile unui spital.**

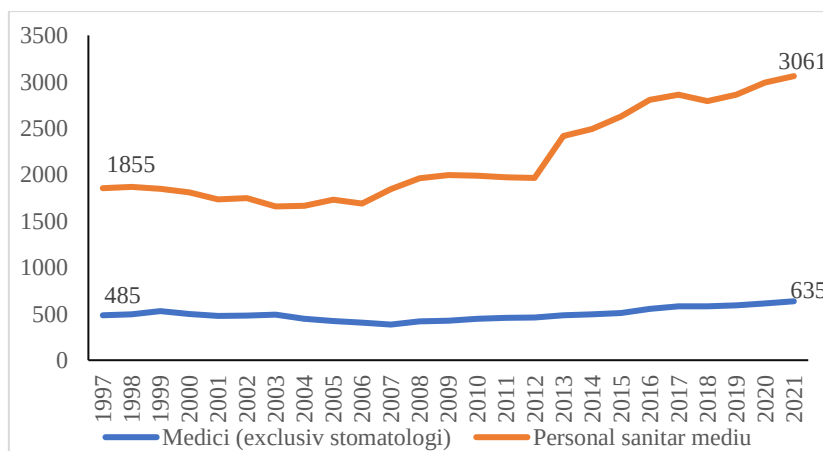

Figura nr. 80: Evoluția numărului de medici și asistenților medicali la nivelul Județului Harghita

Sursa: DSP Harghita.

Numărul **medicilor din sistemul public** din Județul Harghita este în creștere față de anii precedenți, însă acesta a scăzut comparativ cu intervalul 1990-2014, maximul fiind atins în anul 1999 când au fost înregistrați 521 medici în sistemul public. După anul 2015 a început să crească numărul medicilor în sistemul privat, fiind cuprinși și medicii de familie). În anul 2021, **numărul total de medici aflați în sistemul public din Județul Harghita era de 445**, dintre care, 216, aproape jumătate activau în Municipiul Miercurea Ciuc.

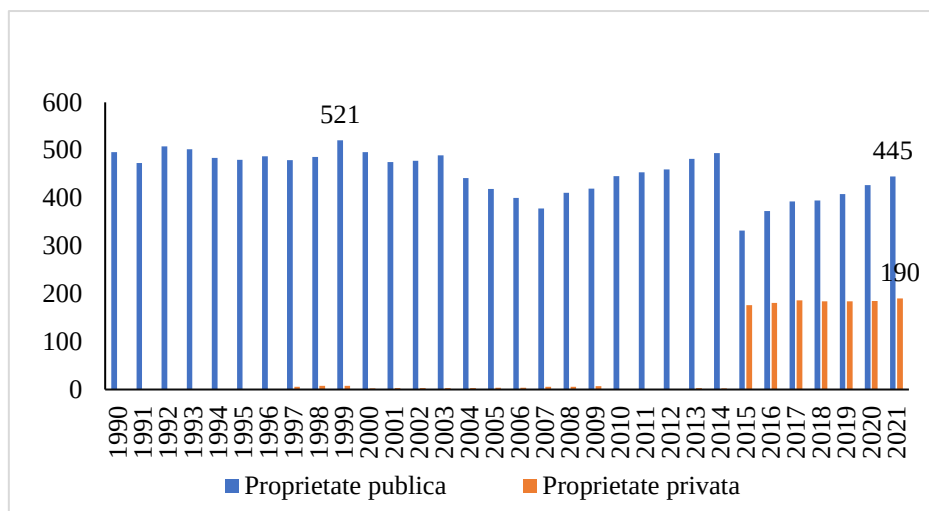

Figura nr. 81: Evoluția numărului medicilor pe tipuri de proprietate

Sursa: INS, Baza de date Tempo.

Municipiul Miercurea Ciuc raportează 216 medici în sistemul public urmat de municipiile Odorheiu Secuiesc (141 medici), Gheorgheni (38 medici) și Toplița (36 medici). Tot în sistemul medical public, dar de data aceasta în număr foarte redus, regăsim personal medical în localitățile **oraș Cristuru Secuiesc (4 medici), oraș Vlăhița (2 medici), comuna Ditrău (2 medici) și comuna Tulgheș cu 6 medici.**

Personalul medical din sistemul privat este **mai puțin numeros, la nivel general, însă mai echitabil distribuit în teritoriul județului.** Astfel, dintr-un total de 190 medici aflați în sistemul privat (în creștere față de anul 2015, când erau 176 medici), **45 sunt în Municipiul Miercurea Ciuc, 21 în Municipiul Odorheiu Secuiesc, 11 în Municipiul Gheorgheni, 9 în municipiul Toplița și 6 în Cristuru Secuiesc.**

Câteva dintre orașele județului Harghita au doar medici în sistemul privat, respectiv Borsec, Bălan cu doar un medic și orașele Băile Tușnad și Vlăhița cu 3 medici. Celelalte localități din Județul Harghita au între 1-3 medici în sistemul privat. Există, însă, și localități **lipsite de medici în sistemul privat. Acestea sunt comunele Lelicieni, Racu și Săcel.** Remarcăm faptul că toate aceste 3 localități din Județul Harghita nu figurează ca având medici nici în sistemul public, **fiind astfel lipsite de personal medical în întregime.**

Informațiile statistice preluate din baza de date Tempo online pentru ultimul an pentru care sunt publicate aceste informații, anul 2021, au fost confruntate cu datele de la Direcția de Sănătate Publică Harghita, rezultând faptul că una dintre comune, Săcel, este deservită în prezent de un medic de familie (Sursa: <https://dspharghita.ro/ro/informatii-utile/subiecte-si-probleme-de-uz-general/medici-de-familie/>).

În Raportul de activitate al Direcției Județene de Sănătate Publică Harghita pentru anul 2022 este menționat faptul că **vârsta medie a medicilor de familie** este de 56 de ani la femei și 57 de ani la bărbați, în continuă creștere de la an la an.

Concluzionând acest capitol, se remarcă următoarele:

- **Localități lipsite de medici de familie (2 comune):** Leliceni și Racu;
- **Localități lipsite de farmacii (6 comune):** Dârjiu, Gălăușas, Leliceni, Racu, Satu Mare și Subcetate;
- **Localități lipsite de cabinete stomatologice (20 de comune):** Atid, Avrămești, Căpâlnița, Ciceu, Cozmeni, Dârjiu, Leliceni, Lueta, Mădăraș, Mihăileni, Ocland, Păuleni-Ciuc, Porumbeni, Racu, Săcel, Sântimbru, Satu Mare, Șimonești, Tomești și Ulieș.

9.9. Starea de sănătate a populației județului Harghita

După primele 5 cauze de deces, cele mai mari rate ale mortalității începând cu anul 2019 au fost legate de bolile aparatului circulator, urmate de tumori, accidente, boli ale aparatului respirator și boli ale aparatului digestiv. În acest interval a scăzut ușor mortalitatea cauzată de bolile aparatului circulator de la 54,85 la 52,07, cea determinată de tumori de la 17,82 la 16,2. În schimb, a crescut mortalitatea cauzată de accidente, boli ale aparatului respirator și aparatului digestiv.

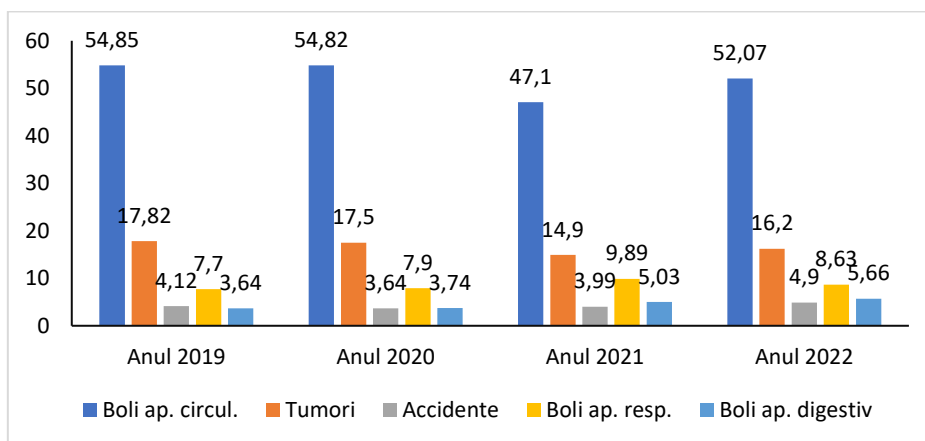

Figura nr. 82: Mortalitatea populației județului Harghita pe cauze de deces

Sursa: DSP Harghita.

La nivel național mortalitatea cauzată de bolilor cardio-vasculare (cardiopatia ischemică inclusive infarctul, bolile cerebrovasculare, hipertensiunea arterială) are o frecvență în creștere.

Din perspectiva tipurilor de boli raportate la nivelul populației Județului Harghita în perioada 2019-2022, remarcăm faptul că indicele de prevalență raportat la 1000 de locuitori se află în creștere pentru toate bolile pentru care avem date, în special pentru **bolile hipertensive** sau **cardiopatia ischemică**. **Bolile hipertensive** prezintă cel mai ridicat indice de prevalență, în creștere de la 86,0 în anul 2019 la 89,63 în anul 2022. Pe locul al doilea din perspectiva creșterii indicelui de prevalență se găsește **cardiopatia ischemică**, ce a evoluat de la o valoare de 44,5 în anul 2019, până la valoarea de 45,62 în anul 2022.

Aceste boli cronice netransmisibile domină tabloul actual al morbidității din cauza creșterilor reale, depistărilor într-o măsură mai mare prin introducerea în practică a tehnologiilor moderne,

și creșterii duratei de supraviețuire a bolilor ca urmare a procedurilor terapeutice noi, farmacologice, chirurgicale, imunologice și radiologice.

Tabel nr. 22: Prevalența unor boli cronice (la 1000 de locuitori) în județul Harghita

Sursa: Direcția de Sănătate Publică Harghita.

	2019	2020	2021	2022
Boli hipertensive	86,0	86,9	88,7	89,63
Cardiopatie ischemică	44,5	44,7	36,1	45,62
Diabet zaharat	43,8	45,6	47,4	49,28
Boala ulceroasă	15,0	15,0	15,0	15,14
Boli pulmonare cronice obstructive	13,5	13,8	14,2	14,40
Gușa simplă	9,7	9,9	10,2	10,40
Boli cerebro-vasculare	9,8	9,9	10,1	10,42
Ciroză și hepatită cr.	6,5	6,7	6,8	6,87

10. Locuirea și caracteristici ale fondului de locuit/ale gospodăriilor

10.1. Stocul de locuințe

Din perspectiva evaluării impactului social, în cadrul acestei secțiuni din studiu vom analiza evoluția stocului de locuințe la nivelul Județului Harghita precum și la nivelul U.A.T.-urile componente. Totodată, în cadrul analizei este studiată și evoluția suprafeței locuibile din cadrul U.A.T.-urilor, ca indicator al creșterii sau scăderii calității vieții locuitorilor.

Analiza stocului de locuințe existent, la nivelul UAT-urilor din Județul Harghita, are la bază date furnizate de Institutul Național de Statistică, baza de date Tempo, privind **locuințele existente la sfârșitul anului** pentru perioada de referință 1990-2021.

Din datele furnizate de INS, se observă faptul că, la nivelul întregului județ stocul de locuințe a crescut, în perioada 1990-2021, cu un număr de 16.352 locuințe. În intervalul analizat a crescut numărul locuințelor private cu 22.657 și a scăzut stocul de locuințe publice cu 6.305. Creșterea “intrărilor” în fondul de locuințe existent s-a datorat construcțiilor noi și transformării unor spații cu altă destinație, în locuințe. “Ieșirile” din cadrul fondului de locuințe a fost determinat de demolări și de schimbarea unor locuințe în spații cu altă destinație.

Numărul locuințelor a crescut mai mult în mediul rural, cu 6,8% mai multe în anul 2022 față de 2005 față de 5,4% în mediul urban.

Scăderi ale stocului de locuințe s-au înregistrat în zona de centru dar și în sud-vest și sud-est. La nivel de UAT, în perioada 2005-2021 s-au înregistrat scăderi ale stocului de locuințe în cazul a 15 localități rurale din cele 67 din județul Harghita. Scăderile au fost moderate, comunele cu cele mai mari reduceri au fost **Sâncrăieni (-15,1%), Ciucsângiorgiu (-7,3%), Sândominic (-7,1%) și Cârța (-6,3%)**.

Din perspectivă procentuală, stocul de locuințe din Județul Harghita a crescut cu 6,2% între 2005-2022, cele mai mari creșteri fiind înregistrate în comunele Dealu (33,7%), Brădești (37,8%), Lelicieni (46,5%) și Sântimbru (50,0%). Astfel, remarcăm faptul că cea mai mare creștere procentuală a stocului de locuințe apare în vecinătatea imediată a municipiilor Miercurea Ciuc și Odorheiu Secuiesc, chiar mai amplă în zona periurbană a celui din urmă.

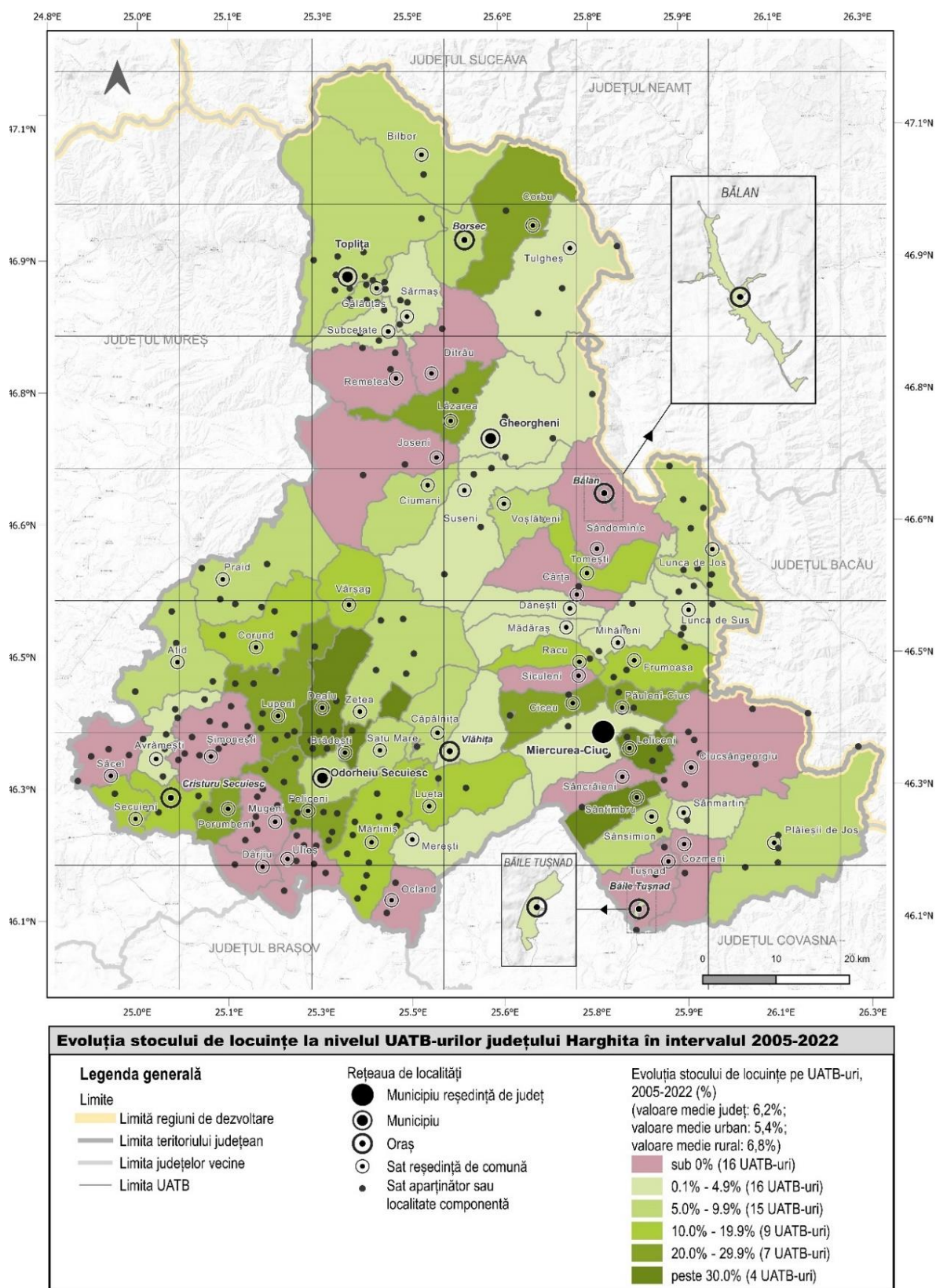

Figura nr. 83: Evoluția stocului de locuințe la nivelul UATB-urilor județului Harghita în intervalul 2005-2022

Sursă date: Institutului Național de Statistică, Baza de date Tempo online.

10.2. Evoluția suprafeței locuibile

Mărimea locuințelor, exprimată prin suprafața medie locuibilă ce revine pe o locuință (arie desfășurată per locuință exprimată în metri pătrați) a crescut la nivelul județului Harghita.

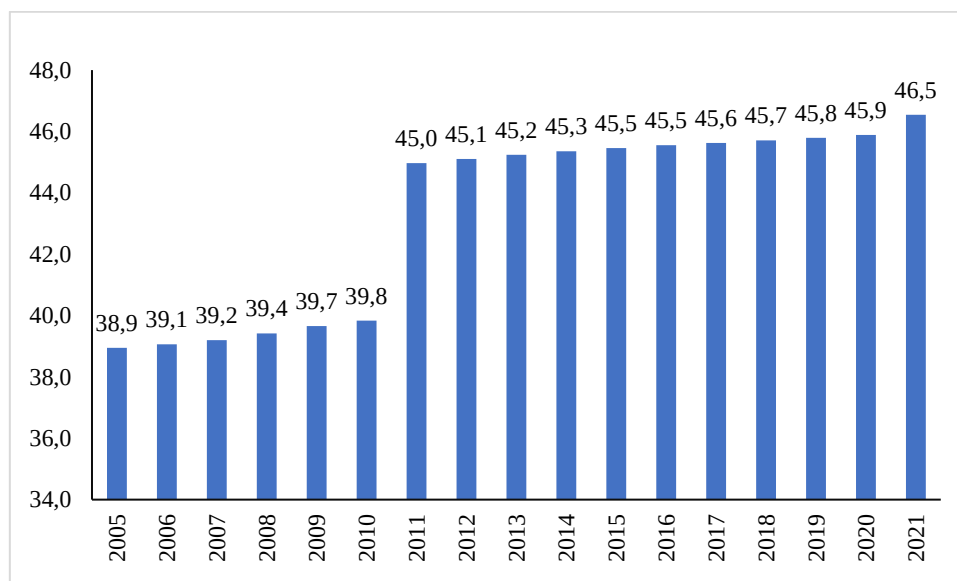

Figura nr. 84: Evoluția suprafeței medii locuibile raportată la locuință între 2005-2021, județul Harghita

Sursa: Institutul Național de Statistică, Baza de date Tempo.

Observăm, astfel, faptul că această suprafață locuibilă măsurată ca arie desfășurată/locuință a crescut de la 38,9 mp/loc în anul 2005, la o medie de 46,7 mp/loc în anul 2022, creștere cu 7,7 mp. La nivel național se înregistrează valoarea de 48,7 mp suprafață locuibilă, similară valorii regionale de 48,8 mp, superioare celei rezultate la nivelul locuințelor din județul Harghita.

Conform datelor furnizate de INS, baza de date Tempo, aproape toate localitățile din Județul Harghita au înregistrat creșteri ale suprafeței locuibile în perioada 2005-2022. Se remarcă în tabelul prezentat mai sus faptul că doar 4 localități au înregistrat scădere a suprafeței locuibile, acestea fiind Corbu, Sâncrăieni, Ciceu și orașul Bălan.

Localitățile din Județul Harghita ce prezintă cea mai mare suprafață locuibilă în anul 2022 sunt **Lăzarea (63,0 mp/loc)**, **Frumoasa (58,7 mp/loc)**, **Lunca de Jos (58,5 mp/loc)**, **Bilbor (58,0 mp/loc)**, **Păuleni Ciuc (57,3 mp/loc.)** și **Lelicieni (56,7 mp/loc)**.

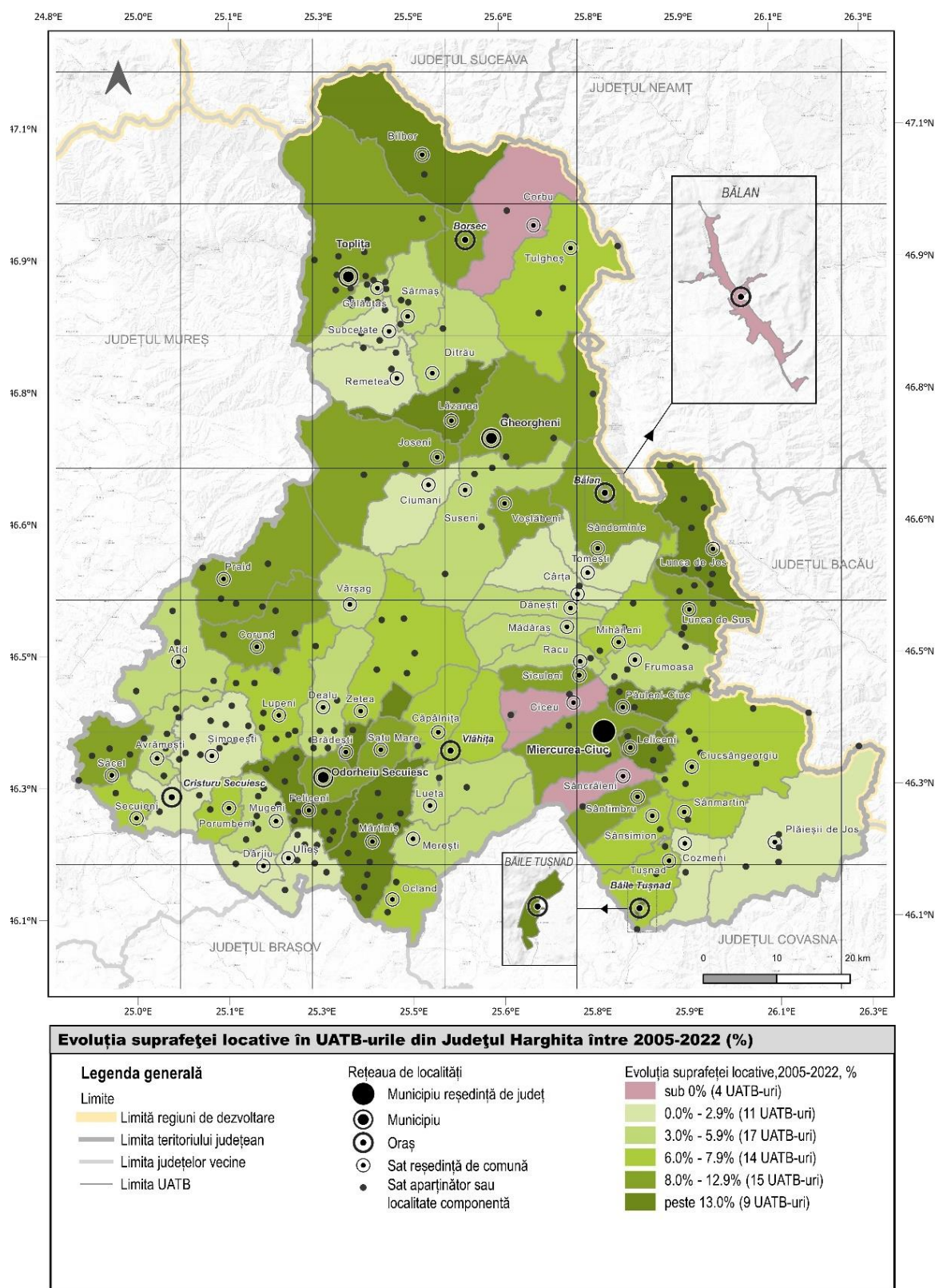

Figura nr. 85: Evoluția suprafeței locale în U.A.T.-urile din Județul Harghita. Analiză comparativă 2005-2022

Sursa: Institutul Național de Statistică, baza de date Tempo.

11. Alte aspecte referitoare la calitatea vieții -Indicele dezvoltării umane locale

Indicele dezvoltării umane locale este o interpretare statistică adaptată contextului național de către **Dumitru Sandu (2013)** a **Indicelui Dezvoltării Umane (HDI) propus de către Amartya Sen** (Sen, 2001). În contrapondere la familiile de indici bazate pe Produsul Intern Brut, conceptul inițial al dezvoltării umane a fost o aproximare economică mai nuanțată a inegalităților sociale, la scară națională.

A primit o primă formă statistică în 1990 când Sen (2001), alături de economiștii Gustav Ranis și Meghnad Desai, l-au adaptat pentru Programul de Dezvoltare al Națiunilor Unite. În 2010 indicele a primit o a doua formă numită Indice al Dezvoltării Umane Ajustat la Inegalități (IHDI). Dacă prima formă de calcul este un indice al potențialului dezvoltării umane prin estimarea stocurilor de educație existente și a unei proporții mai mari de persoane tinere în populație, a doua formulă de calcul **măsoară dezvoltarea actuală umană, adică este mult mai sensibilă la diferențele de resurse real existente între diferite zone ale lumii.**

Metodologia lui Dumitru Sandu este mai aproape de prima formă a indicelui, de vreme ce nu folosește informații despre diferențele actuale de venit ale gospodăriilor, precum în metodologia CASPIS (2004), ci doar aproximează diferențele de consum la nivel de localitate. Clasificarea propusă de Dumitru Sandu este o măsură continuă între 0 (dezvoltare foarte mică) și 100 (dezvoltare comprehensivă), împărțită ulterior în mai multe categorii. Dumitru Sandu a făcut un prim calcul în 2011 (când a propus șase categorii de dezvoltare) și ulterior a rafinat metoda în 2014 (când a propus șapte categorii de dezvoltare) în cadrul unui raport tehnic pentru Banca Mondială.

Dumitru Sandu a definit **patru forme ale capitalului comunitar**, după cum urmează:

- **Uman** – nivelul mediu de educație;
- **Starea de sănătate** – vârsta medie a populației adulte de 18 ani și peste;
- **Vital** – speranța de viață la naștere
- **Material – privat** – număr de mașini la 1000 de locuitori și suprafața medie utilă într-o locuință; **public** – consumul de gaz pe locuitor.

Indicele este estimat la nivel de localitate inferioară (nivel de sat) și nu acoperă localitățile urbane de mărime mare. Însă indicele poate fi calculat și la nivel de localitate superioară (nivel de comună) prin medie ponderată cu mărimea localității.

În anul 2021, Dumitru Sandu publică lucrarea „*Actualizarea indicelui dezvoltării umane locale: de ce, cum și cu ce rezultate*”, argumentând necesitatea adaptării IDLU la condițiile actuale de trai și stil de viață, în raport cu IDLU anterior, calculat pe baza datelor din perioada 2009-2011. Astfel, Sandu propune IDLU2018, utilizând ca **forme ale capitalului comunitar următoarele:**

- **Uman** – indice de conectare la internet la 100 locuitori din localitate;
- **Material** – suprafață locuibilă pe locuință, medie de consum gaze de uz casnic pe locuință, taxe pe venituri impozabile pe locuitor;
- **Starea de sănătate** – rata standardizată a mortalității estimată prin metoda indirectă.

În cadrul prezentului studiu sunt prezentați Indicii Dezvoltării Umane Locale pentru anul 2018, urmați fiind de descrieri ai evoluției indicatorilor pentru anul 2020. Astfel, **Județul Harghita este considerat, la nivelul anului 2018, ca având un nivel mediu de dezvoltare în raport cu**

celelalte județe ale țării (56 IDLU, alături Vâlcea, Gorj, Galați, Dolj, Maramureș, Covasna, Bistrița, Satu Mare, Bihor, Hunedoara).

Indicele dezvoltării umane este diferit în funcție de poziția în teritoriu și față de centrele urbane importante. Pentru comunele depărtate de orașele mari IDLU este de 48, în timp ce IDLU pentru comunele din proximitatea orașelor mari este 58. Orașele mari cu mai puțin de 100 000 locuitori prezintă un IDLU de 66.

- În continuare sunt prezentate componentele dezvoltării umane, calculate la nivelul anului 2018, pentru Județul Harghita: Rata standardizată a mortalității în județul Harghita, la nivelul anului 2018, era de 41;
- Conectarea la internet în județul Harghita are o valoare de 60;
- Capitalul material în județul Harghita are o valoare de 56⁶.

12. Disfuncționalități

Listă Disfuncționalități:

- Reducere importantă demografică între recensămintele 1992 și 2021 cu aproximativ 56.385 persoane (-16,2%), echivalentul dispariției celor mai mari municipii, respectiv Miercurea Ciuc (34.484 persoane) și Municipiul Gheorgheni (15.884 persoane). Totuși, în acest interval scăderea demografică a fost mai puțin accentuată comparativ cu cea înregistrată la nivel național (-19,7%);
- numărul populației județului Harghita a coborât sub 300.000 locuitori la Recensământul 2021, fiind comparabil cu efectivul demografic înregistrat la recensământul din anul 1966;
- fragmentare ridicată a teritoriului, aproape jumătate (29) din cele 67 localități având o populație sub 2500 locuitori (date la Recensământul 2021);
- 7 localități rurale dar și urbane au mai puțin de 1500 locuitori (comunele Dârjiu, Ulieș, Săcel, Merești, Ocna, Corbu și oraș Băile Tușnad), iar una dintre acestea are chiar sub 1000 locuitori (comuna Dârjiu cu 851 persoane recensate în anul 2021). Între aceste localități se află și orașul Băile Tușnad cu 1372 locuitori, fiind și cel mai mic oraș din România;
- două dintre orașele județului au efectiv demografic comparabil cu localități rurale de mărime mică, respectiv orașele stațiuni Borsec cu 2391 și Băile Tușnad cu 1372 persoane, amândouă fiind stațiuni turistice de interes național;
- populația din centrul și nordul județului Harghita a înregistrat declin demografic, în acest areal înregistrându-se cea mai mare reducere demografică cu -22,5% în numai 10 ani (comuna Gălăuțas). Din cele 5 localități care au pierdut cel mai mare număr al populației în perioada intercenzitară (între -22,5- -15%), 4 se află în zona de nord iar dintre acestea două sunt orașe, Municipiul Gheorgheni și orașul stațiune Băile Tușnad. Acestea li se alătură comunele Gălăuțas și Corbu;
- creșterea în viitor a numărului localităților cu populație sub pragul de 1500 locuitori din cauza accentuării procesului de îmbătrânire demografică, reducere a ratei natalității (localitățile care aveau în anul 2021 între 1500-2000 locuitori, respectiv comunele **Racu, Vârșag, Subcetate, Porumbeni, Voșlăbeni, Satu Mare**). În viitor, un număr de

⁶ Dumitru Sandu, sursa: https://media.dcnews.ro/other/202107/unde-se-traieste-cel-mai-bine-in-romania--sociologul-dumitru-sandu-am-facut-o-lista-cu-localitatile_94365900.pdf

aproximativ 13 localități din județ, reprezentând 19,4% din toate localitățile județului ar fi nesustenabile în timp, rezultând necesitatea comasării cu alte localități;

- fragmentare administrativ-teritorială și reducerea potențialului de dezvoltare din cauza formării de noi localități prin scindare, astfel că în anul 2021 erau înregistrate cu 9 localități mai mult decât în anul reper 1992. Din cele 9 comune care s-au scindat, au rezultat 18, din care doar una, comuna Mugeni, avea un efectiv demografic peste 3000 locuitori. Acest proces de fragmentare prin scindare de noi unități administrativ teritoriale influențează în mod negativ evoluția acestora. Scăderea potențialului de dezvoltare al localităților este determinat de reducerea numărului populației în vârstă de muncă asociat cu declinul demografic- îmbătrânire demografică și emigrație;
- fragmentare pronunțată a teritoriului în detrimentul proceselor de dezvoltare și al gestiunii teritoriului: mai mult de jumătate din unitățile administrative teritoriale ale județului Harghita au o populație sub 3000 locuitori (38 din 67 UAT-uri);
- între 1992-2021 un număr de 15 localități au suferit un proces intens de depopulare, reducerea demografică fiind între 25-65% (localitățile **Siculeni**, Sâncrăieni, **Cârța**, **Dănești**, Oraș Bălan, **Sânmartin**, Mugeni, **Brădești**, Dârjiu, Oraș Băile Tușnad, Subcetate, Municipiul Toplița, Gălăușas, Municipiul Gheorgheni și Municipiul Miercurea Ciuc). Unele din aceste unități administrative au ajuns să fie locuite de mai puțin de 1500 locuitori, cum sunt comuna Dârjiu și orașul Băile Tușnad;
- între 1992-2021, o pătrime din numărul localităților județului Harghita a trecut printr-un proces de reducere demografică accentuată, cauzele fiind prin scindare administrativă a unor sate componente care au format unități administrative distincte sau printr-un proces de depopulare;
- declin demografic accentuat și continuu din perioada industrializării în cazul câtorva localități rurale Atid, Dârjiu, Mărtiniș, Merești, Plăieșii de Jos, Șimonești și Ulieș. Comuna Săcel înregistrase în intervalul 1966-1998 o scădere cu 50% iar comuna Dârjiu a înregistrat un declin demografic accentuat și continuu;
- între 2011-2021 niciun oraș sau municipiu nu a înregistrat creștere demografică, ceea ce înseamnă că dezvoltarea socio-economică s-a produs preponderent în unele zone rurale ale județului Harghita;
- proces de periurbanizare: centrele urbane au pierdut populație în favoarea localităților situate în zona periurbană a municipiilor Miercurea Ciuc și Odorheiu Secuiesc. În timp ce aceste orașe scad demografic, cu -13, respectiv -9,3%, localitățile rurale din prima și a II-a coroană au înregistrat creștere demografică între 0,1 și 18,7%. Procesul de periurbanizare are consecințe negative asupra modului de utilizare a terenurilor, respectiv consum ridicat de terenuri agricole, extinderea infrastructurilor edilitare, intensificarea traficului auto între orașe și teritoriile nou locuite, creșterea nivelului de poluare a aerului etc.;
- zonele în declin demografic accentuat sunt areale montane din centrul sau nordul județului, centrele urbane din această zonă înregistrând reducere demografică semnificativă între 2011-2021 (Municipiul Gheorgheni -15,7%, orașul Bălan -13%, Municipiul Toplița -10,5% și orașul Borsec cu -8,1%);
- densitate redusă a locuirii, în anul 2021 valoarea densității populației județului Harghita era de 44 locuitori/kmp, ceea ce situează județul pe locul 39 din cele 41 județe. Explicația rezidă în relieful preponderent muntos care cuprinde mai multe grupe montane din Carpații Orientali, respectiv Munții Gurghiului, Munții Harghita, Munții Giurgeului și Ciucului;

- cele mai mici valorile ale densității populației (sub 20 loc./kmp) se înregistrează în 9 dintre localitățile rurale din sudul județului (comunele Mărtiniș, Ulieș și Merești), comunele Atid și Săcel situate în vest la limita cu județul Mureș. Cele mai slab populate comune sunt Corbu, Plăieșii de Jos (densitate sub 10 loc./kmp) și Tulgheș;
- reducere accentuată a populației din mediul urban (-10,7%) comparativ cu mediul rural (-3,7%);
- județul cu pondere majoritară a populației rurale, aceasta din urmă crescând ca pondere 54,8% în 1992 la 56,5% în 2022 (populația cu domiciliul la 1 iulie), fiind unul dintre județele din România cu populație majoritar rurală. Ponderea mare a populației rurale este factor restrictiv pentru dezvoltare, orașele concentrând resurse umane calificate, infrastructură, servicii, inovare etc.;
- județul Harghita are cea mai mică rată de urbanizare dintre județele Regiunii Centru (Alba, Covasna, Mureș, Sibiu și Brașov). Media la nivel regional a fost de 59,1%. Cu o rată de 43,5% populație care locuiește în mediul urban din total populație în anul 2022, Harghita se situează pe locul 32 din cele 42 județe după gradul de urbanizare;
- niciunul din cele 9 orașe nu a înregistrat creștere demografică între 2011-2021;
- scăderea demografică a populației urbane între 1992-2021 a fost mai mare în cifre absolute și relative în comparație cu mediul rural, cu 40.336 persoane în mediul urban față de o reducere cu doar 16.049 persoane în mediul rural. Scăderea este cu atât mai semnificativă cu cât populația urbană este mai redusă numeric comparativ cu cea rurală;
- creșterea ponderii persoanelor vârstnice în total populație de la 15 la 19,2% între 2011 și 2021 (ponderea la nivel național era de 19,5%);
- dublarea numărului vârstnicilor în mediul urban în anul 2022 față de anul reper 1992, de la 10.265 la 26.648 persoane;
- Comunele cele mai îmbătrânite cu o pondere de peste 22% a populației cu vârsta peste 65 ani sunt Ciumani, Subcetate, Mădăraș, Dănești, Merești, Dârjiu, Bilbor și Voșlăbeni iar cele mai îmbătrânite orașe sunt orașele stațiuni Băile Tușnad (24,2% vârstnici) și Borsec (22,2%);
- zona de centru-nord (zonă preponderent montană cu infrastructură nemodernizată) a județului Harghita este mai îmbătrânită decât zona de sud unde sunt cele mai mari centre urbane;
- creșterea valorii indicelui de îmbătrânire al populației județului Harghita de la 48 persoane cu vârsta peste 65 ani la 100 tineri în anul 1992 la 118 în anul 2022, similar valorii de 118 la nivel național. Începând cu anul 2016, raportul între tineri și vârstnici s-a inversat în favoarea celor din urmă;
- populația județului este îmbătrânită: din cele 67 localități, doar 27 au un indice de îmbătrânire sub 100, iar restul, 40, au un indice supraunitar în favoarea vârstnicilor. După indicele îmbătrânirii populației, județul poate fi împărțit în centru-nord mai îmbătrânit și sudul cu populație mai tânără;
- sub raportul numărului vârstnicilor la 100 tineri, cele mai îmbătrânite localități la Recensământul 2021 cu o valoare de peste 150 au fost orașul Bălan, comunele Ciumani, Mădăraș, Sarmăș, Tulgheș, Dănești, Voșlăbeni și orașele Băile Tușnad și Borsec, acesta din urmă evidențiindu-se cu un indice de 187. Cel mai mare indice s-a înregistrat în comuna Bilbor, indice de 203, numărul vârstnicilor fiind dublu față de cel al tinerilor. Gradul ridicat de îmbătrânire al acestor localități pune sub semnul întrebării viabilitatea acestora. Mai mult, două dintre aceste unități administrative se numără printre cele cu

efectivele cele mai mici de populație: Băile Tușnad (1352 persoane) și Voșlăbeni (1815 persoane) (date la Recensământul 2021);

- creșterea ponderii vârstnicilor bătrâni (peste 80 ani) între 1992 și 2022, de la 20,5 la 22,5%. Pe medii de rezidență, ponderea persoanelor cu vârsta peste 80 ani este mai mare în mediul rural decât în mediul urban, ceea ce indică un grad mai mare de îmbătrânire al populației rurale și în consecință nevoi mai mari de servicii de sănătate și servicii sociale. Exprimat în cifre absolute, creșterea numărului persoanelor cu vârsta peste 80 ani a fost spectaculoasă: dacă în anul 1992 erau 8029 persoane, în anul 2022 numărul acestora a ajuns la 13.073, creștere cu 5044 persoane, respectiv cu 63%;
- localități caracterizate de rate mari de dependență demografică în zona centrală și la limita județului în sud-vest și sud-vest. Cele mai mari valori ale raportului de dependență (între 65,4 și 71,2%) au fost înregistrate în ordine crescătoare în localitățile rurale Ocland, Cozmeni, Merești, Plăieșii de Jos, Săcel, Atid, Porumbeni și Dârjiu. Aceste comune sunt caracterizate de un grad ridicat de îmbătrânire și de un număr redus de populație în vârstă de muncă;
- scăderea ratelor natalității și creșterea ratelor mortalității, înregistrându-se deficit natural începând cu anul 1993, mai mulți decedați decât născuți vii raportați la numărul populației;
- scăderea numărului persoanelor de gen feminin cu vârsta cuprinsă între 15-49 ani cu 11,1% în 2022 față de 1992, creșterea vârstei mamei la prima naștere, modificarea comportamentului reproductiv în sensul reducerii numărului de copii pe care o familie dorește să-i aducă pe lume;
- cele mai mici rate ale natalității s-au înregistrat în anul 2021 în comunele Corbu 4,2‰ (născuți vii la 1000 locuitori), Bilbor 4,3‰, Tulgheș, Mădăraș, Feliceni și Municipiul Toplița 6,8‰. Se observă faptul că în grupa localităților cu cele mai reduse rate ale natalității (sub 7 la mia locuitori) se află un singur oraș, deși ratele natalității pe medii de rezidență sunt mai reduse în mediul urban;
- Valorile foarte reduse ale ratei natalității în anul 2021 s-au înregistrat în localitățile urbane, Municipiul Toplița 6,8‰, Bălan, Borsec și Odorheiu Secuiesc cu 7,2‰, Băile Tușnad 7,4‰ și Municipiul Miercurea Ciuc cu 7,9‰;
- tendința de scădere a ratei de fertilitate de la 55,9 în anul 1990 la 37,7 născuți vii la 1000 femei aflate la vârsta fertilă în anul 2022. Totuși, valorile înregistrate în județul Harghita arată rate de fertilitate mai mari decât cele de la nivel național;
- mortalitatea este mai ridicată în localitățile din mediul rural din zona nordică a județului Harghita, cu valori care depășesc media județeană de 14,9‰: Tulgheș (21‰), Subcetate (22,9‰), Gălăușas (22‰) iar în zona de sud se remarcă comunele Ulieș (24,2‰) și Feliceni (22,7‰). Alte două comune sunt caracterizate de o rată înaltă a mortalității, respectiv Sâncrăieni (21,1‰) și Mădăraș (22,7‰);
- rata medie a mortalității infantile a fost mai mare în mediul rural decât în mediul urban, ceea ce arată disparități urban-rural în ceea ce privește calitatea asistenței medicale și accesul la servicii de sănătate. Între 2010-2021 media decedaților sub 1 an la 1000 de născuți-vii în mediul rural era de 9,1 față de 6,8 ‰ în mediul urban în aceeași perioadă. După valoarea ratei mortalității infantile, Județul Harghita se situa în anul 2022 pe locul 14 între cele 41 județe;
- spor natural negativ, respectiv mai multe decese decât nașteri înregistrat în majoritatea localităților județului, mai mare în rural (-6,1‰) decât în urban (5,6‰);

- zona de centru și nord reprezintă zone compacte caracterizate de deficit demografic (mai multe decese decât nașteri). Declinul demografic determinat de spor natural negativ este accentuat în zona montană de nord a județului, comunele Tulgheș, Corbu, Remetea, Bilbor, Gălăuțaș, Subcetate. În zona de sud-vest există o zonă compactă formată din 3 comune, Feliceni, Ulieș și Dârjiu cu rate negative ale sporului natural sub -11,6‰. Se evidențiază comunele Mădăraș (-16,3‰), Feliceni (-16,2‰), Ulieș (-15,6‰), Tulgheș (-15,2‰), Subcetate (-14,9‰) cu cele mai mari valori negative ale ratei sporului natural;
- discrepanțe în ceea ce privește speranța de viață mai mare a celor ce locuiesc în mediul urban din județul Harghita -75,8 ani față de populația din mediul rural 73,26 ani (date la 2022, Tempo online);
- printre localitățile cele mai puțin atractive, cu spor migrator negativ ridicat (sub -5‰) în anul 2021 se numără 5 din cele 9 orașe ale județului, respectiv orașul Bălan -11,5‰, Municipiul Toplița -7,7‰, Municipiul Gheorgheni -7,1‰, Municipiul Odorheiu Secuiesc -7,1‰ și orașul Băile Tușnad -5,8‰;
- cele mai puțin atractive localități rurale, cu rate mari negative ale sporului migrator sunt comunele Sântimbru -22,3‰ (cea mai ridicată valoare negativă a ratei sporului migrator din județul Harghita), comunele Racu, Atid, Cozmeni și Lunca de Jos (sub -7‰). Valorile negative ale ratei sporului migrator arată declinul economic al acestor localități;

13. Prognoza populației

Pentru realizarea prognozei demografice a fost luată ca reper proiecția realizată de către Institutul Național de Statistică, Proiectarea populației României în profil teritorial la orizontul anului 2070, 2019. Au fost elaborate 2 variante de prognoză din care s-a ales varianta cea mai apropiată de rezultatele prognozei INS.

13.1. Varianta elaborată de Institutul Național de Statistică

În cadrul studiului **Proiectarea populației României pe regiuni de dezvoltare și județe la orizontul anului 2070**, publicat de Institutul Național de Statistică în anul 2019 sunt prezentate o serie de proiecții privind populația României în ansamblul său și a populației județelor și regiunilor de dezvoltare. Astfel, sunt prezentate mai multe scenarii cu scopul realizării unor predicții, respectiv variantele pesimistă, varianta medie (cea mai probabilă) și optimistă. Variantele optimiste și pesimiste marchează limita superioară și cea inferioară a zonei în care proiectările au cea mai mare probabilitate de realizare.

13.1.1. Varianta pesimistă

În **varianta pesimistă**, rata totală a fertilității la nivel județean ar urma să scadă ușor până în anul 2050, înregistrând valori cuprinse între 1,15 și 2,26 copii la o femeie de vârstă fertilă, iar în anul 2070 între 1,1 și 2,21 copii la o femeie de vârstă fertilă. Speranța de viață în profil județean va oscila în anul 2070 între 72 ani și 80 ani pentru bărbați și 80 ani și 86 ani pentru femei. (Sursa: INS, Proiectarea populației României în profil teritorial la orizontul anului 2070, INS, 2019)

La nivelul României, populația estimată va număra 18,3 milioane de locuitori în 2030 și 11,8 milioane locuitori în 2070. În cazul Județului Harghita, populația prognozată ar fi în 2030 – 284,905 locuitori, în 2040 – 264,027 locuitori, în 2050 – 240,832 locuitori, iar în 2070 – 190,521 locuitori.

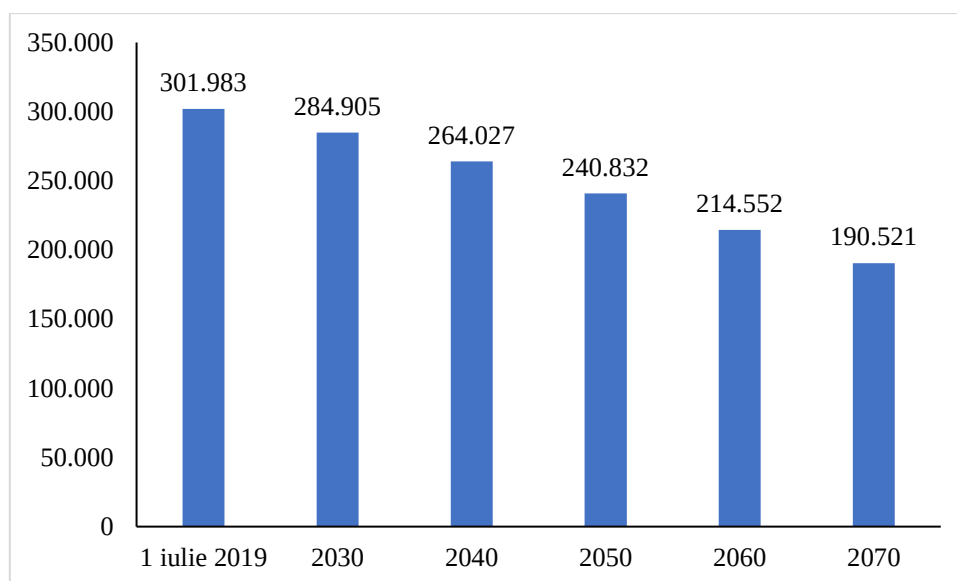

Figura nr. 86: Proiectarea populației județului Harghita în varianta pesimistă

Sursa: Institutul Național de Statistică Proiectarea populației României în profil teritorial la orizontul anului 2070, INS, 2019.

13.1.2. Varianta medie

În **varianta medie**, la baza ipotezelor de lucru au stat valorile medii ale principalelor fenomene demografice înregistrate în perioada 2016-2019. Rata fertilității în profil județean ar urma să înregistreze o ușoară creștere până în anul 2070. Speranța de viață în profil teritorial în anul 2070 va fi cuprinsă între 74-82 ani pentru bărbați și 82-88 ani pentru femei.

Populația României este estimată la 18,3 milioane în 2030 și 13,2 în 2070. În profil teritorial, în varianta medie, populația rezidentă a tuturor județelor se va diminua, în perioada 2019-2070, cu excepția Județului Ilfov care va înregistra o creștere a populației. Numărul de locuitori estimat pentru județul Harghita este de 286340 persoane în 2030, de 268783 locuitori în 2040, 250615 de locuitori în 2050 și 212867 în 2070.

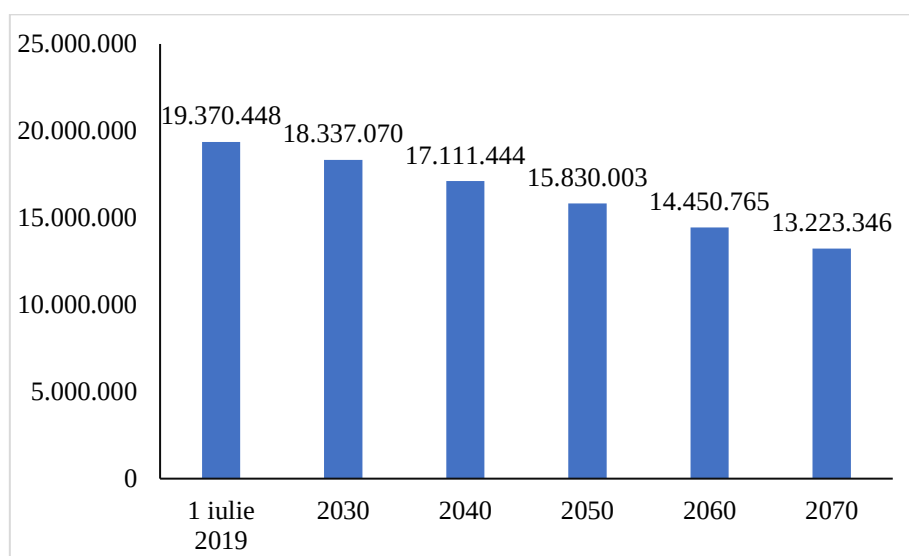

Figura nr. 87: Proiectarea populației României în varianta medie

Sursa: Institutul Național de Statistică Proiectarea populației României în profil teritorial la orizontul anului 2070, INS, 2019.

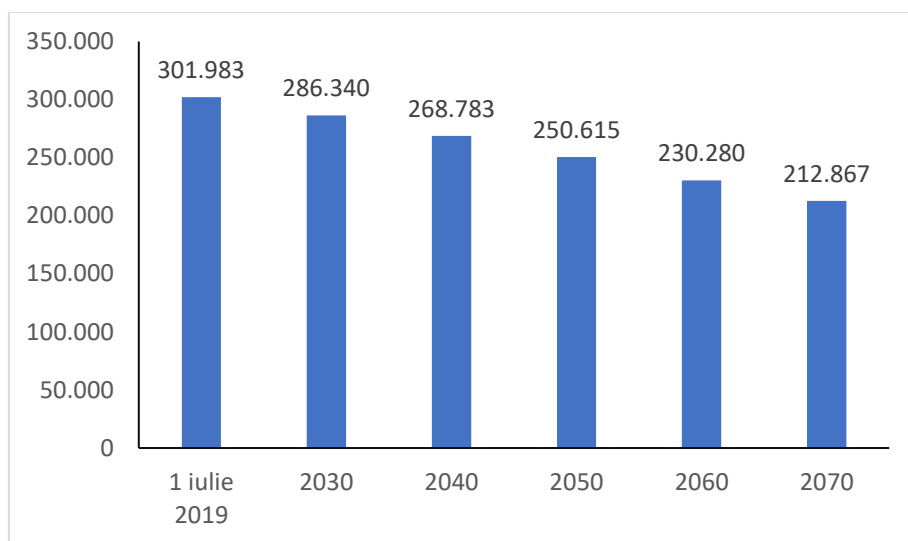

Figura nr. 88: Proiectarea populației județului Harghita în varianta medie

Sursa: Institutul Național de Statistică Proiectarea populației României în profil teritorial la orizontul anului 2070, INS, 2019.

Proгноza demografică în orizontul anului 2030 arată faptul că din cele 41 județe și Municipiul București, doar 7 județe vor avea creștere demografică (Brașov, Sibiu, Iași, Timiș, Cluj și Ilfov). Este de remarcat faptul că populația județului Harghita are o prognoză scădere demografică moderată comparativ cu celelalte județe, diminuare va fi de doar 5,2% în anul 2030 față de anul reper 2019.

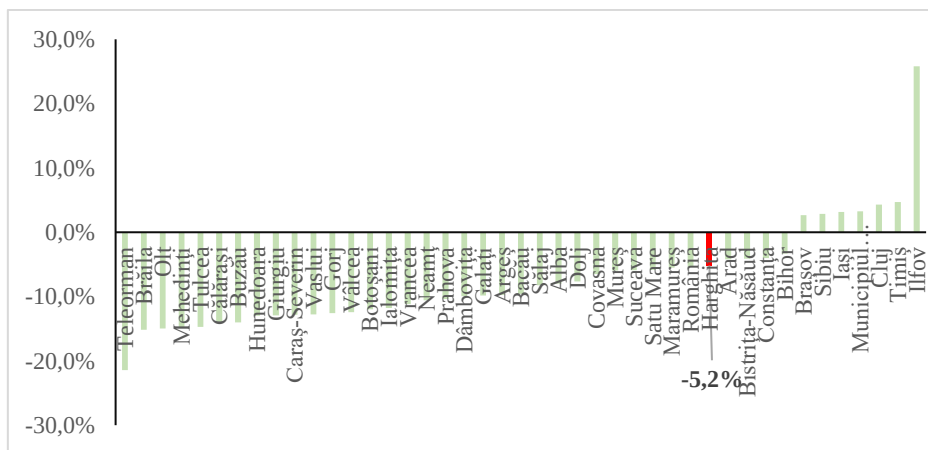

Figura nr. 89: Proiectarea populației pe județe în perspectiva anului 2030, varianta medie

Sursa: Institutul Național de Statistică Proiectarea populației României în profil teritorial la orizontul anului 2070, INS, 2019

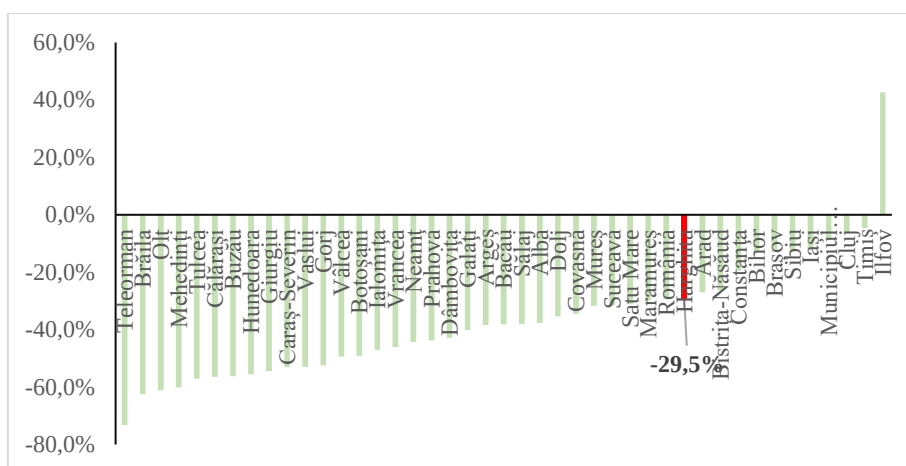

Figura nr. 90: Proiectarea populației pe județe în perspectiva anului 2070

Sursa: Institutul Național de Statistică, Proiectarea populației României în profil teritorial la orizontul anului 2070, INS, 2019

În orizontul 2070, doar populația județului Ilfov va înregistra creștere demografică. Județul Harghita va avea o descreștere moderată de aproximativ 30% față de anul reper 2019. Conform Proгноzei demografice elaborată de Institutul Național de Statistică în anul 2019, la nivelul județului Harghita ponderea populației tinere în anul 2070 se menține la 16%, mai puțin cu un procent față de anul reper 2019. Va crește ponderea persoanelor cu vârsta peste 65 ani de la 18 la 27%. Dacă în anul 2019 ponderea persoanelor tinere era similară cu cea a persoanelor în vârstă, în anul 2070 situația va fi în favoarea vârstnicilor care vor avea o pondere de 27% față de doar 17% a populației cu vârsta între 0-14 ani. Populația județului Harghita va avea o structură pe grupe de vârstă similară celei de la nivel național, respectiv pondere mai mare a vârstnicilor și pondere mai mare redusă a tinerilor în total populație.

Tabel nr. 23: Structura populației județului Harghita pe grupe mari de vârstă în orizontul anului 2070

	1 iulie 2019			2070		
	0-14 ani	15-64 ani	65 ani și peste	0-14 ani	15-64 ani	65 ani și peste
România	3,032,257	12,706,291	3,631,900	1,951,011	7,489,727	3,782,608
Harghita	50,155	196,673	55,155	33,591	122,038	57,238

Sursa: INS, Proiectarea populației României în profil teritorial la orizontul anului 2070, INS, 2019

La nivel național, prognoza în varianta medie arată scăderea numărului populației tinere în anul 2070 față de anul 2019 cu 36%, populația adultă va scădea de asemenea cu aprox. 41%, ceea ce înseamnă o reducere a populației active pe piața muncii și un deficit pentru activitățile economice de la nivelul localităților. Populația cu vârsta peste 65 ani va cunoaște o creștere cu 4%.

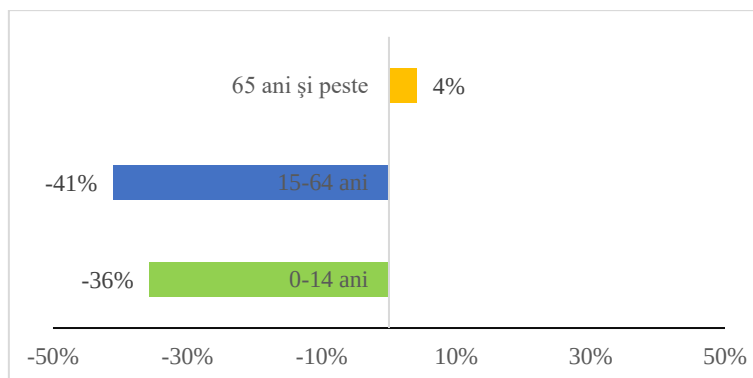

Figura nr. 91: Evoluția populației României pe grupe mari de vârstă în orizontul anului 2070

Sursa: Institutul Național de Statistică Proiectarea populației României în profil teritorial la orizontul anului 2070, INS, 2019.

Proгноza pe grupe mari de vârstă la nivelul populației județului Harghita arată schimbări similare populației României: reducerea semnificativă a numărului tinerilor și adulților cu -33, respectiv -38% și creșterea moderată a numărului vârstnicilor cu 3,8%.

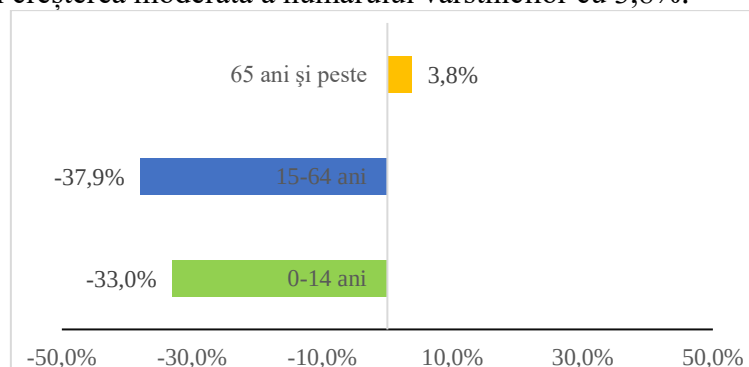

Figura nr. 92: Evoluția populației județului Harghita pe grupe mari de vârstă în orizontul anului 2070

Sursa: Institutul Național de Statistică Proiectarea populației României în profil teritorial la orizontul anului 2070, INS, 2019.

Fenomenul de îmbătrânire demografică va continua, fiind necesară o adaptare a societății la această situație. Un factor de atenuare a impactului negativ al îmbătrânirii populației va fi reprezentat de creșterea duratei vieții, inclusiv a celei active. Măsurile necesare vor fi de creștere a accesibilității spațiilor publice, creștere a capacității unor tipuri de servicii medicale, realizarea de amenajări de îngrijire, asigurarea cu infrastructură specifică pentru persoanele care nu se mai află în procesul muncii însă au cerințe privitoare la educație, cultură și amenajări de petrecere a timpului liber.

13.1.3. Varianta optimistă

În *varianta optimistă* nivelul ratei fertilității în profil teritorial ar urma să înregistreze creșteri, ajungând, în anul 2050, la valori cuprinse între 1,45 și 2,56 copii la o femeie de vârstă fertilă, iar în anul 2070 între 1,50 și 2,61 copii la o femeie de vârstă fertilă, la început mai ușor, pe seama nașterilor amânate de generațiile de peste 26 ani, iar apoi, datorită creșterii fertilității generațiilor tinere, rata totală a fertilității ar evolua ascendent către nivelul de înlocuire a generațiilor. Reducerea mortalității pe vârste se va produce treptat, în funcție de nivelul pe care îl înregistrează în prezent, astfel încât, la nivelul fiecărui județ, durata medie a vieții va oscila în anul 2070 între 77 ani și 85 ani pentru bărbați și între 85 ani și 91 ani pentru femei.

La nivelul României, populația estimată ar număra 18,4 milioane locuitori în 2030 și 15,3 milioane locuitori în 2070. Pentru Județul Harghita, populația ar fi ajuns în anul 2030 la un efectiv de 286340 locuitori iar în anul 2070 la 217645 locuitori.

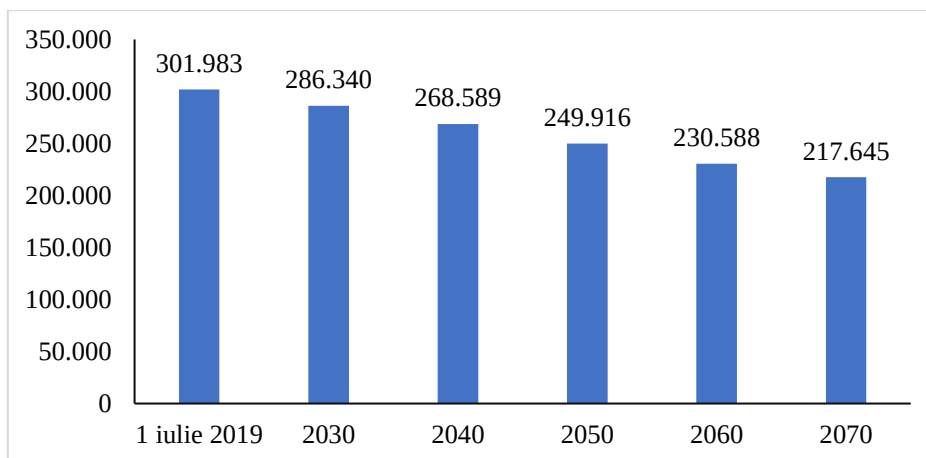

Figura nr. 93: Populația prognozată a județului Harghita în varianta optimistă

Sursa: Institutul Național de Statistică Proiectarea populației României în profil teritorial la orizontul anului 2070, INS, 2019.

Proгноza optimistă confirmă declinul din punct de vedere demografic al județului Harghita în contextul general de reducere a numărului populației.

13.2. Varianta bazată pe modelul de creștere tendențială

Pentru a realiza prognoza populației județului Harghita s-a analizat evoluția populației în perioada precedentă, respectiv mișcarea naturală și migratorie. Sporurile natural și migratoriu s-au considerat constante pentru perioada prognozată, 2023-2040. S-a stabilit mai întâi sporul mediu anual al populației în intervalul 2017-2022 pentru fiecare localitate, raportând sporul absolut la numărul anilor întregi ai perioadei de referință. Presupunând constant ritmul creșterii/diminuării populației, aceasta va scădea în anul 2040 cu 25.578 locuitori, ajungând la un efectiv de 300.075 locuitori. Prognoza populației, folosind modelul creșterii tendențiale prin luarea în considerare a sporului mediu anual total (spor natural și migratoriu, prelucrare proiectant) se prezintă în graficul de mai jos:

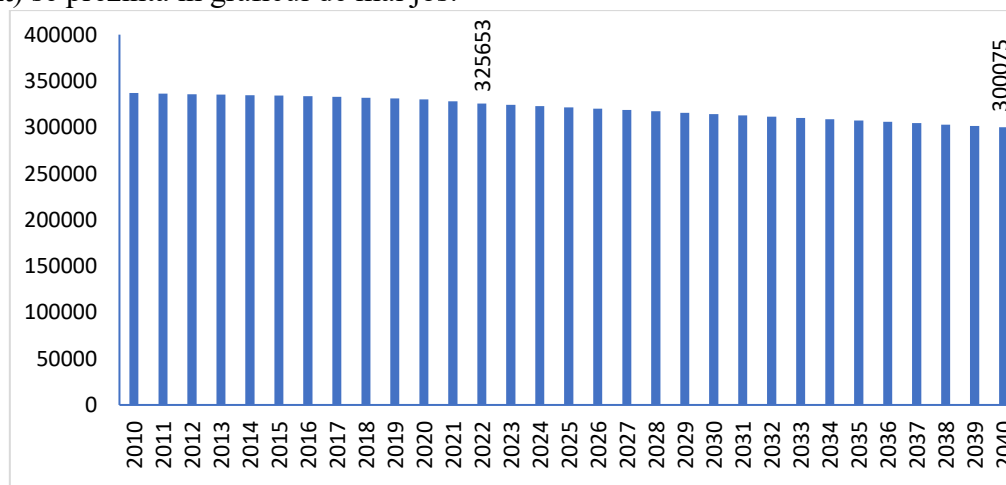

Figura nr. 94: Prognoza populației județului Harghita în varianta creșterii tendențiale în perioada 2022-2040

Sursă date: Institutului Național de Statistică.

Proгноза arată diminuarea continuă a numărului populației pentru perioada următoare. Metoda sporului mediu anual se bazează pe analiza evoluției populației în perioada precedentă care relevă scădere demografică în progresie aritmetică, considerând sporul mediu anual constant pentru întreaga perioadă.

Tabel nr. 24: Prognoza populației localităților județului Harghita pe baza metodei sporului mediu anual

	2022	Spor mediu anual (cifre absolute)	2030	2040	2022/2040	2022/2040 (%)
JUDEȚUL HARGHITA	325653	-1421	314285	300075	-25578	-7.9%
MUNICIPIUL MIERCUREA CIUC	40606	-260.2	38524.4	35922.4	-4683.6	-11.5%
MUNICIPIUL GHEORGHENI	19062	-168.4	17714.8	16030.8	-3031.2	-15.9%
MUNICIPIUL ODORHEIU SECUIESC	37062	-268.2	34916.4	32234.4	-4827.6	-13.0%
MUNICIPIUL TOPLITA	15214	-141	14086	12676	-2538	-16.7%
ORAS BAILE TUSNAD	1589	-15.6	1464.2	1308.2	-280.8	-17.7%
ORAS BALAN	7285	-91.8	6550.6	5632.6	-1652.4	-22.7%
ORAS BORSEC	2599	-32.2	2341.4	2019.4	-579.6	-22.3%
ORAS CRISTURU SECUIESC	10645	-31.6	10392.2	10076.2	-568.8	-5.3%
ORAS VLAHITA	7553	-13.6	7444.2	7308.2	-244.8	-3.2%
ATID	3018	-12.6	2917.2	2791.2	-226.8	-7.5%
AVRAMESTI	2747	-4.2	2713.4	2671.4	-75.6	-2.8%
BILBOR	2514	-26.8	2299.6	2031.6	-482.4	-19.2%
BRADESTI	2165	23.4	2352.2	2586.2	421.2	19.5%
CAPALNITA	2155	6.2	2204.6	2266.6	111.6	5.2%
CARTA	2692	-5.8	2645.6	2587.6	-104.4	-3.9%
CICEU	2882	10.6	2966.8	3072.8	190.8	6.6%
CIUCSANGEORGIU	5052	6.4	5103.2	5167.2	115.2	2.3%
CIUMANI	4281	-26	4073	3813	-468	-10.9%
CORBU	1410	-11.6	1317.2	1201.2	-208.8	-14.8%
CORUND	6430	-12.6	6329.2	6203.2	-226.8	-3.5%
COZMENI	2264	-2.6	2243.2	2217.2	-46.8	-2.1%
DANESTI	2177	-8.8	2106.6	2018.6	-158.4	-7.3%
DARJIU	1038	-3	1014	984	-54	-5.2%
DEALU	4190	18.4	4337.2	4521.2	331.2	7.9%
DITRAU	5688	-42.4	5348.8	4924.8	-763.2	-13.4%
FELICENI	3519	23.8	3709.4	3947.4	428.4	12.2%
FRUMOASA	3764	-10	3684	3584	-180	-4.8%
GALAUTAS	2316	-34.6	2039.2	1693.2	-622.8	-26.9%
JOSENI	5697	-19.6	5540.2	5344.2	-352.8	-6.2%
LAZAREA	3572	-8	3508	3428	-144	-4.0%
LELICENI	2369	28.2	2594.6	2876.6	507.6	21.4%

	2022	Spor mediu anual (cifre absolute)	2030	2040	2022/2040	2022/2040 (%)
LUETA	3611	-14.4	3495.8	3351.8	-259.2	-7.2%
LUNCA DE JOS	5582	-18	5438	5258	-324	-5.8%
LUNCA DE SUS	3384	-7	3328	3258	-126	-3.7%
LUPENI	4796	19.8	4954.4	5152.4	356.4	7.4%
MADARAS	2187	-13.8	2076.6	1938.6	-248.4	-11.4%
MARTINIS	2898	-5.4	2854.8	2800.8	-97.2	-3.4%
MERESTI	1339	-4.6	1302.2	1256.2	-82.8	-6.2%
MIHAILENI	2767	2	2783	2803	36	1.3%
MUGENI	3628	-6.4	3576.8	3512.8	-115.2	-3.2%
OCLAND	1299	-4.4	1263.8	1219.8	-79.2	-6.1%
PAULENI-CIUC	2102	30.2	2343.6	2645.6	543.6	25.9%
PLAIESII DE JOS	2786	-14	2674	2534	-252	-9.0%
PORUMBENI	1959	13.4	2066.2	2200.2	241.2	12.3%
PRAID	6923	-13.2	6817.4	6685.4	-237.6	-3.4%
RACU	1601	-7	1545	1475	-126	-7.9%
REMETEA	6332	-7	6276	6206	-126	-2.0%
SACEL	1219	-5.8	1172.6	1114.6	-104.4	-8.6%
SANCRAIENI	2652	4.4	2687.2	2731.2	79.2	3.0%
SANDOMINIC	6209	-30.2	5967.4	5665.4	-543.6	-8.8%
SANMARTIN	2303	-15.6	2178.2	2022.2	-280.8	-12.2%
SANSIMION	3611	-7.6	3550.2	3474.2	-136.8	-3.8%
SANTIMBRU	2177	-1.6	2164.2	2148.2	-28.8	-1.3%
SARMAS	3723	-40.4	3399.8	2995.8	-727.2	-19.5%
SATU MARE	2098	0.2	2099.6	2101.6	3.6	0.2%
SECUIENI	2844	3.6	2872.8	2908.8	64.8	2.3%
SICULENI	2770	-12	2674	2554	-216	-7.8%
SIMONESTI	3841	-14.8	3722.6	3574.6	-266.4	-6.9%
SUBCETATE	1737	-20.8	1570.6	1362.6	-374.4	-21.6%
SUSENI	5138	-28	4914	4634	-504	-9.8%
TOMESTI	2562	-16.4	2430.8	2266.8	-295.2	-11.5%
TULGHES	3035	-33.6	2766.2	2430.2	-604.8	-19.9%
TUSNAD	2169	-4.8	2130.6	2082.6	-86.4	-4.0%
ULIES	1165	-1	1157	1147	-18	-1.5%
VARSAĞ	1766	14.4	1881.2	2025.2	259.2	14.7%
VOSLABENI	1901	-14.2	1787.4	1645.4	-255.6	-13.4%
ZETEA	5984	-12.8	5881.6	5753.6	-230.4	-3.9%

Sursa: INS, baza de date Tempo online și calcule proprii.

13.3. Varianta bazată pe rata de creștere anuală

O altă metodă este stabilirea ratelor de creștere pentru fiecare localitate pentru un interval de timp și aplicarea acestora pentru perioada pentru care se dorește realizarea prognozei, după formula de mai jos, unde:

- t este numărul de ani pentru care se dorește aflarea ratei de creștere, respectiv 10 ani, intervalul 2021-2011;
- P₂ este populația la Recensământul 2021;
- P₁ este populația la Recensământul 2011;
- r este rata de creștere anuală.

$$r = \left(\left(\frac{P_2}{P_1} \right)^{\frac{1}{t}} - 1 \right) * 100 \quad (1)$$

Proгноza populației s-a realizat după formula de mai jos, unde:

- t este numărul de ani pentru care se face prognoza, 9, respectiv 19 ani, pentru orizontul 2030, respectiv 2040;
- P_t este populația după t (19 ani pentru orizontul 2040 și 9 ani pentru orizontul 2030);
- P₀ este populația anului 2021;
- r este rata anuală de creștere calculată mai sus.

$$P_t = P_0 \left(1 + \frac{r}{100} \right)^t \quad (2)$$

Tabel nr. 25: Prognoza populației localităților județului Harghita pe baza ratei de creștere anuală

	RPL 2021	rata creștere anuală	2030	2040	2040/2021	2040/2021 (%)
JUDEȚUL HARGHITA	291950	-0.63	275911	259121	-32829	-11.2%
GĂLĂUȚAȘ	2039	-2.01	1698	1386	-653	-32.0%
DÂRJIU	851	-1.95	713	586	-265	-31.2%
ORAȘ BĂILE TUȘNAD	1372	-1.77	1168	976	-396	-28.8%
CORBU	1282	-1.69	1100	928	-354	-27.6%
MUNICIPIUL GHEORGHENI	15884	-1.45	13931	12041	-3843	-24.2%
BILBOR	2328	-1.24	2080	1836	-492	-21.1%
SĂRMAȘ	3366	-1.22	3015	2668	-698	-20.7%
MUNICIPIUL MIERCUREA CIUC	34484	-1.21	30893	27339	-7145	-20.7%
ORAȘ BĂLAN	5414	-1.21	4852	4296	-1118	-20.7%
ULIEȘ	1068	-1.10	967	865	-203	-19.0%
CIUMANI	3881	-1.08	3518	3155	-726	-18.7%
TULGHEȘ	2941	-1.08	2667	2392	-549	-18.7%
ȘIMONEȘTI	3416	-1.00	3121	2824	-592	-17.3%
MUNICIPIUL TOPLITA	12609	-0.99	11528	10436	-2173	-17.2%
DĂNEȘTI	2079	-0.97	1904	1727	-352	-16.9%
SĂCEL	1140	-0.94	1047	953	-187	-16.4%
ORAȘ CRISTURU SECUIESC	8797	-0.92	8094	7379	-1418	-16.1%
MUNICIPIUL ODORHEIU SECUIESC	31335	-0.89	28919	26452	-4883	-15.6%
SUBCETATE	1684	-0.84	1561	1435	-249	-14.8%

	RPL 2021	rata creștere anuală	2030	2040	2040/2021	2040/2021 (%)
SICULENI	2511	-0.82	2332	2148	-363	-14.5%
ORAȘ BORSEC	2391	-0.78	2229	2062	-329	-13.8%
SÂNDOMINIC	5667	-0.75	5296	4912	-755	-13.3%
MEREȘTI	1243	-0.74	1162	1079	-164	-13.2%
PLĂIEȘII DE JOS	2819	-0.73	2639	2453	-366	-13.0%
CÂRȚA	2527	-0.69	2374	2214	-313	-12.4%
TUȘNAD	2006	-0.68	1887	1763	-243	-12.1%
ORAȘ VLĂHIȚA	6468	-0.64	6104	5723	-745	-11.5%
VOȘLĂBENI	1815	-0.61	1718	1617	-198	-10.9%
AVRĂMEȘTI	2324	-0.59	2204	2078	-246	-10.6%
TOMEȘTI	2430	-0.53	2316	2196	-234	-9.6%
JOSENI	5268	-0.49	5038	4794	-474	-9.0%
MĂDĂRAȘ	2093	-0.49	2002	1905	-188	-9.0%
MUGENI	3329	-0.47	3190	3042	-287	-8.6%
LUNCA DE JOS	5093	-0.45	4890	4675	-418	-8.2%
ATID	2594	-0.42	2498	2395	-199	-7.7%
SÂNMARTIN	2227	-0.42	2145	2057	-170	-7.6%
DITRĂU	5284	-0.37	5111	4926	-358	-6.8%
REMETEA	5953	-0.35	5768	5570	-383	-6.4%
SUSENI	4944	-0.34	4796	4636	-308	-6.2%
LĂZAREA	3313	-0.33	3216	3112	-201	-6.1%
LUETA	3338	-0.30	3250	3154	-184	-5.5%
FRUMOASA	3581	-0.28	3492	3397	-184	-5.1%
SÂNSIMION	3407	-0.22	3341	3269	-138	-4.1%
SÂNCRĂIENI	2476	-0.20	2432	2384	-92	-3.7%
MIHĂILENI	2593	-0.19	2548	2499	-94	-3.6%
OCLAND	1270	-0.18	1250	1227	-43	-3.4%
LUNCA DE SUS	3218	-0.07	3197	3173	-45	-1.4%
MĂRTINIȘ	2817	-0.07	2798	2778	-39	-1.4%
RACU	1599	-0.05	1592	1584	-15	-0.9%
PORUMBENI	1800	-0.03	1796	1791	-9	-0.5%
SATU MARE	1995	0.00	1995	1995	0	0.0%
SÂNTIMBRU	2066	0.01	2069	2072	6	0.3%
COZMENI	2125	0.05	2134	2144	19	0.9%
CÂPÂLNIȚA	2036	0.05	2045	2055	19	0.9%
PRAID	6542	0.06	6578	6619	77	1.2%
CIUCSÂNGEORGIU	4882	0.09	4921	4965	83	1.7%
CICEU	2711	0.12	2740	2773	62	2.3%
ZETEA	5729	0.15	5808	5896	167	2.9%
LUPENI	4547	0.16	4615	4691	144	3.2%
SECUIENI	2707	0.24	2765	2831	124	4.6%
CORUND	6394	0.41	6636	6917	523	8.2%
VĂRȘAG	1652	0.45	1720	1798	146	8.8%
FELICENI	3448	0.45	3590	3754	306	8.9%

	RPL 2021	rata creștere anuală	2030	2040	2040/2021	2040/2021 (%)
DEALU	4098	0.48	4278	4487	389	9.5%
BRĂDEȘTI	2122	1.03	2327	2579	457	21.5%
PĂULENI-CIUC	2057	1.17	2284	2566	509	24.7%
LELICENI	2471	2.09	2976	3658	1187	48.0%

Sursa: INS, RPL 2011 și RPL 2021 și calcule proprii.

Comparăm aceste variante cu prognoza realizată de Institutul Național de Statistică pentru județul Harghita, populația prognozată în varianta medie considerată cea mai plauzibilă este de **286340 persoane** pentru anul 2030 și **268.783 persoane** pentru anul 2040. Analizând variantele de prognoză bazate pe calcule proprii, respectiv variantele bazate pe sporul mediu anual folosind populația la 1 iulie a fiecărui an și cea bazată pe rata anuală de creștere folosind populația la momentele recensămintelor 2011-2021 și varianta elaborată de Institutul Național de Statistică, rezultă faptul că **varianta care folosește ca bază de calcul ratele de creștere anuală este mai aproape de rezultatele elaborate de INS.**

Tabel nr. 26: Variantele de prognoză ale populației județului Harghita

	2030	2040
Prognoză bazată pe sporul mediu anual	314285	300075
Prognoză bazată pe rata de creștere anuală	275911	259121
Prognoza elaborate de Institutul Național de Statistică, varianta medie	286340	268783

Sursa: Institutul Național de Statistică și calcule propria.

Metoda aplicării unei rate de creștere anuală pornind de la evoluția populației din perioada precedentă nu se poate extinde pentru un interval mare de timp, deoarece evoluția populației este determinată de factori multipli, cum sunt ratele totale de fertilitate pentru nașcuții vii, ponderea nașcuților vii după grupa de vârstă a mamei, speranța de viață la naștere, soldul stabilirilor de reședință, pe grupe de vârstă și sexe și soldul migrației internaționale.

Prognoza populației la nivel de localități în varianta ratei de creștere anuală arată scăderea numărului populației pentru 50 din cele 67 localități, una stagnează iar 16 au creșteri între 0,3-48% (comuna Lelicieni, cea mai mare creștere prognozată). De menționat este faptul că populația urbană este prognozat să scadă, localitățile cu creștere demografică în perioada următoare fiind situate preponderent în zona periurbană a Municipiilor Miercurea Ciuc și Odorheiu Secuiesc (prima și a II-a coroană de localități). Scăderi importante de populație (mai puțin cu 20% în 2040 față de 2021) se vor înregistra în localitățile Corbu (cea mai mare reducere cu -27,6%), Municipiul Gheorgheni (-24,2%), comunele Bilbor, Sărmaș, Municipiul Miercurea Ciuc cu -20,7% și orașul Bălan -20,7%.

Rezultatele prognozei demografice arată două zone distincte ale județului Harghita: zona de centru nord în declin demografic, cu centre urbane de mici dimensiuni și cu influență redusă în teritoriu, respectiv Borsec, Bălan, Toplița și Gheorgheni și zona de sud unde sunt amplasate orașele mari ale județului Harghita, municipiile Miercurea Ciuc și Odorheiu Secuiesc. Dacă în anul reper 2021 populația urbană din zona de nord (orașele Borsec, Bălan, Toplița și Municipiul Gheorgheni) număra 44.103 persoane, prognoza arată o scădere în orizontul 2040 la 28.834 persoane, -14.269 persoane, respectiv cu 35% mai puțin, similară dispariției Municipiului Gheorgheni (15.884 locuitori înregistrați la Recensământul 2021). În

zona de sud locuiau în mediul urban 82.456 persoane (Recensământ 2021), respectiv municipiile Miercurea Ciuc, Odorheiu Secuiesc, orașul Băile Tușnad, Cristuru Secuiesc și Toplița. Prognoza arată o reducere a numărului populației cu 14.586 persoane, mai puțin cu 18%. Dacă vom compara cele două zone, declinul demografic prognozat este mult mai accentuat în nordul județului, fiind necesare măsuri de întărire a centrelor urbane, de creștere a atractivității pentru locuire, respectiv îmbunătățirea infrastructurii, amplasare de noi activități economice, diversificarea acestora, îmbunătățirea infrastructurii edilitare etc.

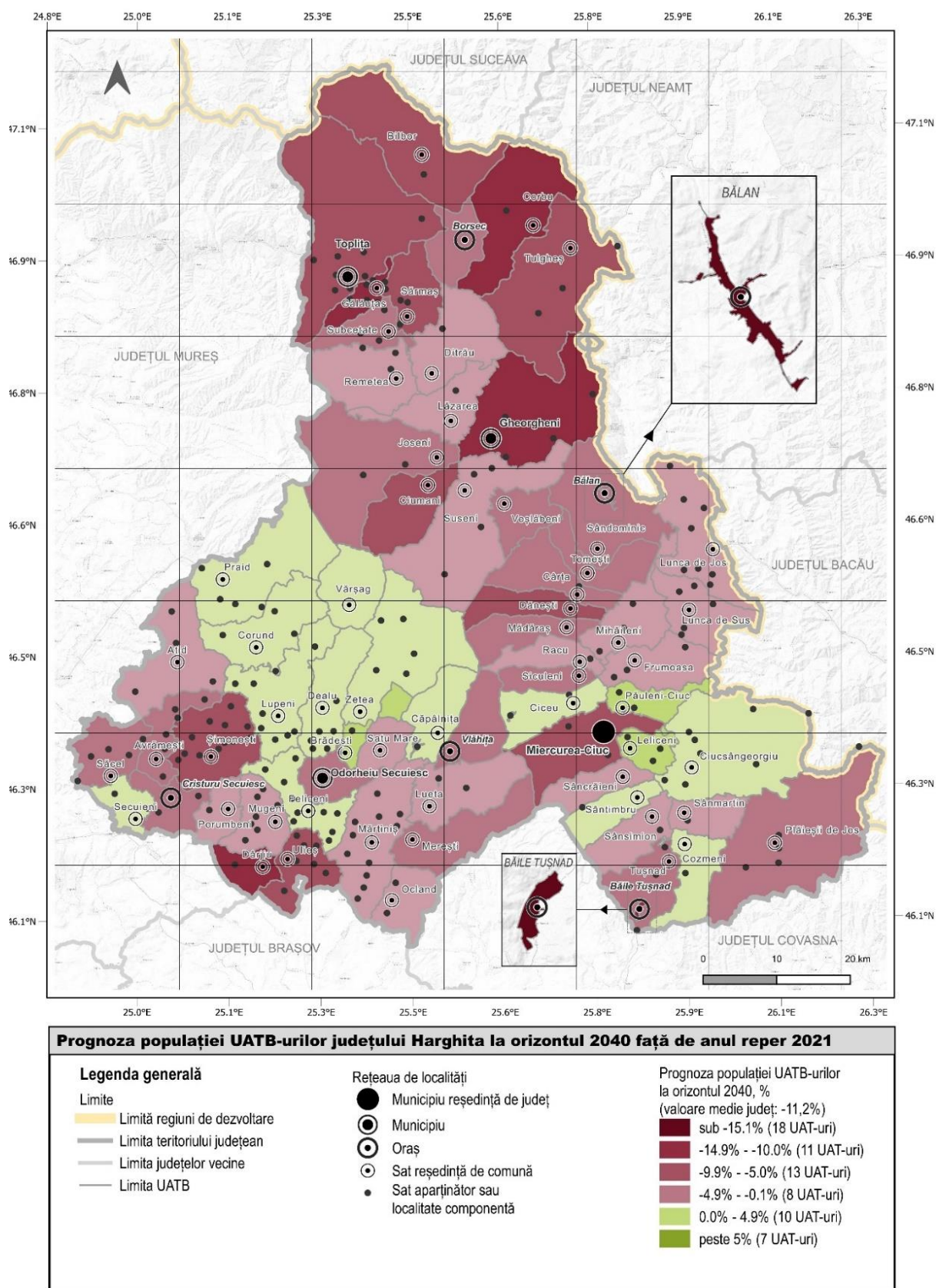

Figura nr. 95: Prognoza populației localităților județului Harghita la orizontul 2040, varianta bazată pe rata de creștere anuală

Sursa: Institutul Național de Statistică și calcule proprii.

Conform prognozei demografice, Județul Harghita își continuă evoluția negativă. Pe de o parte scade numărul populației însă modificările de structură sunt mult mai importante (reducerea numărului tinerilor, creșterea numărului și ponderii persoanelor cu vârsta peste 65 ani, a persoanelor considerate de vârsta a IV-a, peste 80 ani etc.). Procesul ireversibil de îmbătrânire a populației va determina probleme sociale și economice majore. Există riscul ca disparitățile între unitățile administrativ-teritoriale ale județului să crească sub raportul situației indicatorilor demografici, sociali și economici.

14. Priorități, măsuri pentru optimizarea echipării socio-culturale, a asistenței sociale, pentru dezvoltarea resursei umane și pentru creșterea stării de incluziune social

14.1. Ameliorarea nivelului de trai

Listă măsuri:

1. Creșterea volumului forței de muncă;
Volumul forței de muncă, din perspectiva valorilor brute, a scăzut din cauza ieșirilor din populație (migrație și mortalitate), precum și insuficienței locurilor de muncă la nivel județean, ce ar putea atrage forță de muncă tânără din alte părți ale țării. Se recomandă construirea unor platforme logistice, investirea în parcuri științifice și de cercetare, infrastructuri pentru activități de inovare și sprijinire a afacerilor cu scopul atragerii forței de muncă tinere în județ și scăderea dependenței demografice;
2. Distribuția coerentă a salariaților în cadrul teritoriului județean;
Crearea unei agenții județene care să permită coordonarea publică a formării lanțurilor locale de furnizori și clienți pentru a utiliza forța de muncă calificată și necalificată, pentru a facilita fixarea locală a unui procent mai mare din valoarea adăugată și a reduce la minim rata șomajului la nivelul U.A.T.-urilor din județul Harghita;
3. Creșterea nivelului de dezvoltare socio-economică a localităților subdezvoltate;
Concentrarea forței de muncă și a activităților economice din Județul Harghita se face în special în jurul celor două Municipii – Miercurea Ciuc și Odorheiu Secuiesc – cuprinzând astfel ca zone de influență și localitățile din proximitate. Există, însă, unele localități ce nu beneficiază de o accesibilitate ridicată la resursele de bază, cu populație preponderent îmbătrânită, lipsite de activități economice. Acestea sunt comune situate în zona de nord a județului sau la limitele de județ în sud-vest și sud-est.

14.2. Sporirea nivelului de instruire al populației

Listă măsuri:

- Reducerea abandonului școlar la nivelul Județului Harghita;
Rata abandonului școlar în Județul Harghita este în scădere, în special în ciclurile I și II de învățământ. Se remarcă, însă, o creștere mare a ratei abandonului școlar în cazul învățământului profesional și de maiștri. Se recomandă, astfel, dezvoltarea unor campusuri de învățare și a unor programe de tipul „școlilor de vară” pentru a asigura pregătirea continuă a elevilor. Totodată, se recomandă accesarea de fonduri europene în vederea dotării instituțiilor de învățământ, asigurării accesului la resurse online precum și prevenirea abandonului școlar.

- Reducerea decalajelor în ceea ce privește nivelul de instruire al populației între mediile de rezidență urban-rural;

Este necesară îmbunătățirea accesibilității elevilor la unitățile de învățământ, mulți dintre aceștia fiind nevoiți să se deplaseze zilnic pe distanțe mari. Totodată, este necesară amenajarea școlilor existente și asigurarea de dotări pentru a face posibile în localitățile defavorizate ale județului, a unor servicii educaționale extra curriculare sau de tip after-school care să permită reducerea riscului de abandon școlar.

14.3. Creșterea calității serviciilor pentru educație

Listă măsuri:

1. Dotarea unităților de învățământ cu echipamente IT și acces la internet de calitate;

Prin această măsură este avută în vedere nevoia de conectare tehnologică a unităților de învățământ. În condițiile pandemiei de COVID-19, această nevoie de conectare prin tehnologie s-a făcut simțită îndeosebi în mediile de rezidență rurale, acolo unde o mare parte din populație nu dispune de acces la infrastructura edilitară de bază. Astfel, este necesară reducerea izolării populației din această perspectivă, utilizând astfel toate mijloacele de care dispune tehnologia actuală.

2. Creșterea volumului de copii înscriși în unitățile de învățământ din Județul Harghita

Școlile din urban, peri-urban și zonele rurale să devină spații multifuncționale care să deservească localitățile prin accesibilizare și dotare corespunzătoare, jucând rolul de spații publice echipate;

3. Dezvoltarea de campusuri școlare pentru încurajarea înscrierii tinerilor din alte localități în unitățile de învățământ liceal și peste. Este necesar ca aceste campusuri școlare să deservească mai multe unități administrativ-teritoriale destinate elevilor din învățământul liceal și peste, oferind astfel facilități infrastructurale moderne similare celor din mediul urban;
4. Creșterea accesibilității către unitățile de învățământ ce au în componența lor dotări pentru educație de nivel liceal și peste, astfel încât să deservească mai multe localități de pe raza județului, oferind astfel posibilitatea copiilor din medii mai puțin favorizate la educație.

14.4. Creșterea calității serviciile pentru sănătate

Listă măsuri:

1. Creșterea numărului de dispensare la nivelul localităților din Județul Harghita. Este necesară sporirea numărului acestora în vederea asigurării accesului populației la serviciile sanitare de bază, mai ales în zona de centru și nord a județului Harghita;
2. Creșterea numărului de medici de familie în raport cu necesarul din fiecare localitate. Trei dintre localitățile rurale ale județului Harghita nu beneficiază de medici de familie. Totodată, în cadrul județului a fost identificat un deficit de medici de familie în raport cu numărul de locuitori. Este necesară acoperirea necesarului de medici de familie, pentru a se asigura accesul populației la serviciile sanitare de bază;
3. Creșterea numărului de farmacii și puncte farmaceutice din localitățile județului Harghita. Nevoia de medicamente este mai mare în localitățile cu populație îmbătrânită, localități aflate în declin demografic. Au fost identificate 6 localități care

nu beneficiază de farmacii. Este necesară existența a cel puțin unei farmacii sau unui punct farmaceutic în fiecare dintre localitățile județului, pentru a asigura creșterea calității locuirii, a vieții și sporirea atractivității acestor zone de locuire;

4. Creșterea numărului de cabinete stomatologice astfel încât locuitorii să aibă acces la aceste servicii sanitare de bază;

Numeroase localități din Județul Harghita (20 comune din cele 58) nu beneficiază de cabinete stomatologice. Astfel, accesul populației la o igienă orală elementară este foarte limitat. Este necesară asigurarea prezenței, pe teritoriul fiecărui U.A.T. a cel puțin unui astfel de serviciu sanitar;

5. Creșterea accesibilității populației din localitățile Județului Harghita la serviciile unui spital;

În județul Harghita nu există decât 5 spitale în proprietate publică și niciun spital privat. Doar o comună beneficiază de prezența unui spital respectiv comuna Tulgheș. Există unități administrativ-teritoriale situate la distanțe destul de mari față de aceste unități sanitare, fapt ce face ca populația să fie privată, în mare măsură, de serviciile unui spital. Toate aceste localități rurale se găsesc în zona nordică sau la periferia județului Harghita și necesită o sporire a accesibilității către principalele unități administrativ-teritoriale ce beneficiază de spitale.

14.5. Creșterea protecției sociale pentru populațiile vulnerabile

Listă măsuri:

- Reducerea decalajelor la nivel județean în ceea ce privește procentul de populație beneficiară de VMG din total populație. Se remarcă la nivelul Județului Harghita o prezență mai numeroasă a beneficiarilor de VMG în orașele Gheorgheni, Miercurea Ciuc și în comunele Atid, Mărtiniș, Ocland, Săcel și Dârjiu. Se propune, astfel, acordarea unei atenții deosebite dezvoltării serviciilor sociale în aceste zone și încurajarea unor politici de atragere de investitori în vederea creșterii numărului locurilor de muncă pentru cetățeni;
- Reducerea decalajelor între zona sudică (mai bine urbanizată, cu accesibilitate mai mare la rutile de transport) și zona nordică a Județului Harghita (preponderant muntoasă, cu infrastructură deteriorate, accesibilitate redusă), cu privire la distribuția serviciilor sociale. Cea mai mare parte a serviciilor sociale din Județul Harghita este concentrată în zona sudică, în special în municipiile Miercurea Ciuc și Odorheiu Secuiesc. Se recomandă, deci, creșterea numărului de servicii sociale în zona de centru și nord, cu scopul reducerii decalajelor între cele două arii de referință;
- Combaterea marginalizării sociale;
Sprijinirea consiliilor locale, în special pe cele din comunitățile cu venituri scăzute și cu un număr mare de populație afaltă în zone cu locuire precară, în aplicarea legii 116/2002 privind prevenirea și combaterea marginalizării sociale.

14.6. Îmbunătățirea calității fondului construit

Listă măsuri:

- Dezvoltarea resurselor de muncă locală, ca măsură complementară locuirii. Concentrarea resurselor de muncă în jurul principalelor centre urbane – Municipiile

Miercurea Ciuc și Odorheiu Secuiesc – a condus la un proces de periurbanizare în zonele din imediata vecinătate a acestora. Astfel, este recomandată dezvoltarea policentrică echilibrată a zonelor industriale în cadrul teritoriului județului Harghita astfel încât să vină în sprijinul dezvoltării locale prin accesul unui număr cât mai mare de locuitori la resurse de muncă;

- Măsuri de creștere a atractivității anumitor zone rurale și urbane din interiorul județului Harghita;
- Dezvoltarea agroturismului în zonele lipsite de activități economice și încurajarea amenajării de spații pentru turismul rural
- Dezvoltarea infrastructurii și dotărilor complementare locuirii în zonele defavorizate.

Cea mai rapidă creștere a suprafeței locuibile a fost înregistrată la nivelul localităților din zonele periurbane ale centrelor economice importante ale județului, care beneficiază de atractivitate sporită prin prisma accesului la resurse, infrastructură și dotări complementare locuirii. Se recomandă, astfel, o sporire a dotărilor complementare locuirii și a infrastructurii și în zonele ce au înregistrat creșteri rapide ale numărului de locuințe, cu scopul creșterii calității locuirii și atractivității din perspectiva locuitorilor.

BIBLIOGRAFIE

Benedek J., Amenajarea teritoriului și dezvoltarea regională, Editura Presa Universitară Clujeană, 2004

Ghețau V., Drama noastră demografică, Editura Compania, București, 2012

Hristache I., „Demografie și statistică socială”, Editura Economică, București, 1996

Mureșan, C., Evoluția demografică a României. Tendințe vechi, schimbări recente, perspective (1870-2030), Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj Napoca, 1999;

Rotariu, T. , Demografia și sociologia populației, Editura Polirom, Iași, 2003

Rotariu, T. , Dumănescu L., Hărăguș M., Demografia României în perioada postbelică (1948-2015), Editura Polirom, Iași, 2017

Trebici, V., „Demografie, excerpta et selecta”, Editura Enciclopedică, București

***Institutul Național de Statistică, Baza de date TEMPO online,
<http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

***Institutul Național de Statistică, Proiectarea populației României pe regiuni de dezvoltare și județe la orizontul anului 2070, <https://insse.ro/cms/ro/content/proiectarea-popula%C8%9Biei-rom%C3%A2niei-pe-regiuni-de-dezvoltare-%C8%99i-jude%C8%9Be-la-orizontul-anului-2070>

***Institutul Național de Statistică,
Proiectarea populației școlare din România, la orizontul anului 2060,
https://insse.ro/cms/sites/default/files/field/publicatii/proiectarea_populatiei_scolare_din_romania_la_orizontul_anului_2060_0.pdf

<https://www.contributors.ro/ce-populatii-vor-avea-viitoarele-regiuni-administrativ-teritoriale-2/>

*** LEGE nr.351 din 6 iulie 2001 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a IV-a Rețeaua de localități).

***MDLPA, Raport privind starea teritoriului România 2017,
<https://www.mdlpa.ro/userfiles/Raport%20privind%20starea%20teritoriului%202017.pdf>

***MDLPA, Adaptarea orașelor la fenomenul de îmbătrânire demografică, 2020,
<https://www.mdlpa.ro/uploads/articole/attachments/5ffd9773ea20d997919485.pdf>

***Ministerul Sănătății, Institutul Național de Sănătate Publică, Mortalitatea infantilă în România, 2020, <http://cnsisp.insp.gov.ro/wp-content/uploads/2021/09/MORTALITATEA-INFANTILA-2020.pdf>